

Ilanngussaq

Bilag 1

Nunalerinermut, Imminut Pilersormermut, Nukissiuinut Avatangiisinullu Naalakkersuisoq
Naalakkersuisoq for Landbrug, Selvforsyning, Energi og Miljø

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Uuna: Inatsisartut Eqqissisimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliaq

16. oktobari 2023-mi paasissutissiiviusumik ataatsimiititaliamut malitsigitillugu Inatsisartut Eqqissisimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliaanut allagaq

Asasara Inatsisartut Eqqissisimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliaat

Ataatsimeeqatigiilluarnitsinnut aammalu apeqquteqarluarnissinnut qujanaq. Matumuuna apeqqutissinnut akissut nassiuppara. Ataatsimiinnermi ataatsimiititaliap Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiisummi nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarneranik atorunnaarsitsinissamik qinnuteqaatip 2021-meersup nassiunneqarnissaa kissaatigalugu saqqummiuppaa. Taanna allakkamut matumunnga ilanngussaq 2-tut ilaliunneqarpoq.

Ullumikkut pissutsit, 2015-ip aamma 2016-ip, Parisimi isumaqatigiissutit aalajangeqqammerneqarfianut naleqqiullugu atukkagut allaapput. Taamani Naalakkersuisuusut Parisimi isumaqatigiisummut, taamanikkut nutaarlunnaasumut misilittarneqarsimanngitsumullu ilaalernissaq akuerineqassanersoq aalajangertussaavaat.

2015-imi aamma 2016-imi allakkiani allassimavoq, taamani silap pissusianut tunngasunik eqqarsaateqarnissaq siunissami suliffissuaqarnikkut ineriartortitsinermut akornutaassanersoq tamanit annilaangassutigineqartoq. Pingaartumik taamani Parisimi isumaqatigiisummi tunngaviusut Kyotomi isumaqatigiisummi tunngaviusunik ingerlatitseqqiffiunersut, taamaalillunilu Kalaallit Nunaat Danmarkip nammagassaasa ilaannik tigusissanersoq anni-laangassutigineqarpoq. Oqaluttuarisaaneq isigalugu annilaangassutaasimasut paasilluarsinnaavakka, aammalu taamani aalajangiisimaneq ataqquvara.

Ullumikkut pissutsit allaapput. Parisimi isumaqatigiissut nunarsuatsinni nunat amerlanersaanni atuutsinneqalersimavoq, aammalu isumaqatigiissut qanoq kinguneqassanersoq ilisimavarput. Inatsisilerituut sukumiisumik naliliineri marluk suliaritippagut, taakkulu pineqartunik uppersaaffiupput. Tamatuma peqatigisaanik takusinnaavarput, nunat uatsinnut assingusut arlallit, atukkatsinnut assingusunik atugallit, tarrarsorfigisinnaasatsinnik atugaqarlutik Parisimi isumaqatigiisummut ilaalersimasut. Tassani Savalimmiut assersuutigineqarsinnaapput, taakkulu aalisakkanik suliffissuaqarnertik ilaatinngu isumaqatigiisummut ilaalersimapput.

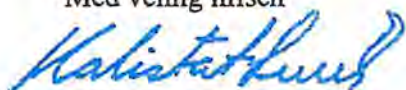
Brevdato: 17-10-2023
Sagsnr.: 2023 - 6738
Akt-id: 23512664

Postboks 1614
3900 Nuuk
Tlf.: (+299) 34 50 00
Fax: (+299) 34 54 10
E-mail: pan@naaq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Neriuppunga ataatsimiititaliap Parisimi isumaqatigiissummut ilaalernerup
periarfissat Kalaallit Nunaannut nassatarisassaat isumalluarfissatut isigisin-
naassagai.

Inussiarnersumik Inuulluaqqusillunga

Med venlig hilsen

Kalistat Lund

Allakkiaq Notat

16. oktobari 2023-mi Eqqissisimatitsinermut Avatangiisinullu
Ataatsimiititaliap paasissutissiiviusumik ataatsimeeqatigineqarnissaa
sioqqullugu ataatsimiititaliap apeqqutaanut akissut

Eqqissisimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliap UPA2023/60-imik
suliaqarneranut atatillugu, ataatsimiititaliap Nunalerinermut, Imminut
Pilersornermut, Nukissitunut Avatangiisinullu Naalakkersuisoq 16. Oktobari
2023-mi paasissutissiiviusumik ataatsimeeqatigiinnissamut aggersarpaa.
Ataatsimiititaliap imm. 60-ip, 5. septembari 2023-meersup ataatsimiititaliami
suliarineqarneranut atatillugu allakkatigut apeqquteqaataanut akissutigineqartut
ingerlateqqinneqarnissaat kissaatigaa.

Allakkiaq manna Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissitunut
Avatangiisinullu Naalakkersuisup apeqqutitut, paasissutissiiviusumik
ataatsimiinnissaq sioqqullugu nassiussimasaanut akissutitnik imaqarpoq.

- 1) **Inatsisilerituunit Poul Schmithimit aamma Ole Spiermannimit
nalilersuinerit marluk pillugit Naalakkersuisoq isummeqquneqarpoq
kiisalu taakku inatsisitigut naliliinerit marluk assigiinnigissutaat
itisilerlugulu nassuiaqquneqarluni pingaartumillu Parisimi
isumaqatigiisummut nangaassuteqarnerup atorunnaarsinnissaanut
Naalakkersuisut aalajangiinnissaminut tunngavissaqarnerannut
isummernissaannullu qanoq sunniuteqassanersoq.**

Akissut: Naalakkersuisuniit Advokatfirmaet Poul Schmith Parisimut
isumaqatigiisummut ilaalernermi Namminersorlutik Oqartussanut
kingunerisassat inatsisinut tunngasortaanik naliliisinneqarpoq. Tamatuma
saniatigut Naalakkersuisut Ole Spiermann, Bruun & Hjejle
Advokatpartnerselskab-imeersoq Advokatfirmaet Poul Schmith-ip inatsisinut
tunngatillugu naliliinerata isummerfigeqqinneqarneranik suliaqartippaa.
Advokatfirmaet Poul Schmith misissueqqissaarnermini naliliivoq, Parisimi
isumaqatigiisummi tunuarsimaarfiginninnerup atorunnaarsinneqarnerani
Kalaallit Nunaat immikkoorluni suleqataalersinnaanngitsoq, kisiannili
Kunneqarfiup Danmarkip isumaqatigiisummik atuutsitsineranut ilaasussaasoq.

Advokatfirmaet Poul Schmith inerniliivoq, Kalaallit Nunaata ilaalernissaani
Namminersornermut Inatsimmi aamma danskit naalakkersuisuisa aamma
Naalakkersuisut akornanni silap pissusia pillugu suleqatigiinnissamut
isumaqatigiissutaanni 2012-meersumi tunngavigisat malinneqartussaasut.

Allakkap ullua: 14-10-2023
Suliap normua: 2023 - 6738
Allagaatip ilisamaataa: 23508931

Postboks 1614
3900 Nuuk
Oqarasuaat: (+299) 34 50 00
Fax: (+299) 34 54 10
E-mail: pan@naanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Tamanna Eqqartuussissuserisup Ole Spiermann-ip uppersarpaa, kisiannili aamma inerniliissutigaa, tunuarsimaarfiginninnerup atorunnaarsinneqarnerani suleqatigiinnermi Danmarkip suleqatigineqarnerani Kalaallit Nunaat Advokatfirmaet Poul Schmith-ip erseqqissaatigisaanit annertunerusumik oqarsinnaatitaaffeqassasoq.

Tamatuma saniatigut Spiermann-ip erseqqissaatigaa, Parisimi isumaqatigiissut nunani namminerni tapiliussassat (NDC) imaarisassaanut tunngatillugu pisussaaffeqarnermik imaqqanngitsoq. Spiermann naliliivoq, Parisimi isumaqatigiissut taamaallaat namminersamik NDC-nik suliaqarnissamut, nalunaaruteqarnissamut atuutsitsinissamullu pisussaaffeqarnermik imaqqartoq.

Aamma Spiermann erseqqissaavoq, Parisimi isumaqatigiissut eqqarsaatigalugu Danmark aamma Kalaallit Nunaat imminnut assersuunneqarsinnaanngitsut. Kalaallit Nunaat naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii eqqarsaatigalugit inuit nunaqavissuupput nunallu inuiisut inissisimallutik, kisiannili aamma inoqarpoq, naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiit inatsisit naapertorlugit nammineerlutik aalajangiisinnaassuseqartunik, Namminersornermut Inatsisip aallaavia innersuussutigalugu. Tamanna pissutigalugu Spiermann naliliivoq, Kalaallit Nunaat Parisimi isumaqatigiisummut ilaalissappat, Namminersorlutik Oqartussat Parisimi isumaqatigiisummi pisussaaffiit naapertorlugit aningaasaqarnikkut ineriartornissamut inissaqartinneqassasoq periarfissaqartinneqassasorlu. Tamanna Kalaallit Nunaat immikkoortut ilaannik nunap silap pissusianut tapiliussassaannut ilaatisinngitsoorsinnaanerani Advokatfirmaet Poul Schmithip naliliineranut naapertuuppoq.

Aamma Spiermann erseqqissaavoq, Kalaallit Nunaata silap pissusianut suliaasaqarfik tigoreersimagaa.

Tamanna tunngavigalugu Ole Spiermann erseqqissaavoq, Naalakkersuisut Inatsisartullu Kalaallit Nunaanni silap pissusianut politikkimut akisussaasusut. Taamaattumik tunuarsimaarfiginninnerup atorunnaarsinneqarnissaa Inatsisartuni tapersemaqarpat, Parisimi isumaqatigiissutip ataani Kalaallit Nunaanniit NDC-p qanoq imaqqarnissaa Naalakkersuisut aamma Inatsisartut kisimik aalajangiigassaraat.

Taamaalilluni Advokatfirmaet Poul Schmith-ip aamma Ole Spiermann-ip oqaatigaat, Kalaallit Nunaat Namminersornermut Inatsimmi tunngavissut naapertorlugit, kiisalu danskit naalakkersuisuisa aamma Naalakkersuisut akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut 2012-imeersoq aallaavigalugu Kalaallit Nunaat Parisimi isumaqatigiisummut ilaalersinnaasoq. Spiermann-ip naliliinerani Naalakkersuisut aamma Inatsisartut oqarsinnaatitaaffiisa annertunerulernissaat, aammalu tunuarsimaarfiginninnerup atorunnaarsinneqarnissaa pillugu Danmarkimik suleqateqarnerminni periarfissaqarnerulernissaat, Parisimi isumaqatigiissutip taamaallaat suliaasanut pisussaaffinnut tunngasuunerani, kiisalu Kalaallit Nunaanni naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiini nunap inuiisa namminneerlutik aalajangiisinnaanerit

killiffimmut innersuussineq assigiinngissutaasut annersaraat. Taamaattumik Spiermann-ip naliliinera Naalakkersuisut aalajangiinissamut tunngavissaannut, aammalu Parisimi isumaqatigiisummi Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarnerata atorunnaarsinneqarsinnaaneranut aalajangiinissamut, tamatumalu peqatigisaanik Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut ineriartortitsiinnarsinnaaneranut nukittortitsivoq.

- 2) Apeqqummut siuliani allassimasumut tunngatillugu Poul Schmithip akissutaani qupp. 18-imi allassimasoq issuagaq tulluuttoq kiisalu nunap immikkoortuatut Parisimi isumaqatigiisummut nangaassuteqarneq atorunnaarsinneqassagaluarpat danskit naalagaaffiata suleqatigineranut qanorpiaq isumaqassanersoq Naalakkersuisumit itinerusumik nassuiaatigeqquneqarpoq:

"Tamanna tunngavigalugu Kalaallit Nunaat Danmark suleqatigalugu, Danmarkip EU-NDC aqqutigalugu pisussaaffiinit annikillisaanissamik aalajangiissappat inatsisitigut tamanna aporfissaqanngilaq. Matumunnga ilanngullugu Kalaallit Nunaat annikillisaanissamik pisussaaffilerneqassappat ass. aatsitassarsionermut umiartornermullu immikkoortut (sektor) ilaatinneqannginnissaat periarfissaassaaq".

Akissut: Kalaallit Nunaata silap pissusia pillugu suliaasaqarfik tigummivaa, taamaattumillu Kalaallit Nunaata silap pissusianut politikki akisussaaffigalugu. Danmark Kalaallit Nunaanni silap pissusia pillugu politikki aalajangiisnaatitaanngilaq sunniisnaatitaananilu. Kisianni Kunneqarfik Danmark Silap Pissusia pillugu Isumaqatigiisummut suleqataavoq, taamaattumillu Danmarkip Kunneqarfik Danmarkimi nunani namminerni, taakkunungalugu Kalaallit Nunaat Savalimmiullu ilanngullugit silap pissusianut anguniagassat nalunaarutigisussaavai. Parisimi isumaqatigiisummi nunap immikkoortuanut tunuarsimaarfiginninneq atorunnaarsinneqassappat, suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut 2012-imeersoq iluarsaanneqassaaq. Tamanna Parisimi isumaqatigiisummi suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummut ilanngussat allattorsimaffiannut allanneqarneratigut pisinnaavoq. Tamanna aamma suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutit nutarterneqarnissaa pillugu Naalakkersuisut danskit naalakkersuisuinut oqaloqatiginninnissamik aallartitsinissamut tunngavigineqarsinnaavoq, taamaalillunilu aamma Kalaallit Nunaanni naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiini inuit nunaqavissutut nunallu inuiisut killiffiup akuerineqarnera imarisaanut ilanngussimalissaaq.

2.1) Tamatuma saniatigut qupperneq 5-imi Ole Spiermannimit eqqaaneqartut pissutsit immikkut ittut qanoq paasineqassanersut Naalakkersuisumit nassuiaatigineqarpoq aammattaaq pissutsit immikkut ittut qanoq aqqiivigineqarsinnaanersut taavalu tassunga tunngatillugu Naalakkersuisunit Danmarkip oqaloqatigineqarnera aallartinnikuusimanersoq?

Akissut: Parisimi isumaqatigiisummi artikel 16 naapertorlugu Parisimi isumaqatigiisummut suleqataasut ataatsimoorlutik NDC-mik nalunaaruteqarsinnaapput. Kalaallit Nunaat tassunga ilaanngilaq. Taamaattumik Kalaallit Nunaat isumaqatigiisummut NDC-mik immikkoorluni nalunaaruteqartalertussaavoq. Kalaallit Nunaanni NDC-mut silap pissusia pillugu isumaqatigiisutip 2012-imeersup nutarterneqarnissaa, kiisalu silap pissusia pillugu politikikkut anguniagassat, Naalakkersuisunit Inatsisartunillu aalajangerneqartussat apeqqutaasussaapput. Naalakkersuisuniit pissutsit immikkut ittut, Ole Spiermann-ip inatsisitigut nalileeqqinnerani erseqqissameqartut iluarsineqarnissaat pillugu Danmark oqaloqatigineqarluni aallartinneqarsimanngilaq, isumaga malillugu tamatumunnga Inatsisartuniit piginnaatitsissuteqarnissaq pisariaqartussaammat. Inatsisartut Parisimi isumaqatigiisummi nunap immikkoortuanut tunuarsimaarfiginninnerup atorunnaarsinneqarnissaanik Inatsisartut aalajangiippata, oqaloqatiginninnerit taakku aallartinneqassapput.

- 3) Parisimi isumaqatigiisut ulloq 12. decembari 2015 COP21-mi akuersissutigineqarpoq, New Yorkimilu ulloq 22. aprili 2016 Danmarkimit atsiorneqarluni. Naalakkersuisut Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiisummut ilaanissaa kissaatiginagu Naalakkersuisut allakkatigut 8. aprili 2016-imeersukkut naalagaaffimmi oqartussanut nalunaarutigaat. Taamaammat Danmarkip Parisimut isumaqatigiisummut pisortatigoortumik ilanngunnermini Kalaallit Nunaat nunap immikkoortuatut Danmarkip nangaassuteqarfigaa. Allakkap taaneqartup 8. aprili 2016-imeersup assilinerata pissarsiarinissaa Ataatsimiititaliamit Naalakkersuisunut qinnutigineqarpoq, kiisalu taamanikkut Naalakkersuisuusut isumaqatigiisummut Kalaallit Nunaata ilanngunnissaata kissaatiginnginneranut Naalakkersuisunit itinerusumik nassuiaatinik imaqarsinnaasunik naalagaaffimmi oqartussanut allakkiaasinnaasut allat ilanngullugit. Atortussat nutserneqareersut Ataatsimiititaliamut nassiuteqquneqarput.

Akissut: Taamani Naalakkersuisuusup Vittus Qujaukitsup taamani Nukissioermut, Pilersuinerumut Silallu Pissusianut Ministeriusimasumut Lars Christian Lilleholt-imut allagaa ilanngussatut ilaliunneqarpoq.

- 4) Massakkut Kalaallit Nunaanni mittarfiliortoqarneranut atatillugu isiginnittariaaseq naapertorlugu mittarfinnik atuisinnaanermut killilersuutaasinnaasunik avatangiisitigut mianerisassaqaqarnersoq pillugu saqqummiussisoqarnissaa ataatsimiititaliap Naalakkersuisumut qinnutigaa.

Akissut: Parisimi isumaqatigiisummut ilaalernissamut annikillititsinissamut anguniakkanik aalajangerneqareersunik soqanngilaq. Kalaallit Nunaata nammineerluni nunami namminermi silap pissusianut tapiliussassani aalajangersassavai. Tamanna ilaalernermi silaannakkut angallassinermut

imaluunniit mittarfinnik atuinermut piumasaqaatinik
nassataqartariaqannginneranik isumaqarpoq. Kalaallit Nunaanni silaannakkut
angallassinermut imaluunniit mittarfinnik atuinermut piumasaqaatinik
atuutsitsisoqalissappat, Inatsisartut tamanna pillugu aalajangiinissaat
pisariaqarpoq.

- 5) Parisimi isumaqatigiisummut ilanngunnissamut tunngatillugu
aningaasaqarnikkut pitsaanngitsumik kingunerisinnaasai, tassunga
ilanngullugu Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiornermi
ineriartortitsinissamik kissaateqarneq pillugu Naalakkersuisut
nassuiaateqarnissaat qinnutigineqarpoq?**

Akissut: Naalakkersuisut Parisimi isumaqatigiissut suliffissuaqarnermilu
ineriartortitsineq imminnut akerleriittutut isiginngilaat. Parisimi
isumaqatigiissutikkut imatut aaqqissugaavoq nunat ataasiakkaat
ineriartornissamut pisariaqartitaannut inissaqartitsisutut. Isumaqatigiisummut
ilanngunnerput imatut isumaqarpoq CO2-mik aniatitsinerput
eqqumaffiginerulissagipput, toqqaannartumillu attuumassuteqartunik
peqateqarluta paasiniassagipput qanoq tapiissuteqarsinnaanerluta, Kalaallit
Nunatta suliffissuaqarnikkut ineriartortitsinerata ingerlanera mianeralugu.
Kalaallit Nunaat nunatut Parisimi isumaqatigiissut qanoq iliorluni malissanerlugu
nammineerluni aalajangigassaraa.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Kalistat Lund

Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu
Naalakkersuisoq

Energi-, Forsynings- og Klimaminister
Lars Christian Lilleholt
Energi styrelsen
Amaliegade 44
1256 København K.
Danmark

**Paris-imi isumaqatigiissut pillugu nunatut nangaassuteqarneq
pillugu Kalaallit Nunaata noqqaassutaa**

Asasara Lars Christian,

Naalakkersuisut ulloq x. marts 2016, 2020-miit sunniuteqalersumik atuutilertussatut
naatsorsuutigineqartup silap pissusaa pillugu isumaqatigiissummut nutaamut
ataatsimoortumik isummernissaq pillugu apeqqut suliarisimavaat.

Matumuuna nalunaarfigissavakkit, silap pissusaa pillugu isumaqatigiissuttip
atsiorneqarneranut atatillugu Nukissiornermut, Pilersuinerneq Silallu Pissusaanut
ministeriaqarfiup NP-mi silap pissusaa pillugu isumaqatigiissuttip allattoqarfianut
nalunaarutigissagaa, Kunngaqarfiup Danmark-ip silap pissusaa pillugu
isumaqatigiissummik akuersinera taamaallaat Danmark-i sinnerlugu pissasoq aamma
Kalaallit Nunaat sinnerlugu pissanngitsoq Naalakkersuisut kissaatigaat. Kalaallit
Nunaata taamaalliluni aamma kissaatigaa Paris-imi isumaqatigiissummik Danmark-ip
atortussanngortitsinerani Kalaallit Nunaat pillugu nunatut nangaassuteqartoqassasoq.

Paris-imi naggataarutaasumik silap pissusaa pillugu isumaqatigiinniarnerni
Kunngaqarfiup Danmark-ip aallartitaasa ilaatut Kalaallit Nunaata peqataaneranut
atatillugu Naalakkersuisut ataani atsiortumut piginnaatitsissutaanni Paris-imi
isumaqatigiissummut akuersaarnissamut Kalaallit Nunaannut tunngavisoq
tassaassasoq Kalaallit Nunaanni siunissamut atasinnaasumik aningaasaqarnikkut
ineriartornissaq pillugu kissaateqarneq tamakkiisumik eqqarsaatigalugu pissasoq.

Taamatut Kalaallit Nunaanni siunissami aningaasarsiornikkumut ineriartortitsineq pillugu
Kalaallit Nunaannut eqqarsaatiginninneq ilaatigut nunat inuusa pisinnaatitaaffiit
innersuussinikkut akuerineqarsinnaavoq, tassunga ilanngullugu nunat inuusa
ineriartornissamut pisinnaatitaaffii, Kunngaqarfiup Danmark-ip – kalaallit
kissaateqarnerat malillugu – aamma Paris-imi isumaqatigiissuteqarnissaq tikillugu ukiuni
kingullerni silap pissusaa pillugu isumaqatigiinniarnerni
saqqummiunneqartuataarsimasoq.

Paris-imi isumaqatigiissummi inaarutaasumik aallaqqaasiummi – inatsisitigut
pituttuisuunngitsumi – nunat inuusa pisinnaatitaaffiit innersuussisoqarpoq,
taamaattorli nunat inuusa ineriartornissamut pisinnaatitaaffeqarnerat immikkut
eqqaaneqarnani. Nunat inuusa ineriartornissamut pisinnaatitaaffiat pingaarnertut
pisinnaatitaaffiit ilagaat, nunat inuusa pisinnaatitaaffiit tunngatillugu NP
nalunaarutaannut ilaasoq.

Qulaani allasimasut tunngaviit aallaavigalugit Paris-imi isumaqatigiissuttip nutaap ataani
Kalaallit Nunaata peqataasinnaanera pillugu aqqiissutaasinnaasut assigiinngitsut

21-03-2016
Sulap normua 13571
All. nr. 2089708

Postboks 1340
3900 Nuuk
Qqarasuaat (+299) 34
50 00
(+299) 32 93 98
E-mail: nap@nanog.gl
www.naalakkersuisut.gl

Kalaallit Nunaannit isummerfigineqartariaqarsimapput, nunatullu nangaassuteqarnissamik nalunaaruteqarnissaq pillugu aalajangiineq inernerallugu.

Kalaallit Nunaanni Nunanut Allanut Pisortaqarfiup aamma Nukissiornermut, Pilersuinermut Silallu Pissusaanut ministeriaqarfiup ulloq 23. februar 2016 ataatsimiinnermi aaqquissuussinerusinnaasut taakku misissorneqarput, ataatsimiinnermiillu inermiilluq tamarmiusoq tassaalluni silap pissusaa pillugu isumaqatigiissummut naleqqiullugu Kalaallit Nunaat pillugu nunatut nangaassuteqarneq Danmark-ip nalunaarutigisariaqaraa. Ataatsimiinnermiit isumaqatigiissutigineqarpoq atasinnaasumik aningaasarsiomikkut ineriartornissamut periarfissap ingerlatiinnarnissaa pillugu Kalaallit Nunaata kissaataata qulakkeerneqarnissaa naatsorsuutigineqartuni aaqquissuussineri pivirusnngortinneqarsinnaasuni taanna kisiartaasoq, Danmark-ip aamma Kalaallit Nunaata akornanni isumaqatigiissutaasumi Namminersorneq pillugu isumaqatigiissummi siunniussat pivirusnngortinnissaannut tunngaviusoq.

Kalaallit Nunaat, soorlu Kyoto-mi isumaqatigiissummi Danmark-imut danmark-imilu suliffeqarfinnut taamaassimasoq, kalaallit nunaanni inuiaqatigiinnit inuussutissarsiomikkut suliffissuaqarnikkullu ineriartornermut atatillugu Kalaallit Nunaata annertunerusumik aniatitsilernissaanut pisariaqartitsineranut matussutissatut Danmark-imii akeqanngitsumik CO₂-mik pisassiissutinik pissarsinissamut periarfissaqassagalaruni, taava Paris-imi isumaqatigiissummut nutaamut akuersaarnissaq Kalaallit Nunaannut ajornartorsiutaassanngikkaluartoq, tassa aningaasarsiomikkut ineriartornissamut eqqarsaatiginninneq taamaalluni akuersaameqassammat. Naatsorsuutigineqarporli aaqquissuussineq taanna pivirusnngortinneqarsinnaassanngitsaq, aamma 1990-imut naleqqiullugu ukiuni aggersuni kingunerissammagu 2030-mi minnerpaamik 40 pct.-imik EU-p annikillisaanermi tatisimanninneq naatsorsuutigineqartoq isigalugu, Kalaallit Nunaanni pisassiissutinik annertunerusunik pisinissamut pisariaqartitsineq naammassiniarlugu Kalaallit Nunaannut nuunneqarsinnaasunik Danmark-ip iluanit pisassiissutinik nassaarnissaq ajornakusuaasasoq.

Silap pissusaa pillugu isumaqatigiissummi anguniakkat pillugit Kalaallit Nunaat tamakkiisumik tapersersuivoq – sulilu silap pissusaa pillugu isumaqatigiissummut tamakkiisumik ilaalluni – naammagisimaarlugulu malugalugu suliffissuaqarfiusoq sioqqullugu qaffasissutsimiit kissakkiartorerit 2 gradi celcius-ip ataaniititsinissaq anguniarlugu nunarsuarmiut pituttuisumik isumaqatigiissuteqarnerat Paris-imi isumaqatigiissutikkut iluatsinneqarmat. Issittormiunut tamanna annertuumik pingaaruteqarpoq, tassa maannakkut kissakkiartorerit takutimassuk nunarsuup sinneranut naleqqiullugu Issittoq marloriaammik sakkortutigisumik eqqorneqartoq. Kalaallit eqqarsaatigalugit, aamma nunat inuut allat pinngortitami inuusut eqqarsaatigalugit tamanna annertuumik isumaqarpoq.

Naalakkersuisut suli nunap, silap pissusaatigut pisussaaffini aamma silap pissusaatigut anguniakkani nalunaarutigisassavai, taakku tassaassallutik silap pissusaata allanngorneranut nunarsuarmiut suliniuteqarnerannut Kalaallit Nunaata ilanngussai.

Naalakkersuisut aamma suli, silap pissusaa pillugu naalakkersuinikkut akisussaassuseqartumik ingerlatsissapput, immikkoortuni ukiuni qulikkaani aningaasaliinerit pissutigalugit nunani tamalaani siuttutut inissisimalluni. Kalaallit Nunaanni pisortat innaallagissamik pilersuinerat 70 pct. sinnerlugu ullumikkut nukinnik ataavartunit matussuserneqartarpoq, tamannalu nunanit tamalaanit isigalugu

asseqanngilluinnarluni. Kalaallit Nunaata aamma ataavartumik nukimmik annertusaanerup iluani taamatut siuttuunini siumut sammisumik aalajangiussimanissaa eqqarsaatigaa.

Inatsisartut taamaalillulik 2016 pillugu aningaasanut inatsimmik akuersinerminni Qorlortorsuarmi erngup nukinganik nukissiorfiup allineqarnissaanut 144 mio. kr.-it immikkoortippaat. Sinerissami sumiiffinni allani erngup nukinganik nukissiorfiit pillugit aamma misissueqqaamerit ingerlanneqarput. Nukissiorfiit aamma maani allorniusani sanimukartuni atortorissarutit taakku qanoq sulisinnaanersut paasinialugit seqineq, anori nukimmillu toqqorsinerit pillugit misiligutaasunik suliniutinik ingerlataqarput.

Soorlu allakkani ukunani ersersinneqartoq Kalaallit Nunaat silap pissusaata allanngorneranik annertusiartortumik misigisaqarpoq, taamaattumik aniatitsinernik annikillisaalluta suliaqarnitsinnut tapertatut Naalakkersuisut ingerlataqarfinni pilersaarusiordermi silap pissusaanut naleqqussaaneermik suliaqarput, ilaatigut aalisakkat nutaat sumiinnerinut, nunalerinerup ineriartortinneranut aamma silap pissusaanut naleqqussaalluni suliniuteqarnermut atugassanik paasissutissanut tunngavigineqartut pitsaanerusut ineriartortinnerinut atatillugu.

Silap pisussaa pillugu isumaqatigiissummut nutaamut nunatut nangaassuteqarneq pillugu noqqaaneq Silap pissusaa pillugu isumaqatigiissutit ataani allatigut Kalaallit Nunaata nalunaaruteqarnissamut pisussaaffiit sunniuteqanngilaq, aamma Kalaallit Nunaat suli kissattoornermit gassinik nunami aniatitsinerit pillugit ukiumoortumik nalunaaruteqartassalluni.

Aalajangiineq pillugu Inatsisartut Eqqissisimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliaat Naalakkersuisunit ilisimatinneqarput.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga
Med venlig hilsen

Vittus Qujaukitsoq

Glasgow, ulloq 2. novembari 2021

Kalaallit Nunaata Parisimi Isumaqatigiisummi nunap immikkoortuatut nangaassuteqarnermik atorunnaarsitsinissamik qinnuteqaataa

Asasara Statsminister Mette Frederiksen

Naalakkersuisut 25. oktobari 2021-mi Kalaallit Nunaata Parisimi Isumaqatigiisummi UNFCCC-p ataani nunap immikkoortuatut nangaassuteqarnerup atuuttup nutaamik isummerfigineqarnissaanut apequt suliarat.

Nuannaarutigeqalugu tulluusimaarutigeqalugulu matumuuna nalunaarfigissavakkit, Parisimi Isumaqatigiisummi Kunneqarfimmi Danmarkimi Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuata nangaassuteqarneranik atorunnaarsitsinissaq Naalakkersuisut kissaatigimassuk. UNFCCC-mi Naalagaaffiit Peqatigiit Silap Pissusia pillugu Isumaqatigiisummut allattoqarfiup COP26-p, Glasgow-mi ingerlanneqartussap ingerlanerani ilisimatinneqarnissaa Naalakkersuisut kissaatigaat. Kalaallit Nunaanniit Silap Pissusianut Isumaqatigiisummi siunertaasut, pingaartumillu Parisimi Isumaqatigiisummi piffissaq suliffissuaqarfiusoq sioqqullugu kissassutsimut naleqqiullugu nunarsuarmi silap kissassusiata qaffaataasa 2 gradit inungaatsiarlugit annertussuseqartinnissaannut anguniagaasut, aamma silap kissassusiata qaffaataasa 1,5-imut killilernerneqarnissaanik anguniagaqarnerup ingerlaannarnissaat tamakkiisumik taperserneqarsinnaapput.

Pingaartumik Issittoq aamma Kalaallit Nunaat silap kissassusiata qaffaataannit eqqugaapput, aammalu soorunami Kalaallit Nunaanniit akisussaaffimmi ataatsimoortumi, kisiannili assigiinngisitaartumi akisussaaffimminik, aammalu nunami namminerimi pissutsini assigiinngitsuni periarfissat eqqarsaatigalugit kivitseqataassaaq.

Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuatut nangaassuteqarneranik atorunnaarsitsinissamik kalaallit kissaateqarnerat pillugu ilisimatitsinerup kingorna, kalaallit tungaanniit akuersissuteqarnissamik suliaqarneq aallartissavarput, tassanilu Naalakkersuisut Parisimi Isumaqatigiisummut ilaalernissaq pillugu siunnersuummik Inatsisartunut saqqummiussissapput, tamannalu Inatsisartuni naalakkersuinikkut suliat inaarutaasumik suliarineqarnissaat ataqqillugu ingerlanneqassaaq. Suliaq taanna tungaviusumik nunat allat atuutsitsilerniarlutik suliaasa ingerlasarnerisut ingerlanneqassaaq. Kalaallit Nunaanni Parisimi Isumaqatigiisutip akuerineqarnissaanut suliap 2022-mi ingerlanneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Kalaallit Nunaanni akuersinissamut suliaasatut naatsorsuutigineqartoq naammassippat, Kalaallit Nunaata Parisimi Isumaqatigiisummi ilaalernissaanut aalajangiineq inaarutaasoq pillugu nalunaarutip FN-ip allattaaneranut tunniunneqarnissaa Naalakkersuisut kissaatigaat.

Akuersinissamut suliaq kalaallit tungaanniit naammassineqarpat, Parisimi Isumaqatigiisummi innersuussutit malillugit kalaallit silap pissusianut periusissiassaasut oqaasertalersorlugu

aallartissavarput, taamaalillunilu Kalaallit Nunaat kingusinnerusukkut nunami namminermi tapiliussassatut aalajangersarneqartut – Nationally Determined Contribution (NDC), Kalaallit Nunaata nunarsuup kissakkiartorneranik akiuniarnermut tapiliussassai – pillugit nalunaaruteqarsinnaalissaaq. Kalaallit Nunaanniit NDC-ssaq kalaallit naatsorsuutigisaat pissutsillu atugaat malillugit ilusilerneqassaaq.

Kalaallit Nunaat Parisimi Isumaqatigiisummut ilaalissappat, tunngaviusumik Kalaallit Nunaat Kunngeqarfik Danmarkimut ilaassaaq, tassanilu pissutsit uku tunngavigineqassapput: Kalaallit Nunaata siunissami silap pissusianut anguniagai namminerisamik NDC atorineqartussaq Danmarkip namminerisamik danskit NDC-annut pisussaaffiit sunniuteqassanngilaq artukkiissananiluunniit. Taamatuttaaq Danmarkip namminerisamik silap pissusianut pisussaaffii, tassungalu ilanngullugu EU-mi pisussaaffii Kalaallit Nunaannut artukkiissanngillat.

Silap pissusianut suliassaqarfik Kalaallit Nunaannit suliassaqarfittut tiguneqarsimavoq, taamaattumillu Namminersorneq pillugu Inatsit nr. 473, 12. juni 2009-meersoq naapertorlugu Namminersorlutik Oqartussanit oqartussaaffigineqarluni.

Kalaallit Nunaata Kunngeqarfik Danmarkimut ilaasutut siunissami danskit nunami namminermi angusassaasat aqutitigalugit UNFCCC-p ataani namminerisamik silap pissusianut tapiliussassaminut NDC ingerlateqqittassavaa/tunniuttassavaa.

Kalaallit Nunaanniit NDC-ssami Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit kalaallit mingutsitsinnginnerusunut allannguissamut suli annertunerusumik pisussaaffilerneqarnissaat siunertaavoq, tassanilu suli nunami namminersortumi, nunap innuttaasut amerlanersaasa inuiisa ineriartortitsinissamut pisussaaffeqarnerinik suaaruteqarfiusumi aningaasaqarnikkut ineriartortitsinissamut pisariaqartitsineq inissaqartinneqassaaq periarfissaqartinneqassallunilu. Tamanna kalaallit NDC-ssaani ataqineqassaaq.

Naalakkersuisuniit Naalakkersuisut aalajangiinera pillugu Inatsisartut Eqqissisimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliaq, kiisalu Nunanut Allanut Isumannaallisaanermullu Politikkikkut Ataatsimiititaliaat Kalaallit Nunaata Parisimi Isumaqatigiisummi UNFCCC-p ataani nunap immikkoortuatut nangaassuteqarnerup atorunnaarsinneqarnissaa pillugu nalunaarfigineqareerput.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Múte Bourup Egede

Naalakkersuisut Siulittaasuut

Inatsisartut Eqqissimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliaq

UPA2023/60 pillugu Eqqissimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliap apequtaannut akissuteqaat

Allakkat ulluat: 29-08-2023
Suliap normua: 2023 - 6738
Allagaatip ilisarnaataa:
23053230

UPA2023/60-ip Eqqissimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliami suliarineqarneranut atatillugu ataatsimiititaliaq suliap pillugu Naalakkersuisunut apequteqarpoq. Matumuuna ataatsimiititaliap apequtaannut akissuteqaat tulluuppoq. Akissuteqaat Parisimi isumaqatigiissut aamma Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissut pillugit paasissutissanut tunngaviusunik allakkiami immikkoortuni paasissutissanik annertunerusunik tapertaqartinneqarpoq.

Postboks 1614
3900 Nuuk
Oqarasuaat: (+299) 34 50 00
Fax: (+299) 34 54 10
E-mail: pan@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Apeqquut 1.

Inuiaqatigiit aningaasaqarneranut iluaqutissartaqarnissaa pillugu Naalakkersuisut sunik naatsorsuuteqarpat?

Apeqqummut 1-imut akissut.

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluaqutissartaasunut imaluunniit ajoqutissartaasunut, suliniutissat, Kalaallit Nunaanni nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissani anguniakkat naammassinissaannut aallartissallugit Naalakkersuisut Inatsisartullu aalajangigaat, apequtaapput.

Assersuutigalugu erngup nukinganik nukissiorfiliorneq imaluunniit suliniutinik allanik Kalaallit Nunaanni silap pissusaanut sunniinernik annikillisisitsussanik ingerlataqarneq, inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluaqutissartaqarsinnaapput.

Ullumikkut assersuutigalugu suliassami aningaasaqarnermut tunngasortai tamarmik naatsorsuinerni ilanngunneqarlutik, sukumiisumik periaaseqarneq aallaavigalugu erngup nukinganik suliassani, inuiaqatigiit aningaasaqarneranni iluaqutissartaasut naatsorsorneqartarput. Sanaartugassani, politikkikkut akuerineqarsinnaanissaannut, inuiaqatigiinnut inerneru sinneqartoorfiusut, takutinneqartariaqarput.

Isertitat atornissaanniit, aningaasanit amerlanerusunik piffissap ingerlanerani atuisoqannginnissaa, missingersuusiornermut naatsorsuutinullu inatsimmi tunngavissinneqarpoq. Atuisut akiliutaasa, pisortat aningaasartuutaasa annikillisinneqarnerisigut imaluunniit malittaasumik pisortat isertitaqarnerulerneranni, minnerpaamik erniat akilersuutillu taarsigassarsianut tunngassuteqartut aningaasalersorsinnaappasigit aatsaat Naalakkersuisut

anigaasaliinissanut taarsigassarsisinnaasut, missingersuusiornermut naatsorsuutinullu inatsimmi § 6-imi tunngavigineqarpoq. Taamaalilluni attanneqarsinnaanngitsunik anigaasaliinernik aallartitsisoqarsinnaanngitsoq, aammalu piffissap ingerlanerani isertitat atorneqarnissaanniit anigaasanik amerlanerusunik atuisoqannginnissaa, missingersuusiornermut naatsorsuutinullu inatsimmi tunngavissinneqarpoq.

Apeqquut 2.

Nunatsinnut Silap pissusia pillugu anigaasaliissutit atuutilernissaanut kissaatigineqartut 100 mia. USD sumut atorneqarnissaannut kissaateqartoqarpa suullu iluaqutissaappat?

Apeqqummut 2-mut akissut

Parisimi isumaqatigiissummi artikel 9 naapertorlugu nunat ineriartorfiusut silap pissusaata allanngoriartornerata pakkersimaarnissaanut imaluunniit silap pissusaata allannguutaannut naleqqussarnissamut suliniutissanut silap pissusaanut anigaasalersuisinnaapput. Nunani ineriartorfiusuni silap pissusaanut suliniutissanut silap pissusaanut anigaasalersuineq pisortaninngaaneersinnaavoq, namminersortuninngaaneersinnaavoq imaluunniit suliaqartunit allaninngaaneersinnaalluni.

Silap pissusaanut anigaasalersuinissamut nuna pineqartoq Parisimi isumaqatigiisutit ataani namminersorluni suleqataasuussaaq aammalu nunatut ineriartorfiusutut taaneqarsinnaasussaalluni.

Kalaallit Nunaat Parisimi isumaqatigiisutit ataani namminersorluni suleqataasuunngilaq. Aatsaat Kunneqarfiup ilaatut Danmarki aqutigalugu Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiisutit ilaaffigilersinnaavaa. Kalaallit Nunaat nunatut ineriartorfiusutut imaluunniit Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiisutit ataani nunatut ineriartortinneqartutut taaneqarsinnaanngilaq.

Tamanna tunngavigalugu Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik naliliivoq, Kalaallit Nunaat Parisimi isumaqatigiisummi artikel 9 naapertorlugu silap pissusaanut anigaasalersuinissamut periarfissaqalernissamut piumasaqaatini pingaarnerni pineqartunut ilaatinneqanngitsoq.

Apeqquut 3.

Nunatsinni angallannermut angallannernullu akinut qanoq sunniuteqassava qanorlu annertutigisumik ikummatissaqarnikkut atuunitsinnik millisaanissatsinnut akisussaaffeqarpugut, aamma anigaasatigut inuiaqatigiinnut qanoq sunniuteqassava?

Apeqqummut 3-mut akissut

Parisimi isumaqatigiisutit ilaaffigilernissaanut annikillisitsinissamut siunnerfinnik sioqqutsisumik aalajangikkanik atuuttoqanngilaq. Kalaallit

Nunaata nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissani nammineerluni aalajangersartussaavai.

Tamanna isumaqarpoq ilaaffigilernerani angallannermut nassiussanillu assartuinnermut piumasaqaatinik malitseqanngissinnaasoq, kisianni soorunami suliaasaqarfik taanna qiviarneqarsinnaavoq.

Kalaallit Nunaanni angallannermut nassiussanillu assartuinnermut piumasaqaatinik nutaanik atuutsitsisoqalissappat, Inatsisartut tamanna pillugu aalajangiinissaat pisariaqarpoq.

Apeqqut 4.

Sanaartornermi suut piumasaqaatigineqassappat, aamma qanoq annertutigisumik sunniuteqassappat qanorlu inuiaqatigiinnut akeqassava?

Apeqqummut 4-mut akissut.

Parisimi isumaqatigiissutit ilaaffigilernissaanut annikillitsitsinissamut siunnerfinnik sioqqutsisumik aalajangikkanik atuuttoqanngilaq. Kalaallit Nunaata nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissani nammineerluni aalajangersartussaavai.

Tamatuma kingunerisaanik ilaaffigilernerani sanaartornermut piumasaqaatinik malitseqanngissinnaavoq, kisianni soorunami suliaasaqarfik taanna qiviarneqarsinnaavoq.

Sanaartornermut piumasaqaatinik nutaanik atuutsitsisoqalissappat, tamanna pillugu Inatsisartut aalajangiinissaat pisariaqarpoq.

Apeqqut 5.

Suut aporfiusinnaappat nunatsinnut aningaasarsiutigineqarsinnaaneranut periarfissat nutaat pineqartillugit?

Apeqqummut 5-imut akissut.

Isertitassanut periarfissanut nutaanut periarfissanut aporfissanullu, nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissat qanorittut Naalagaaffiit Peqatigiit Silap pissusaanut allattoqarfianut nalunaarutigissallugit Inatsisartut aalajangerinissaat apeqqutaasussaavoq. Nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissani suliaasaqarfiit aalajangersimasut ilanngunnissaat imaluunniit ilanngutinnginnissaat Kalaallit Nunaata nammineerluni aalajangersinnaavaa.

Apeqqut 6.

Nunani allani aningaasaliisartunut attartornermi iluaqutissanik malitseqassava?

Apeqqummut 6-imut akissut.

Parisimi isumaqatigiisummi anguniakkat EU-mi nunarsuullu sinnerani pisortat namminersortullu aningaasaliinerinut ukiuni kingullerni sammivissaliisunngorsimapput. Aningaasalersuinerup nutaamik ilusiligaanera

killissaliussallu nunani tamalaani nunamilu namminermi oqallifinni pilersinneqarput. Taakkunani ilaatigut ilaatinneqarput mingutsitsinngitsunut obligationit, mingutsitsinngitsunut aktiaatinut naleqqersuutit, pisortat namminersortullu akornanni aningaasaliinernut suleqatigiinnerit (blended finance¹), aningaasalersuisussat nutaaliorfiusut aammalu nammineq kajumissutsimik suliniutissanik isumaqatigiissuteqarnerit.

Pisortat aningaasaliineri kisimik mingutsitsinngitsumut allanngoriartortitsinermut aningasalersuisinnaanngitsut, kisianni pisariaqartunik annertussusilinnik aningaasaliinernik allanngortitsinissamut pisariaqartunik, namminersortut aningaasaataannik atuilersitsinissamut annertusititsinissamullu iluaqutaasinnaasut, akuersaarnissaanut matuma siulianiittut pissutissaqalersitsipput.

Taamaakkaluartoq Parisimi isumaqatigiissutip ilaaffigilernerani, nunani tamalaani aningaasalersuinerup ingerlatseqatigiiffinni taarsigassarsinissamut tunngatillugu Kalaallit Nunaannut toqqaannartunik iluaqutissartaasunik malitseqassasoq, ersarissumik inerniliunneqarsinnaanngilaq.

Taamaattoq Parisimi isumaqatigiissutip ilaaffigilernerani aammalu nunatsinni silap pissusaanut sunniinerup annikillisinnissaanut iliuuseqarluni suliaqarnikkut, pissutsit arlallit, atugassarititaasut iluaqutissartaqartut tunngavigalugit, taarsigassarsinissamut — periarfissanik ilimanaateqalersitsipput.

Namminersortunik aningaasaleerusulersitsisumik, orniginartumik aningaasaliinermi avatangiiseqalersitsisoqassasoq politikkeqalersitsisoqassasorlu, Den Internationale Valutafond-ip (IMF) erseqqissarpaa. Tamatuma atuunnerani ilaatigut ersarissunik anguniagaqartunik silap pissusaanut politikkeqartussaavoq, namminersorlutik aningaasaliisartut piviusunngortitseqataaffigisinnaasaannik. Taakkua aqqutigalugit politikikkut anguniakkat piviusunngortinnissaat pitsanngorsarneqassaaq. Inuiaqatigiit annikitsumik aniatitsinissaasa aningaasaqarnerullu, aningaasaliinernut aqqutissatut, tungaannut ineriartortitsinissamut piumassuseqarnermut, silap pissusaanut politikkit pisussaaffiillu, soorlu Parisimi isumaqatigiissummi nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissat, takutitsisuusut, IMF erseqqissaavoq. Aammattaaq paasissutissat nalunaarsukkat, tulleriissaartumik aqqiissuussaannerit nalunaarusiortarnerillu (disclosures), nunani tamalaani aningaasaliiumalersitsisartutut tunngavigineqartartut, pillugit ersarissunik paasissutissiinerit ingerlateqqittarnissaannik pisariaqartitsisoqartoq.

¹ Blended finance-mut (aningaasaliinissamut suleqatigiinnerit) siunertaavoq aningaasatigut ingerlaartunik assigiinngisitaartitsinissaq aammalu silap pissusaanut aningaasalersuinerup ataatsimut katillugu annertussusaata annertunerulersinnissaa. Tunngaviusoq pingaarneq tassaavoq, assersuutigalugu aningaasalersuineri aningaasartuutissat agguarneqarnerisigut annaasaqarsinnaanerullu siammartinneqarneratigut, namminersorlutik aningaasaliisartunik kajumilersitsiniarnissaq. Assersuutigalugu takuuk OECD-p nassuiaassutai ilitersuutaalu: <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/blended-finance-principles/>

Assersuutigalugu nunarsuup kissatsikkiartornerata unitsinnissaanut peqataanissaq aammalu nunarsuarmi silap pissusaanut aningaasalersuisartut annersaattut nittarsanneqarnissani Den Europæiske Investeringsbank-ip ersarissumik siunertaraa². Aningaaseriviup aningaasalersuinnermut ingerlatai tamarmik Parisimi isumaqatigiissummi tunngaviusunut siunnerfigineqartunullu naapertuuttussaapput³. Aningaaseriviup taarsigassarsititsisarnermut politikiani allassimavoq, taakkua Parisimi isumaqatigiisutip naammassineqarnissaanut suliniutissanik tunngavissiippata, EU-p avataanut aningaasaliinerit tapersersorneqarsinnaasut⁴.

Taamatuttaaq Nordiske Investeringsbank paasissutissiivoq aningaasalersuinnermigut piujuartitsinnermut tapersiisarluni⁵. NIB-mi suliniutit tamarmik piujuartitsinnermik isiginninneq aallaavigalugu misissorneqartartut aammalu suliniutit pilersitsilluarternermik pitsanngorsaasut avatangiisinullu iluaqusiisartut aningaasalersorneqartarnissaat pillugu aningaaseriviup anguniagaqarnera ingerlatsisoqartoq, paasissutissiissutigineqarpoq.

Den Europæiske Investeringsbank aamma Nordisk Investeringsbank Nuummi aamma Qasigianniguanit Aasiannilu erngup nukinganik nukissiorfiliornissanut taarsigassarsititsisuusinnaasutut inissisimapput. Kalaallit Nunaata silap pissusaanut politikia aammalu Parisimi isumaqatigiissummut ilaalersinnaanera pillugit apeqqutit arlallit akissuteqartinniarlugit, Den Europæiske Investeringsbank Naalakkersuisunut saaffiginnippoq.

Den Nordiske Investeringsbank Nuummi Ilulissanilu mittarfinnut taarsigassarsinnermut aningaasalersueqataavoq. Aningaasalersuinnermik Kalaallit Nunaanni nunap iluani timmisartuussinnermiit CO2-nik aniatitsinnermut annikillitseqataanissaa, siunertaasunut ilaasoq Investeringsbanken nittartakkamini allappoq⁶.

Taamaattumik Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissummut ilaalernera – taamaalillunilu nunatta silap pissusaanut sunniinerata annikillisinneqarnissaa pillugu silap pissusaanut politikkiusinnaasunik aallartitsineq – Kalaallit Nunaata aningaasalersuinnermut ingerlatseqatigiiffinniit, ersarissunik silap pissusaanut

² Den Europæiske Investeringsbankip nittartagaa, tassani siunertaq taanna allassimasooq linkip matumani takuneqarsinnaavoq: <https://www.eib.org/en/>

³ EIB-gruppip Parisimi isumaqatigiissummut naapertuuttumik tapersiinnissamut killissaliussai - imaluunniit PATH framework uani takuneqarsinnaapput: https://www.eib.org/attachments/lucalli/20220007_the_eib_group_path_framework_en.pdf

⁴ Den Europæiske Investeringsbank-ip taarsigassarsititsinnermut politikiani, ilanngussaq 2-mi, immikkoortoq 2-mi, oqaasertaliineq manna allassimavoq: "Outside the European Union, projects helping to increase the share of renewables in line with nationally determined contributions (NDCs) under the Paris Agreement". Attartornissamut politikki linkemi uani takuneqarsinnaavoq: https://www.eib.org/attachments/lucalli/20230164_eib_energy_lending_policy_en.pdf

⁵ Den Nordiske Investeringsbankip nittartagaa, tassani taakkua linkimi matumani takuneqarsinnaapput: <https://www.nib.int/>

⁶ NIB-ip Kalaallit Nunaanni mittarfinnik aningaasalersuinnera pillugu nutaarsiassaq linkimi matumani takuneqarsinnaavoq: <https://www.nib.int/da/releases/nib-finansierer-udviklingen-af-luftthavne-i-gronland>

politikkikkut anguniagaqarluni aningaasaliisarnissap pingaaruteqarneranik erseqqissaasuniit kiisalu mingutsitsinngitsumut allanngoriartortitsinerup piujuartitsisumillu ineriartortitsinerup ukkatarineqarnissaat pillugu piumasaqaateqartartuniit, soqutiginnilersitsisinnaanissaata ilimanaateqarnera annertunerulersinneqarsinnaavoq.

Apeqqut 7.

Piffinni isorliunerusuni kiassarnermut ikummatissanillu atuinermit pilersinneqarsinnaasut eqqarsaatigalugit suut piumasaqaatit sukaterneqassappat?

Apeqqummut 7-imut akissut.

Parisimi isumaqatigiissutip ilaaffigilernissaanut annikillisitsinissamut siunnerfinnik sioqqutsisumik aalajangikkanik atuuttoqanngilaq. Kalaallit Nunaata nunami namminerimi silap pissusaanut tapersiissutissani nammineerluni aalajangersartussaavai.

Tamatuma kingunerisaanik ilaaffigilernera isorliunerusuni kiassarnermut ikummatissanullu piumasaqaatinik allanngortinneqartunik nutaanillu malitseqanngissinnaavoq. Tamanna atuutsinneqalissappat, tamanna pillugu Inatsisartut aalajangiinissaat pisariaqarpoq.

Apeqqut 8.

Atorunnaarsitsineq innuttaasut illoqarfinnut anginerusunut eqiterunnerunissaanik sunniuteqarsinnaanera ernumanartoqarpa?

Apeqqummut 8-mut akissut.

Parisimi isumaqatigiissutip ilaaffigilernerata kingunerisaanik, gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerput annikillisinniarlugu, Kalaallit Nunaat nammineerluni nunami namminerimi silap pissusaanut tapersiissutissaminik suliaqartussaavoq. Tassani suliniutissat suliaasaqarfiillu sorliit Kalaallit Nunaata annikillisitsiniarnermut suliniutissaanni ilaatinneqassanersut, Kalaallit nunaat nammineerluni aalajangiisinnaavoq.

Tamanna Naalakkersuisunit saqqummiunneqartussaavoq, tamatumalu kingorna Inatsisartunit akuerineqartussaalluni.

Nunaqarfinnut (inuiatigiinnullu allanut) sunniutaasinnaasunut, suliniutissat Naalakkersuisut Inatsisartullu akuerisaat, apeqqutaasussaapput.

Apeqqut 9.

Parisimi isumaqatigiissummut allaffissornikkut Danmarkip ingerlatsinera nunarput qanoq inissisimalersissavaa?

Apeqqummut 9-mut akissut.

Kalaallit Nunaat Parisimi isumaqatigiissummi nammineerluni suleqataalertussaannngilaq, kisianni Kunngeqarfinni Danmarkimi, Parisimi isumaqatigiissummut suleqataasumut, ilaalertussaalluni. Naatsorsuutigineqarpoq

Kalaallit Nunaata annikillisitsinissamut tapersiissutissai, danskit annikillisitsinissamut tapersiissutissaannut tapiliullugit, oqariartuutigineqassasut.

Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissummut tapersiissutissani nammineerluni aquttussaavai, kisianni tamanna Kunngeqarfik Danmarki aqutigalugu nassiunneqartussaavoq.

Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissummut ilaalernissaa pillugu Poul Schmith-ip/Naalagaaffiup eqqartuussissuserisuata allakkiaanut "second opinion" Eqqartuussissuserisup Ole Spiermannip Bruun & Hjejle Advokatpartnerskab-meersup suliaraa.

Spiermann allakkiamini inerniliivoq, Kalaallit Nunaat tunuarsimaarfeqarnerup atorunnaarsinneqarnissaanut tunngatillugu, Poul Schmith-ip erseqqissaaneraniit, Danmarkip suleqatigineqarneranut tunngatillugu annertunerusumik piginnaatitaasoq. Spiermann erseqqissaavoq Kalaallit Nunaata suliaasaqarfik silap pissusaa akisussaaffigilerlugu tigusimagaa, taamaattumillu Kalaallit Nunaata silap pissusaanut politikkiata aalajangersarnissaa Kalaallit Nunaata – aammalu Kalaallit Nunaata kisimi – susassaqarfigigaa. Ingerlaqqilluni Spiermannip uppersarsarpaa Savalimmiuni ilusiliaq Kalaallit Nunaannut atuutsinneqarsinnaasoq.

Tamatuma saniatigut Parisimi isumaqatigiissutip ataani pisussaaffiit taamaallaat eqqartuussivimmi suliaasat ingerlanneqartarnerannuinaq tunngassuteqartut Spiermannip erseqqissarpaa, tassa imaappoq Parisimi isumaqatigiissummi inuiaat pisussaaffiit inatsisitigut pisussaaffiit, nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissat suliarineqarnissaannut, nalunaarutigineqarnissaannut, atuutsinneqarnissaannut kiisalu nassuiaanissamut nalunaarusiornissamullu tunngassuteqartut. Spiermannip erseqqissarpaa Parisimi isumaqatigiissut nunami namminermi tapersiissutissat aalajangersimasut imarisassaannut tunngatillugu pisussaaffinnik imaqanngitsoq, taamatullu nunami namminermi tapersiissutissat aalajangersimasut naammassineqannginnerat Parisimi isumaqatigiissummi pineqaatissiivigineqartussaannngitsoq. Allakkiami Spiermannip inassutigaa, Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissut ilaaffigilissappagu Kalaallit Nunaanni nunami namminermi pissutsit tunngavigineqassasut kiisalu:

"Ataqatigiinnerani aamma Kalaallit Nunaata inuiaat pisinnaatitaaffiisigut inissisimanera ilanngunneqartariaqarpoq, nunap inuiatuinnaanngitsoq taamatullu nunap inoqqaavisuinnaanngitsoq, kisianni aamma inuiattut inuiaat pisinnaatitaaffii naapertorlugit nammineq aalajangernissamut pisinnaatitaaffilittut, takuuk namminersornermut inatsisip aallarniutai. Nunami namminermi tapersiissutissat aalajangersimasut imarisai inuiaat pisinnaatitaaffiini pisussaaffiliinngimmata, soorunami ilanngunneqartariaqarpoq, kisianni allatigut naliliinera malillugu Namminersorlutik Oqartussat aningaasaqarnikkut ineriartornissamut periarfissaqaannarnissaat Parisimi isumaqatigiissummut isumaqatigiissutillu siunertaanut anguniagaanullu naapertuulluinnartussaavoq, soorlu aamma

*Naalakkersuisut Siulittaasuanit allakkani 2. november 2021-meersuni tamanna oqaatigineqartoq. Tassani suliaasaqarfiit soorlu aatsitassanut umiarsuillu angallannerat ilaatinneqarsinnaapput.*⁷

Eqqartuussissuserisup Ole Spiermannip allakkia ilanngussaq 1-itut ilanngunneqarpoq.

Apeqqut 10.

Nunatta tatineqannginnissaa siunertaralugu Naalakkersuisut Danmarkimut isumaqatigiinninniassappat, qaqugu qanorlu tamanna qularnaarneqassava?

Apeqqummut 10-mut akissut.

Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiisummi nunamut tunuarsimaarfeqarnera atorunnaarsinneqassappat, Kalaallit Nunaat nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissanik, danskit silap pissusaanut tapersiissutissaannut, EU aqutigalugu Danmarkip oqariartuutigeriigaannut, tapiliullugit, Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiisummut allattoqarfimmut tunniunneqartussanik, suliaqartussaavoq.

Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik naliliivoq immikkut silap pissusaanut suliniuteqarnissaq pillugu Danmarkimik suleqateqarneq, suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummi ilanngussanut allattuiffimmut atuuttumut tapiliullugu allanneqassasoq.

Naalagaaffiit Pegatigiit Silap pissusaa pillugu nunani tamalaani isumaqatigiisutaata 2012-meersup ataani nunani tamalaani silap pissusaa pillugu isumaqatigiinninniarnissat pillugit danskit naalakkersuisuisa aamma Kalaallit Nunaata akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummi Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni naligiinnissaq ataqpeqatigiillunilu suleqatigiinnissaq pillugit Namminersornermut inatsimmi tunngaviusunik tunngaveqarpoq, tassanilu silap pissusaanut suliaasaqarfik suliaasaqarfiusoq akisussaaffigilerlugu tiguneqareersoq aalajangersarneqarpoq. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiisut ilanngussaq 2-miippoq.

Tunuarsimaarfeqarnerup atorunnaarsinneqarsinnaaneranut aallartisarnermi Danmarkip aamma UNFCCC-ip akornanni Parisimi isumaqatigiisummut Kalaallit Nunaata ilanngunneqarnissaanut tunngasut pillugit paaseqatigiittoqarnissaata qulakkeernissaa pisariaqartinneqartussaavoq. UNFCCC-imiit eqqortumik paasinninneq, suleqatigisanit allaniit tatisimaneqarsinnaanerup pinngitsoortinnissaanut tunngatillugu aalajangiisuulluinnartussaavoq. Tamatumani taamaalilluni Naalakkersuisut tungaanniit UNFCCC-imut toqqaannarnerusumik attaveqarnissaq ataatsimeeqatigiinninnissarlugu pisariaqartussaavoq.

⁷ Parisimi isumaqatigiisut Kalaallit Nunaannut atuutsinneqalernerani Namminersorlutik Oqartussanut sunniutaasussat pillugit allakkiaq, advokat Ole Spiermann, Bruun & Hjejle Advokatpartnerskab, 24. august 2023

Kalaallit Nunaata silap pissusaanut tapersiissutissaannut silap pissusaanut periusissiaq Kalaallit Nunaata suliarileruttugaa, aallaavigineqartussaavoq. Tamatuma kingunerisaanik 70%-inik annikillisitsinissaq pillugu danskit anguniagaat aammalu 55%-inik annikillisitsinissamut EU-p anguniagaa, Kalaallit Nunaannut atuutinngillat.

Ilusiliaq matuma siuliani allassimasoq Savalimmiut atorpaat. Savalimmiut Parisimi isumaqatigiissut 2016-imi Danmarkip atuuttussanngortitsinerata nalaani, ilaaffigilerpaa. Savalimmiut nukissiuuteqarnermut silallu pissusaanut politikkimik suliaqarpoq 2022-mi Lagting-imit akuerineqartumik⁸.

Savalimmiut nukissiuuteqarnermut silallu pissusaanut politikkiani allassimavoq, 2010-mut sanilliullugu gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq 30 %-inik annikillisinneqassasoq. Taamatut anguniagaqarneq Savalimmiut silap pissusaanut tapersiissutissartik pisussaq aqqutigalugu naammassissussaavaa.

Savalimmiuni avatangiisinut ministereqarfik Namminersorlutik Oqartussanut paasissutissiivoq, Savalimmiut nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissani oqaasertalersulerutturaa, taannalu Danmarkimi Silap pissusaanut, Nukissiuuteqarnermut Pilersuinernullu ministereqarfik aqqutigalugu Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiisummut allattoqarfimmut nassiunneqartussaavoq.

Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik naliliivoq ilusiliineq taamaattoq Kalaallit Nunaannut atuutsinneqassasoq.

Kalaallit Nunaat ukiut tallimakkaarlugit Parisimi isumaqatigiisummi art. 4 imm. 9 naapertorlugu anguniagaqarnermut periaatsimut naapertuuttumik annikillisitsinissamut anguniakkat nutarterneqarlutik, nutaamik silap pissusaanut tapersiissutissamik nassiussisartussaassaaq.

Apeqput 11.

Nunarput Danmarkimut piumasaqaataasut assinganik atugaqalinnginnissaa anguniarlugu isumaqatiginninniarniarluni isumaqatigiissuteqarnissamut periarfissaqarpa? Naalakkersuisut immikkut isumaqatigiinniarnissamik piumasaqarsimanerlutik, taamaassimappat qaqugu isumaqatigiissut naammassineqassava?

Apeqqummut 11-mut akissut.

Immikkut silap pissusaanut tapersiissutissat tunniunneqarnissaat pillugu Danmarkimut suleqatigiilernissamik Naalakkersuisut maannakkorpiaq piumasaqarsimanngillat, tassami Danmarkip oqaloqatigineqarnissaa sioqqullugu Inatsisartuniit piginnaatinneqarnissaq Naalakkersuisut kissaatigimmassuk.

⁸ Savalimmiuni lagting-imi aalajangiinissamut suliaq ingerlasimanera linkimi matumani nassuiarneqarpoq: <https://www.logting.fo/mal/mal/?id=10048>

Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissummut ilaalernissaanut atugassarititaasuni nunami namminermi pissutsit Kalaallit Nunaanni atuuttut takuneqarsinnaassapput. Tassani assersuutigalugu pineqarput nunami sumiiffiit, attaveqaasersuutit, aningaasaqarneq inuussutissarsiutinillu ineriartortitsineq.

Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissummi nunamut tunuarsimaarfeqarnerata atorunnaarsinneqarnissaa pillugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut Inatsisartut akuerissappassuk, Kalaallit Nunaannut immikkut silap pissusaanut tapersiissutissat tunniunneqarnissaannut tunngasut erseqqinnerusut pillugit Danmark Naalakkersuisut oqaloqatigissavaat.

Apeqqut 12.

Nunanut immikkoortunut assigiinngitsunut Parisimi isumaqatigiissuteqartoqarpa? (Nunat suliffissuaqarfiusut aamma nunat siuarsagassat) Nunarput nunatut siuarsagassatut inissinneqassava?

Apeqqummut 12-imut akissut.

Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissummi suleqataasut 1991-imi Annex I-imi, Annex II-mi aamma Non-Annex I-imi suleqataasunut immikkoortiterneqarput. 2009-mi Københavnimi COP15-imi ataatsimeersuarnerup naammassinerani nalunaarutip oqaasertaanni *Copenhagen Accord* suleqataasut immikkoortiterineq matuma siuliani allassimasoq atorunnaarpaat, tamatumunngalu taarsiullugu *nunat ineriartorfiusut* aamma *nunat ineriartortinneqartut* innersuussutigineqalerlutik. Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutip ataani nunanut ineriartortunut imaluunniit nunanut ineriartortinneqartunut inatsisitigut nassuiaassutinik soqanngilaq.

Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissut ilaaffigilissagaa Inatsisartut aalajangiissappata, tamanna nunamut tunuarsimaarfeqarnerup atuuttup atorunnaarsinneqarneratigut Danmarkip atuutsitsilernerata ataani pisussaavoq. Taamaattumik Kalaallit Nunaat nunani annex 1-imiittuni, 2-miittuni aamma non-annex-imiittuni immikkoortiterinermi pineqartunut ilaanngilaq, aammalu nunatut ineriartortutut imaluunniit nunatut ineriartortinneqartutut taaneqarsinnaanani.

Kalaallit Nunaanni nunami namminermi pissutsit, ilanngullugit Kalaallit Nunaata aningaasaqarneranut tassanilu ineriartortitsineranut tunngasut pillugit, Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissut ilaaffigilissappagu takuneqarsinnaanissaat qulakkeerniarlugu Naalakkersuisut UNFCCC aamma Danmark oqaloqatigissavaat.

Apeqqut 13.

Ukioq 2030-mut 55%-imik aniatitsinerup millisinneqarnissaa piviusorsiorpa?

Apeqqummut 13-imut akissut.

Naamik, tamannalu aamma Kalaallit Nunaannut piumasaqaataasimanngisaannarpoq, tassami Parisimi isumaqatigiissut annikillisitsinissamut pisussaaffinnik aalajangerneqareersunik imaqaanngimmat.

Kalaallit Nunaata nunami namminermi sila pissusaanut tapersiissutissat, danskit silap pissusaanut tapersiissutissaannut tapiliullugit Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutip allattoqarfianut⁹ tunniunneqartussat, nammineerluni suliarisussaavai.

Tamatuma kingunerisaanik danskit 70%-inik annikillisitsinissamik anguniagaqarnerat aammalu EU-p 55%-inik annikillisitsinissamik anguniagaqarnerat Kalaallit Nunaannut atuutinngillat.

Apeqquut 14.

Nunaqarfiit isorliunerusumiittullu petroleumimik, kissarsuutiniq umiarsuillu kissarsuutaannik annertuumik atuisuupput. Nillerujussuartaillugu ullormut 30 literi illup ataatsip atortarpaa. Tamakkulu varmpumpenik taarsersorneqassappata innaallagissiorfiit artukkerneqassappat? Taamaattoqassappat, innaallagissiorfiit nukittunernik taarsersorneqassappat?

Apeqqummut 14-imut akissut.

Aap, nunaqarfinni kiassarnermik pilersuineq varmpumpinik taarserneqassappat, innaallagissiorfiit artorsartinneqalertussaapput. Nukissiamik pisariaqartitsineq naammassiniarlugu innaallagissiorfiit generatorinik dieselitortunik anginerusunik allilerneqartussaassapput, aammalu innaallagiamik pilersuinermit kabelit pisuni arlalinni kabelinik anginerusunik taarsersorneqartussaassapput, imaluunniit kabelinik amerlanerusunik, sarfamik atuinerup annertunerulernerani pisariaqartunik, ilaneqartussaassallutik.

Taamaattoq varmpumpip ataavartumik nukissiuutaanngimmata, isiginiassallugu pingaaruteqarpoq. Varmpumpit innaallagiamik kiassarninngortitsisarput, kisianni nammineerlutik ataavartumik (mingutsitsinngitsumik) nukissiortaratik. Erngup nukinga, seqernup qinngornerinik tigooqqaassutit, anorisaatillu ataavartumik mingutsitsinngitsumik nukissiortarput.

Innaallagissiorfiit dieselitortut, varmpumpinut pilersuisuusut, illuni varmpumpinik ikkussuisoqaraluarpuunniit CO₂-nik aniatitsinnartussaapput. Taamaattumik varmpumpit nunaqarfinni innaallagissiorfinnik dieselitortunik pilersorneqartuni ataavartumik nukissiornermut mingutsitsinngitsumik aaqqiissutissaanngillat. Illoqarfinni dieseli atorlugu pilersorneqartuni varmpumpinik ikkussuineq akerlianik dieselimik atuinermit annertunerulersitsisussaapput, tamatuma malitsigisaanik CO₂-mik aniatitsineq annertunerulertussaalluni.

Tamatumunnga taarsiullugu nunaqarfinnut isorliunerusunullu ataavartumik nukissiornermut aaqqiissutissanik allanik, annikitsunngorlugit suliarineqarsinnaasunik, nassaarniartoqartussaavoq. Tamanna Nukissiorfiit sulissutigaat. Ullumikkut nunaqarfinni isorliunerusunilu 100%-imik

⁹ Suleqataasut nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissaannut nalunaarsuiffik uani takuneqarsinnaavoq: <https://unfccc.int/NDCREG>

ataavartumik nukissiuuteqarfinnik innaallagissiorfiit dieselitortut taarsernissaannut aningaasaqarnikkut tunngavissaqanngilaq, kisianni assersuutigalugu seqernup qinngornerinik tigooqqaassutininik batteriilinnik, innaallagissiorfinni dieseluuliamik atuinermik, taamaalillutillu CO2-nik aniatitsinermik, annikillisitsisussanik, ataavartumik nukissiamik pilersitsisoqarsinnaavoq.

Annikitsunngorlugit ataavartumik nukissiuutinut tunngatillugu unammilligassaq tassaavoq, taakkua nalinginnaasumik nukissiornermiit aningaasartuuteqarfiunerusarnerat. Tamanna Nukissiorfiit siunissami sulissutigeqqinniarpaa, siunissamilu ukiut arlallit qaangiuppata annikitsunngorlugit, assersuutigalugu innaallagissiorfinnit dieselitortunit akikinnerusumik ikkussorneqarsinnaasunik ingerlanneqarsinnaasunillu, ataavartumik nukissiuuteqalernera, teknologiip ineriartornerata kingunerisinnaassavaa.

Apeqqut 15.

Kuttereqarpoq angallateqarlunilu angisuunik sinerissap qanittuani aalisartunik. Taakku motoori innaallagiatortunik taarserneqassappat?

Apeqqummut 15-imut akissut.

Parisimi isumaqatigiissutip ilaaffigilernissaanut annikillisitsinissamut siunnerfinnik sioqqutsisumik aalajangikkanik atuuttoqanngilaq. Kalaallit Nunaata nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissani nammineerluni aalajangersartussaavai.

Tamatuma kingunerisaanik ilaaffigilernera umiatsiat motooriinik taarsersuinissaq pillugu piumasaqaatinik malitseqartussaannngilaq.

Aalisariutit umiarsuillu motooriinut piumasaqaatinik nutaanik aalajangersaasoqassappat, tamanna pillugu Inatsisartut aalajangiinissaat pisariaqartussaavoq.

Apeqqut 16.

Nillerujussuuartillugu aamma nillissutsip -20 gradit ataakkaangagu varmepumpit atorsinnaajunnaartarput, taamaalillutillu kissarsuutit aallartinneqartariaqartarput imaluunniit umiarsuarmi kissarsuutit ikinneqarlutik. Tamanna pitsanngorsaavigissallugu sunik periarfissaqarpa? Kissarsuutininik umiarsuarmilu kissarsuutininik taarsersuinissaq pisortanit imaluunniit namminneq atuisunit akilerneqassava?

Apeqqummut 16-imut akissut.

Apeqqummut 14-imut akissuteqaat innersuussutigineqarpoq, tassani allassimavoq varmepumpit illoqarfinni dieselimik pilersorneqartuni atorineqartariaqanngikkaluartut, aammalu Nukissiorfiit nunaqarfinni isorliunerusunilu annikitsunngorlugit ataavartumik nukissiamut aaqqiissutissat sulissutigigai.

Angerlarsimaffinni ataavartumik nukissiorfinnik siammarterinissamut iliuusissanut pilersaarummik suliaqartoqassasoq, Inatsisartut 2022-mi ukiaanerani ataatsimiinnermi aalajangiipput (UKA2022/88). Namminersorlutik Oqartussat ataavartumik nukissiuutinik ikkussuinnermut tapiissuteqartarlutik aaqqissuussinnermik isumaliutersuutinik iliuusissanut pilersaarut imaqassasoq, Inatsisartut aalajangiineranni allassimavoq.

Apeqput matuma siuliani allassimasoq iliuusissanut pilersaarummi, 2024-mi upernaakkut ataatsimiinnissaq sioqqullugu Inatsisartunut agguanneqartussami, sammeneqassaaq.

Apeqput 17.

Nunarput isumaqatigiisummut ilanngutissappat inuiaqatigiinnut katillugit qanoq annertutigisumik aningaasartuutaassava?

Apeqqummut 17-imut akissut.

Suliniutissat Kalaallit Nunaata nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissaanni anguniakkat naammassinissaannut aallartinneqartussatut Naalakkersuisut Inatsisartullu akuerisassai, inuiaqatigiinnut aningaasartuutissanut tamarmiusunut apeqqutaasussaapput. Taakkua tassaassapput aalajangiinerit, ataavartumik nukissiamut inuiaqatigiinni nalinginnaasumik allanngoriartortitsinnermut naapertuuttussat.

Ilaaffigilernerata allaffissornikkut aningaasartuuteqannginnerulerfiusinnaavoq, tassami Kalaallit Nunaat nalunaarusiornermut ullumikkut suliarineqartareersunut tapiliullugu, nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissanik suliaqartalertussaassammat.

Apeqput 18.

Umiarsuaqqat angallatit assersuutigalugu aalisartut aquuteralaat, ukioq 2030-mi aquuteralaat motooriisa sarfatortunik taarsersorneqassappat? Taamaassappat kiap taarsersuineq akilissavaa?

Apeqqummut 18-imut akissut.

Parisimi isumaqatigiisut ilaaffigilernerata kingunerisaanik, gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinnerput annikillisinniarlugu, Kalaallit Nunaat nammineeirluni nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissaminik suliaqartussaavoq. Tassani suliniutissat suliaasaqarfiillu sorliit Kalaallit Nunaata annikillisitsiniarnermut suliniutissaanni ilaatinneqassanersut, Kalaallit nunaat nammineeirluni aalajangiisinnaavoq. Tamanna Naalakkersuisunit saqqummiunneqartussaavoq, tamatumalu kingorna Inatsisartunit akuerineqartussaalluni.

Nunaqarfinnut (inuiaqatigiinnullu allanut) sunniutaasinnaasunut, suliniutissat Naalakkersuisut Inatsisartullu akuerisaat, apeqqutaasussaapput.

Apeqquut 19.

Naalakkersuisup inatsisartut oqaluttarfianiit oqaatigaa, nunatsinni suliffeqarfiit tamarmik Paris-imut isumaqatigiissut kissaatigigaat. Tamanna uppersaatinik takussutissiinissamik kissaateqarfiuvoq.

Apeqqummut 19-imut akissut.

Parisimi isumaqatigiissutip inuiaqatigiinnut kalaallinut sunniutissaannik misissueqqissaarnermik suliaqarnermut atatillugu kalaallit suliffeqarfii 19-it aamma peqatigiiffiit marluk Mind Your Business-imit apersorneqarput. Apersuinerit allakkiami, sunniutaasussanik misissueqqissaarnermut ilanngunneqartumi, ataatsimoortillugit allanneqarput. Tassani allassimavoq nunamut tunuarsimaarfeqarnerup atorunnaarsinneqarnissaa kalaallit suliffeqarfiisa taakkua akornanni pingaarnertigut tapersorneqartoq.

Tamatuma saniatigut sunniutaasussanik misissueqqissaarnerpiffissami 6. februaari 2023 aallarnerfigalugu ullup 6. marsi 2023 tungaanut tamanut ammasumik tusarniaassutigineqarpoq. Tassani ingerlatseqatigiiffiit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut pingasut, ingerlatseqatigiiffik imminut ingerlattoq ataaseq kiisalu peqatigiiffiit pingasut tusarniaanermut akissuteqaateqarput. Tusarniaanermut akissuteqaatit aamma tusarniaaneq pillugu allakkiaq Naalakkersuisut tusarniaanermut nittartagaaniipput.

Ataatsimiititaliap oqaaseqaataannut oqaaseqaatit

Ataatsimiititaliaq oqaatigineqartunut arlalinnut, ulloq 19. maaqi 2023 immikkoortup siullermeerneqarnerani saqqummiunneqartunut, oqaaseqaateqarnissamik kissaateqarpoq. Oqaaseqaatinut ataasiakkaanut taakkununga oqaaseqaatit tulluuttuni saqqummiunneqarput.

Oqaaseqaat 1.

Nalilersuinermi Naalakkersuisut namminneq suliaanni takuneqarsinnaavoq nunarput Nunanut Tamalaanut ilaasortaanngitsoq, taamaattumillu Parisimi isumaqatigiissummut atatillugu nammineerluni nalunaarusiorsinnaanngitsoq, aamma taamaattumik Danmarkip nalunaarusiaannut ilaasassasoq. Paaserusupparput Naalagaaffeqatigiinnermi nunat akornanni suut pilersaarutaanersut aamma pisussaaffiunersut? Nunat isumaqatigeeqqaartariaqarput sunik suliassanik akisussaaffinnillu tamanna nassataqassanersoq.

Oqaaseqaat 1-imut oqaaseqaat.

Parisimi isumaqatigiissutip inuiaqatigiinnut kalaallinut sunniutissaannik misissueqqissaarnerp Ea Energianalyse aamma Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfiup akornanni suleqatigiilluni, Eqqartuussissuserisut suliffeqarfianit Poul Schmith-imit/Naalagaaffiup eqqartuussissuserisuanit aamma Mind Your Business-imit ilassuteqarfigineqarluni sularineqarpoq. Nalunaarusiami tunngaviusumi qupperneq 5-imi kapitalinut ataasiakkaanut kikkut allaaserinnittutut pingaarnertut sulisimanersut takussutissiaq takuneqarsinnaavoq.

Ataatsimiititaliap apequtaannut 9-mut, 10-mut aamma 11-mut matuma siuliani akissuteqaat innersuussutigineqarpoq.

Oqaaseqaat 2.

Naalagaaffiup eqqartuussisuunerata naliliinermini allassimavaa nunatta nunamut nangaassuteqarnerup atorunnaarsissappagu, Parisimi isumaqatigiisummi nunarput Danmarkip ataaniilissasoq. Tamanna ima isumaqarpoq nunarput inatsisitigut pituttorneqassasoq. Erseqqisumik isumaqatigiissuteqarnissamut isumaqatigiinninniartoqartariaqartoq Siumut isumaqarpoq.

Oqaaseqaat 2-mut oqaaseqaat.

Naalagaaffiup eqqartuussissuserisua naliliivoq Kalaallit Nunaat naalagaaffeqatigiinnermi ilaasutut Parisimi isumaqatigiisummit *inuiat pisinnaatiitaaffiisigut pisussaaffeqalertussaasoq*. Kalaallit Nunaat Kunneqarfik Danmarkip pisussaaffiit, Naalagaaffiit Peqatigiit Silap pissusaanut nunani tamalaani isumaqatigiissutaannut suleqataasutut, pineqartunut ilaalertussaavoq.

Kalaallit Nunaannut immikkut silap pissusaanut tapersiissutissanik, danskit silap pissusaanut tapersiissutissaannut tapiliullugit, tunniussinissaq pillugu Kalaallit Nunaata danskit naalakkersuisui suleqatigisussaavai. Isumaqatigiissut taanna maannakkut *Naalagaaffiit Peqatigiit Silap pissusaa pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutaata (2012) ataani nunani tamalaani silap pissusaa pillugu isumaqatigiinninniarnissat pillugit danskit naalakkersuisuisa aamma Kalaallit Nunaata akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummut* tapiliussatut allassimalissasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Nukissiuuteqarnermut, Pilersuinermit Silallu pissusaanut ataatsimiititaliap B 2-mut apequtaanut 16-imut Nukissiuuteqarnermut, Pilersuinermit Silallu pissusaanut ministerip akissuteqaataani 7. oktobari 2016-imeersumi¹⁰ allassimavoq:

"Kalaallit Nunaanni Namminersorneq pillugu inatsit naapertorlugu silap pissusaa suliaasaqarfiuvoq akisussaaffigilerlugu tiguneqareersoq, tassani kalaallit Nunaat inatsiliornermut ingerlatsinermullu pissaaneqarluni. Parisimi isumaqatigiisummi peqataanissaq taamaalilluni Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat susassaqafigaat."

Tassunga tunngasoq taamatuttaaq Savalimmiunut atuuppoq. Taamanikkut Nukissiuuteqarnermut, Pilersuinermit Silallu pissusaanut ministerip, Lars Chr. Lilleholt-ip, 2 B 2016-mut Folketingip Nukissiuuteqarnermut, Pilersuinermit Silallu pissusaanut ataatsimiititaliaanit Savalimmiut Parisimi isumaqatigiisummut ilaalernissaannut tunngatillugu inatsiseqarnermut

¹⁰ Nukissiuuteqarnermut, Pilersuinermit Silallu pissusaanut ataatsimiititaliamiit B 2-mut Nukissiuuteqarnermut, Pilersuinermit Silallu pissusaanut ministerimut, Lars Chr. Lilleholt-imut apequteqaammut 16-imut 7. oktobari 2016-imeersumut, akissuteqaat linkimi matumani takuneqarsinnaavoq:
<https://www.ft.dk/samling/20161/beslutningsforslag/b2/spm/16/svar/1353511/1680374.pdf>

tunngasut pillugit¹¹ apeqqummut 21-mut akissuteqaataani ministeri akissuteqarpoq:

"Taamaattumik NDC-imut Danmarkip EU aqqutigalugu oqariartuutigeriigaanut tapiliullugu immikkut Savalimmiunut silap pissusaanut suliniuteqarneq oqariartuutigineqassaaq."

Oqaaseqaat 3.

Nunarput Parisimi isumaqatigiissummut ilanngutissappat Naalagaaffeqatigiinnerup iluani ataatsimoorussamik mingutsitsinermut nalunaarutiginnittarnissaq qanoq ingerlanneqassava, tassani nunarput piffissap ilaani nunatta ineriartorneranik aallaaveqartumik aniatitsinermik apparsaasinnaanginnera pissutigalugu? Nunap ineriartortinneqarnera tunngavigalugu piffissap ilaani mingutsitsinerusinnaaneq ersarissumik isumaqatigiissutigineqartariaqaralarpoq.

Oqaaseqaat 3-mut oqaaseqaat.

Parisimi isumaqatigiissummi tunuarsimaarfeqarneq atorunnaarsinneqassasoq Inatsisartut aalajangissappata, Kalaallit Nunaata nunami namminermi sila pissusaanut tapersiissutissat, danskit (EU) NDC-mut tapiliullugit Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutit allattoqarfianut tunniunneqartussat, nammineerluni suliarisussaavai. NDC-imi ilusiliussassatut piumasaqaataavoq, suliaasaqarfiit gassillu suussusai sorliit sila pissusaanut tapersiissutissani pineqartunut ilaanersut kiisalu ukioq aallaavusoq sorleq aallaavigineqarnersoq, allassimassasut.

Naalagaaffiup eqqartuussissuserisua inerniliivoq, nammineq toqqakkamik suliaasaqarfiit aalajangersimasut mattunneqarsinnaasut, tassa imaappoq assersuutigalugu aalisarneq aamma aatsitassarsiornermut suliaasaqarfik. Tamanna isumaqarpoq Kalaallit Nunaat nunamut namminermut silap pissusaanut tapersiissutissanik (NDC), suliaasaqarfinnut aalisarnermit aatsitassarsiornermullu suliaasaqarfimmit (imaluunniit suliaasaqarfinnit allaniit) allaanerusunut annikillisitsinissamik siunnerfeqarnermut tunngasunik suliaqarsinnaassasoq, taamaalillutik annikillisitsinissamut siunnerfigineqartut tamatumunnga taarsiullugu pisortat nukissiamik pilersuinerannut nunakkullu assartuussinermut tunngassuteqarsinnaallutik, tassani annikillisitsinissamut periarfissat ajornannginnerusumik pissarsiarineqarsinnaammata.

Matuma siuliani allassimasut kingunerisaannik Kalaallit Nunaat suliaasaqarfinni NDC-imiit mattunneqartuni gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsisinnaavoq, suliaasaqarfinni pineqartunut ilaatinneqartuni annikillisitsinissaq iliuuseqarluni sulissutigineqarluni. Tamatuma

¹¹ Nukissiuuteqarnermut, Pilersuinermut Silallu pissusaanut ataatsimiititaliamiit B 2-mut Nukissiuuteqarnermut, Pilersuinermut Silallu pissusaanut ministerimut, Lars Chr. Lilleholt-imut apeqquteqaammut 21-mut 26. oktobari 2016 ullulerneqartumut akissuteqaat linkimi matumani takuneqarsinnaavoq:
<https://www.ft.dk/samling/20161/beslutningsforslag/b2/spm/21/svar/1353519/1680391/index.htm>

kingunerisaanik, annikillisitsinissamut suliniutissanik suliaqannginnermut sanilliullugu, aniatitsinerup annikillisinneqarnera annertunerulluinnartussaavoq.

Oqaaseqaat 4.

Nunanut suliffissuaqarfittut suli ineriartorsimanngitsunut Parisimi isumaqatigiissutip nunanut taakkununga qanoq kinguneqarsimanersoq siumoorluta paaserusupparput.

Oqaaseqaat 4-mut oqaaseqaat.

Nunani Non-Annex I-miittuni 152-ni Parisimi isumaqatigiissut atuutsinneqalereerpoq¹². Nunat assigiinngitsorujussuupput, aammalu assersuutigalugu tassani ilaallutik Korea avannarleq, Afghanistan, Bangladesh, Brasilien, Vietnam, Nepal, Sydafrika. Parisimi isumaqatigiissutip malitsigisaanik nunat ineriartorsimanersut imaluunniit ineriartorsimannginnersut oqaatigiuminaappoq, tassami nunani pissutsit amerlasuut assigiinngitsorujussuusullu tassani pineqarmata.

Tamanna aamma nunap inoqqaavinut atuuppoq. Nunat nunami namminermi pissutsit pillugit nalunaarusiornermik suliaqartarput, Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutip nittartagaani takuneqarsinnaasunik¹³.

Parisimi isumaqatigiissummi aamma aalajangiinnermi 1/CP.21-mi allassimavoq silap pissusaata allannguuta silarsuarmiunut ataatsimoortumik isumanerlunnartutut isigineqartut. Aamma allassimavoq silap pissusaata allannguutaannut tunngatillugu aalajangiisoqartussanngortillugu, nunap inoqqaavisa pisinnaataaffii ataqqineqassasut, siuarsarneqassasut isumaliutersuutigneqassasullu.

Parisimi isumaqatigiissutip ataani najukkani inuiaqatigiinnut nunallu inoqqaavinut (Local Communities and Indigenous Peoples Platform)¹⁴ imaluunniit LCIPP) oqallittarfimmik pilersitsisoqarpoq. LCIPP ukiuni pingasuni sulinnermut piffissaliussat aallaavigalugit sulivoq, aammalu pingasunik atuuffeqarluni: Ilisimasat, pisinnaasat, silap pissusaanut politikkit iliuseqarnerillu.

LCIPP assersuutigalugu ilisimasanik avitseqatigiinnernik aammalu silap pissusaata allanngoriartorerata sumiissusersinissaanut periaatsinik pitsaasunik nittarsaassisarpoq aammalu nunap inoqqaavisa najukkanilu innuttaasut akornanni suliaqarnermik inerisaanermik suliaqarluni. Silap pissusaanut

¹² Nunanut ineriartorfiusunut, Parisimi isumaqatigiissummik atuutsitsilerniarlutik aalajangiisimasanut, takussutissiaq linkimi matumani takuneqarsinnaavoq: https://unfccc.int/process/parties-non-party-stakeholders/parties-convention-and-observer-states?field_national_communications_target_id%5B514%5D=514&field_partys_partyto_target_id%5B511%5D=511&field_parties_date_of_ratifi_value=All&field_parties_date_of_signature_value=All&field_parties_date_of_ratifi_value_1=1&field_parties_date_of_signature_value_1=All&combine=

¹³ Nunat ineriartorfiusut nunami namminermi pissutsinik nalunaarusiorneri linkimi matumani takuneqarsinnaapput: <https://unfccc.int/non-annex-I-NCs>

¹⁴ LCIPP pillugu annertunerusumik paasissutissat nittartakkami matumani takuneqarsinnaapput: <https://lcipp.unfccc.int/>

politikkiniq iliuuseqarnernillu suliaqarnermi, sila pissusaanut politikkiniq iliuuseqarnernillu suliaqarnermi atuutsitsilertarnermilu, assigiinngitsunik ilisimasanut naalakkersuisunik (*ways of knowing*) akuutitsilernissaq siunertaavoq.

Oqaaseqaat 5.

Erngup nukinganik nukissiuuteqarnermut suliniutigut maligassaqquissuupput. Ataavartumilli nukissiuutit allat assersuutigalugu seqernup nukinga anorillu nukinga atorlugit nukissiuutit? Periarfissaava? Misissorluarneqartariaqarput taakku mingutsitsinngitsunik nukissiuuteqarnermik qulakkeerussinnaammatigut. Aamma immaqa avammut tunisassiaralugu aningaasarsiutigisinnaavarput nunatta suliffissuaqarnikkut soqutiginarnerulersillugu tunisassiornikkut mingutsitsinngitsunik nukissiuutiniq atuinerput pissutigalugu.

Oqaaseqaat 5-imut oqaaseqaat.

Ingerlatseqatigiiffiup ataavartumik nukissiuutiniq nukissiamik pilersuinerani erngup nukinganik innaallagissiorfiit tallimat, seqernup qinngorneriniq tigooqqaassutit 15-it aamma anorisaatit pingasut ilaatinneqartut, Nukissiorfiit 2022-mut ukiumoortumik naatsorsuutaanni allassimavoq. Aammattaaq ukiumoortumik naatsorsuutini allassimavoq, Nukissiorfiit mingutsitsinngitsumut allanngoriartortitsinerup nukittorsarnissaa kissaatigigaa aammalu annikinnerusunngorlugit ataavartumik nukissiuutiniq amerlanerusunik suliaqarnissamut periarfissanik misissuillutik.

2021-mi ukiaanerani ataatsimiinnermi Maniitsup eqqaani Tasersiami aamma Tarsartuup Tasersuani erngup nukinganik periarfissaqarfiusut unammilleqatigiissutigineqarnissaa pillugu immikkoortoq 85 (UKA2021/85) Inatsisartut akueraat. Unammilleqatigiissitsinissaq pillugu nalunaaruteqarneq 2022-mi maajimi Hollandimi Rotterdam-imi World Hydrogen Forum nalaani pivoq. Tamatuma kingorna aningaasaliisartuusinnaasut arlallit soqutiginnillutik takutippaat, aammalu 2022-mi ukiaanerani taakkua aqqissuussaasumik niuerfimmi oqaloqatigineqarput. 2023-mi upernaakkut neqeroortitsinerup ingerlanissanut piffissamut pilersaarut politikkikkut akuerineqartoq nalunaarutigineqarpoq. Aamma takuuk www.hydropower.gl

2022-mi ukiaanerani ataatsimiinnermi Nunaoil A/S pillugu Inatsisartut inatsisaata atorunnaarsinneqarnissaa Inatsisartut akueraat (UKA2022/120). Nunaoil tamatuma kingorna NunaGreen A/S-nngorlugu allanngortinneqarpoq, nunatsinni 100%-imik ataavartumik nukissiamik pilersuinissap sulissutigineqarnissaa kiisalu ataavartumik nukissiamik avammut nioqquteqarnissaq siunertarineqarlutik.

Taamaattumik Nukissiorfiit, NunaGreen aamma Naalakkersuisut toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu ataavartumik nukissiamik pilersuinissaq avammullu nioqquteqarnissaq sulissutigaaat.

Oqaaseqaat 6.

Nunat ataasiakkaat anguniakkanut siumut aalajangeriikkanut pisussaatinneqannginnerat, kisiannili nammineq nunaminni anguniakkaminnik suliniuteqarsinnaanerat pitsaasuvoq. Taamaattumik nunatta suliffissuaqarfittut ineriartornissaanut isumaqatigiissut killiliinngilaq. Immikkoortut aalajangersimasut assersuutigalugu aatsitassarsiornermut tunngasortaa nunatta ataatsimut aniatitsinermit annikillisaanissamut atuutissanngitsoq allaat aalajangerneqarluni. Tamanna pitsaasuvoq aatsitassarsiornerummi iluani inuussutissarsiornikkut annertunerusumik ineriartortitsinerup CO2-mik aniatitsinissatta annertunerulersissinnaammagu. Suliffissuaqarnikkut ineriartorsinnaanissatta pinngitsoortinneqarsinnaanera aarleqqutiginerpaavarput aalajangiisuusorlu taamanikkut tassaavoq nunatta Parisimi isumaqatigiissummut nunamut nangaassuteqarneranik aallaaveqartumik nunatta qinnutigimmagu.

Oqaaseqaat 6-imut oqaaseqaat.

Parisimi isumaqatigiissummut suleqataasut annikillisitsinissamut siunnerfinnik sioqqutsisumik aalajangersagaasunik pisussaaffilerneqanngitsut, kisianni nammineerlutik nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissanik suliaqartussaasut, eqqorpoq.

Kalaallit Nunaata nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissannik suliaqarnermi siunissami ineriartornissap sillimaffiginissaa, Naalakkersuisut qulakkiissavaat.

Oqaaseqaat 7.

Parisimi isumaqatigiissummut ilanngunnissaq inuussutissarsiornitsinnut suliluunniit aallartisarneqanngitsumut aporfilersuinnginnissaa neriuutigalugu oqaatigineqarpoq.

Assersuutigalugu aatsitassarsiornikkut ilisimasanillu katersinissaq aamma aningaasarsiornikkut periarfissat pineqarlutik. Uani siunnersuummi inuussutissarsiorneq aammalu nukissiuutit assigisaallu eqqartorneqartussaammata pingaaruteqarpoq aamma taakku nassuiaateqarfigissallugit.

Oqaaseqaat 7-imut oqaaseqaat.

Periarfissanik aporfinnillu qulaajaaneq Kalaallit Nunaata nunami namminermi silap pissusaanut periusissiaanik, Inatsisartut nunamut tunuarsimaarfeqarneq atorunnaarsinneqassasoq aalajangissappata, Kalaallit Nunaanni NDC-imut tunngavigineqartussamik, suliaqarnermi ilaatinneqassaaq.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga
Med venlig hilsen

Kalistat Lund

Inatsisartut Eqqissisimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliaq

UPA2023/60 pillugu Eqqissisimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliaq apeqqutaannut akissuteqaammut tapiliussatut allakkiaq

Parisimi isumaqatigiissut aamma Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissut pillugit paasissutissanut tunngaviusut

UPA2023/60-ip Eqqissisimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliami suliarineqarneranut atatillugu ataatsimiititaliaq suliaq pillugu Naalakkersuisunut apeqquteqarpoq. Apeqqutitut akissuteqaammut tapiliullugu allakkiaq manna apeqqutitut ataasiakkaanut ataatsimiititaliallu oqaaseqaataannut paasissutissanik tunngaviusunik imaqqartoq tulluuppoq.

Apeqqut 1-imut paasissutissanut tunngaviusut:

Apeqqut Parisimi isumaqatigiissutit ilaaffigilernerani inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutaasussanut tunngassuteqarpoq. Matumani Parisimi isumaqatigiissut suunersoq, taannalu isumaqatigiissummi suleqataasunut qanoq pisussaaffiliinersoq, nassuiaatit tulluupput.

Parisimi isumaqatigiissut tassaavoq Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutit ataani nunani tamalaani isumaqatigiissut, isumaqatigiissummi suleqataasut isumaqatigiissummi siunertaasut naammassinissaannut suliniutissanik aallartitsinissaannik siunertaqartoq.

Parisimi isumaqatigiissut pingaarnernik pingasunik siunertaqarpoq:

- 1) Silap pissusaata allanngoriartornerata pakkersimaarneqarnissaa – suliffissuaqarneq sioqqullugu annertussusaanut sanilliullugu nunarsuup kissatsikkiartornerata agguaqatigiissillugu 2° C inungaatsiarlugu inissisimatiinnarnissaa aammalu kissatsikkiartornerup 1,5° C-inut killilersimaarnissaata sulissutiginnissaa.
- 2) Silap pissusaanut naleqqussarneq – silap pissusaata allanngoriartornerata ajoqusiisumik sunniuteqarneranut naleqqussarsinnaassuseqarnerulernissaa aammalu akiuussinnaassuseqarnerulernissaa.
- 3) Silap pissusaanut aningaasalersuinissaa – aningaasalersuinerit inuiaqatigiinnut aniatitsinnginnerusunut ingerlaartinneqarnissaat aammalu silap pissusaanut patajaassuseqalernissamut ineriartortitsinissaa.

Allakkat ulluat: 21-08-2023
Suliap normua: 2023 - 6738
Allagaatip ilisarnaataa:
23053230

Postboks 1614
3900 Nuuk
Oqarasuaat: (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 54 10
E-mail: pan@nanaq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Anguniakkat pingaarnert naammassineqarnerat, nunami namminermi pissutsit assigiinngitsuunerat eqqarsaatigalugu, suleqataasut naapertuilluartunik tunngaveqarlutik aammalu *ataatsimoorlutik, kisianni assigiinngisitaartumik akisussaaffeqarlutik pineqartunilu periarfissaqarlutik* ingerlatsinissaat pillugu tunngaviusut malillugit pisinnaavoq¹. Tamanna isumaqarpoq suleqataasut ataasiakkaat pisinnaasartik malillugu aammalu nunami namminermi pissutsit aallaavigalugit anguniakkat naammassinissaannut taperseeqataassasut.

Isumaqatigiisummi anguniakkat naammassinissaat siunertaralugu, suleqataasut annikillitsitseqataassutissanik anguniagaqarfiulluartunik nunami namminermi aalajangigaasunik² suliaqarnissamut, nalunaarutiginninnissamut atuutsitsinissamullu Parisimi isumaqatigiisummi pisussaaffilerneqarput. Nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutaasussat suleqataasut ataasiakkaat anguniagaannik pisussaaffiinillu, nunami namminermi suliniutissanik malitseqartinneqartussanik, imaqarput. Tamatuma saniatigut suleqataasut ataasiakkaat ukioq innersuussiviusoq, piffissaliussaq, annertussusaat allassavaat aammalu suliaasaqarfiit sorliit nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissani pineqartunut ilaatinneqarnersut nassuiassallugu. Suleqataasut nunami namminermi annikilleqataassutissat nutartikkat ukiut tallimakkaarlugit nalunaarutigisartussaavaat.

Nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissat naammassineqannginneranni pineqaatissiisoqartussaannngilaq aammalu nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissat imarisa inatsisitigut pisussaaffiliinngillat.

Apeqqu 2-mut paasissutissanut tunngaviusut:

Apeqqu nunat ineriartorfiusut suleqataasut piffissami 2020-2025-mi ukiumut 100 mia. USD-inik atuilernissaq pillugu neriorsuinerannut aammalu Kalaallit Nunaata qanoq aningaasanik taakkuninnga tigusiartunngorsinnaaneranut tunngassuteqarpoq. Silap pissusaanut aningaasalersuineq sunaanersoq, Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiisutip aamma Parisimi isumaqatigiisutip ataani sunik aningaasaateqarfeqarnersoq, taakkualu qanoq allaffissornikkut aquanneqarnersut, immikkoortumi matumani nassuiarneqarput. Kalaallit Nunaata nammineq taaguutini atorlugu Parisimi isumaqatigiisummut ilaalersinnaannginneranut tunngavilersuut, immikkoortup naggataani nassuiarneqarpoq.

Silap pissusaanut aningaasalersuineq

Silap pissusaanut aningaasalersuinermini ilaatinneqarput pisortani, namminersortuni allanilu aningaasalersuisartuniit najukkami, nunami namminermi imaluunniit nunat arlallit aningaasalersuinerit, silap pissusaata

¹ Takuuk Parisimi isumaqatigiisummi art. 2, imm. 2

² Annikillitsitsinissamut tapersiissutaasussat nunami namminermi aalajangigaasut nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissani nalunaarutigineqassapput, takkualu Parisimi isumaqatigiisummi taagorneqarput *nationally determined contributions imaluunniit naalisarlugu NDC*.

allannguutaannut tunngatillugu pitsaaliuinnermut naleqqussarnermullu suliniutissani nunat ineriartortut suleqataasut tapersiiviginissaannut atorneqartartut.

Suleqataasut ataatsimoorlutik, kisianni assigiinngisitaartumik akisussaaffeqarnerat taakkualu pisinnaasaqarnerat pillugu tunngaviusumut naapertuuttumik, nunat ineriartortut suleqataasut, nunat ineriartortinneqartut suleqataasut Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiisummi anguniakkat atuutsilernissaannut ikiorniarlugit, aningaasaqarnikkut isumalluutini atugassiusaapput. Parisimi isumaqatigiisummi taamatut pisussaaffeqarnek uppersarsarneqarpoq aammalu suleqataasunit allaniit nammineq kajumissutsimik tapersiisarnissaq kaammattuutigineqarluni³. Nunarsuarmi silap pissusaata allannguutaannut nunat tapersiissutissaasa assigiinngissuseqarnerat nassuerutigalugu, aammalu nunat sunniutaasussat pakkersimaarnissaannut naleqqussarnissamullu piginnaasaqarneranni annertuumik assigiinngissuseqarnerat nassuerutigalugu, tamanna pivoq.

Parisimi isumaqatigiissutip akuerineqarneranut atatillugu nunat ineriartortut 2020-miit 2025-mut nunat ineriartortinneqartut silap pissusaanut suliniuteqarnissaannut ukiumut 100 milliardit amerikamiut dollarsinik atuilersitsinissamik neriorsuuteqarnek, uppersarsaqinneqarpoq. Neriorsuineq taanna 2009-mi COP15-imi siullermeertumik pivoq⁴.

Taamaalilluni siunnerfigineqartok ukiunut 2020-2025-mut tunngassuteqarpoq. 2025-p kingorna silap pissusaanut aningaasalersuinissamut suliaqarnermi pisussanut pilersaarummik, ukiumut 100 mia. USD-inik siunnerfeqarnermut taarsiisussamik, pilersitsiniarlutik suleqataasut COP27-mi aalajangerput. Suliaqarnermi pisussanut pilersaarut 2022-2024-mi ingerlasussaavoq, aammalu suleqataasut siunnerfissat nutaat 2025-p kingorna atuuttussat pillugit aalajangiinnerannut tunngaviliisussaalluni. Tassunga tunngatillugu aningaasanut kikkut periarfissaqarsinnaanersut aalajangiisoqartussaavoq, ilanngullugit pingaartumik inuiaqatigiit sunnertiasut, nunap inoqqaavi il.il. Kalaallit Nunaat aningaasassanut periarfissaqassasoq, suliaqarnermi pisussanut pilersaarummi inerniliussat malillugit aalajangiinnerit malitsigisinnaavaat.

Silap pissusaanut aningaasalersuinnermut suliniuteqarnek, Parisimi isumaqatigiisummit taassumalu inuiaqatigiit annikitsumik aniatitsisut, silallu pissusaanut patajaatsumik ineriartortitsinissap, tungaannut aningaasassanik ingerlaartitsinissaq pillugu siunnerfiinit, pingaartumik aquneqarpoq. Aningaasaqarnikkut tapersiinnermik aallartitsinissaq tunniussinissarluk eqqarsaatigalugit siumut ingerlasoqarneranik naliliineq, nunarsuarmi killiffinnik naatsorsuinerup (Global Stocktake), 2023-mi COP28-p nalaani pisussami, siullermeertumik pisussaavoq.

³ Takuuk Parisimi isumaqatigiisummi art. 9

⁴ Takuuk aalajangiineq 2/CP.15 paragraf 8

Silap pissusaanut aningaasalersuinernik allaffissornikkut aqutsineq
Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutip ataani
aningaasaqarnikkut periaatsimik, nunani tamalaani immikkoortortanit ataatsimit
aralinniilluunniit isumagineqarsinnaasumik, pilersitsisoqarpoq⁵. Taakkua
tassaapput the Global Environment Facility (GEF) aammalu
Mingutsitsinnigitsumik Silap pissusaanut aningaasaateqarfik (the Green Climate
Fund imaluunniit naalisarlugu GCF), aningaasaqarnikkut periaatsimik
ingerlatsinermik isumaginnittuusut.

GEF minnerusumik aningaasaliinermut pisussanut pilersaaruteqarpoq (small
grants program), nunap inoqqaavini najukkani inuiaqatigiinni suliniutinut
tapiissuteqartarluni. Tapiissutinut tunniunneqarsimasunut takussutissiami
allassimavoq tiguisup tassaasut nunani ineriartortuni nunap inoqqaavi⁶.

Aningaasaqarnikkut periaaseq COP-ip, taassuma politikkianik,
pingaarnersiuneranik aningaasalersuinermullu piumasaqaataanik
aalajangiisartup, tungaanut akisussaasuvoq. COP ataatsimiitsitaliamik
ataavartumik pilersitsivoq (Standing Committee on Finance) COP-imut
aningaasaqarnikkut periaatsimut tunngatillugu atuuffimmini
isumaginninnissamut ilitersuisartussamik.

Tamatuma saniatigut suleqataasut aningaasaateqarfinnik marlunnik pilersitsivoq
– tassalu Special Climate Change Fund (SCCF) aamma Least Developed
Countries Fund (LDCF), tamarmik GEF-imit ingerlanneqartut aammalu
naleqqussaannermut aningaasaateqarfik (Adaptation Fund), Kyoto-mi
isumaqatigiissutip ataani pilersinneqartoq.

Aningaasaateqarfiit matuma siuliani allassimasut – naleqqussaannermut
aningaasaateqarfik ilaanani – Parisimi isumaqatigiissummut iluaqutaassasut,
2015-mi COP21-mi suleqataasut isumaqatigiipput. Naleqqussaannermut
aningaasaateqarfik aamma Parisimi isumaqatigiissummut iluaqutaassasoq
isumaqatiginninniarnert ingerlapput.

Tamatuma saniatigut silap pissusaanut atasumik annaasaqarnermut
ajoqusernnullu aningaasaateqarfimmik pilersitsisoqassasoq, 2022-mi COP27-
mi aalajangiisoqarpoq. Aningaasaateqarfinnut tassunga aalajangersakkat
erseqqinnerusut COP-ini pisussani isumaqatiginninniutigineqartussaapput.

Kalaallit Nunaat nammineq taaguutini atorlugu ilaalernissamut periarfissaqarnera
Parisimi isumaqatigiissutip killissaasa iluanni Kalaallit Nunaata nammineq
taaguutini atorlugu ilaalersinnaannermut periarfissai paasinarsinniarlugit,
Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik 2021-mi danskit nunanut allanut

⁵ Takuuk Silap pissusaa pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissummi art. 11.

⁶ Aningaasaliissutinik tiguisussanut takussutissiaq linkimi matumani takuneqarsinnaavoq:
https://www.thegef.org/projects-operations/database?project_search=indigenous

ministereqarfiannut saaffiginnippoq. Allakkiaq ilanngussaq 3-tut ilanngunneqarpoq

Allakkiami oqaatigineqarpoq Kalaallit Nunaata nammineq taaguutini atorlugu isumaqatigiissummi ilaalernissamut Parisimi isumaqatigiissummi piumasaqaatit naammassisimannikkai. Suleqataasutut ilaalernissamut piumasaqaatit tassaapput, Naalagaaffinnut Peqatigiinnut, taassuma kattuffiisa immikkuullarissut ilaannut imaluunniit Den Internationale Domstols statut-imut namminersorluni ilaasortaassasoq, taakkualu Kalaallit Nunaata ilaasortaaffiginnilai.

Apeqqut 6-imut paasissutissanut tunngaviusut:

Nunani allani aningaasalersuineranut ingerlatseqatigiiffinni taarsigassarsinissamut periarfissanut aammalu Parisimi isumaqatigiisut taarsigassarsinissamut tunngatillugu iluaqutissartaasunik malitseqarsinnaaneranut, apeqqut tunngassuteqarpoq.

Aningaasalersuineranut ilusiliussat tamatumunngalu killissaliussat Parisimi isumaqatigiisutip kingunerisaanik qanoq allanngortinneqarsimanerannut EU assersuutissaavoq. EU-mi nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissat angunissaannut politikkikkut suliniutissat arlallit EU-mi aallartinneqarsimapput.

Silap pissusaanut tapersiissutissani anguniarlugit EU-mi suliniutit
EU-mi nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissat, 1990-imut sanilliullugu 2030-mi gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik 55 %-inik annikillisinnissaat pillugu, aammalu EU kingusinnerpaamik 2050-imi nunavissuit silap pissusaanik mingutsitsinngitsut siullersarilissagaat, anguniakkamik imaqarput.

Anguniakkat naammassinissaannut nunat EU-mi ilaasortaasut Europami mingutsitsinngitsumut angerfigeqatigiisut (European Green Deal) 2020-mi isumaqatigiisutigaat. Angerfigeqatigiisut politikkikkut suliniutissanik, aningaasaqarnerup inuiaqatigiillu piujuartitsiviusumut allanngoriartortinnissaannik qulakkeerisussanik, imaqarpoq.

2021-mi europami silap pissusaanut inatsisip akuerineqarnerani mingutsitsinngitsumut angerfigeqatigiisut inatsisitigut pisussaaffiliivoq. Inatsisip atuutsinneqalernissaanut EU-mi politikkikkut inatsisit ataatsimoortut, Fit for 55, akuerineqarput. Fit for 55 silap pissusaanut, nukissiuuteqarnermut assartuussinermullu tunngasunik inatsisinik aammalu EU-p silap pissusaanut siunnerfiinut EU-mi inatsisit imminnut naapertuunnissaat qulakkeerniarlugu inatsisissanut siunnersuutiniq nutaanik saqqummiussinissamik, imaqarpoq.

Mingutsitsinngitsumut angerfigeqatigiinnermi siunertaavoq EU-mi nunanilu suleqatigineqartuni piujuartitsiviusumik ineriartortitsinissamik qulakkeerinissaq. Mingutsitsinngitsumut angerfigeqatigiinnerup ataaniippoq aamma EU-mi sustainable finance framework.

Sustainable finance framework tassaavoq EU-mi pijuartitsiviusumik aningaasaliinissaq pillugu killissaliussaq. Sustainable finance framework tunngaviusunik pingasunik imaqqarpoq: Aningaasaqarnikkut ingerlatassanut immikkoortuliinermut periaaseq (suussusersiisarnermut peqqussut), nalunaarusiornernut killissaliussat (disclosure) (SFDR Sustainable Finance Disclosure Regulation, CSRD Corporate Sustainability Reporting Directive aamma EU-mi pijuartitsinissamut innersuussut), aamma aningaasaliinermut sakkussat, ilanngullugit sanilliussinissamut tunngavissat, malitassat pissusilersuutissallu (EU Climate Benchmark Regulation og Standards for European Green Bonds).

Immikkoortuliisarnermut periaatsimi (suussusersiisarneq) pijuartitsinermut ataatsimoorussamik nassuiaassuteqarnissaq qulakkeerneqqarpoq, tassani aallaavigineqarlutik avatangiisini, inooqatigiinnermi ingerlatseqatigiiffinnilu aqutsinermi pijuartitsinissaq. Suussusersiisarnermut peqqussummi ilaatigut siunertaavoq ingerlatassanik paatsuunganartumik nittarsaassisoqannginnissaata⁷ (*greenwashing*) qulakkeerneqqarnissaa. Tunngavissarititaasunik arlalinnik, aningaasaqarnikkut ingerlatassaq qaqugukkut avatangiisitigut pijuartitsiviunersoq, aalajangersaaviusunik, aalajangersaanikkut tamanna qulakkeerneqqarpoq. Pijuartitsiviunerusumik aningaasaliisarnissaq siunertaralugu, pijuartitsisumik pijuartitsinngitsumillu aningaasaliinerit, suussusersiisarnermut peqqussutip immikkoortikkuminarsitippai. Suussusersiisarnernup malitsigisaanik aningaasaliisartut pijuartitsiviusumik ingerlatassani aningaasaliisarnernat annertusiartortussaavoq, tamannalu Kalaallit Nunaata aningaasaliivissatut siunnerfigineqartarneranut toqqaannartumik sunniuteqassasoq naatsorsuutigineqqarpoq.

EU ulloq 5. januaari 2023 malitassamik atuutsitsilerpoq (Corporate Sustainability Reporting Directive CSRD), suliffeqarfiit pijuartitsinermut nalunaarusiortarnerannut piumasaqaatinik assigiissaartitsilersumik sukanneruleritsisumillu. Nalunaarusiaq uppersarsaatinik, aningaasaqarnermut kisitsisit pingaarnerit assigalugit, suliffeqarfiit ukiumoortumik nalunaarusiaanni kukkunersiuisumit atsiugaasumi ilaasunik, ilaqqartinneqassaaq. Piumasaqaatit aallaqqaammut suliffeqarfissuarnut sammitinneqarput, kisianni nunarsuaq tamakkerlugu suliffeqarfinni minnerusuni akunnattunilu – aamma Kalaallit Nunaanni – qisuariartitsillutik. Suliffeqarfissuimmi aningaasarsiorfitik tamakkerlugit nalunaarusiortussaapput, ilanngullugit aamma pilersuisuminni. Kalaallit Nunaanni pissutsini assersuutigalugu tamanna aalisarnernup iluani atuuppoq. Malitassarpiaap saniatigut malitassat arlallit, suliffeqarfiit inuiaqatigiinni akisussaaffeqarnertik pillugu qanoq nalunaarusiortarnissaannik nassuiaaviusut, atuutsinneqalerput. Suliffeqarfiit ingerlataanni procentinngorlugu qanoq annertutigisut suussusersiinermut naapertuunnersut (taxonomy aligned) nalunaarusiami allassimasussaavoq. Silap pissusaata allanngornera allallu pijuartitsinermut

⁷ Grønvaskning af aktiviteter indebærer en vildledende markedsføring af aktiviteterne, hvor de præsenteres som mere klimavenlige og bæredygtige, end de i virkeligheden er. (nutserneqanngilaq)

apeqquutit pissutaallutik aningaasaliinermi annaasaqarsinnaanermik soqutigisaqartut aningaasaliisartullu naliliisinnaanissaat, malitassami qulakkeerneqarpoq. Tamatuma saniatigut taakkua suliffeqarfiit inunnut avatangiisinullu sunniinnerat pillugu paasiuminartunngortitsipput.

Tamatuma saniatigut Piujuartitsiviusumik aningaasalersuinnermut Nunani tamalaani aallaaviusussaq (International Platform on Sustainable Finance) EU-p 2019-mi pilersippaa. Aallaaviusussaq EU nunallu 17-it akimorlugit nunani tamalaani suleqatigiinnikkut pilersinneqarpoq. Aallaaviusussap ataani suliniutissani ilaatinneqarput immikkoortulersuinerit, nalunaarusiornernut piumasaqaatit, malitassat aammalu pissusilersortarnernik assigiissaartunngortitsineq, taamaalillutik aningaasaliisartut nunarsuarmi avatangiisinut piujuartussamik aningaasaliinerit ilisarisinnaalissallugit toqqaasinnaalissallutillu. Aallaaviusumi suliaqartuusut 18-it taakkua nunarsuarmi gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerit 55 %-iilik aniatitsisuupput, nunarsuarmi BNP-p 55 %-ii aammalu nunarsuarmi innuttaasut 50 %-ii taakkunaniillutik.

COP27-mi ataatsimeersuarnerup naammassinerani nalunaarutip oqaasertaanni, Sharm el-Sheikh Implementation Plan, erseqqissarneqarpoq silap pissusaanut suliniutissanik aningaasalersuinissamut, aningaasaqarnikkut periaatsit, taakkua ilusiligaanerisa ingerlasarnerisalu, tunngaviusumik allanngortinneqarnissaat pisariaqartoq. Aammattaaq erseqqissarneqarpoq tamatumani naalakkersuisut, qitiusumi aningaaseriviit, niuernermik ingerlataqartut aningaaserivii, sullissiviit aningaasaliisartut allallu aningaasaliinernik suliaqartuusut suliaqaqataatinneqalissasut⁸. Aammattaaq silap pissusaani ajornartorsiornernup sumiissusersinissaanut, taakkua ilusiligaanerit suleriaatsillu allanngorteqqullugit, ataatsimeersuarnerup naammassinerani nalunaarutip oqaasertaanni suleqataasut nunani tamalaani ineriartornernut aningaaseriviit kaammattorpaat.

Matuma siuliani allassimasut annertuumik isiginnittaatsit allanngorsimanerannut silap pissusaanut aningaasalersuinnerup iluani takuneqartunut, assersuutissaapput.

Apeqquut 9-mut paasissutissanut tunngaviusut:

Apeqquutit Parisimi isumaqatigiissutip Danmarkimit allaffissornikkut aqunneqarneranut, tamatumalu Kalaallit Nunaannut qanoq malitseqarneranut, tunngassuteqarput.

Kalaallit Nunaat Kunneqarfiup ataani Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissummi pineqartunut ilaatinneqarpoq, taassumalu ataani arlalinnik pissusaaffeqarluni. Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutip allaffissornikkut aqunneqarnera atuuttoq aamma Parisimi isumaqatigiissummut, Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutip ataani isumaqatigiissutaasumut, atuuttussaavoq.

⁸ Sharm el-Sheikh Implementation Plan linkimi matumani takuneqarsinnaapput: https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cop27_auv_2_cover%20decision.pdf

Ullumikkut Kunngeqarfik Danmarki immikkut naalagaaffeqatigiinnermi ilaasunut pingasunut, Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutip ataani pisussaaffinnut ilaatillugu, nalunaarusiortarpoq. Kalaallit Nunaannut tunngatillugu tamanna Naatsorsueqqissaartarfiup ukiumoortumik nunami namminermi gassinik silaannarmut kissatsitsisartunut naatsorsugaanni pisarpoq⁹. Naatsorsuinnermi Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissummi nalunaarusiornermut kukkuniuinnermullu malittarisassat malinneqarput. Annikillisitsinissamut anguniakkat atuuttut atuutsinneqalernerannut tunngatillugu siuariarnerit pillugit nalunaarusiamik Nunalerinnermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik ukioq allortarlugu suliaqartarpoq¹⁰. Kalaallit Nunaat anguniagaqanngimmat, nalunaarusiorneq gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup ineriartorneranut nassuiaammik imaqartarpoq. Nunami namminermi pissutsit gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup tigooqqaanermullu, silap pissusaata allanngoriartorneranut sunnertiassutsimut sunniinnernullu, silap pissusaanut naleqqussarnermut, ilisimatusarnermut alapernaarsuinnermullu kiisalu silap pissusaanut tunngatillugu ilinniartitaaneq paasititsiniaanermillu suliaqarnermut pingaaruteqartut pillugit nalunaarusiamik Nunalerinnermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik ukiut sisamakkaarlugit suliaqartarpoq¹¹.

Nalunaarusiornerit matuma siuliani allassimasut Kalaallit Nunaannit suliarineqartarput aammalu Silap pissusaanut, Pilersuinnermut Nukissiuuteqarnermullu ministereqarfimmut tunniunneqartarlutik, tassannga immikkoortuni pingasuni nalunaarusiorneq tamarmiisoq Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutip allattoqarfianut tunniunneqartarluni. Taamaallilluni Kalaallit Nunaata tapersiissutissai Kalaallit Nunaata nammineerluni suliarisarpai, aammalu Danmarkimiit Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissummut Allattoqarfimmut iluarsaanneqanngitsutut iluseqartillugit nassiunneqartarlutik.

Gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerit nunamilu namminermi pissutsit pillugit nalunaarusiortarnerit atuuttut, Parisimi isumaqatigiissummi nunamut tunuarsiimaarfeqarneq atorunnaarsinneqassanersoq apeqqutaatinnagu, ingerlaannartussaapput.

⁹ 2023-mut ukiumoortumik nunami namminermi gassinut silaannarmik kissatsitsisartunut naatsorsukkat linkimi matumani takuneqarsinnaapput: <https://unfccc.int/documents/627788>

¹⁰ Annikillisitsinissamut anguniakkat pillugit kingullermik nalunaarusiorneq 2019-imeersuuvog aammalu linkimi matumani takuneqarsinnaalluni: <https://unfccc.int/documents/204821> Malugiuk 2023-p ingerlanerani nalunaarusiorneq nutaaq, 2022-p naalernerani folketingimut qinersineq Danmarkillu nutaamik naalakkersuisoqalernera pissutigalugit kinguaattoorsimasog, tamanut saqqummiunneqartussaammat.

¹¹ Nunami namminermi pissutsit pillugit kingullermik nalunaarusiaq 2018-imeersuuvog aammalu linkimi matumani takuneqarsinnaalluni: <https://unfccc.int/documents/28946> Malugiuk 2023-p ingerlanerani nalunaarusiorneq nutaaq, 2022-p naalernerani folketingimut qinersineq Danmarkillu nutaamik naalakkersuisoqalernera pissutigalugit kinguaattoorsimasog, tamanut saqqummiunneqartussaammat.

Inatsisartut nunamut tunuarsimaarfeqarneq atorunnaarsinneqassasoq aammalu Parisimi isumaqatigiissut ilaaffigilerniarlugu aalajangissappata, Naalakkersuisut suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut 2012-imeersoq naapertorlugu Kunngearfik Danmarkip isumaqatiginninniarnermut aallartitaannut ilaallutik nunani tamalaani silap pissusaa pillugu isumaqatiginninniarnerni peqataanissamut periarfissaqalissapput. EU-p silap pissusaa pillugu isumaqatiginninniarnernut ataatsimoortumik isummerneranut atatillugu danskit naalakkersuisuisa inissisimanerinut tunngatillugu Naalakkersuisut oqaloqatigineqartussaapput aammalu isumaqatiginninniarnernup ingerlanerani akuutinneqartussaallutik. Suliassaqaqfinnut Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutilinnut tunngatillugu Naalakkersuisut danskit oqartussaasui naligalugit EU-mi isummernerup aalajangersarneqarnissaata tungaanut suliap ingerlanerani peqataasussaavoq. Naalakkersuisut EU-miittuni ataqatigiissaaraluni ataatsimiinnernut peqataasinnaalartussaapput aammalu suliassani Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni inissisimaneq annertuumik allaassuteqarsorineqartillugu, danskit naalakkersuisuisa Naalakkersuisut oqaloqatigisartussaasussaavaat. Naalakkersuisut tassunga tunngatillugu isumaqatiginninniarnernit ingerlaneri pillugit paasissutissanik pissarsisinnaalissapput aammalu Danmarki Kalaallit Nunaata inissisimaneranik aamma Naalakkersuisut silap pissusaanut suliassaqaqfimmi suliniuteqarnerannik ersarinnerulersitseqataasussaalluni.

Apeqqut 12-imut paasissutissanut tunngaviusut:

Parisimi isumaqatigiissummut suleqataasut immikkoortuni assigiinngitsuni immikkoortiterneqarnerannut aammalu Kalaallit Nunaat nunatut ineriartortinneqartutut immikkoortiterinermi inissinneqarsinnaanersoq, apeqqut tunngassuteqarpoq. Taamaattumik immikkoortumi matumani Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutip ataani suleqataasut immikkoortiterneqarnerannut nassuiaasoqarpoq.

Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutip ataani suleqataasut immikkoortiterneqarnerat

Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutip 1992-imeersup ataani Nunani tamalaani isumaqatigiissummi suleqataasut 198-it eqimattanut pingaarnernut pingasunut, assigiinngitsumik pisussaaffilerneqartunut, immikkoortiterneqarput¹².

Annex I-imi suleqataasut tassaapput nunat suliffissuaqarfiusut, 1992-imi OECD-imi ilaasortaasut kiisalu nunat aningaasaqarnikkut ikaarsaarfeqartut. Annex I-imi suleqataasut 43-pput.

Annex II-mi suleqataasut tassaapput nunat annex I-imiittut, nunat aningaasaqarnikkut ikaarsaarfeqartut tassani ilaatinneqaratik. Nunat Annex II-

¹² Silap pissusaa pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissummut suleqataasunut takussutissiaq linkimi matumani takuneqarsinnaavoq: https://unfccc.int/process/parties-non-party-stakeholders/parties-convention-and-observer-states?field_parties_date_of_ratifi_value=All&field_parties_date_of_signature_value=All&field_parties_date_of_ratifi_value_1=All&field_parties_date_of_signature_value_1=All&combine=

miittut nunat ineriartortinneqartut silap pissusaanut suliniutaannut aningaasaqarnikkut tapersiinissamut pisussaaffeqarput. Annex II-mi suleqataasut 25-upput.

Non-Annex I-imi suleqataasut tassaapput pingaartumik nunat ineriartortinneqartut. Immikkoortumi tassani nunat 155-iupput, aammalu taakkunannga 152-it Parisimi isumaqatigiissut atuutsilersimavaat. Tassani ilaatinneqarput nunat ineriartortinneqartut, immikkut silap pissusaata allanngornerinut sunnertiasut, ilanngullugit nunat pukkitsuniittut aammalu nunat panernersuarmik inoqajuitsoqalertarneranillu nalaanneqartartut. Eqimattami tassaniipput ataani immikkoortuniittut *nunat ineriartortinneqannginnerpaat* (*least developed countries* imaluunniit LDC-it), Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissummut suleqataasut 49-it pineqartunut ilaatinneqarlutik. Taakkua silap pissusaata allannguutaannut qisuariarnissamut naleqqussarnissamullu periarfissamik killeqarnerat pissutigalugu, taakkua nunani tamalaani isumaqatigiissutip ataani immikkut inissisimapput. Taakkua silap pissusaanut aningaasalersuinerimi immikkut iluaqutissinniarneqarput.

2009-mi COP15-imi ataatsimeersuarnerup naammassinerani nalunaarutip oqaasertaanni *Copenhagen Accord*, suleqataasut nassuiaassut matuma siuliani allassimasoq atorunnaarpaat, tamatumunngalu taarsiullugu innersuussutigineqalerput *nunat ineriartorfiusut aamma nunat ineriartortinneqartut*¹³. Ataatsimeersuarnerup naammassinerani nalunaarummi, siunertanut nalunaarutaasumi, allassimavoq ”*nunat ineriartortinneqartut pisariaqartitaannik naammassinninnissamut ukioq 2020 aallarnerfigalugu ukiumut 100 milliardit USD-inik ataatsimoorlutik atuilersitsinissamik siunnerfeqarnermut, nunat ineriartorfiusut [pisussaaffeqalersut]*”¹⁴. Neriorsuineq taanna Parisimi isumaqatigiissummi uppersaqqinneqarpoq.

Silap pissusaanut aningaasalersuinnissamut pisussaaffeqarnermi taamaalilluni nunat Annex/Non-Annex-imi immikkoortiterneqarnerat innersuussutigineqanngilaq, kisianni Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutip ataani nunat ineriartortinneqartut imaluunniit ineriartorfiusut inatsisitigut nassuiaassuteqanngilaq.

Tamatuma kingorna COP-ini takuneqartarpoq suleqataasut nunanut Annex-imiittunut aamma Non-Annex-imiittunut 1992-imi immikkoortiterineq suleqataasut nalinginnaasumik attatiinnaraat. Taamaattoq tamanna oqallitsilertarpoq, tassami immikkoortiterineq pisoqalisimanerarlugu aammalu ilaatigut naalagaaffiit uuliasiorfiusut silap pissusaanut aningaasalersuinermit tapersiinissamut pisussaaffeqarnissartik pinngitsoorniarlugu tassunga innersuussinissaq akornusernarnerarlugu, isornartorsiuisoqarmat.

¹³ 2009-mi COP15-imi naggasiutigalugu nalunaarutip oqaasertai linkimi matumani takuneqarsinnaapput: <https://unfccc.int/resource/docs/2009/cop15/eng/11a01.pdf#page=4>

¹⁴ Takuuk aalajangiineq 2/CP.15 paragraf 8

Apeqquut 13-imut paasissutissanut tunngaviusut:

Kalaallit Nunaata ukioq 2030 tikitsinnagu gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup 55%-inik annikillisinneqarnissaa piviusorsiorutut Naalakkersuisut nalilerneraat, apeqquummi pineqarpoq.

Nunat EU-mi ilaasortaasut 1990-imut sanilliullugu 2030-mi gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik 55 %-inik annikillisitsinissaq pillugu nunat nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissuteqarnissaannut malittaasoq, Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutitut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfiup ilimagaa. Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissummut allattoqarfiup nalunaarsugaanni allassimavoq nunat EU-mi ilaasortaasut ataatsimuulersimasut aammalu ataatsimoorlutik nunamut namminermut silap pissusaanut tapersiissutissaminnik tunniussisimallutik. EU-mi nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissani makkua allassimapput:

“EU tassanilu naalagaaffiit ilaasortaasut, ataatsimoorlutik 1990-imut sanilliullugu 2030-mi gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup minnerpaamik 55 %-inik ilanngaaseereernerminni annikillisinnissaa pillugu pisussaaffiliisumik siunnerfeqarnermut pisussaaffeqarput.” (EU-mi nunami namminermi aalajangiigaasumik silap pissusaanut tapersiissutissanit tigulaagaq, Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutitut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfimmit nutserneqartoq)

Kalaallit Nunaat EU-mi ilaasortaannigilaq aammalu EU-mi aalajangiinernit, inatsisini allagaatinit il.il. pisussaaffilerneqarani, taamaattumillu aamma EU-mi nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissani pineqartunut ilaanani. Taamaattumik Kalaallit Nunaat Parisimi isumaqatigiissutip ilaaffigilernerani, EU-mi silap pissusaanut siunnerfinnut pisussaaffeqalerani, nammineerluni nunami namminermi silap pissusaanut tapersiissutissat nalunaarutigisartussanngussavai.

Oqaaseqaat 3-mut paasissutissanut tunngaviusut

Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutitut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfiup Kalaallit Nunaata silap pissusaanut tapersiissutissaannik (NDC) suliaqarnissamut periarfissat assigiinngitsut misissorpai.

Kalaallit Nunaanni NDC-imi assersuutigalugu ukioq aallaaviusoq 2010 aallaavigneqarsinnaassaaq, tassani Kalaallit Nunaat CO₂-nnguuttartunik 715.000 tonsinik aniatitsivoq. 2020-mi Kalaallit Nunaat CO₂-nnguuttartunik 577.000 tonsinik aniatitsivoq, tamannalu 2010-miit 19 %-inik appasinneruvoq¹⁵. Tamanna innuttaasumut ataatsimut 10,2 tonsinik annertussuseqarpoq.

¹⁵ Kalaallit Nunaata gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinera Naatsorsueqqissaartarfiup naatsorsueqqissaarnermut paasissutissaasiviani takuneqarsinnaasoq, linkimi matumani pissarsiarineqarsinnaavoq: https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_EN_EN30/ENX1EM1.px/table/tableViewLayout/

Gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq CO₂-nnguuttartunik – qanoq pisoqaraluarpuunniit - ukiumut 119.000 tonsinik, imaluunniit 2010-mut sanilliullugu 36 %-inik annertussusilimmik, annikillisinneqassasoq, NIPNAN Utoqqarmiut Kangerluarsunnguata allilernerqarnissaanik aamma Kuusssuup Tasianut inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutaasussanik misissueqqissaarneq aallaavigalugu siumut naatsorsukkani 2021-meersuni missingersuivoq.

Tamatuma saniatigut erngup nukinga, seqernup qinngornerinik tigooqqaassutit anorisaatillu atorlugit nukissiamik kiassarnermillu pilersuinissamut kiisalu biilinut innaallagiamootunut immiissutinut attaveqaasersuutinik annertusaanissamut, annertunerusunik periarfissaqarpoq. Ea energianalyse aamma Nukissiorfiit misissueqqissaarnermik suliaqarput, tassani missingersorneqarluni pisortat nukissiamik pilersuinerisa iluanni suliniuteqarnerit arlallit 2010-mut sanilliullugu 52 %-it tikillugit gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinermik annikillisitsisinnaasut. Misissueqqissaarneq ilanngussaq 4-tut ilanngunneqarpoq. Misissueqqissaarneq kalaallisuunngorlugu nutserneqanngilaq.

Sanilliukkaanni Savalimmiuni silap pissusaanut nukissiornermillu politikkip atuunnerani 2010-mut sanilliullugu 2030-mi 30 %-inik annikillisitsinissaq anguniagaavoq. Savalimmiut Silap pissusaanut Nukissiornermillu politikkiat ilanngussaq 5-tut ilanngunneqarpoq.

Oqaaseqaat 4-mut paasissutissanut tunngaviusut

Apeqput Parisimi isumaqatigiissutip nunanut ineriartortinneqartunut nunallu inoqqaavinut sunniutissaannut tunngassuteqarpoq. Akissuteqaatip itisilernerqarnerani matuma kinguliani allassimasumi pissutsit nunap inoqqaavinut tunngassutillit, aammalu LCIPP-ip qanoq ingerlanneqarnera pineqartunut ilaatinneqarput.

LCIPP-ip sulinera annertunerusumik suliaqarfigineqarsinnaalersinniarlugu aammalu suliaqarfiit pingasut iluanni iliuusissat atuutsinneqalernissaannut, 2018-imi COP24-mi Naalagaaffiit Peqatigiit Silap pissusaanut nunani tamalaani isumaqatigiissutaannut sullissivik (*facilitative working group* naalisarlugu *FWG*) atuutsinneqalerpoq¹⁶.

Suleqatigiissitaliaq silap pissusaanut isumaqatiginninniarnernut tunngatillugu aalajangiinissamut oqartussaaffeqanngilaq, kisianni allattoqarfik aamma suleqatigiissitaliaq ataatsimiinnerni tamaginni aalajangiinernik suliaqartarput, tullianik ataatsimiinnissap tungaanut FWG-imut aammalu allattoqarfimmi suliarinninnermut ilitersuutaasussanik. Suleqatigiissitaliaq 14-inik ilaasortaarpoq, suleqataasut aallartitaannik, taakkua affai nunap inoqqaavisa kattuffiiniit aallartitaallutik. Gunn-Britt Retter, Norge-meersoq (sápmi) Issittoq sinnerlugu LCIPP-imi ilaasortaavoq, ammalu Lærke Petersen, Danmarkimeersoq, Europap kitaa sinnerlugu suleqatigiissitaliami

¹⁶ Takuuk aalajangiineq 2/CP.23 paragraf 6

sinniisussaalluni. Siusinnerusukkut LCIPP-imi ilaasortani ilaatigut ilaapput Dalee Sambo Dorough aamma Lisa Koperqualuk, tamarmik Inuit Circumpolar Council sinnerlugu.

LCIPP ukiumut marloriarluni ataatsimiittarpoq. Siullermeerluni aasalernerani, Silap pissusia pillugu nunani tamalaani isumaqatigiissutip ataani suleqatigiissitaliat naapikkaagata, aappassaannillu ukiumoortumik COP-it, ukiukkut ingerlanneqartartut, nalaanni. LCIPP-ip ingerlatai ingerlaavartumik ingerlanneqarput aammalu takussutissiaq nittartagaanni takuneqarsinnaavoq.

Parisimi Isumaqatigiissummut akuersinerup Kalaallit Nunaannut kingunerisinnaasai pillugit ilisimatitsissut

1. AALLAQQAASIUT NAGGASIINERLU

Danmarkip Parisimi Isumaqatigiissut atortussanngortinnikuuaa Naalagaaffiit Peqatigiit Silap Pissusiata Allanngoriartornera pillugu sinaakkutaasumik ataatsimeersuarneranni (UNFCCC). Parisimi Isumaqatigiissut 12. december 2015-imi UNFCCC-p ataani 21-ssaanik ataatsimeersuortoqarnerani (COP21) Parisimi akuerineqarpoq, Danmarkimillu atsiorneqarluni 22. april 2016 New York-imi. Kalaallit Nunaat (Naalakkersuisut) 8. april 2016 nalunaarpoq Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisummik akuersinera Kalaallit Nunaata ilaatinneqannginnissaa Naalakkersuisut kissaatigigaat. Taamaattumik Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisummik atortussanngortitsineranut atatillugu Parisimi Isumaqatigiissut Kalaallit Nunaannut atuutinngitsoq nalunaarutigineqarpoq.

Ilaatinneqannginnerup atorunnaarsinnissaa maanna Kalaallit Nunaannit eqqarsaatersuutigineqarpoq, taamaalilluni Kalaallit Nunaat Parisimi Isumaqatigiissummut ilaalersillugu. Namminersorlutik Oqartussani Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfiup tassunga atatillugu Poul Schmith/Kammeradvokati qinnuigaa Parisimi Isumaqatigiissummut akuersinerup qanoq Kalaallit Nunaannut inatsisitigut piumasaqaatitassaanik nassuiaataasussamik ilisimatitsissusioqqullugu.

Naalakkersuisoqarfiup uku misissoqqissaarneqarnissaat kissaatigaa:

- a) Nammatassat immikkoortiterneqarnerinut Danmarkip nalunaarutigisimasaanut atatillugu allatut iliuuseqarnissamut periarfissaqartoqarpa?

- b) Nunat namminneerlutik iliuusissatut pilersaarutaannut (NDC) suut naatsorsuutigineqarpat, matumunnga ilanngullugu iliuusissatut pilersaarutit taakku ilusilersornerini Kalaallit Nunaat qanoq periarfissaqarpa? Assersuutigalugu immikkoortut (sektor) ilaasa, soorlu aatsitassanut imaluunniit umiartornermut tunngasut, CO₂-mik aniatitsinerup annikillisinnissaanut pisussaaitaaffinnit ilaatinneqannginnissaannut Kalaallit Nunaat periarfissaqarpa?

Kalaallit Nunaata ilaatinneqannginnera Parisimi Isumaqatigiisummi Danmarkip atortussanngortitaa atorunnaarsinneqassappat taava uagut ima naliliivugut:

- Kalaallit Nunaat Parisimi Isumaqatigiisummi immikkut peqataasutut inississanngilaq, Kunneqarfiulli Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisummi peqataasup ataaniissalluni. Kunneqarfiup Parisimi Isumaqatigiisummik atortuulersitsinera tunngaviatigut Kunneqarfimmut tamarmut atuutissaaq, Parisimi Isumaqatigiissutip atuuffiginngisaanik immikkut nalunaaruteqartoqanngippat.
- Kalaallit Nunaat – Kunneqarfiup Danmarkip atortuulersitsineranut ilaanermigut – Parisimi Isumaqatigiisummit inatsisitigut pisussaaffeqalissaaq, matumunnga ilanngullugit silap pissusiata allanngoriartornerata kingunipiluunik nunarsuaq tamakkerlugu annikillisitsiniarnerup nukittorsarnissaa, ilaatigut nunarsuarmi agguaqatigiissillugu kissassutsip qaffakkiartornerata suliffissuaqalinnginnerata nalaani kissassusiata 2 °C inorlugu qaffannissaata attatiinnarneratigut, silap pissusiata allanngoriartornerata kingunipiluinit nalmassarsinnaanerup annertusarnissaa akiuussinnaassuseqarnerullu siuarsarnissaa, gassillu silaannarmik kissatsitsisartut aniatinneqartarnerisa appasitsiinnarnissaat, kiisalu gassit silaannarmik kissatsitsisartut appasitsiinnarnissaat anguniarlugu silallu pissusianut patajaatsumik ingerlanissaaq anguniarlugu aningaasaqarnikkut ingerlasoqarnissaanik piumasaqaatit, takuuk Parisimi Isumaqatigiisummi artikel 2.
- Kalaallit Nunaat nunat namminneq aalajangikkaminnik annikillisaanissaminnik (NDC) pisussaaffeqarnerannut ilaassaaq, Parisimi Isumaqatigiisummi artikel 2-mi anguniakkat eqquutsinneqarnissaat eqqarsaatigalugu, takuuk Parisimi Isumaqatigiisummi artikel 3 aamma 4, taamaattoorli Kalaallit Nunaat EU-mut ilaasortaanninnini pissutigalugu EU-p aalajangiinerinut, inatsisitigut pituttuisunik aalajangernerinut il.il pituttugaanngilaq. Taamaattumillu aamma Kalaallit Nunaat EU-NDC-mit pituttugaanngilaq, taassumalu imarai Parisimi Isumaqatigiissut naapertorlugit EU-p annikillisagassai, nunallu ilaasortat tamarmik, matumunnga ilanngullugu Danmark, annikillisitsinissamut anguniagaannik aalajangersaaffiuvoq. Taakkulu pissutigalugit immikkuullarissumik inissisimasoqalerpoq.
- Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisummik atortuulersitsinissaanut tunngaviummik inatsimmi § 19 tunngavigalugu Folketingip ilanngunnissaanut aalajangiinissamut

siunnersuuteqartoqarnerani Savalimmiunut tunngatillugu assingusumik pisoqarpoq. Tassani tunngavigineqarpoq Savalimmiut namminneerlutik NDC-mik nassiussisinnaassanngitsut nassiussisariaqassanngitsullu, taamaattorli Savalimmiunut silap pissusia pillugu immikkut iliuuseqarnissamut nalunaaruteqartoqarumaartoq, NDC-mut Danmarkip EU aqutigalugu nalunaarutigeriigaanut tapertaliullugu.

- Imalu iliortoqarsinnaavoq Danmarkimi naalakkersuisut suleqatigalugit Kalaallit Nunaannut immikkut silap pissusia pillugu iliuuseqartoqarnissaanik nalunaaruteqartoqarnissaa, NDC-mut Danmarkip EU aqutigalugu nalunaarutigeriigaanut tapertaliullugu.
- Taamaalilluni Kalaallit Nunaata Danmarkimi naalakkersuisut suleqatigalugit taamatut immikkoortumik silap pissusia pillugu iliuuseqarnermigut Parisimi Isumaqatigiissummi pisussaaffiit naammassissagunigit qanoq tunniussaqaarsinnaanerluni aalajangertussaassavaa. Suleqatigiinneq tamanna namminersornermut inatsit tunngavigalugu Danmarkimilu naalakkersuisut Namminersorlutillu Oqartussat akornanni nunat tamalaat akornanni Silap pissusiata allanngoriartorneranut tunngasunut FN-ip silap pissusia pillugu ataatsimeersuarnerata ataani suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut tunngavigalugu ingerlanneqassaaq, matumunnga ilanngullugu Kalaallit Nunaata suliaasaqarfik silap pissusianut tunngasoq akisussaaffigilernikuugaa eqqarsaatigalugu. Taamaalilluni inatsisitigut akornutissaqanngilaq Kalaallit Nunaata Danmarkimi naalakkersuisut suleqatigalugit Danmarkip EU-NDC-mi pisussaaffiit allaanerumik annikillisaaniarnermik aalangiissappat. Matumunnga ilanngullugit ass. aatsitassarsiornermut umiartornermullu immikkoortut (sektor) Kalaallit Nunaata annikillisaanissamik pisussaaffiisa avataaniitinneqarsinnaassapput.

Naliliinerput paasissutissanik kikkunnit tamanit pissarsiarineqarsinnaasunik tunngaveqarpoq. Danmarkillu Parisimi Isumaqatigiisut tunngavigalugu pisussaaffiisa paasineqarnissaannut sunniuteqarsinnaasumik tamanut saqqummiunneqanngitsumik peqassappat imaassinnaavoq paasissutissat taakku naliliinerput sunniuteqarsinnaasut.

2. INATSISITIGUT TUNNGAVIK

2.1 Parisimi Isumaqatigiisut

Parisimi Isumaqatigiisut 12. december 2015-imi UNFCCC-p ataani 21-ssaanik ataatsimeersuartoqarnerani (COP21) Parisimi akuerineqarpoq, Naalagaaffiit Peqatigiit Silap Pissusiata Allannngoriartornera pillugu sinaakkutaasumik ataatsimeersuarneranni (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC).

Isumaqatigiissut Kyotoprotokolimut taarsiussaavoq, Kyotoprotokolilu gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annikillisarnisarnissaanut pisussaaffiliisumik nunat tamalaat akornanni inatsisitigut pituttuisuni siullersaavoq¹.

2.1.1 Anguniakkat

Parisimi Isumaqatigiissut aqutigalugu peqataasut nunarsuarmi anguniakkanut imminnut pisussaaffilerput, takuuk artikel 2, litra a-c (uagut nutsigarput):

- a) Nunarsuarmi agguaqatigiissillugu kiassutsip qaffakkiartornerata 2 °C inorlugu qaffannissaata attatiinnarnissaa, kiisalu suliffissuaqalinnginnerata nalaani kiassutsimit 1,5 °C sinnernagu kiatsikkiartornissaa sulissutigalugu
- b) silap pissusiata allanngoriartornerata kingunipiluinnat nalimassarsinnaanerup annertusarnissaa akiuussinnaassuseqarnerullu siuarsarnissaa, gassillu silaannarmik kissatsitsisartut aniatinneqartarnerisa nerisassanik pilersuinnermut akornutaanngitsumik appasitsiinnarnissaat, kiisalu
- c) gassit silaannarmik kissatsitsisartut aniatinneqartarnerisa annikitsuunissaannut silallu pissusianut patajaatsumik ingerlanissaq anguniarlugu aningaasaqarnikkut ingerlaarnerit aqutissiornissaat.

Artikeli imm. 2 tunngavigalugu isumaqatigiissut pivirusunngortinnissaa inatsisitigut naapertuilluartumik tunngaveqarpoq, tunngavigineqarporlu peqataasut tamarmik ataatsimoorlutik assigiinngissitaartumillu akisussaaffeqarnerat immikkullu periarfissaqarlutik, nunani assigiinngitsuni pissutsit apequtaatillugit.

2.1.2 Nunat annikillisitsinissamik anguniagaat (NDC'er)

Parisimi Isumaqatigiissummi peqataasut tamarmik qaffasissunik nunaaminni nammineq aalajangikkaminnik anguniagassaminnik (Nationally Determined Contributions, NDC'er) suliaqarnissaannik, nalunaarnissaannik atortitsinissaannillu piumasaqarfigineqarput, Parisimi Isumaqatigiissummi anguniakkat eqquutsinnissaat anguniarlugu. Peqataasullu nuna tamakkerlugu annikillisaanissamik suliaqassapput anguniakkamik angunissaat anguniarlugu, takuuk artikel 3 aamma artikel 4, imm. 2:

¹ Kyotoprotokolimi pisussaaffiliisumik piffissaritinneqartoq kingulleq 2020-mi naavoq.

”Artikel 3

Silap pissusiata allanngoriartorneranut nunarsuaq tamakkerlugu qisuariaatitut nunat namminneq aalajangikkaminnik iliuuseqarniarnerisigut, peqataasut tamarmik qaffasissumik anguniagalinnik suliniutissanik aallartitsillutillu nalunaaruteqassapput, takuuk artikel 4, 7, 9, 10, 11 aamma 13, isumaqatigiissutip uuma anguniagaanik eqquutsitsinissaq anguniarlugu, takuuk artikel 2. Peqataasut tamarmik ataatsimut iliuusaat piffissap ingerlanerani siuariaataassaaq, tassungalu atatillugu nunat ineriartortut peqataasut taparserneqarnissaannik pisariaqartitsisoqarnera akuersaarneqarpoq, isumaqatigiissutip pitsaasumik naammassineqarnissaa anguniarlugu.

Artikel 4

1. Artikel 2-mi anguniarneqartut piffissaq ungasissoq eqqarsaatigalugu kiassutsimut tunngatillugu anguniakkat, peqataasut nunarsuaq tamakkerlugu sapinngisamik piaarnerpaamik gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup appariartortilernissaa anguniarpaat, tassungalu atatillugu akuersaarneqarpoq nunat ineriartortut peqataasut piffissaq sivisunerusoq atorlugu tamanna angusinnaassagaat; peqataasut anguniarsaraat ilisimatuussutsikkut periarfissat pitsaanerpaat maanna pigineqartut atorlugit aniatitsinerit sukkasuumik appartinnissaat, taamaalilluni ukiuni untritilikkaat matuma affaani kingullermi inuit pilersitaannik gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup milluarneqartarnerisalu, suminngaanneernerinut immikkoortiterlugit, oqimaqatigiilersimanissaat, tamannalu naapertuilluartumik tunngaveqassaaq, piujuartitsillunilu ineriartortitsinerup iluani ingerlanneqassaaq, piitsuussutsillu nungusarniarneqarneranut iliuuseqarnerup iluani ingerlanneqassalluni.

2. Peqataasut tamarmik nunaminni iliuuseriniakkatik suliarissavaat, nalunaarutigissavaat atortilerlugillu. Taamatut anguniagaqarnerminni peqataasut nunaminni silap pissusiata kingunerlutsitsinnginnissaanik iliuusissaminnik aallartitsissapput anguniakkatik anguniarlugit.

3. Peqataasut tamarmik nunaminni namminneq aalajangikkaminnik annikillisitsiniarlutik iliuusissaat siuariartuutaassapput, piffissami tassani aalajangikkaminnik annikillisitsiniarnerannut sanilliullugu sapinngisamillu annerpaamik anguniagaqarfiussallutik, peqataasut ataatsimoorlutik immikkulli

akisussaaqqarlutik periarfissaqarlutillu nunani assigiinngitsuni pissutsit apeqqutaallutik.

...

9. Peqataasut tamarmik ukiut tallimakkaarlugit nunaminni namminneq aalajangikkaminnik annikillisitsiniarnitik nalunaarutigisassavaat, aalangiineq 1/CP.21 naapertorlugu, peqataasullu ataatsimeersuarneranni aalangiussat allat naleqquttut tunngavigalugit, isumaqatigiisummi uani ataatsimiinnertut taaneqarsinnaasuni, artikel 14-imilu nunarsuaq tamakkerlugu killiffinnik nalunaarusiami inernerusut eqqarsaatigalugit.

...

12. Nunat namminneq aalangiikkaminnik anguniagaat allattorsimaffimmut kikkunnit tamanit takuneqarsinnaasumut allattorneqassapput, allattoqarfimmit suliarineqartumut.

13. Peqataasut tamarmik nunaminni aalajangikkaminnik anguniakkatik nassuiaatigissavaat. Inunnit aniatinneqartartunik piiarneqartartunillu nassuiaasiornermikkut peqataasut avatangiisinut tunngatillugu unneqqarissuuneq, tamanut ammasuuneq, eqqorluassuseq, naammalluassuseq, sanilliunneqarsinnaassuseq kinguneqartitsinerlu siuarsarpaat. Marloqiusamik kisitsinerup pinngitsoortinneqarnissaa qularnaassavaat, peqataasut ataatsimeersuarneranni, isumaqatigiisummi uani peqataasut naapinneranni, najoqqutassat akuerineqarsimasut naapertorlugit.

...

16. Peqataasut, matumunnga ilanngullugit suliniaqatigiiffiit nunat immikkoortuini aningaasaqarnermut ataatsimoortitsisut nunallu ilaasortaataasut, ataatsimoorlutik imm. 2 naapertorlugu iliuseqarniarlutik isumaqatigiissimasut, nunaminni namminneerlutik aalajangikkaminnik anguniakkatik allattoqarfimmut nalunaarutigilerunikkit isumaqatigiisummi piumasaqaatit nalunaarutigisassavaat, matumunnga ilanngullugu aniatitsinerup annertussusia, piffissami aalajangersimasumi peqataasut tamarmik qaangernaveersaagassaat. Allattoqarfiup taava ataatsimeersuarnermi peqataasut atsiortullu isumaqatigiisummi piumasaqaatit pillugit paasitissavai.

17. Isumaqatigiisummi taamaattumi peqataasut tamarmik imm. 13 aamma 14 aamma artikel 13 15-ilu naapertorlugit aniatitsinerminnut akisussaasuupput, soorlu aamma taama imm. 16-im i sumaqatigiisummi allassimasumi aalajangerneqartoq.

18. Pegataasut ataatsimoorlutik iliuuseqartut, nunap immikkoortuani aningaasaqarnikkut ataatsimoorfiusumik suliniagatigiiffimmik nammineerluni pegataasuusumik suleqateqartut sinaakkutaasullu iluini iliuuseqartut, nunat ilaasortat pegataasut suliniagatigiiffimmik nunap immikkoortuani aningaasaqarnikkut ataatsimoorfiusumi immikkut tamarmik ataatsimoorlutillu suliniagatigiiffik taanna pegatigalugu aniatitsinerminnut akisussaasuupput, soorlu aamma isumaqatigiisummi aalajangerneqartoq, soorlu imm. 16 tunngavigalugu nalunaarutigineqartoq imm. 13 aamma 14 aamma artikel 13 aamma 15 naapertorlugit." (uanga erseqqissaanera)

Tassa imaappoq pegataasut ukiut tallimakkaarlugit nunaminni aalajangikkaminnik anguniagassamik nalunaaruteqassapput, takuuk artikel 4, imm. 9 anguniakkatillu nassuiaatigissavaat, takuuk artikel 4, imm. 13.

Anguniakkat tassaassapput pegataasup anguniagareriigaaniit siuariarnerusumik kingunillit, kiisalu pegataasumit anguniagaq qaffasinnerpaaq anguneqarsinnaasoq, takuuk artikel 4, imm. 3. Tamanna pillugu NDC-t anguniagaqarfiulluartussaapput, isumaqatigiissullu pissutsit allanngortinnagit taamaatsiinnarnerisigut eqquutsinneqarsinnaanngilaq.

Nunat namminneq aalajangikkaminnik anguniagaasa suliarinissaannut, nalunaarutiginnissaannut atortinnissaannullu pegataasut pisussaaffitsik eqquutsissallugu ataatsimoorlutik periarfissaqarput, tassa imaappoq isumaqatigiisummut ataatsimut NDC-mik nalunaaruteqarsinnaapput. NDC-p nalunaarutiginerani ataatsimoorluni isumaqatigiisummi piumasaqaatit nalunaarutigineqassapput, matumunnga ilanngullugit aniatitsinerup annertussusia, piffissami pineqartumi pegataasut tamarmik qaangernaveersaagassaat, takuuk artikel 4, imm. 16.

Ataatsimoorussamik NDC-mik suliaqarnissamut pegataasut tamarmik aniatitsinerup isumaqatigiisummi annertussusilerneqartup qaanginninnissaa akisussaaffigissavaat, takuuk artikel 4, imm. 7. Pegataasut sinaakkutit iluini kiisalu suliniagatigiiffimmik aningaasaqarnikkut ataatsimoorutitsisumik pegateqarlutik suliaqarnerini nunat ilaasortaasut aniatitsinerminnut namminneq akisussaasuussapput, soorlu isumaqatigiisummi taama aalajangerneqartoq.

Tamanna naapertorlugu EU nunallu ilaasortaataat, matumunnga ilanngullugu Danmark, ataatsimoorussamik NDC-mik nalunaaruteqarniarlutik aalajangersimapput, ataani tamanna itisilerneqassaaq.

NDC-mi anguniakkat eqquutsinneqarsimanngippata Parisimi Isumaqatigiisummi pillaatissanik periarfissaqartoqanngilaq.

2.1.3 Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisummik atortussanngortitsinera

27. oktober 2016-imi Folketingimi aalajangiisoqarneratigut Danmarkip Parisimi Isumaqatigiissut atortussanngortippaa.²

Aalajangiinissamut siunnersuut 5. oktober 2016-imeersoq naapertorlugu EU nunallu ilaasortaaitai aalajangersimapput ataatsimoorlutik NDC-mik nalunaaruteqarnissamut pisussaaffitsik eqquutsinniarlugu. EU-p 6. marts 2015-imi nalunaarutaa tassaalerpoq EU-p NDC-liaa siullesq EU-mi gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annikillisinnissaanik imalik, 1990-mut³ sanilliullugu 2030-mi minnerpaamik 40 %-imik annikinnerusumik aniatitsinissaq, taannalu 2020-mi allanngortinneqarpoq annikillisitsineq 55 %-inngorlugu.

Aalajangiinissamut siunnersuummi NDC-mut tunngasumik ilaatigut ima allassimasoqarpoq:⁴

"Aammalu maluginiarneqassaaq NDC-t, ukiut tallimakkaarlugit Parisimi Isumaqatigiissut naapertorlugu nalunaarutigineqartartut (siullerpaamik 2015-imi, tulliani 2020-mi), Parisimi Isumaqatigiissutitaviani ilaannginneri, immikkulli allattorsimaffimmiittut, inatisisitigut pituttuisuunngitsutut inissisimallutik.

Taamaalillunilu aamma EU-p annikillisitsiniarnera Parisimi Isumaqatigiisummiinngilaq, kiisalu Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisummik atortussanngortitsineratigut EU-p imaluunniit Danmarkip annikillisitsiniarneri imminerminni ilaanngillat. Taamaalilluni Parisimi Isumaqatigiissut Kyotoprotokolimit allaaneruvoq, Kyotoprotokolimmi isumaqatigiissutitaviani Danmarkip annikillisitsiniarnera allassimammat.

Parisimi Isumaqatigiissutip aamma allaaqutigaa piffissami aalajangersimanngitsumi isumaqatigiissutaanini, Kyotoprotokolimi piffissami aalajangersimasumi isumaqatigiissutaavoq. Parisimi Isumaqatigiissut tunngavigalugu peqataasut tamarmik ukiut tallimakkaarlugit NDC-mik nalunaaruteqarnissaminnik pisussaaffeqarput, nutaamillu NDC-mik nassiussisoqaraangat taanna siuliminii anguniagaqarnerusunik imaqaassaaq (tassa imaappoq EU-mut tunngatillugu kingusinnerpaamik 2025-mi, taamaattorli 2020-mi periarfissaalluni NDC pioreersoq uppersaqqiinnarsinnaallugu nutaamik nalunaaruteqanngikkaluarluni).

² Takuuk Folketingip aalajangiinera Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisummik atortussanngortitsinera ulloq 27. oktober 2016 (2016/1 BFV 2).

³ Takuuk Folketingip aalajangiinissamut siunnersuutaa Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisummik atortussanngortitsinissaanut ulloq 5. oktober 2016 (2016/1 BSF 2). Annikillisaañissaaq Europæiske Råd-imi ulloq 24. oktober 2014 akuerineqarpoq.

⁴ Takuuk Folketingip aalajangiinissamut siunnersuutaa Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisummik atortussanngortitsinissaanut ulloq 5. oktober 2016 (2016/1 BSF 2), pkt. 3 artikel 4-mut, aamma pkt. 4.1 annikillisaañissamut tunngasoq.

EU-p, matumunngalu ilanngullugu Danmark-ip, siornatigut taamaannikuunatik piffissap ingerlanerani anguniakkatik qaffatsikkiartaartariaqarpaat.....

Tassani malugineqassaaq, Parisimi Isumaqatigiissummi artikel 4, imm. 16 naapertorlugu, pegataasut Parisimi Isumaqatigiisutip iluani pisussaaiffimminnik eqqortitserusuttut ataatsimoorlutik NDC-mik nalunaaruteqarnerminni ataatsimoorlutik anguniakkaminnik eqqortitsinissaminnut piumasaqaatit suunersut allattoqarfimmut nalunaarutigissavaat. Matumunnga ilanngunneqassapput piffissami pineqartumi aniatitsinerup annertussusia pegataasunut tamanut atuuttussaq. Pegataasut tamarmik immikkut aniatitsinermik qaffasissusianut akisussaasuupput, soorlu taama anguniagaqaqatigiinnermut isumaqatigiissummi allassimasoq. Tassunga tapertaliullugu malugineqassaaq artikel 4, imm. 17 naapertorlugu EU-p tamakkerluni annikillisitsiniarluni anguniakkani eqquutsissimannigippagu, taava nunat EU-mi ilaasortat, matumunnga ilanngullugu Danmark, EU-p pisussaaffiisa ilaannik eqquutsitsinissani akisussaafiggissamagu. Ima aamma isumaqarpoq, Danmarkip nammineq immikkut pisussaaffini akisussaafiggissagaa, nunallu ilaasortat allat pisussaaffii pinnagit. EU-p annikillisitseqqusaanera piissagaluarpas ass. Europami suleqatigiinnermut tunngavigineqartut annertuumik allannguuteqarnerat pissutaalluni, taava Danmark inatsisit inuiannut tamanut tunngasut tunngavigalugit Parisimi Isumaqatigiissummi pisussaaffinnut pituttorsimaannassaaq, matumunnga ilanngullugu nunat namminneg aalajangiikkaminnik annikillisitsiniarnerisa attatiinnarnissaat, nalunaarutiginissaat atortinnissaallu kiisalu piffissap ingerlanerani anguniakkaminnik qaffaajartuaarnissaminnut pisussaaqqeqarnerat." (uagut erseqqissaanerput).

1. november 2016-imi EU nunallu ilaasortaattai sinnerlugit EU-p Parisimi Isumaqatigiisut atortussanngortippaa. Ulloq taanna Danmarkip Kalaallit Nunaannut tunngatillugu nunatut ilaatitsinnginnini nalunaarutigaa.

2.1.4 Savalimmiut Parisimilu Isumaqatigiisut

Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisummik atortussanngortitsinerani Savalimmiut nunatut ilaatinneqannginnissaannik aalajangiisoqanngilaq, Savalimmiullu Parisimi Isumaqatigiisummut pituttugaapput.

Danmarkip Parisimi Isumaqatigiissutip atortussanngortinnissaanut aalajangiinissamut siunnersuutip suliarineqarnerani Energi-, Forsynings- og Klimaudvalgi Savalimmiut Parisimi Isumaqatigiissummut akuerseqataanissaanut periarfissaqarnerseq apeqquteqarpoq. Akissummi ilaatigut ima allassimasoqarpoq:⁵

"FN-ip silap pissusia pillugu ataatsimeersuarneranut peqataasut kisimik Parisimi Isumaqatigiissummut atatillugu annikillisitsinissamik anguniakkaminnik nalunaaruteqarsinnaapput. Savalimmiut FN-ip silap pissusia pillugu ataatsimeersuarneranut nammineerluni peqataasut inissisimangilaq, Kunngaqarfimulli Danmarkimut ilaalluni, taannalu FN-ip silap pissusia pillugu ataatsimeersuarneranut peqataasuvoq. Kunngaqarfiup Parisimi Isumaqatigiissummik atortussanngortitsinera tunngaviusumik Kunngaqarfimmut tamarmut atuutissaaq, Parisimi Isumaqatigiisutip atuuffiginngisaanut immikkut nalunaaruteqartoqanngippat.

Aatsaaqqissaaq 19. oktober 2016 Kunngaqarfiup Parisimi Isumaqatigiissummik atortussanngortitsineranut peqataarusullutik Savalimmiut nalunaarput, tamannalu nuannaarutigisorujussuura. Taamaattumik Savalimmiunut tunngasumik immikkut silap pissusianut iliuuseqarnissaq nalunaarutigineqassaaq NDC-mut Danmarkip EU aqutugalugu nalunaarutigertiigaanut tapiliullugu."

Naalagaaffeqatigiinneq pillugu nalunaarusiaq 7. april 2022-meersaq naapertorlugu Savalimmiut 2016-imi Parisimi Isumaqatigiissummik akuersippat, sulili annikillisaanissamik anguniakkanik (NDC) nassiusaqqaratik.⁶

2.1.5 Kyotoprotokolimut sanilliussineq

16. maj 2002-mi Danmarkip Kyotoprotokoli atortussanngortippaa immikkut Kalaallit Nunaata ilaatinneqannginnissaanik aalajangiinani.

Kyotoprotokolimi Annex B-mi nunat tamarmik immikkut pisussaaffilerneqarput. Tassannga allaanerussutigaa Parisimi Isumaqatigiissummi anguniakkat NDC aqutugalugu nalunaarutigineqartarnerat isumaqatigiisutitavianilu allassimanatik, inatsisitigulli pituttuinngitsumik allattorsimaffeqarpoq nunat peqataasut tamarmik NDC-vinik imalimmik.

⁵ Takuuk Energi-, Forsynings- og Klimaministeriap akissutaa ulloq 26. oktober 2016 apeqqummut 21-mut aalajangiinissamut siunnersuummi nr. B 2 af 5. oktober 2016 Danmarkip Parisimi Isumaqatigiissummik atortussanngortitsinissaanut folketingip aalajangiinissaanut siunnersuummi.

⁶ Takuuk Redegørelse nr. R 15 af 7. april 2022, Folketingstidende 2021-22, Tillæg G.

EU-p nunallu ilaasortaataasa Kyotoprotokolimi immikkut pisussaaffitik ataatsimoorlutik eqquutsippaat, tassungalu atatillugu nammatassat agguataarneqarnissaannik isumaqatigiissuteqarlutik.

Parisimi Isumaqatigiisummi EU nunallu ilaasortaatai ataatsimoorlutik NDC-mik nalunaaruteqartarput nunat ilaasortat immikkut tamarmik anguniagassaat allallugit.

Kyotoprotokol naapertorlugu Danmark pisussaaffeqarpoq aniatitsinini 8 %-imik appartissallugit. Kalaallit Nunaat – nunatut Danmarkip ataaniittutut - taamaalilluni taakkununga 8 %-inut pisussaaffeqaqataavoq. Taamaattorli Kalaallit Nunaat – EU-mut ilaannginnini pissutigalugu – EU-p nammatassat agguataarneqarnissaannut isumaqatigiissutaanut pisussaaffeqanngilaq, tassanimi Danmark imminut pisussaaffilerpoq aniatitsinini 21 %-imik appartinniarlugu.

2.1.6 EU-p NDC-a 17. december 2020-meersoq

6. marts 2015-imi Danmarkip EU-mi nunat allat peqatigalugit NDC siulleg nalunaarutigaa. Taamani anguniarneqarpoq gassit silaannarmik kissatsitsisartut aniatinneqarnerisa 1990-imut sanilliullugu 2030-mi 40 %-imik annikilleriarsimanissaat. Anguniakkat immikkoortuni (sektor) killilersukkani 2005-imut sanilliullugu 2030-mi 43 %-imik appartinneqarnerisigut, immikkoortunilu killilersugaanngitsuni 2005-imut sanilliullugu 2030-mi 30 %-imik appartinneqarnerisigut anguniarneqartussaapput. Anguniagaq inatsisitigut EU-p inatsisaani kinguneqartinneqartussaavoq EU-p kvotehandelsdirektiv-iata aaqqissorneratigut, immikkoortunut killilersugaanngitsunut nammatassat agguataarnissaannut isumaqatigiissutip aaqqissorneratigut orpippassuarnilu nunaatinilu aniatitat milluarneqartullu ataatsimoortinnerisigut. Danmarkimi anguniagaq tassaasimavoq immikkoortuni killilersugaanngitsuni 39 %-imik annikillisitsineq, soorluttaq aamma anguniakkaq angunissaanut eqaannerusumik periuseqartoqarnissaanut periarfissaqartoq.⁷

EU-p NDC-a 17. december 2020 nutarterneqarpoq.⁸ NDC-mi nutarterneqartumi takuneqarsinnaavoq ilaatigut EU nunallu ilaasortaatai ataatsimoorlutik gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup 1990-imut sanilliullugu 2030-mi aniatitsinissat minnerpaamik 55 %-imik annikillisinnissaanut pituttorsimasumik anguniagaqarnissaminnik imminnut pisussaaffilertut:

“II. NUNAT ANNIKILLISITSINISSAMIK ANGUNIAGAAT (NDC)

⁷ Takuuk Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisummi atortussanngortitsinissaanut folketingip aalajangiinissaanut siunnersuut ulloq 5. oktober 2016 (2016/1 BSF 2), pkt. 4.1. annikillisaanissamut tunngasoq.

⁸ NDC-p nutartikkaq tunniunneqarnissaata killigaa 18. december 2020, jf. <https://www.umc.dk/indt%C3%A6tning/>.

27. EU-p nunallu ilaasortaataasa NDC matumuuna nalunaarutigaa. EU nunallu ilaasortaatitani pegatigalugit pisussaaffilerput gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup 1990-imut sanilliullugu 2030-mi minnerpaamik 55 %-imik annikillisinnissaanut."

NDC-p annex-iani ilaatigut allassimavoq EU nunallu ilaasortaatitai Parisimi Isumaqatigiisummi artikkel 4, imm. 2 naapertorlugu pegatigiillutik iluuseqarniartut NDC-mi inatsisit aalajangiunneqartut naapertorlugit.

Annex-imissaaq allassimavoq aniatitsinissamut appartitsiniarnerit assigiinngitsut piffissami nassiunneqarnerani atuuttut, Danmarkimut tunngatillugu tassaasut 39 %, taamaattorli paasissutissat nunat ataasiakkaat anguniagaannut tunngatillugu anguniakkat pitsaanerulernermata aqqissugassanngortut:

"Paasissutissat ataaniittut anguniakkat pitsaanerulernerat pissutigalugu allanngortinneqaratarsinnaapput.

Annikillisitsiniaanerit matuma nassiunnerani atuuttut imaapput.

- *Direktivip (EU) 2018/410-p ataani EU kvotehandelssystem: EU-p aniatitsinini immikkoortuni inatsimmi uani taaneqartuni 2005-imi annertussutsinut sanilliullugu 2030-mi 43 %-imik appartissavai;*
- *Maleruaqqusap (EU) 2018/842-p ataani, EU-mi nunat ilaasortat tamarmik EU-p avataani immikkoortut 2005-imi annertussutsinut sanilliullugu 2030-mi ima appartinniarpai:*
Belgien 35%, Bulgarien 0%, Tjekkiet 14%, Danmark 39%, Tyskland 38%, Estland 13%, Irland 30%, Grækenland 16%, Spanien 26%, Frankrig 37%, Kroatien 7%, Italien 33%, Cypren 24%, Letland 6%, Litauen 9%, Luxembourg 40%, Ungarn 7%, Malta 19%, Holland 36%, Østrig 36%, Polen 7%, Portugal 17%, Romænien 2%, Slovenien 15%, Slovakiet 12%, Finland 39%, Sverige 40%.
- *Maleruaqqusap (EU) 2018/841-p ataani gassit silaannarmik kissatsitsisartut aniatinneqartarnerisa ilanngunneqartarnerat piiarneqartarnerallu nunalerinermi, nunap atornerata allanngorneratigut orpippassuaqarnermilu EU-p iluani, piffissami 2021-mit 2025-imut piffissamilu 2026-mit 2030-mut nunat ilaasortat tamarmik anguniassavaat aniatitsinerit piiarneqartartunit annertunerunnginnissaat, taakkulu*

ima naatsorsorneqassapput nuna tamakkerlugu aniatinneqartut piiarneqartullu tamakkerlugit, immikkoortunut iliorarlugit, soorlu maleruaqqusami uani taama allassimasoq."

NDC kingulleq 2020-ernisaammatt Danmark EU aqqutigalugu nutaamik 2025-mi NDC-liussaaq, taannalu atuuttumit siuariarnermik imaqassaaq, takuuk isumaqatigiisummi artikel 4, imm.2-3 aamma 9.

2.2 Namminersornermut inatsit silallu pissusia pillugu ataatsimeersuarnerup iluani silap pissusia pillugu isumaqatigiinniarnermi Danmarkimi naalakkersuisunik suleqateqarnissamik isumaqatigiissut

Namminersorlutik Oqartussat pillugit inatsit (namminersornermut inatsit)⁹ § 16, imm. 1, ima imaqarpoq:

"Inatsisit inuiannut tamanut tunngasut tunngavigalugit isumaqatigiissutinut nunallu tamalaat akornanni malittarisassanut naalagaaffimmut qaqugukkulluunniit pituttuisunut Namminersorlutik Oqartussat pisussaaffinnik malinnittussaavoq."

Kalaallit Nunaata nunatut ilaatinneqannginnini atorunnaarsissappagu, tamanna Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisummik atortussanngortitsineratigut nalunaarutigineqartoq, taava Namminersorlutik Oqartussat namminersornermut inatsimmi § 16, imm. 1 naapertorlugu pisussaaffeqalissaaq, Parisimi Isumaqatigiissutip kinguneranik pisussaaffigilikkani, inatsisit inuiannut tamanut tunngasut tunngavigalugit isumaqatigiissutitut, Danmarkip atortussanngortitsineratigut naalagaaffimmut pituttuisunngormat.

Taamatuttaaq Kalaallit Nunaat Kyotoprotokolimut pisussaaffeqarpoq piffissami pisussaaffeqarfiusumi siullermi 2008-2012-mi, Danmarkip Kalaallit Nunaat nunatut ilaatinneqanngitsutut inissinnagu atortussanngortitsinera pissutaalluni.

Namminersornermut inatsimmi § 11, imm. 3-mi allassimavoq nunanut allanut isumannaallisaanermullu politikki naalagaaffiup susassa qarfigigai, naalagaaffimmilu oqartussat akisussaaffii pisinnaatitaanerilu inatsit tunngaviusoq tunngavigalugu pigineqartut ataannassasut.

Namminersorlutik Oqartussat silap pissusianut tunngatillugu politikkip ilaa akisussaaffittut tigunikuuaa, takuuk namminersornermut inatsimmi bilag, liste II, nr. 28. Namminersornermut

⁹ Takuuk inatsit nr. 473 12. juni 2009-meersoq.

inatsimmi suliaq piareersaataasoq naapertorlugu suliaasaqarfik tassaavoq Kalaallit Nunaata silasiornikkut silallu pissusianut tunngasunik ilisimatusarnermut tunngatillugu sullinneqarneranut tunngasut, imartai silaannartaalu eqqaaniittut ilanngullugit, tassani anguniarneqarluni inuit inuunerannik pigisanillu illersuinissaq.

Inatsimmi suliaq piareersaataasoq naapertorlugu allassimavoq suliaasaqarfiit Danmarkimi naalagaaffiup isumaa naapertorlugu naalagaaffiup oqartussaqaarfiata iluaniittussatut isigineqartut tassaasut nunanut allanut, illersornissamut sillimaniarnermullu politikki.¹⁰

Danmarkimi naalakkersuisut Namminersorlutillu Oqartussat 15. august 2012-imi suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarput, FN-imi silap pissusia pillugu ataatsimeersuarnerup ataani nunat tamalaat akornanni isumaqatigiinniarnissamut tunngatillugu. Isumaqatigiisummi anguniarneqarpoq Kalaallit Nunaata soqutigisaasa nakkutigineqarnissaat FN-ip silap pissusia pillugu ataatsimeersuarneranut tunngatillugu nunat tamalaat isumaqatigiinniarnierini, matumunnga ilanngullugit isumaqatigiinniarnierup ingerlarngani isumasiuineq peqataatitsinerlu namminersornermut inatsimmi § 13-imut, paasisutissanik pissarsisinnanarnemut Kalaallit Nunaatalu saqquminerulernissaanik imaqtartumut ilassutitut.

Namminersornermut inatsimmi tunngaviit Danmarkip Kalaallit Nunaatalu akornanni naligiinnermut ataqeqatigiinnermullu tunngasut suleqatigiinnermi malinneqarput. Isumaqatigiisummi ilaatigut ima allassimasoqarpoq:

"2. Suleqatigiinnermut sinaakkutissat

1. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummi tunngavigineqarput namminersornermut inatsimmi Danmarkip Kalaallit Nunaatalu akornanni naligiimmik ataqeqatigiinnissamillu tunngaviusut. Namminersornermut inatsimmi § 13-imi aalajangerneqarpoq Danmarkimi naalakkersuisut Naalakkersuisullu akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarsinnaanarnut periarfissaq, inatsisit inuiannut tamanut tunngasut tunngavigalugit isumaqatigiinniarnemut tunngasut, taakkulu Danmarkimit isumaqatigiinniassutaallutillu isumaqatigiissutaassapput aammalu Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutillit.

...

3. Isumaqatigiinniartoqarnerani isumasiuineq peqataatitsinerlu

1. Naalakkersuisut isumasiorneqartarput Danmarkimi naalakkersuisut inissisimanerannik suliaqarnermut atatillugu EU-p ataatsimoorluni isummersornerata isumaqatigiissutiginiarnerani.

¹⁰ Takuuk inatsimmut siunnersuut nr. L 128 5. februar 2009-meersoq, oqaaseqaatit nalinginnaasut pkt. 4.4.33. aamma pkt. 4.5.

2. EU-p isummersornerata aalajangiunneqarnissaata tungaanut Naalakkersuisut suliassa qarfinnut Kalaallit Nunaannut pingaaruteqarsorineqartunut pegataasarpog Danmarkimi oqartussat naligalugit.

3. Silap pissusia pillugu nunat tamalaat isumaqatigiinniarnerni Naalakkersuisut Kunneqarfiup Danmarkip isumaqatigiinniariartortitaanut ilaasarput.

4. EU-kreditsimi ataqatigiissakkanik ataatsimiinnerni sapinngisamik annerpaamik Naalakkersuisut pegataasinnaasariaqarpot. Naalakkersuisut ataatsimiinnerni taamaattuni ilaanerminni Kunneqarfiup Danmarkip isumaqatigiinniariartortitaatut pegataassapput, immikkullu pegataasutut pinnatik.

5. Isumaqatigiinniartoqarnerisa nalaani inissisimaffigineqartunit allaanerujussuarmik inissisimasoqarpat, taassuma sioqqullugu Danmarkimi naalakkersuisut Naalakkersuisullu akornanni paaseqatigiittoqareersimagaluartoq, taava Danmarkimi naalakkersuisut tamanna pillugu Naalakkersuisut isumasiussavaat. Taamatut isumasiuineq Naalakkersuisunut Danmarkimilu naalakkersuisunut ilaasortat isumaqatigiinniarnerni pegataasut akornanni ataatsimiinnertut ingerlanneqarsinnaapput.

...

5. Kalaallit Nunaata ersarissarneqarnissaa

1. Suliassa qarfik silap pissusianut tunngasoq Namminersorlutik Oqartussat akisussaaffigilernikuuaat, tamannalu tunngavigalugu Namminersorlutik Oqartussat Kalaallit Nunaata silap pissusia pillugu politikkianik aalajangiisnaapput. Taamaalillunilu aamma Kalaallit Nunaata silap pissusia pillugu politikkia ersarissarlugulu nalunaarutigisinaavaa, namminersornermut inatsisip sinaakkutaasa iluini.

2. Danmarkimi naalakkersuisut Naalakkersuisullu tulluarsorisaanni, Danmarkimi naalakkersuisut Kalaallit Nunaata inissisimaneramik Naalakkersuisullu silap pissusia pillugu iliuuserisaannik ersarissaaqataassapput."

3. NALILIINEQ – NUNATUT ILAATINNEQANNGINNERUP ATORUNNAARSINNEQARNERATA INATSIITIGUT KINGUNERISASSAI

Namminersorlutik Oqartussat allakkatigut 8. april 2016 nalunaarput Namminersorlutik Oqartussat kissaatigigaat Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisummik akuersinera Kalaallit Nunaannut atuutissanngitsoq. Taamaalilluni Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisut atorussanngortippaa nalunaaruteqarluni Parisimi Isumaqatigiisut Kalaallit Nunaannut atuutinngitsoq.¹¹

1. november 2016-imi Danmarkip Parisimi Isumaqatigiisummik atorussanngortitsineranut atatillugu Kalaallit Nunaata nunatut ilaatinneqannginnera atorunnaarsinneqassappat, uagut ima naliliivugut Kalaallit Nunaat naalagaaffeqatigiinnermut ilaanermigut inatsisit inuiannut tamanut tunngasut (folkeret) aqutugalugit Parisimi Isumaqatigiisummit pisussaaffilerneqartoq, takuguttaaq namminersornermut inatsimmi § 16, imm. 1.

Tamassuma kinguneraa Kalaallit Nunaata Danmarkip atorussannguineratigut Parisimi Isumaqatigiisumi piumasaqaatinik malinnittussanngornera, silap pissusiata kingunerluutaanik nunarsuaq tamakkerlugu iliuuseqarnerup nukittorsarnissaa, ilaatigut nunarsuarmi agguaqatigiisillugu kiassutsip suliffissuaqalinnginnerata nalaani kiassusiata 2 °C ataatingaatsiarlugu qaffannissaata attatiinnarnissaa, silap pissusiata allanngoriartornerata kingunipiluutit nalimmassarsinnaanerup annertusarnissaa akiuussinnaassuseqarnerullu siuarsarnissaa, gassillu silaannarmik kissatsitsisartut aniatinneqartarnerisa appasitsiinnarnissaat, kiisalu gassit silaannarmik kissatsitsisartut appasitsiinnarnissaat anguniarlugu silallu pissusianut patajaatsumik ingerlanissaq anguniarlugu aningaasaqarnikkut ingerlasoqarnissaanik piumasaqaatit, takuuk Parisimi Isumaqatigiisummi artikel 2.

Parisimi Isumaqatigiisut Danmarkillu atorussanngortitsinera Danmarkimut annikillisitsinissamik imaqqanngilaq. Annikillisitsinissaq taamaallaat EU-NDC-mi ilaavoq isumaqatigiisummut nalunaarutigineqartoq. Danmarkip EU-NDC-mi annikillisitsinissamik pisussaaffimmi eqquutsinnissaa akisussaaffigissavaa, kisianni tamanna EU-mi inatsisit tunngavigalugit pisussaaffiussaaq, Parisimilu Isumaqatigiisut tunngavigalugu inatsisit inuiannut tamanut tunngasut tunngavigalugit pisussaaffiunani.

Taanna naapertorlugu Parisimi Isumaqatigiisut Danmarkimut atorussanngortinneqarnissaa pillugu aalajangiinissamut siunnersuummi allanneqassaaq EU-p annikillisitseqqusaanera piissagaluarpas – Europami suleqatigiinnermut tunngavigineqartut annertuumik allannguuteqarnerat pissutaalluni –

¹¹ Jf. Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af Parisaftalen af 5. oktober 2016 (2016/1 BSF 2), pkt. 9 om Grønland og Færøerne.

taava Danmark inatsisit inuiannut tamanut tunngasut tunngavigalugit Parisimi Isumaqatigiisummi pisussaaffinnut pituttorsimaannassaaq.

Kalaallit Nunaat EU-p avataaniinni pissutigalugu EU-p aalajangiinerinit, aalajangiinerinit inatsisitigut pituttuisunit il.il. pituttorsimassanngilaq, matumunnga ilanngullugu EU-NDC, tassaniippummi Parisimi Isumaqatigiisutip ataani EU-p annikillisagassai. Danmarkip NDC-ni EU aqutigalugu nalunaarutigereermagu apeqqutaalrpoq qanoq ililluni Kunngearfiup Danmarkip NDC-mik pisussaaffini eqquutsinneraa, Kalaallit Nunaat Parisimi Isumaqatigiisummut pisussaaffilerneqassappat nunatut ilaatinneqannginerata atorunnaarsinneratigut.

Parisimi Isumaqatigiisummi oqaasertaasut naapertorlugit Kalaallit Nunaata nammineerluni Parisimi Isumaqatigiisutip iluani NDC-mik nalunaaruteqarnissaanut soorlu periarfissaqanngitsoq – Kalaallit Nunaat kunngearfimmuut Danmarkimut ilaalluni, Danmarkilu Parisimi Isumaqatigiisummi peqataasutut inissisimalluni.

Kalaallit Nunaata NDC-mut piumasagaatinut eqquutsisisinnaaneranut tunngatilugu imatut iliortoqarsinnaassagunarpoq, Kalaallit Nunaata Danmarkimi naalakkersuisut suleqatigalugit periarfissarsiorinissaa, Parisimi Isumaqatigiisutip iluani Kalaallit Nunaat immikkut silap pissusianut tunngasumik iliuuseqarnissaanik ilanngussisoqarsinnaasoq, Danmarkip EU aqutigalugu NDC-anut tapiliullugu.

Immikkoortoq 2.1.4-mi qulaani oqaatigineqareersutut periuseq tamanna Savalimmiunut tunngatillugu atorneqarnissaa pilersaarutigineqarpoq.

Taamaalilluni Kalaallit Nunaata aalajangertussaassavaa qanoq ililluni Kalaallit Nunaata silap pissusia pillugu immikkut iliuuseqarnermigut Parisimi Isumaqatigiisummi pisussaaffit naammassisinnaanerlugit.

Kalaallit Nunaata silap pissusia pillugu iliuuseqarnissaata aalajangiunnissaanut tunngatillugu Kalaallit Nunaata silap pissusianut tunngasut suliaasaqarfittut akisussaaffigilernikuuai. Illuatungaategulli aamma naalagaaffeqatigiinnerup iluani Parisimi Isumaqatigiisummut Kalaallit Nunaat ilaalissaaq, nunanullu allanut tunngatillugu Danmarkimi naalakkersuisut naalagaaffeqatigiit sinnerlugit iliuuseqartartussaavoq. Taamaattumillu Kalaallit Nunaata silap pissusia pillugu iliuusissai suussanersut uagut isumarput naapertorlugu Danmarkimi naalakkersuisut suleqatigalugit aalajangerneqartariaqassaaq.

Suleqatigiinneq tamanna namminersornermut inatsit kiisalu Danmarkimi naalakkersuisut Namminersorlutillu Oqartussat akornanni FN-ip silap pissusia pillugu ataatsimeersuarnerata ataani silap pissusiata allanngoriartorneranut tunngatillugu suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummi

tunngaviusut tunngavigineqartariaqassapput. Tassa suleqatigiinneq namminersornermut inatsimmi naligiinneq ataqpeqatigiinnerlu tunngavigalugit Danmarkip Kalaallit Nunaatalu suleqatigiinnerat, suliaasaqarfiillu silap pissusianut tunngasut Kalaallit Nunaannit akisussaaffigineqalernikuunerat tassani aamma eqqarsaatigineqassaaq. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummi Parisimi Isumaqatigiissut ilaatinneqanngilaq, isumaqatigiissulli FN-ip silap pissusia pillugu ataatsimeersuarnermik tunngaveqarpoq taamaalillunilu suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummi tunngavigineqartut naapertuuttutut isigineqartariaqarput.

Tamanna tunngavigalugu Kalaallit Nunaat Danmark suleqatigalugu, Danmarkip EU-NDC aqutigalugu pisussaaffiinit allaanerusumik, annikillisaanissamik aalajangiissappat inatsisitigut tamanna aporfissaqanngilaq. Matumunnga ilanngullugu Kalaallit Nunaat annikillisaanissamik pisussaaffilerneqassappat ass. aatsitassarsiornermut umiartornermullu immikkoortut (sektor) ilaatinneqannginnissaat periarfissaassaaq.

Uunga:	Namminersorlutik Oqartussat ataanni Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutitut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik
Uangga:	Ole Spiermann, Bruun & Hjejle Advokatpartnerselskab
Ulloq:	24. agusti 2023
Sammisag:	Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiisummut ilaalersinneqarnerani Namminersorlutik Oqartussanut kingunerisassat

1. Sammisag inerniliinerlu

Namminersorlutik Oqartussat ataanni Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutitut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfiup Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiisummut ilaalernerani kingunerisassat pillugit Advokatfirmaet Poul Schmidt-ip 4. januaari 2023-meersoq tunngavigalugu “second opinion”-imik naliliisitsisoqarnissaa qinnutigaa.

Advokatfirmaet Poul Schmith-ip allakkiaani allassimavoq, Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutitut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfiup pissutsit marluk misissuiffigeqqissaarneqarnissaat kissaatigigaa, tassaappullu “a) Nammagassanik agguaanissaq pillugu Danmarkimiit nalunaarutigineqartut naapertorlugit periarfissaqartitsisoqarpa?” aamma “b) Nunani namminerni iliuusissanut pilersaarutigineqartunut (NDC) suut naatsorsuutigineqarpat, tassungalu ilanngullugu iliuusissanut pilersaarutit taakku ilusilersorneqarnerini Kalaallit Nunaat sunik periarfissaqarpa? Assersuutigalugu Kalaallit Nunaat suliaasaqarfinni aalajangersimasuni, soorlu aatsitassarsiornermi umiarsuilluunniit angallassinerini CO2-mik aniatitsinerimi pisussaaffinnut ilaatitsinngitsoorsinnaava?”.

Parisimi isumaqatigiissut 12. decembari 2015-imi Parisimi COP15-imut atatillugu FN-ip silap pissusiata allannguutaanut sinaakkutissatut isumaqatigiisummi sinaakkusiussat iluanni akuerineqarpoq. Ullumikkut nunat 195-it Parisimi isumaqatigiisummut ilaapput. Parisimi isumaqatigiisummut Kunneqarfik Danmark 22. aprili 2016-imi atsiorpoq, aammalu 1. novembari 2016-imi atuutsitsilerluni. Naalakkersuisut kissaateqarnerat malillugu Kalaallit Nunaat nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarpoq, taamaattumillu Parisimi isumaqatigiissut Kalaallit Nunaannut nunap ilaatut atuutsinneqanngilaq.

COP21-mut atatillugu Naalakkersuisut Parisimi isumaqatigiissutip Kalaallit Nunaannut atuutilernissaa siunertaralugu suliamik aallartitsipput. Allakkami 2. novembari 2021-meersumi danskit statsministeriat Naalakkersuisunut ilaatigut imatut allappoq:

"Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissummut ilaalernissaanut tamatuma Kunneqarfimmuut Danmarkimut ilaasutut pinissaa, aammalu pissutsit tunngaviusut uku tunngavigalugit tunngaviusumik piumasarineqarpoq: Kalaallit Nunaata siunissami NDC-p ataani silap pissusianut anguniagassai Danmarkip nammineerluni NDC-p ataani pisussaaffiinnut sunniuteqassanngillat artukkiissanatilluunniit. Taamatuttaaq Danmarkip nammineerluni silap pissusianut pisussaaffii, taakkunungalu EU-mut tunngatillugu pisussaaffii Kalaallit Nunaannut artukkiissanngillat."

Aamma allakkami ima allassimasoqarpoq:

"Kalaallit Nunaanni NDC-ssami Kalaallit Nunaata inuiaqatigiinni kalaallini mingutsitsinngitsunut allannguinnissamut, nunami nammineertumi aningaasaqarnikkut ineriartornissamut inissaqartitsiviusumik periarfissaqartitsiviusumillu, innuttaasut amerlanersaasa nunap inuiisa ineriartortitsinissamut pisinnaatitaaffeqarnerinik suaaruteqarfigisaannik pisussaaffeqarnerulernissaa siunnerfigineqassaaq. Tamanna kalaallit NDC-ssaanni ataqqineqassaaq."

Nunani tamalaani FN-imi silap pissusianut isumaqatigiisutip ataani silap pissusia pillugu isumaqatiginninniarnissanut tunngatillugu danskit naalakkersuisuisa aamma Naalakkersuisut akornanni suleqatiginnissamut isumaqatigiissummi, 15. agusti 2012-meersumi allassimasutut, "Namminersorlutik Oqartussanit silap pissusia pillugu suliassaqaarfik tiguneqarsimavoq, tamatumalu kingunerisaanik Namminersorlutik Oqartussat Kalaallit Nunaanni silap pissusia pillugu politikki pillugu aalajangersaanissamut piginnaaneqarfeqarpoq". Tapiliussatut allanneqarpoq, "Kalaallit Nunaanni silap pissusia pillugu politikkip namminersornermut inatsimmi sinaakkusiussat iluanni ersarissarnissaannut siaruarternissaanullu piginnaaneqarneq" ilaatinneqartoq.

Advokatfirmaet Poul Schmith allakkiamini 4. januaari 2023-meersumi imminut "Poul Schmith/Kammeradvokaten"-imik taavoq. Tamanna kukkuneruvoq, tassami taaguut "Kammeradvokaten" danskit naalakkersuisuinut siunnersuinnermut atorneqartussaavoq. Tamannali Advokatfirmaet Poul Schmidt-ip danskit naalakkersuisuinut inatsisilerinermi siunnersortitut aalajangersimasutut atorneqarneranut eqqaasitsissutissaavoq. Advokatfirmaet Poul Schmith-ip tamatumunnga piginnaaneqarnini tunngavigalugu siusinnerusukkut Namminersorlutik Oqartussanut, taamaalillunilu Kyotomi isumaqatigiisut naapertorlugu annikillisisinissamut pisussaaffinnut tunngatillugu danskit naalakkersuisuinut siunnersuisarsimavoq.

Parisimi isumaqatigiisut inuiaqatigiinni pissutsinut pingaarutilinnut tunngasuuvuq, tassalu silap pissusiata allannguutaanut, kisiannili aamma Parisimi isumaqatigiissummi erseqqissarneqarpoq, aaqqiissutissanut inatsisit kisimik pineqaratik pissutsit allarpassuit apeqqutaasussaasut.

Inatsisilerinermut tunngatillugu inerniliinikka, peqqutit matuma kinguliani allakkiami eqikkarneqartut ukupput (Advokatfirmaet Poul Schmith-ip allakkiaani naliliinerit erseqqissarneqarlutik):

1.1 Inatsisitigut tunngaviusut

Aallarniutigalugu aammalu inatsisitigut tunngaviusorpiat eqqarsaatigalugit tunngaviusumik Advokatfirmaet Poul Schmith-ip allakkiamini 4. januaari 2023-meersumi tunngavilersuutai isumaqatigilluinnarpakka, kisiannili pingaarnertut ilassutigissavara, naliliinera malillugu Advokatfirmaet Poul Schmith-ip Namminersorlutik Oqartussat pisussaaffii, namminersornermut inatsimmi § 16, imm. 1-imik tunngavilerneqarsinnaasut ingasaakkai.

Tamatumunnga atatillugu oqaatigissavara:

- Kunngeqarfik Danmark Parisimi isumaqatigiissummut ilaavoq, aammalu Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarneranik atorunnaarsitsineq tamatuminnga allannguisussaannilaq. Nunap immikkoortuanik tunuarsimaarfeqarneq atuutinnikkaluarpalluunniit, Kunngeqarfik Danmark naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii eqqarsaatigalugit Parisimi isumaqatigiissut malillugu pisussaaffeqarpoq; Namminersorlutik Oqartussat naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii tunngavigalugit pisussaaffilerneqartussaannilaq. Tamanna Advokatfirmaet Poul Schmith-ip allakkiamini 4. januaari 2023-mi allataata assingaa.
- Namminersornermut inatsimmi § 16, imm. 1 naapertorlugu naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii malillugit Kunngeqarfiup Danmarkip “pisussaaffii” Namminersorlutik Oqartussanit malinneqartussaapput. Tassalu Kunngeqarfik Danmarkimi naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiitut aalajangersakkat naapertorlugit Namminersorlutik Oqartussat pisussaaffinnik malinninnissamut pisussaattitaapput. Tamanna aamma Advokatfirmaet Poul Schmith-ip allakkiamini allataata assingaa. Kisiannili naliliinera malillugu Advokatfirmaet Poul Schmith-ip § 16, imm. 1-ip taamaallaat Namminersorlutik Oqartussat tungaanniit iliuusissanik, pisussaaffiit naammassinissaannut pisariaqartunik peqartillugu atuuttusnaanera sanegqutiinnarpaa. Tamatuma peqatigisaanik § 16, imm. 1 qanorluunniit allassimagaluarpat, Namminersorlutik Oqartussat kisimik silap pissusianut suliaasaqarfiup iluani naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii pillugit isumaqatigiissutit pisussaaffiillu ingerlassinnaavaat.

Immikkoortoq 2 matuma kingulianiittoq innersuussutigineqarpoq.

1.2 Parisimi isumaqatigiissummi artikel 2

Naliliinera malillugu Advokatfirmaet Poul Schmith-ip allakkiamini 4. januaari 2023-meersumi Parisimi isumaqatigiissummi aalajangersakkap inatsisitigut isumaa ingasaappaa, artikel 2-mi siunertamut aalajangersagaq pissutaanerugunarluni.

Tassunga tunngatillugu oqaatigissavara:

- Advokatfirmaet Poul Schmith allakkiamini allappoq, Kalaallit Nunaat (immaqa Namminersorlutik Oqartussat) Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarnera atuutsinnagu, Parisimi isumaqatigiissummi artikel 2 naapertorlugu “inatsisitigut pisussaaffeqassasoq”, tassungalu suliffissuaqarneq sioqqullugu ilaatigut silap kissassusiata qaffaatissai agguaqatigiissillugit 2 °C-it inungaatsiarlugit annertussuseqartinnerisigut nunarsuup silap pissusiata allannguutaanit ulorianartorsiortinneqarneranik annikillisitsinissap nukittorsarnissaanik piumasaqaateqarneq, silap pissusiata allannguutaasa sunniutaanut ajoqusiisussanut naleqqussarsinnaassutsimik annertusititsineq aamma akiuussinnaassutsimik siuarsaaneq, gassinillu silaannarmik kissakkiartortitsisunik aniatitsinermik appasitsitsiffiusumik ineriartortitsineq, kiisalu aningaasanik ingerlaartunik gassinik silaannarmik kissakkiartortitsisunik aniatitsinerup appasinnaassannut silamullu isumannaatsumik ineriartortitsinissamut siunnerfeqartitsineq” ilanngunneqassapput. Naliliinera malillugu tamanna ilumuunngilaq. Artikel 2 siunertanut aalajangersagaavoq, aammalu naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiut tunngasunik, taamaalillunilu aamma pisussaaffinnik, namminersornermut inatsimmi § 16, imm. 1 naapertorlugu Namminersorlutik Oqartussanut atuutsinneqalersinnaasunik imaqaanngilluinnarluni.

Immikkoortoq 3 aamma 4 matuma kingulianiittut innersuussutigineqarput.

1.3 Parisimi isumaqatigiisut aamma nunami namminermi aalajangikkanik tapiliussisarneq

Naliliinera malillugu Advokatfirmaet Poul Schmith allakkiamini 4. januaari 2023-meersumi annikinaaraluni allappoq, danskit naalakkersuisui Parisimi isumaqatigiisut aamma nunamit namminermi tapiliussassatut aalajangersarneqartut eqqarsaatigalugit “pissutsinik immikkut ittunik pilersitsisimasoq”, Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarneranik atorunnaarsitsinnginnermi aaqqittariaqartunik, taamatuttaarlu naliliinera malillugu Advokatfirmaet Poul Schmith Parisimi isumaqatigiissummi nunamit namminermi ilaliussat aalajangersimasut inatsisitigut isumaannik ingasaassivoq, Advokatfirmaet Poul Schmith tassunga innersuussilluni isumaqatigiisutip imaa naapertorlugu danskit naalagaaffiata Namminersorlutik Oqartussat silap pissusianut suliniutaannut akulerussinnaanera tunngavilersormagu, naak silap pissusianut suliassaqarfik Namminersorlutik Oqartussanit tiguneqarsimagaluartoq.

Tassunga tunngatillugu oqaatigissavara:

- Advokatfirmaet Poul Schmith allakkiamini allappoq, Kalaallit Nunaat (immaqa Namminersorlutik Oqartussat) nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfiginninnerup atorunnaarsinneqarnerani “Parisimi isumaqatigiissummi artikel 3 aamma 4 naapertorlugit Parisimi isumaqatigiissummi artikel 2-mi allassimasut naammassineqarnissaat

siunertaralugu nunamit namminermi tapiliussassanik (NDC) aalajangersarneqartunik tunniussinissamut pisussaaffeqarnermut ilaalissasoq, kisiannili Kalaallit Nunaat EU-p avataaniimmat, Kalaallit Nunaat EU-mi aalajangikkanut, inatsisitigut allagaatinut il.il. pituttorsimasussaannigisoq.” Advokatfirmaet Poul Schmith-imit oqaatigineqartut malillugit kingulliullugu taaneqartoq pequtaalluni “pissutsinik immikkut ittunik” pilersitsisoqarsimavoq, Kunneqarfiup Danmarkip nunamit namminermi tapiliussassatut aalajangersarneqartut EU-mut ilaasortatut nalunaarutigineqarsimammata, aammalu Kalaallit Nunaat Kunneqarfiup Danmarkip EU-mut ilaasortaaneranut ilaanngimmat. Naliliinera malillugu tamanna eqqunngilaq. Parisimi isumaqatigiisummi Parisimi isumaqatigiisummut ilaasut ataatsimoorlutik iliuuseqarnissaannut, aammalu nunami namminermi ilanngussassatut aalajangersimasut pillugit isumaqatigiisuteqarnissaannut periarfissiisoqarpoq, kisiannili Parisimi isumaqatigiisummi ataatsimoorluni iliuuseqarnissamut isumaqatigiisut taamaattoq suleqataasup ataatsip oqartussaaffiinnaanut atuutsinneqarnissaa siuumoortumik eqqoriarneqarsinnaasimanngilaq. Kunneqarfik Danmarkimut “pissutsinik immikkut ittunik” pilersitsisuusut tassaapput danskit naalakkersuisui, tassalu Kunneqarfik Danmark EU (naalagaaffiillu EU-mut ilaasortasut allat) peqatigalugu Danmarkimut tunngasut iliuuseqarfigisussaavai, kisiannili Kalaallit Nunaannut (Savalimmiunulluunniit) tunngasut iliuuseqarfigisusnaanagit.

- Advokatfirmaet Poul Schmith-ip Savalimmiunut (immaqa Savalimmiuni Namminersornerullutik Oqartussat) tunngatillugu pissutsit iluarsineqanngitsut innersuussutigai, tassanilu Advokatfirmaet Poul Schmith Savalimmiunut tunngatillugu oqaaseqaateqarpoq, pissutsinut taamaattunut Savalimmiuni Namminersornerullutik Oqartussat nunamit namminermi tapiliussassanik aalajangersimasunik nassiussisinnaannginnerat nassiussisusnaannginneralluunniit tunngavilersuutigineqartoq, kisiannili silap pissusianut suliniutinik immikkoortunik saqqummiussisinnaapput, aammalu “tamatum kingorna najoqqutassaq tassaasinnaavoq, danskit naalakkersuisui suleqatigalugit Kalaallit Nunaanni silap pissusianut suliniutissanik immikkoortunik, NDC-mut Danmarkip EU aqqutigalugu nalunaarutigeriigaanut tapiliussassanik saqqummiussisarnissaq”. Naliliinera malillugu tamanna nalorninarpoq, tassami “pissutsit immikkut ittut”, danskit naalakkersuisuinit pilersinneqarsimasut Parisimi isumaqatigiisummi eqqoriarneqarsinnaasimanngillat, aammalu politikikkut oqallinnikkut aqqinneqarsinnaasusnaanatik. Inassutigissavara, Namminersorlutik Oqartussat – Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarneranik atorunnaarsitsinnginnermi – “pissutsit immikkut ittut” qanoq iliorluni aqqinneqassanersut Namminersorlutik Oqartussat kissaatigineaat inissinneqassasoq, aammalu Namminersorlutik Oqartussat danskit naalakkersuisui, FN-imi sulinaqatigiiffiit allallu attuumassutillit suleqatigalugit “pissutsinut immikkut ittunut” aqqiissutissanik,

Namminersorlutik Oqartussanit naammassineqarsinnaasunik aalajangersaanissaq qulakkiissagaat.

- Aamma Advokatfirmaet Poul Schmith allappoq, "Kalaallit Nunaata taamaalilluni danskit naalakkersuisui suleqatigalugit, Kalaallit Nunaata silap pissusianut suliniutai immikkoortut qanoq iliorluni Parisimi isumaqatigiisummi pisussaaffinnik naammassinneqataanissamut sukumiinerusumik aalajangersarsinnaagai." Naliliinera malillugu tamanna ilumuunngilaq. Parisimi isumaqatigiissut taamaallaat nunami namminermi ilaliussassanik aalajangersimasunik suliaqarnermi, nalunaaruteqartarnermi atuutsitsinermilu suliat ingerlasarnerinut, kiisalu nassuiaasiornissamut taakkunungalu nalunaarusiornissamut pisussaaffinnik imaqarpoq. Kisiannili Parisimi isumaqatigiissut nunami namminermi ilaliussassatut aalajangersarneqartut imaanni atortutigut pisussaaffinnik imaqqanngilaq, taamatullu Parisimi isumaqatigiissut malillugu nunami namminermi ilaliussassatut aalajangerneqartut nammassineqannginnerini pineqaatissiisoqartanngilaq. Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarnera atorunnaarsinneqarpat, Parisimi isumaqatigiissut namminersornermut inatsimmi § 16, imm. 1-imut atatillugu danskit naalakkersuisuisa Namminersorlutik Oqartussani silap pissusianut suliniutissat aalajangersarneqarnerinut peqataanissaat tunngavissaqartinneqanngilaq. Namminersorlutik Oqartussat silap pissusia suliniuteqarfittut tigoreerpaat, tak. namminersornermut inatsimmi § 1, aammalu imassaanik aalajangersaanermi danskit naalakkersuisui akuutissinnaavaat, tamatumanili taamaallaat Namminersorlutik Oqartussanit naapertuuttutut isumaqarfigineqarnera tunngavigineqassaaq. Kiisalu Namminersorlutik Oqartussat silap pissusianut suliniutiminik danskit naalakkersuisuinut nalunaaruteqartussaavoq, tamannalu danskit naalakkersuisuisa – immikkorluinnaq ittumik pisoqartinnagu – tunngavigisussaavaat.
- Advokatfirmaet Poul Schmith-ip Parisimi isumaqatigiisummi nunat assigiinngitsut assigiinngitsunik pineqarnissaasa siunnerfigineqarnerat, taamaalillunilu "nunat suleqataasut suliffissuaqarfiusut" immikkut pineqarnissaat isummerfiginngilaa, tassungalu artikel 9-mi aningaasalersuinissamut pisussaaffeqarnek ilaatinneqarpoq. Uanga naliliinera malillugu tamanna kukkuneruvoq. Pingaartumik ersarittariaqarpoq, Danmark aamma Kalaallit Nunaat Parisimi isumaqatigiisummut nunamilu namminermi ilaliussanut aalajangersimasunut tunngatillugu imminnut assersuunneqarsinnaanngitsut. Tamatumunnga atatillugu aamma Kalaallit Nunaanni naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiut atatillugu inuutaasut nunaqavissutut nunallu inoqqaavisut taaneqaannaratik, aamma naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii naapertorlugit inuttut imminnut aalajangiisinnaatitaasutut taaneqarnissaat ilanngunneqartariaqarput, tak. namminersornermut inatsisip allaqqaarnera. Soorunami nunami namminermi tapiliussassap aalajangersimasup imaata naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii eqqarsaatigalugit pituttuisussaannginnera ilanngunneqartariaqarpoq,

kisiannili uanga nammineerlunga naliliinera malillugu, Naalakkersuisut siulittaasuannit allakkami 2. novembari 2021-mi aamma oqaatigineqartut, Namminersorlutik Oqartussat aningaasaqarnikkut ineriartortitsinissamut inissaqartinneqarnissaat periarfissaqartinneqarnissaallu Parisimi isumaqatigiissummut aammalu isumaqatigiissummi siunertaasumut anguniakkanullu naapertuulluinnartussaavoq. Tassunga immikkoortut, soorlu aatsitassarsiorneq umiarsuillu angallanneri ilaatinneqarsinnaapput.

Immikkoortoq 5 aamma 7 matuma kingulianiittut innersuussutigineqarput.

Matuma kinguliani Parisimi isumaqatigiisutip danskisut nutsernera, Europami Ataatsimiititaliarsuup 10. juuni 2016-imi COM(2016) 395 final-imut ilanngussatut saqqummiussaa, aammalu Parisimi isumaqatigiisut pillugu aalajangiinissamut siunnersuutip danskiniit tusarniaassutigineqarnerani ilanngunneqartoq annertuumik atornerqarpoq. Nutsigaq immikkoortuni tamani eqqoqqissaanngilaq, aammalu pisariaqarfiini tuluttut allannera, FN-ip iluani naqitat arfiniliusut ilaat ataaseq innersuussutigineqarpoq.

2. Parisimi isumaqatigiisut aamma Kunngeqarfiup Danmarkip nunap immikkoortuanik tunuarsimaarfiginninneranik atorunnaarsitsineq

Parisimi isumaqatigiisut isumaqatigiisutaavoq pituttorsimaffiusoq, naalagaaffiullu innuttanut pisussaaffeqarfigisaa, aammalu Kunngeqarfik Danmark Parisimi isumaqatigiisummut ilaavoq, taamaattumillu isumaqatigiisummi pisussaaffinnik malinnittussaalluni.

Maannarpiaq Kalaallit Nunaat Kunngeqarfik Danmarkimiit nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigaa. Tassalu Kunngeqarfiup Danmarkip nunap immikkoortuinut tunngatillugu isumaqatigiisummi pisussaaffii Danmarkimut aamma Savalimmiunut killiligaapput.

Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarnera atorunnaarsineqassappat, Kunngeqarfiup Danmarkip nunap immikkoortuinut tunngatillugu isumaqatigiisummi pisussaaffii aamma Kalaallit Nunaannut atuutilertussaapput.

Tamatuma inatsisitigut isumaa naalagaaffiup innuttanut pisussaaffinik aamma namminersornermut inatsimmik malinniffiusutut naliliiffigineqarsinnaavoq.

2.1 Nunap immikkoortuanut tunuarsimaarfiginninnermik atorunnaarsitsineq aamma naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii

Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarnera atorunnaaraluarpat, taamaalillunilu tamatuma kingunerisaanik Parisimi isumaqatigiisut aamma Kalaallit Nunaannut nunap immikkoortuatut atuutileraluarpat, Parisimi isumaqatigiisummi pisussaaffiit malinneqarnissaat Kunngeqarfik Danmarkimit, tassalu Kunngeqarfik Danmarkip kisimi akisussaaffigineqartussaapput.

Parisimi isumaqatigiisut naapertorlugu naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii tunngavigalugit Namminersorlutik Oqartussat malinninnissamut

pisussaaffeqanngillat.

Aamma tamatuma kingunerisaanik naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiik unioqqutitsisoqartillugu tamanna taamaallaat Kunngeqarfik Danmarkimut atuuttussanngortinneqartussaavoq, Namminersorlutik Oqartussat pinnatik.

2.2 Nunap immikkoortuanik tunuarsimaarfiginninnermik atorunnaarsitsineq aamma namminersornermut inatsit

Kisiannili nunap immikkoortuanik tunuarsimaarfiginninnermik atorunnaarsitsineq Kunngeqarfiup Danmarkip iluani aammalu namminersornermut inatsimmut sunniuteqartussaavoq. Tamanna sukumiisumik misissoqqissaarneqartariaqarpoq.

Namminersornermut inatsimmi § 16, imm. 1-imi aalajangersarneqarpoq:

"Namminersorlutik Oqartussat pisussaaffinnik, naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii pillugit isumaqatigiissutit nunanilu tamalaani maleruagassat allat, sukkulluunniit naalagaaffimmut pituttorsimatinneqartut malitsigisaannik malinnittussaapput."

Ataqatigiissitsinermi pingaartumik pissutsit pingasut eqqumaffigineqarnissaat pingaaruteqarpoq:

Siullermik naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii pillugit isumaqatigiissutit – aammalu Kunngeqarfiup Danmarkip naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii allat – ingerlanneqarnissaat naammassineqarnissaallu oqartussaasup, suliaasaqarfiup aalajangersimasup attuumassuteqarfigisaata isumagisassarai. Tamanna pissaaneqarnermi inatsisiliortunut atuutsitsisunullu ilaavoq. Namminersorlutik Oqartussat suliaasaqarfimmik, tassalu aamma silap pissusianik, tiguisimatillugit Namminersorlutik Oqartussat kisimik naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii pillugit isumaqatigiissutinik pisussaaffinnillu ingerlatsisinnaapput, tamatumunnga atatillugu tak. namminersornermut inatsimmi § 1. Inatsisini tunngaviusuni § 19 naapertorlugu danskit naalakkersuisuisa nunanut allanut politikkimi pisinnaatitaaffii naalagaaffiup iluani, tassalu Danmarkimi Kalaallilluunniit Nunaanni politikkikkut pisinnaatitaaffinnik annikillisisisoqanngilaq nikisitsisoqaraniluunniit.

Aappaattut namminersornermut inatsimmi § 16, imm. 1 "pisussaaffinnut" killiligaavoq. Tassalu tassani isumaqatigiissutit maleruagassalluunniit naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiunut pituttorsimasut kisimik pineqarput. Tamanna pissutigalugu Parisimi isumaqatigiissummut tunngatillugu apeqqut siulleq tassaavoq, Parisimi isumaqatigiissutip immikkoortuini suut naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiunut pituttorsimaffiunersut, aammalu politikkikkut oqariatuutaannaanngitsut. Tassani immikkoortut ataasiakkaat nassuiaataat, tassungalu ilanngullugu oqaasertaat apeqqutaasussaapput, tak. Ole Spiermann, *Moderne folkeret*, naqitat pingajuat (2006), qupp. 65.

Pingajuattut namminersornermut inatsimmi § 16, imm. 1 taamaallaat, Namminersorlutik Oqartussat tungaanniit pisussaaffinnik naammassinninnissap pisariaqartinneqarnerani iliuuseqarnissamut atuutsinneqarpoq. Tamatumunnga atatillugu aalajangersakkamut nassuiaatit innersuussutigineqarput, tak. Kalaallit – danskit namminersornermut ataatsimiititaliarsuata isumaliutissiissutaani (2008) qupp. 235:

"Imm. 1-imi aalajangersakkap, Namminersorlutik Oqartussat naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiit, naalagaaffimmut atuutsinneqartunut pituttorsimanerannut tunngasup annersaa Namminersornerullutik Oqartussat pillugit inatsimmi § 10, imm. 1 aamma imm. 3 assigaa. Naalagaaffiup innuttaasunut pisussaaffiit, naalagaaffimmut atuutsinneqartunut aamma pisussaaffiit, Namminersorlutik Oqartussat § 12-imi piginnaatitsisarnermut aalajangersagaq naapertorlugu tigusimasinnaasaat ilaatinneqarput. Namminersornerullutik Oqartussat pillugit inatsimmi § 10, imm. 3-mi aalajangersagaq ersarissaq, naalagaaffiup Namminersornerullutik Oqartussanut iliuusissanik, nunani tamalaani pisussaaffiit naammassinissaannut pisariaqartinneqartunik iliuuseqagqusinnaaneranut tunngasq kapitalimut nunanut allanut tunngasumut ilanngunneqanngilaq, naalagaaffiup namminersornerunermut inatsimmi immikkut inatsisinik tunngaveqanngikkaluarluni peqqusisinnaanera tunngavilersuutigineqarmat."

Pissusilersornissamut pisussaaffeqarnek, pisortani oqartussaasut aalajangersimasunik pisoqartillugu, soorlu inuit pisinnaatitaaffiisa pineqarnerini aalajangersimasumik iliuuseqarnissaannik pisariaqartitsisoqarnerani Namminersorlutik Oqartussat tungaanniit iliuuseqartoqarnissaa pisariaqartussaavoq.

Tamannali angusassatut pisussaaffinnut taaneqartunut, Kunngeqarfiup Danmarkip amerlasuunik periaaseqarluni naammassisassaanut, aammalu Kalaallit Nunaata aalajangersimasunik iliuuseqarnissaanik pisariaqartitsiffiunngitsunut atuutinngilaq.

2.3 **Kyotomi isumaqatigiissut assersuutitut**

Kunngeqarfik Danmarkip Kyotomi isumaqatigiissutip ataani piffissami pisussaaffeqarfiusumi siullermi, 2008-miit 2012-imut ingerlanneqartumi aniatitaminik ukiumut tunngaviumut naleqqiullugu 8 %-inik annikillititsinissaa angusassatut pisussaaffinnut assersuutitut taaneqarsinnaavoq. Tassani Kunngeqarfiup Danmarkip Savalimmiut nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigaa, tassanili Kalaallit Nunaat ilaatinneqanngilaq, taamaalillunilu pisussaaffeqarnek Danmarkimut aamma Kalaallit Nunaannut nunap immikkoortuisut atuutsinneqarpoq.

Tamannali aniatitat Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni 8 %-inik annikillitinneqarnissaannik isumaqanngilaq. Pisussaaffeqarnermi taamaallaat Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni aniatitat ataatsimoortillugit 8 %-inik annikillitinneqarnissaat siunnerfigineqarpoq. Tamanna anguniarlugu suut atorineqassanersut Kunngeqarfiup Danmarkip nammineerluni aalajangertussaavaa. Assersuutigalugu Kunngeqarfik Danmark naalagaaffiup iluani sumi annikillititsisoqassanersoq pillugu aalajangertussaavoq. Kalaallit

Nunaanni annikillititsisoqanngippat, sumiiffinni allani annikillititsinernik annertusititsinissaq siunnerfiusussaavoq, taamaattumillu tamanna imminermi aalajangersakkamik uniinerusussaannilaq.

2009-mi 4. marsimi aamma 6. juulimi Namminersornerullutik Oqartussanut aamma Namminersorlutik Oqartussanut allakkiakka innersuussutigisinnaavakka.

Nukissiornermut Aqutsisoqarfik, soqutigisaqarnermi illuatungiliuttusoq kammeradvokatenimit (Advokatfirmaet Poul Schmith-ip taaguutaa alla) siunnersorneqarnissamik qinnuteqarpoq, taannalu 12. Maaji 2009-mi allakkiamini qupp. 11-mi imatut allappoq:

"Spiermann-ip allakkiaani qupp. 1-mi allassimammat, Kyotomi isumaqatigiissut naapertorlugu pisussaaffiit Kunngaqarfik Danmarkimit isumagineqartussaasut ilumoorpoq. Kalaallit Nunaat isumaqatigiissummut ilaannilaq, taamaattumillu isumaqatigiissut naapertorlugu Kalaallit Nunaat taamaallaat Kunngaqarfimmu ilaasutut pisussaaffinnik naammassinnittussaavoq.

Aamma allakkiami qupp. 2-mi allassimammat, Kunngaqarfik Danmark, tassalu Danmarkit aamma Kalaallit Nunaattut paasillugu, Kyotomi isumaqatigiissummi artikel 3, imm. 1 naapertorlugu ukiumut tunngaviusumut naleqqiullugu aniatitaminik 8 procentinik annikillititsisussaasoq, tamatumani angusassatut pisussaaffeqarneq pineqanngitsoq ilumoorpoq. Tassalu Kyotomi isumaqatigiissut naapertorlugu Kunngaqarfik Danmark Kalaallit Nunaat immikkut isigalugu aniatitanik 8 %-inik annikillititsinissamut pisussaaffeqanngitsoq ilumoorpoq."

Aamma Kammeradvokatenip Namminersornerullutik Oqartussat pillugit inatsimmi § 10-mut (ullumikkut namminersornermut inatsimmi § 16-imik taarserneqarsimasumut) nassuiaat annertusisaq saqqummiuppaa, tassanili pingaartumik Kyotomi isumaqatigiissutip atuutsinneqalernissaanut sinaakkutissatut isumaqatigiissut aalajangersimasoq, 2001-mi septembarimi Namminersornerullutik Oqartussat danskit naalackersuisuinut isumaqatigiissutigisaat pingaarutilittut isumaqartinneqarpoq.

Advokatfirmaet Poul Schmith allakkiamini 4. januaari 2023-meersumi qupp. 8-mi allassimasunik allatut paasinnissimanersoq ersarinngilaq, tassanilu "Tassalu Kalaallit Nunaat – nunap immikkoortuatut Danmarkip ataani inissisimasutut – 8 %-inut taakkununga pisussaaqataasutut inissisimasimavoq" pineqarpoq.

3. Parisimi isumaqatigiissutip naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiut tunngasortaa

Tamatuma kingorna apeqqut pinngortoq siulleq tassaavoq, Parisimi isumaqatigiissut "pisussaaffinnik" naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiut tunngassutilinnik nassataqartussaannersoq, tak. namminersornermut inatsimmi § 16, imm. 1.

“Pisussaaffiit” pineqartinnagit, Namminersorlutik Oqartussat namminersornermut inatsimmi § 16, imm. 1 aallaaviginngikkaluarlugu namminneerlutik politikikkut aalajangiisartussaapput.

Parisimi isumaqatigiissutip isumaqatiginninniutigineqarnerani isumaqatigiissutip naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiitut tunngasortaa annertuumik isumaqatiginninniutigineqarpoq, aammalu inernera naaperiutitut iluarsineqarpoq.

Parisimi isumaqatigiissut isumaqatigiissutaavoq, taamaattumillu pituttuisuuvog, naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii pillugit isumaqatigiissutaalluni.

Kisiannili Parisimi isumaqatigiissummi aalajangersakkat amerlanerpaartaat naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii tunngavigalugit pituttuisuunngillat, aammalu aalajangersakkat amerlanerpaartaat naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiit imaqanngilluinnarlutik.

Tassunga taarsiullugu Parisimi isumaqatigiissut politikikkut periaasissanik aamma “stock taking”-inik, inatsisit saniatigut atuutsinneqartunik imaqarpoq.

Parisimi isumaqatigiissummi artikel 15-imi “isumaqatigiissummi matumani aalajangersakkat malinnissaannik ingerlatsineq siuarsaanerlu oqilisarniarlugit periaatsit”, aammalu “ataatsimiititaliamik atortulersuisussamik immikkut ittumik ilisimasalinnik ilaasortaartumik, pineqaatissiinernik atuinani nammeneq piimassutsimik sulineramik ersarissumik tunngaveqartumik [transparent, non-adversarial and non-punitive] peqarnissaq” aalajangersarneqarput.

Tamannali Parisimi isumaqatigiissutip naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiit peqanngilluinnarneranik isumaqanngilaq.

Tunngavissatut pingaarnertut Parisimi isumaqatigiissut aalajangersakkanik sulianut tunngasunik, naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiitut tunngatillugu pituttuisunik, taamaattumillu namminersornermut inatsit eqqarsaatigalugu “pisussaaffiit” imaqartunik imaqarpoq, kisiannili Parisimi isumaqatigiissut atortutigit angusassanut pisussaaffiit, naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii eqqarsaatigalugit pituttuisunik imaqanngilaq.

Suliat ingerlasarnerinut aalajangersakkat eqqarsaatigalugit arlallit taamaallaat, imaluunniit annertunerusumik “nunanut suliffissuaqarfinnut ilaasortaasunut” pisussaaffiit imaqarput.

4. Parisimi isumaqatigiissummi siunertanut aalajangersagaq

4.1 Imai

Parisimi isumaqatigiissummi artikel 2 aalajangersakkamik, Parisimi isumaqatigiissummi immikkoortuni allani siunertanut aalajangersakkatut taaneqartumik imaqarpoq, tak. artikel 3, imm. 1, aamma 4, imm. 1. Aamma danskisut nutsernerani tamanna allassimavoq, kiisalu tuluttut allakkiaq pingaarneq imatut aallartilluni: “This Agreement, ... aims to ...”.

Artikel 2, imm. 1-ip danskisut nutsernera imatut allassimavoq:

"1. Isumaqatigiissummi matumani, isumaqatigiissutip naammassineqarnissaanut, tassungalu ilanngullugu siunertaasunik pitsannguisussami siunertaavoq, nunarsuarmi silap pissusiata allannguutaanut ulorianartorsiornermi piujuartitsiffiusumik ineriartortitsinissamut piitsuussutsimillu atorunnaarsitsiniarluni suliniuteqarnissamut sinaakkusiussat iluanni qisuariaateqartoqarnissaanik nukittorsaanissaq, ilaatigut:

a) nunarsuarmi kissassutsit qaffaataat agguaqatigiissillugit suliffissuaqalernissaq sioqqullugu annertussutsinut naleqqiullugu 2 °C-it inungaatsiarlugit annertussuseqartinnaat, aamma kissassutsit qaffaataasa suliffissuaqalernissaq sioqqullugu annertussutsinut naleqqiullugu 1,5 °C-inut killegartinneqarnissaannik anguniagaqarnerup ingerlateqqinneqarnissaa, tassani silap pissusiata allannguutaasa ulorianartorsiorititsinerinik sunniutaannillu annikillisisingaatsiartoqassasoq nassuerutigineqarmat

b) silap pissusiata allannguutaasa sunniutaannut ajoqusiisussanut naleqqussarsinnaassutsip annertusinissaa, aamma silap pissusiata allannguutaanut akiuussuseqarsinnaanermik siuarsaanissaq, aammalu gassinik silaannarmik kissakkiartortitsisunik aniatitsinerup inuussutissanik tunisassiornermut ulorianartorsiorfiunngitsumik appasitsinneqarneratigut ineriartortitsinissaq, aamma

c) aningaasat ingerlaarnerisa gassinik silaannarmik kissakkiartortitsisunik aniatitsinerup apparnissaanut silallu pissusianut isumannaatsumik ineriartortitsinissamut sangutinneqarnissaat."

4.2 Misissueqqissaarneq

Aalajangersakkap taassuma naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiini imaqarnerata ersarinnera naammangilaq, taamaattumillu naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii eqqarsaatigalugit pituttorfiunani.

Tassalu aalajangersagaq aalajangersimasunut tunngassuteqanngilaq. Parisimi isumaqatigiissummi naalagaaffiup innuttanut pisussaaffeqarfigisaasa, "each party"-nut tunngassuteqartinneqartut amerlanersaannut assersuunneqarsinnaavoq. Artikel 2-miluunniit "the Parties" ataatsimoortillugit taaneqanngillat.

Kiisalu pisussaaffiit oqaatsit "aims to" (imaluunniit danskisut nutsernerani "Siunertaasoq ... tassaavoq ..." -mik aallartittoq), taamatullu "nukittussuseq" atorlugit pisussaaffiup oqaatigineqarnissaa nalinginnaasuunngilaq. Parisimi isumaqatigiissummi naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiisa oqaasertalerineqarnerini nalinginnaasumik oqaaseq "-ssaaq" (tuluttut "shall") atorneqarpoq.

Artikel 2-mi naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii pineqanngitsut artikel 2, imm. 2-mi erseqqissarneqarpoq:

"Isumaqatigiissutip matuma atuutsinneqarnerani naapertuisumik tunngaveqarneq [equity] aamma suleqataasut ataatsimut, kisiannili allanngorartunik akisussaaffeqarfiusumik tunngaveqarnerat, aammalu nunani assigiinngitsuni pissutsit eqqarsaatigalugit periarfissarititaasut tunngavigineqarput."

4.3 Advokatfirmaet Poul Schmith

Advokatfirmaet Poul Schmith allakkiamini 4. januaari 2023-meersumi qupp. 2-mi aamma 12-imi imatut allappoq:

"Kalaallit Nunaat – Kunngeqarfiup Danmarkip atuutsitsineranut ilaasutut – inatsisitigut Parisimi isumaqatigiissut tunngavigalugu inatsisinik tunngaveqartumik naammassinninnissamut pisussaatinneqassaaq, taakkunungalu ilanngullugu nunarsuarmi kissassutsit qaffaataat agguaqatigiissillugit suliffissuaqalernissaq sioqqullugu annertussutsinut naleqqiullugu 2 °C-it inungaatsiarlugit annertussuseqartinnissaannut, silap pissusiata allannguutaasa ulorianartorsiortitsinerinut sunniutaannullu naleqqussarsinnaassuttip annertusinissaannut, aammalu aningaasat ingerlaarnerisa gassinik silaannarmik kissakkiartortitsisinik aniatitsinerup apparnissaanut silallu pissusianut isumannaatsumik ineriartortitsinissamut sangutinneqarnissaannut piumasaqaatinik naammassinninnissamut, tak, Parisimi isumaqatigiissummi artikel 2."

Oqaaseqaatigineqartoq naliliinera malillugu eqqunngilaq, Parisimi isumaqatigiissummi artikel 2 naalagaaffiup innuttanut pisussaaffeqarneranik imaqqangereermat.

5. Parisimi isumaqatigiissummi nunamit namminermit tapiliussassanik aalajangersaasarnermut aalajangersakkat

Parisimi isumaqatigiissummi aalajangersimasunik tapiliussisarneq, tuluttut "nationally determined contributions"-inik imaluunniit "NDC"-nik taaneqartunik qitiusumik inissisimatinneqarpoq. Nunamit namminermit tapiliussassanik aalajangersaasarnermi Parisimi isumaqatigiissummi siunertaasut anguniakkalluunniit naammassineqarnissaannut, tak. artikel 2, ilanngussinissaq siunertarineqarpoq, taakkulu Parisimi isumaqatigiissummi ilaasunit assigiinngitsorujussuarmik ilusilersorneqartarput.

Parisimi isumaqatigiissummi nunamit namminermit tapiliussassanik aalajangersaasarnermut aalajangersakkat pingaartumik naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiitut, Parisimi isumaqatigiissummi peqataasunut atuuttunut tunngasunik imaqarput.

Matumani suliat ingerlanerini pisussaaffiit pineqarput, imarisai tunngavigalugit pisussaaffii pineqaratik.

5.1 Tunngavigisaq

Parisimi isumaqatigiissummi artikel 3 artikel 2-mi siunertanut aalajangersakkat aamma aalajangersakkat tulluittut akornanni ikaarsaarfiuvoq, tassani nunanit namminermit aalajangersimasunik tapiliussisarnerit ersarissarneqarlutik:

"Silap allannguutaanut nunarsuarmi qisuariaateqarnermut nunamit namminermit tapiliussassanik aalajangersaasarnermi [are to undertake] suleqataasut tamarmik suliniutissanik pimoorussanik aallartitsissapput nalunaaruteqassallutillu, tak. artikel 4, 7, 9, 10, 11 aamma 13, isumaqatigiisummi matumani anguniagaasut naammassineqarnissaat siunertaralugu, tak. artikel 2. Suleqataasut tamarmik ataatsimut suliniutaat piffissap ingerlanerani siuariartitsissapput [will], tamatumunngalu atatillugu isumaqatigiisut tipitsaasumik naammassinissaa siunertaralugu nunanut suleqataasunut ineriartortunut tapersiinnissap pisariaqartinneqarnera nassuerutigineqassaaq."

Artikel 3-mi aalajangersagaq imminermi naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiik imaqtutut isigineqanngilaq.

Taamatuttaaq artikel 4-p imaa aamma naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiik imaqqanngilaq. Aalajangersagaq imatut nipeqarpoq:

"Siunissamut ungasissumut kissassuseq pillugu anguniakkat, artikel 2-mi aalajangersarneqartut naammassinarlugit, suleqataasut nunarsuaq tamakkerlugu gassit silaannarmik kissakkiartortitsisut qaffasinnerpaaffiisa pilertornerpaamik anguneqarnissaat siunnerfigaat, tassungalu peqatigitillugu nassuerutigineqarpoq, nunat ilaasortaasut ineriartortut qaffasinnerpaaq anguniarlugu piffissaq siviisunerusoq atussagaat; tamatuma kingorna suleqataasut ilisimatusarnermi ilisimasat pigineqareersut pitsaanerpaat naapertorlugit sukkasuumik appartitsinnissap sulissutigineqarnissaa siunnerfigissavaat, taamaallunilu ukiut untritilikkaat atuuttut affaanni siullerni gassit silaannarmik kissakkiartortitsisut aniatinneqartut aallaaviinut agguarlugit, taakkuninngalu tigooqqaanerit tigooqqaaviusunut agguarlugit akornanni oqimaqatigiissitsineq anguneqassaaq, tamannalu tunngavissat naapertuuttut tunngavigalugit, aammalu piujuartitsiffiusumik ineriartortitsinnissamut piitsuussutsimillu atorunnaarsitsiniarluni suliniuteqarnissamut sinaakkusiussat iluanni ingerlanneqassaaq."

Artikel 4-mi aalajangersakkat naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiit tunngatillugu allaanerusunik imaqrput, tak. matuma kingulinnguani allassimasut.

5.2 Imai misissueqqissaarnerlu

Nunamit namminermit tapiliussassanik aalajangersaasarnermut tunngatillugu Parisimi isumaqatigiisummi aallaqqaammut suliat ingerlaneranut pisussaaffii, naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii aallaavigalugit pituttuiffiusut, aammalu tapiliussassanik tunniussinissamut tunngasut aalajangersarneqarput, tak. artikel 4, imm. 2, 8 aamma 9:

"2. Suleqataasut tamarmik immikkut nunamit namminermit tapiliussassanik aalajangersarneqartunik tulleriiaakkanik, tunniutassatut siunniunneqartunik suliaqassapput, nalunaaruteqassapput atuutsitsissallutillu [shall prepare, communicate and maintain]. ..."

8. Nunamit namminermit tapiliussassatut aalajangersarneqartunik nalunaaruteqarnermi, nunat suleqataasut tamarmik paasissutissanik, ersarissumik, paasiuminartunik paasinartunillu saqqummiussinissamut pisariaqartunik tunniussisoqassaaq [shall provide] ...

9. Suleqataasut tamarmik immikkut nunamit namminermit tapiliussassanik aalajangersarneqartunik ukiut tallimakkaarlugit nalunaaruteqartassapput ...”

Ataqatigiinnermi aamma sulianik ingerlatsineq, naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiitut tunngasoq, nunamit namminermit akiuiniarnermi iliuuserisassanut attuumassutilik ilaavoq, tak. artikel 4, imm. 2.

”Suleqataasut taamatut tapiliussinermi anguniakkat anguneqarnissaat siunertaralugu akiuiniarnermi iliuusissanik aallartitsissapput [shall pursue].”

Kiisalu suliap ingerlaneranut, naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiitut tunngatillugu nalunaarusiornissaq pisussaaffiuvoq, tak. artikel 4, imm. 13:

”Suleqataasut nunamit namminermit tapiliussassatut aalajangersakkatik nassuiaateqarfigissavaat [shall account]. ...”

Aamma suliap ingerlaneranut, naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiitut tunngatillugu nalunaarusiornissaq pisussaaffiuvoq, tak. artikel 13, imm. 7:

”Suleqataasut tamarmik immikkut akuttoqatigiinnik paasissutissanik imaattunik saqqummiussisassapput [shall]:

a) suleqataasup nunami namminermi aniatitat inunnit pilersinneqartut pillugit naatsorsugai, aallaavinnut agguarlugit, aamma tigooqqakkat, gassinit silaannarmik kissakkiartortitsisunit pissarsianut agguarlugit ... aamma

b) paasissutissat, suleqataasut nunamit namminermit tapiliussassatut aalajangersarneqartut ingerlanneqarnissaat naammassineqarnissaallu eqqarsaatigalugu siuariaatinik alapernaarsuinissamut pisariaqartut, tak. artikel 4.”

Kisiannili nunamit namminermit tapiliussani allassimasut naammassinissaannut angunissaannulluunniit imarisaani atortuniluunniit naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiit allassimasoqanngilaq.

Artikel 4, imm. 3 naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiitut tunngasuunersoq oqallisigineqarsinnaavoq:

”Suleqataasut tamarmik immikkut nunamit namminermit tapiliussassatut aalajangiunneqartut tulleriiaarneri, suleqataasup piffissami pineqartumi nunamit namminermit tapiliussassatut aalajangikkanut atuuttunut naleqqiullugu siuariarfiusanersoq, aammalu suleqataasup tungaaniit suleqataasut ataatsimut, kisiannili assigiinngiiaartunik akisussaaffeqarfiusumik, aammalu nunani pissutsit assigiinnginnerat eqqarsaatigalugu attuumassutilinnik periarfissaqarfiusumik anguniagaannik

annertunerpaamik saqqummiussiffiussaaq [will represent]. "

Artikel 4, imm. 4 naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiitut tunngasuunngilaq, kisiannili politikikkut tunngavissanik ersersitsiviulluni, soorlu artikel 4, imm. 1-imi:

"Nunat suliffissuaqarfiusut ilaasortaasut aningaasaqarneq tamaat isigalugu gassinik silaannarmik kissakkiartortitsisunik aniatitanik annikillisisinissamut anguniagassanik pituttuiffiusunik aalajangersaanermikkut siuttuunerminni ingerlaannartariaqarput[should]. Nunat suliffissuaqarfiusut ilaasortaasut akiuniarnermi suliniutiminnik nukittorsaallutik ingerlaannartariaqarput [should], aammalu nunat ineriartortitat ilaasortaasut nunani namminerni pissutsit assigiinngitsut eqqarsaatigalugit piffissap ingerlanerani aningaasaqarnermi tamarmiusumi gassinik silaannarmik kissakkiartortitsisunik annikillisisinissamik killilersuinissamillu anguniagaqarnerup tungaanut ingerlatsinissamut kaammattortariaqarlutik. "

5.3 Advokatfirmaet Poul Schmith

Advokatfirmaet Poul Schmith allakkiamini 4. januaari 2023-meersumi qup. 2-mi aamma 13-imi allappoq:

"Kalaallit Nunaat aamma Parisimi isumaqatigiisummi artikel 2-mi anguniakkatut allassimasut naammassineqarnissaat siunertaralugu nunamit namminermit tapiliussassatut aalajangersarneqartunik (NDC) tunniussinissamut pisussaaffeqarnermut ilaassaaq, tak. Parisimi isumaqatigiisummi artikel 3 aamma 4, kisiannili Kalaallit Nunaat EU-p avataaniikkami, Kalaallit Nunaat EU-mi aalajangikkanut, inatsisit pillugit allakkianut il.il. pituttorsimasussaannngilaq. Taamaattumik Kalaallit Nunaat aamma EU-NDC-mut, EU-p Parisimi isumaqatigiissutip ataani tapiliussisarnernanik imalimmut, naalagaaffiillu ilaasortaasut tamarmik, taakkununga Danmark ilanngullugu, annikillisisinissamut anguniagassanik aalajangersaaffiusumut ilaannngilaq.

Tunngaviusumik inatsimmi § 19, danskit Parisimi isumaqatigiisummik atuutsitsilernissaannut tunngasoq naapertorlugu Folketingip akuersinissaanut aalajangiiffigisassatut siunnersuutip suliarineqarnerani pissutsit assingusut Savalimmiunut atuutsinneqarput. Tassani Savalimmiut NDC-mik immikkoortumik nassiussisinnaannginnerat nassiussisussaannnginneralluunniit tunngavilersuutigineqarpoq, kisiannili Savalimmiuni silap pissusianut suliniutissat immikkut ittut NDC-mut, Danmarkip EU aqutigalugu nalunaarutigeriigaanut tapiliunneqartussat nassiunneqartussaapput.

Tamatuma kingorna danskit naalakkersuisui suleqatigalugit Kalaallit Nunaanni silap pissusianut suliniutissat immikkoortut NDC-mut, Danmarkip EU-p aqutigalugu nalunaarutigeriigaanut tapiliussassatut nassiunneqarnissaat najoqqutassiorneqarsinnaavoq.

Tassalu Kalaallit Nunaata danskit naalakkersuisui suleqatigalugit Kalaallit Nunaata silap pissusianut suliniutissat taamaattut Parisimi isumaqatigiisummi pisussaaffiit naammassineqarnissaanut tapiliussatut

iluagutaanissaat sukumiisumik aalajangersarsinnaassavai. Suleqatigiinnermut tassunga namminersornermut inatsit aamma FN-imi silap pissusianut isumaqatigiissutip ataani nunani tamalaani silap pissusiata allannguutai pillugit naalakkersuisut aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut aallaavigineqassapput, tassungalu silap pissusianut suliaasaqarfiup Kalaallit Nunaannit tiguneqarsimanera ilaatinneqassaaq. Tassalu Kalaallit Nunaata danskit naalakkersuisui suleqatigalugit annikillisitsinissamik anguniagassanik, Danmarkip EU-NDC-mi imminut pisussaaffiliussaaniit allaanerusunik aalajangersaanissaa inatsisitigut akornutissaqanngilaq. Tassungalu ilanngullugu assersuutigalugu aatsitassarsiorneq umiarsuillu angallanneri Kalaallit Nunaata annikillisitsinissamik pisussaaffigilersinnaasaannut ilaatinneqanngitsoorsinnaapput."

Kunneqarfik Danmark Parisimi isumaqatigiissummut suleqataavoq, aammalu Parisimi isumaqatigiissut malillugu pisussaaffiit Kunneqarfiup Danmarkip kisimi pisussaaffigai, tassaniluunniit Kalaallit Nunaat (Savalimmiulluunniit) nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqanngikkaluarpat.

Tamatuma kingorna namminersornermut inatsimmi § 16, imm. 1 qanoq isumaqarnerisut Namminersorlutik Oqartussanut apeqqutaalissaaq. Tamanna matuma kinguliani immikkoortoq 7-imi sammeneqarpoq.

6. Parisimi isumaqatigiissummi aalajangersakkat allat

Eqqumaffigeqquneqarpoq, Parisimi isumaqatigiissummi aalajangersakkanik, Kunneqarfik Danmarkimi naalagaaffiup innuttanut pisussaaffeqarnerinik kinguneqartussatut isumaqarfigineqartunik allanik, amerlanngitsunilli peqarmat.

Pingaartumik artikel 9, imm. 1, aningaasaqarnikkut isumalluutitut tunngasoq oqaatigineqarsinnaavoq:

"Nunat suliffissuaqarfiusut ilaasortaasut nunanut ineriartortitanut suleqataasunut, isumaqatigiissut naapertorlugu pisussaaffimminnik pioreersunik sivitsuinnissamut pinaveersaartitsinissaat naleqqussaanissaallu siunertaralugu aningaasaqarnikkut isumalluutitut atugassiisussaapput [shall provide]."

Pisussaaffik "nunanut suliffissuaqarfiusunut suleqataasunuinnaq" atuutinngilaq, tak. imm. 2, tassanilu aalajangersarneqarpoq, "suleqataasut allat namminneq piumassusertik malillugu taamatut tapersiinnissamut kaammattorneqassapput ingerlatitseqqissallutilluunniit".

7. Parisimi isumaqatigiissummi nunanit namminernit tapiliussassanik aalajangersaasarneq pillugu misissueqqissaarnerit sukumiisut

7.1 "Pissutsit immikkut ittut"

Advokatfirmaet Poul Schmith allakkiamini 4. januaari 2023-meersumi allappoq, Kalaallit Nunaat (immaqa Namminersorlutik Oqartussat) nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfiginninnerup atorunnaarsinneqarnerani "Parisimi isumaqatigiissummi artikel 3 aamma 4 naapertorlugit Parisimi

isumaqatigiisummi artikel 2-mi allassimasut naammassineqarnissaat siunertaralugu nunamit namminermi tapiliussassanik (NDC) aalajangersarneqartunik tunniussinissamut pisussaaffeqarnermut ilaalissasoq, kisiannili Kalaallit Nunaat EU-p avataaniimmat, Kalaallit Nunaat EU-mi aalajangikkanut, inatsisitigut allagaatinut il.il. pituttorsimasussaannigisoq.” Advokatfirmaet Poul Schmith-imit oqaatigineqartut malillugit kingulliullugu taaneqartoq peqqutaalluni “pissutsinik immikkut ittunik” pilersitsisoqassaaq, Kunneqarfiup Danmarkip nunamit namminermi tapiliussassatut aalajangersarneqartut EU-mut ilaasortatut nalunaarutigineqarsimammata, aammalu Kalaallit Nunaat Kunneqarfiup Danmarkip EU-mut ilaasortaaneranut ilaannigimmat.

Naliliinera malillugu tamanna eqqortuunngilaq.

Parisimi isumaqatigiisummi Parisimi isumaqatigiisummut ilaasut ataatsimoorlutik iliuuseqarnissaat, aammalu nunani najukkaminni tapiliussassat aalajangersarneqartut pillugit isumaqatigiissuteqarnissaat periarfissinneqarpoq, tak. artikel 4, imm. 16-18:

”16. Suleqataasut, taakkununnigalu aningaasaqarnikkut akuutitsiniarluni nunap immikkoortuini suliniaqatigiiffiit, naalagaaffiilu ilaasortaasut, imm. 2 naapertorlugu ataatsimoorluni iliuuseqarnissamik isumaqatigiissuteqarsimasut ilanngullugit, nunanit namminerniit tapiliussassatut aalajangersakkatik isumaqatigiisummi piumasaqaataasut pillugit allattoqarfik ilisimatissavaat, taakkununnigalu aniatitassat annertussusissaat, piffissami pineqartumi suleqataasunit tamanit immikkut malinneqartussat ilaatinneqarput. Tamatuma kingorna allattoqarfiup isumaqatigiisummi suleqataasut ilisimatissavai, aammalu piumasaqaammi pineqartumi piumasaqaatit atsiussallugit.

17. Isumaqatigiisummi taamaattumi suleqataasut, imm. 13 aamma 14 aammalu artikel 13 aamma 15 naapertorlugit nammineerlutik aniatitaminnut akisussaasuususaapput, taakkunanilu isumaqatigiisummi imm. 16-imi pineqartumi aalajangersarneqartut tunngavigineqartussaapput.

18. Suleqataasut ataatsimoorlutik iliuuseqartut, sinaakkusiussat iluanni aammalu nunap immikkoortuani aningaasaqarnikkut akuutitsisoq, isumaqatigiisummut matumunnga nammineerluni akuusoq peqatigalugu tamanna ingerlanneqarpat, naalagaaffiit ilaasortaasut nunap immikkoortuani aningaasaqarnikkut akuutitsinermi ataasiakkaarlutik tamarmik immikkut ataatsimoorlutillu aniatitamik annertussusissaannut akisussaasuupput, tamannalu aamma isumaqatigiisummi, imm. 13 aamma 14 aammalu artikel 13 aamma 15 naapertorlugit nalunaarutigineqartumi aalajangersarneqarsimavoq.”

Kisiannili aalajangersakkat taakku aalajangersarneqarnerini isumaqatigiisut taamaattoq malillugu ataatsimut iliuuseqarnissamut taamaallaat suleqataasut najugaata ilaanut atuuttusnaanera eqqoriarneqarsinnaasimanngilaq.

Kunngearfik Danmark EU peqatigalugu iliuuseqartarpoq, kisiannili taamaallaat Kunngearfik Danmarkimi Danmarkimut tunngasuni, tassanilu Kalaallit Nunaat (imaluunniit Savalimmiut) pineqanngillat.

Taamaattumik Kunngearfik Danmarkimut “pissutsinik immikkut ittunik” pilersitsisuusut tassaapput danskit naalakkersuisui, tassanilu taamaallaat Kunngearfik Danmarkimi Danmarkimut tunngasut pineqarput, Kalaallit Nunaat (imaluunniit Savalimmiut) pineqaratik.

7.2 “Pissutsinut immikkut ittunut” aqqiissutissat

Advokatfirmaet Poul Schmith-ip allakkiamini 4. januaari 2023-meersumi Savalimmiuni Namminersornerullutik Oqartussani pissutsit iluarsineqanngitsut innersuussutigai, tassanimi Advokatfirmaet Poul Schmith-ip erseqqissaatigaa, Savalimmiunut tunngatillugu Savalimmiuni Namminersornerullutik Oqartussat namminneerlutik nunamit namminermit tapiliussassatut aalajangersakkanik nassiussisinnaanngitsut nassiussisussaannngitsullu, kisiannili silap pissusianut suliniutissanik immikkoortunik nalunaaruteqarsinnaasut, aammalu tamatuma kingorna danskit naalakkersuisui suleqatigalugit NDC-mut, Danmarkip EU-p aqqutigalugu nalunaarutigeriigaanut tapiliussassatut nassiunneqarnissaat najoqqutassiorneqarsinnaavoq.

Naliliinera malillugu tamanna nalorninartoqarpoq, tassami “pissutsit immikkut ittut”, danskit naalakkersuisuisa pilersissimasaat Parisimi isumaqatigiissutip isumaqatigiissutigineqarnerani eqqoriarneqarsinnaasimannngillat, aammalu politikkikkut oqallittoqartinnagu aqqinneqarsinnaasusnaanatik.

Advokatfirmaet Poul Schmith-ip allakkiamini allataa danskit naalakkersuisuisa isumaasa assingaa. Tamanna pillugu silap pissusianut nukissiornermullu ministereqarfik 6. juuni 2017-imi Folketingimi nukissiornermut, pilersuinnermut silallu pissusianut ataatsimiititaliap apeqquteqaataanut 298-imut imatut ilisimatitsivoq.

”FN-imi silap pissusianut isumaqatigiissummi suleqataasut kisimik annikillissutissat pillugit Parisimi isumaqatigiissummut nalunaaruteqarsinnaapput. Savalimmiut FN-imi silap pissusianut isumaqatigiissummut immikkut ilaannilaq, kisiannili Kunngearfik Danmarkimut, FN-imi silap pissusianut isumaqatigiissummi suleqataasumut ilaalluni. Kunngearfiup Parisimi isumaqatigiissummik atuutsitsilernerani tunngaviusumik Kunngearfiup immikkoortui tamarmik ineqartussaapput, tamatumani Parisimi isumaqatigiissutip tamatumunnga atuutsinngitsaq nalunaarutigineqarsimanngippat.

Savalimmiut Kunngearfiup Parisimi isumaqatigiissummik atuutsitsilernerneqarput, aammalu Savalimmiut silap pissusianut suliniutaat immikkoortut NDC-mut, Danmarkimiit EU aqqutigalugu nalunaarutigineqareersumut tapiliussassatut nalunaarutigineqassaaq.

Savalimmiut Naalakkersuisui Savalimmiuni silap pissusianut suliniutissat immikkoortut suliarineqarnerini killiffik pillugu imaattumik ilisimatitsivoq.

Savalimmiut sulil silap pissusianut suliniutissanik immikkoortunik, Parisimi isumaqatigiissutit naammassineqarnissaanut atugassanik aalajangersaanngillat. Savalimmiuni ukiamut silap pissusianut politikki iluarsaanneqarluni aallartinneqassaaq, iluarsaassinermilu tassani Parisimi isumaqatigiissummi tunngaviit anguniakkallu eqqarsaatigineqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.”

Isumaga malillugu Parisimi isumaqatigiissummut, taamaalillunilu “pissutsinut immikkut ittunut” aaqiissutissanut nassuiaatissat assigiinngitsut arlallit eqqarsaatigineqarsinnaapput, inassutigissavaralu tamanna sukumiisumik misissoqqissaarneqassasoq.

Kisiannili Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarneranik atorunnaarsitsisoqarsinnaanera naalagaaffiup innuttanut pisussaaffeqarnera allanut tunngavigineqarsinnaatinnagu mattusimaneqartutut isikkoqanngilaq, aammalu Kunneqarfiup Danmarkip nunamit namminermit tapiliussassanik aalajangersaasarnermik nalunaarusiortarnermillu allannguisinnaasutut isikkoqarani. Tamanna Savalimmiuni pissusiviusunut assinguvoq.

Illuatungaatigut aamma pissusiusut tamaasa isigalugit Kalaallit Nunaannut (imaluunniit Savalimmiunut) tunngatillugu nunami namminermit tapiliussassatut aalajangersarneqartunik immikkoortunik nalunaaruteqartoqarsinnaanera mattusimaneqartutut isikkoqanngilaq.

Suleriaatsit tamarmiusut misissoqqaanngikkaluarlugit, takusinnaavara Frankrig Kunneqarfik Danmarkisulli EU-mik (aamma naalagaaffiit EU-mut ilaasortaasunik allanik) suleqateqartoq, imaq ikaarlugu franskit nunaata immikkoortuinut tunngatillugu nunanit namminermit tapiliussassatut aalajangersakkanik tunniussineq ajortoq.

Inassutigissavara, Namminersorlutik Oqartussat – Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarneranik atorunnaarsitsinnginnermi – “pissutsit immikkut ittut” qanoq iliorluni aaqinneqassanersut Namminersorlutik Oqartussat kissaatigineeraat inississagaat, aammalu Namminersorlutik Oqartussat danskit naalakkersuisui, FN-imi suliniaqatigiiffiit allallu attuumassutillit suleqatigalugit “pissutsinut immikkut ittunut” aaqiissutissanik, Namminersorlutik Oqartussanit naammassineqarsinnaasunik aalajangersaanissaq qulakkiissagaat.

7.3 Silap pissusianut suliniuteqarnermi danskit naalakkersuisuisa akuutinneqarnissaat

Advokatfirmaet Poul Schmith allakkiamini 4. januaari 2023-meersumi allappoq, “Taamaalilluni Kalaallit Nunaata danskit naalakkersuisui suleqatigalugit, silap pissusianut suliniutit immikkoortut taamaattut qanoq ilillutik Parisimi isumaqatigiissummi pisussaaffiit naammassineqarnissaannut tapertarineqarsinnaanersut aalajangersassavai”.

Naliliinera malillugu tamanna ilumuunngilaq.

Parisimi isumaqatigiissut taamaallaat nunami namminermi ilaliussassanik aalajangersimasunik suliaqarnermi, nalunaaruteqartarnermi atuutsitsinermilu suliat ingerlasarnerinut, kiisalu nassuiaasiornissamut taakkunungalu nalunaarusiornissamut pisussaaffinnik imaqarpoq, tak. matuma siuliani immikkoortoq 5.

Kisiannili Parisimi isumaqatigiissut nunami namminermi ilaliussassatut aalajangersarneqartut imaanni atortutigit pisussaaffinnik imaqqanngilaq, taamatullu Parisimi isumaqatigiissut malillugu nunami namminermi ilaliussassatut aalajangerneqartut nammassineqannginnerini pineqaatissiisoqartanngilaq.

Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarnera atorunnaarsinneqarpat, Parisimi isumaqatigiissut namminersornermut inatsimmi § 16, imm. 1-imut atatillugu danskit naalakkersuisuisa Namminersorlutik Oqartussani silap pissusianut suliniutissat aalajangersarneqarnerinut peqataanissaat tunngavissaqartinneqanngilaq.

Kisiannili Namminersorlutik Oqartussat silap pissusia suliniuteqarfittut tigoreerpaat, tamatumalu kingunerisaanik Namminersorlutik Oqartussat suliassaqarfimmi inatsisiliortuupput atuutsitsisuullutillu, tak. namminersornermut inatsimmi § 1.

Tamatuma kingorna Namminersorlutik Oqartussat kisimik naalagaaffiup innuttanut pisussaaffii pillugit isumaqatigiissusiorsinnaapput pisussaaffilerneqarsinnaallutillu.

Namminersorneq pillugu ataatsimiititaliarsuaq, kalaallinik danskinillu ilaasortaartoq taamaallaat isummersorfiunerusumik tunuarsimaarfeqarpoq, taakkulu taamaallaat “naleqartitat tunngavissallu tunngaviusut, eqqartuussisarnermi inatsisiliornermilu ileqquusuni malunniuttut qiterisai pillugit ataqpeqatigiilluni” tunngavigisani immikkorluinnaq pisoqartillugu atorneqarnissaat eqqarsaatigineqarsinnaavoq, tak. namminersorneq pillugu ataatsimiititaliarsuup, kalaallinik danskinillu ilaasortaqartup nalunaarusiaa (2008), qupp 126.

Namminersorlutik Oqartussat silap pissusianut suliniutimi imassaanik aalajangersaanermini danskit naalakkersuisui akuutissinnaavaat, taamaallaalli Namminersorlutik Oqartussanit naapertuuttut isumaqarfigineqartuni. Kiisalu Namminersorlutik Oqartussat silap pissusianut suliniutiminik danskit naalakkersuisuinut nalunaaruteqartassaaq, tamatumalu kingorna danskit naalakkersuisuisa – immikkorluinnaq pisoqartinnagu – taakku tunngavissatut atorsinnaavaat.

7.4 **Pissutsit Kalaallit Nunaannut tunngasut**

Advokatfirmaet Poul Schmith-ip Parisimi isumaqatigiissummi nunat assigiinngitsut assigiinngitsunik pineqarnissaasa siunnerfigineqarnerat, taamaalillunilu “nunat suleqataasut suliffissuaqarfiusut” immikkut pineqarnissaat isummerfiginngilaa, tassungalu artikel 9-mi aningaasalersuinissamut pisussaaffeqarneq ilaatinneqarpoq.

Uanga naliliinera malillugu tamanna kukkuneruvoq.

Pingaartumik ersarittariaqarpoq, Danmark aamma Kalaallit Nunaat Parisimi isumaqatigiissummut nunamilu namminermi ilaliussanut aalajangersimasunut tunngatillugu imminnut assersuunneqarsinnaanngitsut.

Assersuutigalugu artikel 2, imm. 2-mi ersarissarneqarpoq, "isumaqatigiissutip matuma atuutsinneqarnerani naapertuisumik tunngaveqarneq [equity] aamma suleqataasut ataatsimut, kisiannili allanngorartunik akisussaaffeqarfiusumik tunngaveqarnerat, aammalu nunani assigiinngitsuni pissutsit eqqarsaatigalugit periarfissarititaasut tunngavigineqarput".

Artikel 4, imm. 1-imi allassimavoq, "siunissamut ungasissumut kissassuseq pillugu anguniakkat, artikel 2-mi aalajangersarneqartut naammassiniarlugit, suleqataasut nunarsuaq tamakkerlugu gassit silaannarmik kissakkiartortitsisut qaffasinnerpaaffiisa pilertornerpaamik anguneqarnissaat siunnerfigaat, tassungalu peqatigitillugu nassuerutigineqarpoq, nunat ilaasortaasut ineriartortut qaffasinnerpaaq anguniarlugu piffissaq sivilisunerusoq atussagaat".

Artikel 4, imm. 4-mi allassimavoq, "nunat suliffissuaqarfiusut ilaasortaasut aningaasaqarneq tamaat isigalugu gassinik silaannarmik kissakkiartortitsisunik aniatitanik annikillisitsinissamut anguniagassanik pituttuiffiusunik aalajangersaanermikkut siuttuunerminni ingerlaannartariaqarput", aamma "nunat ineriartortitat ilaasortaasut nunani namminerni pissutsit assigiinngitsut eqqarsaatigalugit piffissap ingerlanerani aningaasaqarnermi tamarmiusumi gassinik silaannarmik kissakkiartortitsisunik annikillisitsinissamik killilersuinissamillu anguniagaqarnerup tungaanut ingerlatsinissamut kaammattortariaqarlutik".

Immikkoortuni 4-mi aamma 5-imi matuma siulianiittuni allassimasutut, aalajangersakkat taakku naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiitut pituttorsimannngillat, kisiannili politikkikkut tunngavissanik, Parisimi isumaqatigiissummi, aammalu nunamit namminermit tapiliussassatut aalajangersarneqartut imaanni sinaakkusiussat iluanni attuumassuteqartunik saqqummiussiffiupput, taamaattumillu Parisimi isumaqatigiissut naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiunik imaqanngilaq (imaanut tunngassuteqartunik).

Ataqatigiinnut taakkununga aamma Kalaallit Nunaanni naalagaaffiup innuttanut pisussaaffiisa killiffianni nunap inuii kisimik akuutitassatut taaneqassanngillat, tak. Parisimi isumaqatigiissutip allaqqaarnera, kisiannili inuit taakku aamma innuttaasunut inatsit naapertorlugu nammineerlutik aalajangiisinnaassuseqartutut saqqummiunneqassapput, tak. namminersornermut inatsisip allaqqaarnera:

"Inuiaat kalaallit innuttaasunut inatsit naapertorlugu nammineerlutik aalajangiisinnaassuseqarnerat nassuerutigalugu, inatsimmi Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata nalogiimmik ataqqeataqatigiiffiusumillu suleqatigiinnerannik siuarsaanissap kissaatigineqarnera tunngavigineqarpoq."

Kalaallit Nunaat nammineerluni aningaasaqarnermik, isumaginninnermik kulturimillu ineriartortitsinermini pituttorsimannginnissaminik pisinnaatitaaffeqarpoq, tassungalu pinngortitamiit pisuussutinik isumalluutinillu atuinissaq ilaatinneqarpoq, taamatuttaaq Kalaallit Nunaat piunnarnissamut periarfissaminik paaaffigineqassanngilaq, tak. FN-imi inuit pisinnaatitaaffinut isumaqatigiisummi, 1966-imeersumi artikel 1.

Kunngaqarfik Danmark Kalaallit Nunaannut “nunani inuiaqatigiinnut ilaasortaasunut allanut” naleqqiullutik isumaginninnikkut aningaasaqarnikkullu assigiinngissutsinik paaaniarnermi ikiumnissamut pissaaffeqarpoq, tak. ILO-mi nunap inuii naggueqatigiillu pillugit isumaqatigiisummi, 1989-imeersumi artikel 2.

Taamatuttaaq Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnikkut isumaginninnikkullu pissutsit siuarsarneqarnerisa ingerlaannarnissaat siunertaralugu pitsaasunik aammalu pissutsit malillugit immikkut ittumik iliuuseqarnissamut pissaaffeqarpoq, tak. nunat inuii pillugit nalunaarummi, 2007-imi FN-imi Ataatsimeersuarnermi akuerineqartumi artikel 21.

Danskit naalakkersuisuisa Naalakkersuisut suleqatigalugit Parisimi isumaqatigiisummi nunat inuiisa pisinnaatitaaffinut innersuussineq, allaqqaarneraniinnangitsoq, kisiannili aamma artikelimi aalajangersakkami, tak. nukissiornermut silallu pissusianut ministerip Folketingimi nukissiornermut, pilersuineriut silallu pissusianut ataatsimiititaliap apeqqutaani 20-mi B2-mut akissutaa 26. oktobari 2016-imeersoq, attuumassuteqarneq pillugu naliliininnik allanngortitsinngilaq.

København, ulloq 24. august 2023

Ole Spiermann

UMHVØRVIS- OG VINNUMÁLARÁÐIÐ

Ministry of the Environment & Natural Resources

[Avatanglisinut inuussutissarsionermullu ministereqarfik]

umhvørvistovan

[Avatanglisinut aqutsisoqarfik]

Nukissiuuteqarnermut silallu pissusaanut politikkimut siunnersuut 2021-2030

Allannera 1 15. april 2021

Imaasa allassimaffiat

Siulequtsiussaq	5
Eqikkaaneq	6
Aallaqqaasiut	9
Gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq	11
Nukissiamik atuinerup siumut naatsorsornera	14
I. Ataavartumik nukissiornerup annertusarneqarnera	15
I.a. Anorip nukinga atorlugu nukissiorneq	15
Iliuusissaq 1: Anorip nukinganik nukissiuutinik inerisaaneq 2021-2030	16
I.b. Imermut toqqorsiviit imaarsaatitallit	17
Iliuusissaq 2: Imaarsaatit ikkussorneqassapput	17
Iliuusissaq 3: Erngup nukinganik innaallagissiorfeeqqat	17
I.c. Brint aamma P2X	18
Iliuusissaq 4: Brintinik tunisassiorneq aamma P2X	18
I.d. Seqernup nukinga atorlugu nukissiorneq	19
Iliuusissaq 5: Seqernup nukinga atorlugu nukissiorfeeqqat	19
Iliuusissaq 6: Seqernup nukinga atorlugu nukissiorfiit akunnattumik angissusillit	19
Iliuusissaq 7: Seqernup nukinga atorlugu nukissiorfiit angisuut tamanut ammasumik neqeroortitsivigineqarnerat	19
II. Kiassarnerup, angallannerup suliffissuaqarnerullu kallerup inneranik ingerlanneqalernissaat	21
II.a. Angallanneq	21
Iliuusissaq 8: Biilnut innaallagiamoortunut brintimillu ingerlatilinnut momsip utertinneqarnera aamma nalinganut akitsuusiisannginneq	21
Iliuusissaq 9: Avatangiisinut akitsuutit aamma biilit uuliamik ingerlatillit inerteqqutigineqarnerat	21
Iliuusissaq 10: Tamat angallannerat mingutsitsisuussanngilaq	21
II.b. Kiassarneq	22
Iliuusissaq 11: Kiassaatiit uuliatortut inerteqqutigineqarnerat	22
Iliuusissaq 12: Kiassaatiit uuliatortut piiarneqarnissaannut tapersiisarneq	22
Iliuusissaq 13: Kiassaatinut supoortunut akuerisanut momsiliisannginneq	22
Iliuusissaq 14: Ungasianiit kiassarneq pillugu inatsisit	23
Iliuusissaq 15: Arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik nukissiornermi ilitersuineq	23
Iliuusissaq 16: Illuni pisoqqani nukissiamut nalunaaqutsumik, oqorsaanissamut nutarterinissamullu tapersiisarneq	23
II.c. Suliffissuarni innaallagiamoortunngortitsineq	24
Iliuusissaq 17: Suliffissuarnut innaallagiamik nukissiaq akikinnerusoq	24

III. Imaani nunamilu aniatitsinermik annikillisitsineq	25
III.a. F-gassinik aniatitsinerup annikillisinneqarnissaa	25
Iliuusissaq 18: F-gassinut maleruagassat	25
Iliuusissaq 19: F-gassinut akitsuut	25
III.b. Illoqarfinnut pilersaarusiorneq	26
Iliuusissaq 20: Piujuartussamik illoqarfimmi ineriartortitsineq	26
III.c. Umiarsuarnik silaannakkullu angallannermut suliassaqarfik	27
Iliuusissaq 21: Umiarsuarmi nukissianik pisoqarnera	29
Iliuusissaq 22: Umiarsualiornermut tapersiisarneq	29
Iliuusissaq 23: Umiarsuarnut nunamiit sarfalersuineq	29
III.d. Uuliamik atuinernut tamaginnut CO ₂ -mut akitsuut.....	29
Iliuusissaq 24: CO ₂ -mut akitsuut aalajangersarneqassaaq	29
III.e. Pinngortitaq aamma CO ₂ -mik nipputsitsisarneq	30
Iliuusissaq 25: Masarsoqarfiit narsaatillu illersugaanerat pilerseqqinneqartarnerallu	30
Najoqqutarisat allassimaffiat	32
Naalisaaernerit	33
Ilanngussaq 1: Nalunaarusiat attuumassuteqartut	35
Ilanngussaq 2: Siumut naatsorsuinermit tunngavissarititaasut	37
Ilanngussaq 3: Aallarnisaasunut allattuiffik aamma iliuusissanut piffissamut pilersaarut 2021-2031 [SIUNNERSUUT]	38

Siulequtsiussaq

Mingutsitsinngitsumik innaallagiamik nukissiornerup annertusitinneqarnissaanut, gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annikillisinnaasanut aammalu inuiaqatigiinni nukissiornerup allanngortinissaanut, inuiaqatigiittut uagut suup tungaanut ingerlarusunnerluta iliuuseqarnissaq ersarissunillu siunnerfeqarnissaq pisariaqarput.

Savalimmiuni nukissiuuteqarnermut silallu pissusaanut politikki ukiuni 10-ni tulluuttuni nukissiuuteqarnermut silallu pissusaanut suliassaqarfimmi suut angorusunnerigut ersarissunik siunnerfissanik aalajangersaaviuvoq. Illuatungaani ataavartumik nukissiuutini innaallagiamik tunisassiornerup inerisarnissaa uuliamillu atuiunnaarnissarput kissaatigineqarpoq, illuatungaani nunami immamilu gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annikillisinnaasanut kissaatigalutigu. Taamaattumik nukissiuuteqarnermut silallu pissusaanut politikki aamma ataatsimoortinneqarpoq ataatsimoortunngorlugulu allanneqarluni.

Silap pissusaanut suliassaqarfimmi politikikkut sammivik 2009-imi tamakkiisumik isumaqatigiilluni siullermeertumik atuutinneqalerpoq. Siunnerfigineqarpoq 2005-imut ukiumut aallaaviusumut sanilliullugu gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup 2020-mi minnerpaamik 20 %-inik annikillisinnaasanut. Taamaattoq oqaatigisariaqarparput siunnerfik angorqajarsimanngikkippat. Uuliamik atuineq aniatitsinerlu annertusisimapput. Taamaattumik sammiviup iluarsinissaa aammalu nutaanik ersarissunillu siunnerfeqalernissarput pisariaqarpoq. Nukissiuuteqarnermut silallu pissusaanut politikki matumani, iliuusissat 25-t, uuliamik atuinerup, taamaallunilu gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup ukiuni tulluuttuni 10-ni minnerpaamik 30 %-inik annikillisinnaasanut qanoq ajornassannginnerseq, paasinarsitsisussat, atorlugit tamanna pissasoq neriunarpoq.

Nukissiuutini allanngortitsinissaq allanngortitsinissani pingaarnarpaavoq. Nukissiuutini allanngortitsinissaq, inuussutissarsiornermi nalinginnaasumillu illuni atuinermi annertuumik allanngortititsinissamut pisariaqarpoq. Illuatungaani politikikkut suliassarput tassaavoq, sammiviup aalajangiisimanissaata iliuusissanillu annertuumik aallartitsinissap qulakkeernissaat, illuatungaani allanngortititsinerup ingerlannissaa iluaqutissartaqalersillugu iliuusissanik pilersaarusiornissaq. Iluaqutissartaasut ilai ingerlaannaq takuneqarsinnaassanngillat, kisianni piffissap ingerlanerani takuneqarsinnaallutik. Nukissiuutini allanngortitsinerup paasissutissiissutiginnissaa pingaaruteqarneralu politikikkut pingaartissagippat aammalu ungasissumut siunnerfilinnik aammalu inuussutissarsiortut innuttaasullu peqataatinnaat tapersersussagippat, politikikkut aalajangiinissarput pingaaruteqartorujussuvoq.

Annertunik iliuusissanik aallartitsilluta suliqaarnermi politikkip nuutinissaa naammassigutsigu, silap pissusaanut suliassaqarfimmi nunani tamalaani pissusaaffigut ataqqissavagut. Peqatigisaanik inuiaqatigiit tamakkiisutut isigalugit, pingaartumillu inuussutissarsiortuni piujuartitsiviusumik ineriartortitsinissaq toqqammavissaqalersinneqassaaq. Taamaaliornermi Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuarmi anguniagaat aamma eqqarsaatigissavagut. Piujuartitsiviusumik ineriartortitsineq siuariartortitsinerlu kisimik, taakkua nunani tamalaani unammilleqatigiinnermi sivisuumik napasinnaanerannik qulakkeerisinnaasut, nunat suliffeqarfiillu amerlanersaasa takoreerpaat. Taamaattumik aamma politikikkut ungasissumut eqqarsartariaqarpugut aammalu piffissaq qinigaaffiusoq siumut kisiat eqqarsaatigisariaqaratigu. Taamaattumik aamma Savalimmiuni ukiuni 10-ni tulluuttuni nukissiuuteqarnermut silallu pissusaanut politikki pillugu atituumik politikikkut isumaqatigiinnissaq pingaaruteqarpoq.

Helgi Abrahamsen, nukissiuuteqarnermut inuussutissarsiornermullu naalakkersuisoq

Eqikkaaneq

Gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq sunniuteqarluartumik annikillisinniarlugu, Savalimmiut uuliamik atuiunnaartariaqarpoq. Taamaattumik ukiuni tulluuttuni ataavartumik nukissiornerup inerisaavigineqarnissaa pisariaqarluinnarpoq. Pingaartumik anorip nukinga atorlugu nukissiorneq, iluaqutissanngortinneqartussaq, kisianni aamma imermik toqqorsivinni imaarsaatinik, piffissanit ataavartumik nukissiortussanik annertuumik tunisassiofiusunit, piffissanut mingutsitsinngitsumik nukissiuuteqarfiunngitsunut, nukissiornermik uninngasuuteqarfiusussanik, aammalu ataavartumik nukissiuutini atuinermik nalimmassaaqataasussanik, suliaqarnissaq pisariaqarpoq. Aasaanerani naammaginartumik mingutsitsinngitsumik nukissiamik pilersuisoqarnissaanut, seqernup nukinga atorlugu nukissiornermik inerisaanissaq aamma pisariaqarpoq. Immap tinittarneranit ulittarneranillu nukissiaq teknikkikkut aningaasaqarnikkullu unammillersinnaassuseqalissaguni, taanna siunissami nukissiornermut annertooujussuarmik pingaaruteqalertussaa voq.

2020-mi gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq katillugu CO₂-ni 1.005 tusind tonsiuvoq. 2010-mi aniatitsineq CO₂-ni 750 tusind tonsiuvoq, taamaallunilu 255 tusind tonsinik imaluunniit 35 %-ngajannik annertusisimas voq tassani pineqarpoq.

Nunani tamalaani inassutigineqarpoq, 2030-mi gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq ukiumut aallaaviusumut 2010-mut sanilliullugu 45 %-inik appasinnerussas voq, aammalu ilanngaaseereernermi 2050-mi gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsiunnaartoqarsimassas voq. Savalimmiunut taamaaqataanik siunnerfeqalissagutta, tamatuma kingunerisaanik 2030-mi aniatitsineq CO₂ -ni 410 tusind tonsinit qaffasinnerusussaassanngilaq.

Piorsaaneq sutigut tamatigut ajornartinnagu uuliamiit innaallagiamut nukissiamik allanngortitsilluni aaqqissuunneqarsinnaappat ataqatigiissaarneqarsinnaappallu, nunani nukissiorneq sukkasuumik ataavartumik nukissiuutitut allanngortinneqarsinnaavoq.

Inassutigineqarpoq, ataavartumik nukissiuutitut allanngoriartortitsiniarluni aammalu gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq tamarmiuseq annikillisinniarlugu, iliuusissat 25-t ukiuni 10-ni tulluuttuni aallartinneqassasut. Naatsorsuinermi assersuutit marluk suliarineqarput, nunami inaallagiamoortunngortitsinerup 50 %-iunera aamma 100 %-iunera tunngavigineqarluni. Tamatuma saniatigut F-gassinik aniatitsineq piffissami tassani 50 %-inik annikillisinneqassas voq naatsorsuutigineqarpoq. Assersuutini taakkunanani aniatitsineq 2010-mut ukiumut aallaaviusumut sanilliullugu 23 %-inik aamma 49 %-inik appasinneruvoq. 2020-mi gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq CO₂-ni 1 mio. sinnerlugu annertussuseqarpoq. 2020-mi aniatitsinermit tunngatillugu annikillisitsineq 42 aamma 62 %-inik annertussuseqarpoq.

Iliuissat 25-t taakkua eqimattanut pingaarnernut 6-inut eqimattakkuutaartinneqarsinnaapput:

<p>Innaallagissiorneq ataavartumik nukissiuutit</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Anorip nukinga atorlugu nukissiorneq ○ Imeq atorlugu nukissiorneq ○ Imaarsaatilinnik imerni sapusiorneq ○ Seqernup nukinga atorlugu nukissiorneq ○ Brint/P2X 	<p>Kiassarneq</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kiassaatinut supoortunut momsiliisannginneq ○ Illunut nutaanut kiassaati uuliatortut inerteqqutigineqarnerat ○ Kiassaatitoqqanik uuliatortunik piiaanissamut tapersiineq ○ Oqorsaasersuineq ussisaanerlu ○ Nukissianut siunnersuineq ○ Ungasianit kiassarneq 	<p>Angallanneq</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Biilit innaallagiamoortut brintimillu ingerlatillit ○ Angallatinut uuliamik ingerlatilinnut akitsuutiniq qaffaaneq ○ Biiliniq uuliamik ingerlatilinnik eqqussuinerup unitsinneqarnera ○ Tamat angallannerat mingutsitsisuussanngilaq
<p>Imaani nunamilu inuussutissarsiutit</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Nunami innaallagiamik ingerlatilinnik suliffissuarni tunisassiornermi ○ Maskiinat innaallagiamut, brintimut imaluunniit allamut ikummatissamut imerpalasumut innaallagiamik mingutsitsinngitsumik tunisassiarineqartumut allanngoriartortitsineq ○ F-gassit nillusaatinik allanik taarserneqarnerat ○ Umiarsuarnut nunamiit sarfalersuineq ○ Mingutsitsinngitsumik umiarsualiornermi innaq tapersiisarneq ○ Aalisariutinut ingerlatsinermut piumasaqaatit 	<p>Akitsuutit</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Uuliamut CO₂-mut akitsuusiisoqassaaq ○ F-gassinut akitsuut 	<p>Illoqarfimmut pilersaarusiorneq aamma nunamik atuineq</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Piujuartussamik illoqarfimmi ineriartortitsineq ○ Masarsoqarfinnik narsaamanernillu illersuineq iluarseeqqinnerlu

Nunani tamalaani Savalimmiut Silap pissusaanut isumaqatigiisummut 1992-imeersumut aammalu gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annikillisinneqarnissaa pillugu Paris-imi isumaqatigiisummut 2015-imeersumut atasuuvoq.

Paris-imi isumaqatigiisummi pingaarnerpaaq tassaavoq, gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineup annikillisinnissaanut nunat ataasiakkaat tamarmik immikkut pilersaarusiornissamut pisussaaffeqarnerat (Nationally Determined Contribution, NDC). Paris-imi isumaqatigiisummi siunnerfiit angunissaat siunertaralugu, pilersaarutit siumut ingerlatitsisinnaassapput. Pilersaarutit akuttunngitsumik nutarterneqartassapput, aammalu pilersaarutit nutaat tamarmik siulianiit siumut ingerlatitsisinnaanersapput.

Taamanikkut Savalimmiut Paris-imi isumaqatigiisut akuerimmagu nalunaarutigineqarpoq, Savalimmiut nammineerluni siunnerfissaminik aalajangersaasoq, taakkualu Naalagaaffinnut Peqatigiinnut nalunaarummi takutinneqassasut. Nukissiuuteqarnermut silallu pissusaanut politikki gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annikillisinnissaanut pilersaarutitta, Naalagaaffinnut Peqatigiinnut nalunaarutigineqartussamut, tunngavissaavoq.

Nunat nunani avannarlarniittut allat peqatigalugit Savalimmiut 2020-mi aamma Nunat avannarliit 2030-p tungaanut nunarsuarmi piujuartitsinerpaajussasut nunallu immikkoortuani akuutinneqarnerpaassasut pillugu 'Takorluukkat 2030', akueraa. Taassuma ilaa annertoq tassaavoq, CO₂-nik mingutsitsinnginnissaq aammalu siumut ingerlatitsinerpaanik siunnerfissaliinissaq pillugu nunani avannarlarni nalunaarut nunat malissagaat,

Aallaqqaasiut

Matumuuna ukiunut 2021-2030-mut Savalimmiut Nukissiuuteqarnermut silallu pissusaanut politikkaa pillugu suliap ingerlanerani siunnersuut naalakkersuisup saqqummiuppaa. Siunnersuut siullesq taanna (allannera 1), siunnersuutip nassuiaatit pingaaruteqartut aammalu politikkerinit, inuussutissarsiortunit, pinngortitamut avatangiisinullu peqatigiiffinit allanillu soqutigisaqaqatigiinnit kissaatigineqartut naapertorlugit naleqqussarneqannginnerani, politikkerinit, inuussutissarsiortunit soqutigisaqaqatigiinnullu siunnersuutitut siullertut isigineqarpoq. Ukiopassuarnut tulluuttunut nunatsinni nukissiuuteqarnermut silallu pissusaanut politikkipillugu politikkit akimorlugit atituumik isumaqatigiissasugut kissaataavoq neriuutigineqarlunilu, taamaalilluni politikki piffissat qinigaaffiusut akimorlugit attanneqarsinnaassalluni.

2021-2030-mut Savalimmiut Nukissiuuteqarnermut silallu pissusaanut politikkiata, Savalimmiut silap pissusaanut politikkaa 2009-meersoq taarserpaa, aammalu siuliani naalakkersuisooqatigiit ataanni suliaqarneq ingerlanneqartoq tunngavigineqarluni, pingaartumik 1) *Nukissiuutitut politikkipillugu pilersaarut – 2025 aamma 2030 tikillugit siunnerfiit qanoq angussanerivut* aamma 2) *Savalimmiut silap pissusaanut politikkaa 2020-2030*. Nalunaarusiat taakkua naatsumik eqikkarneqarnerat ilanngussaq 1-imi takuneqarsinnaavoq. Tamatuma saniatigut politikki taanna siunnerfinnik maannakkut naalakkersuisooqatigiit nukissiuuteqarnermut silallu pissusaanut suliaqaqarfimmi ingerlanneqartussatut aalajangiussaannik, tunngaveqarpoq.

Siunnerfik pingaarneq tassaavoq, uuliamit pituttugaanermiit ataavartumik nukissiuutitut tunisassiarineqartumik nammineerluni nukissiornermut, nunami nukissiuuteqarnermi allanngoriartortitsinissaq. Taamaattoqarnerani inuiaqatigiinni piujuartitsinerulissaagut, aammalu inuussutissarsiortut unammillersinnaassuseqarnerat nukittunerulersinneqassaaq.

Siunnerfiit pingarnerit ilaat tassaavoq, silap pissusaata allanngoriartorneri unitsinniarlugit gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annikillisinnissaa. Silap pissusaata allanngoriartornerata unitsinnissaanut iliuuseqartoqanngippat, nunarsuaq tamakkerlugu malittaasussat ilungersunartuunissaasa qularutigina annertoorsuunngilaq. Silap pissusaata allanngoriartornera aamma maani annertuunik malitseqarsinnaavoq. Immap kiannerulernera aalisakkanut aammalu imaani tukertitsisarfinnut periarfissaqarnermut sunniisnaavoq.

Ataavartumik nukissiamik atuinerup annertusitinnissaa pillugu aammalu gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annikillisinnissaa pillugu politikki siunnerfissaliivoq. Siunnersuutigineqarpoq naalakkersuisut aamma lagting-i Savalimmiunut siumut ingerlatitsilluartussanik siunnerfissaliissasut – siunnerfissat, Paris-imi isumaqatigiisummi nunani tamalaani aalajangersakkanik aammalu nunani tamalaani silap pissusaanut siunnersuisooqatigiit (IPCC) 2030-mi gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annertuumik annikillisitsinissamik inassuteqaataannik tapersiisussat, taamaalilluni kingusinnerusukkut 2050-imi inuiaqatigiit CO₂-mik aniatitsivunnginnissaat siunnerfigalugu, siunnerfissanik nutaanik aalajangersaasoqarsinnaallalluni.

2030-mi siunnerfigineqarpoq angallanneq, kiassarneq, nunami inuussutissarsiorneq aammalu imaani nukissiamik atuinerup ilaa ataavartumik nukissiuutitut allanngoriartortitsivigineqassasut. Atuinerup inaallagiamootunngortinneqarnera aammalu innaallagissiornerup ataavartumik nukissiuutiniit annertusarneqarnera, ingiaqatigiittariaqarput. Umiarsuarnut timmisartunullu tunngatillugu piumasaqaatit inassuteqaatillu IMO-mit aamma ICAO-mit, Naalagaaffiit Peqatigiit ataanni kattuffiusunit, aalajangerneqarput. Aalisariutit tamatumani pineqartunut ilaatinneqanngikkaluartut, taamaattoq aalisariutiniit aniatitsinerup annikillisinnissaanut siunnerfissaliinissaq siunnersuutigineqarpoq, pissutigalugu nerisassanik piujuartitsiviusumik tunisassiarineqartunik ujartuineq annertusiartuinnarsorineqarmat.

Ataavartumik nukissiornermut allanngoriartortitsinissamut aamma gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annikillisinnissaanut iliuusissat aallartinneqartut piujuartitsiviussapput, avatangiisinut, aningaasaqarnermut inooqatigiinnermullu pitsaasuussallutik.

Ataavartumik nukissiuutitut nukissiuuteqarnerup allanngortinneranut akigititat katillugu mianersortumik 4-5 milliarder koruunit missaaniittut naliliisoqarpoq. Tassani ilaatinneqarput anorip nukinga atorlugu nukissiornermik, nukissiamik uninngasuuteqarnissamut imaartaatinik aammalu attaveqaatit nukittorsarneqarnerannik annertusaaneq, ilanngullugit batteriini, synkronkompensatorinik allanillu periaatsinik ikkussuineq.

175.000 ton missaannik annikillisisinertut aammalu ukiumut 600 – 1000 mio. koruunit akornanni sipaaruteqarnertut annertussusilimmik, 100 %-imik innaallagiamoortunngortitsinissaq pillugu siunnerfigineqartoq anguneqassappat, uuliamik eqqussuineq 2019-imi 286.000 tonsiniit, 2030-mi 110.000 tons missaannut annikillisinneqarsinnaavoq.

Innaallagissiornermut uuliamut akigititaq (uulia oqimaatsoq) nukissiuutileqatigiiffimmit SEV-imit siumut naatsorsuinermit kiilumut 3,60 koruuninut aalajangersarneqarpoq, uuliamut aningaasartuutit kWh-imut 0,80 koruuninik annertussuseqarluni. Anorip nukinganik nukissiuutit maannakkut ikkussorneqartuni, kWh-imut nukissiamut akigititaq 0,21-0,25 koruuniuvoq, ilanngullugit nalikilliliinerit aammalu naatsorsuutigineqarpoq nukissiaq tamarmi atorineqassasoq. Oqarutta anorip nukinga atorlugu nukissiornerup 50 %-ia piffissami aalajangersimasumi atorineqassasoq, akigititaq kWh-imut 0,42-0,50 koruuniussaaq. Uulia atorlugu nukissiap aamma anorip nukinga atorlugu nukissiornerup akornanni akigititat assigiinngissutaat taanna, innaallagiamik nukissiamut akigititaq qaffannagu attaveqaatit annertoorujussuarmik annertusarneqarnissaannut inissaqartitsivoq aammalu piffissap ingerlanerani innaallagiamik nukissiamut akigititap annertoorujussuarmik annikillisinneqarsinnaanissaa ilimanarpoq.

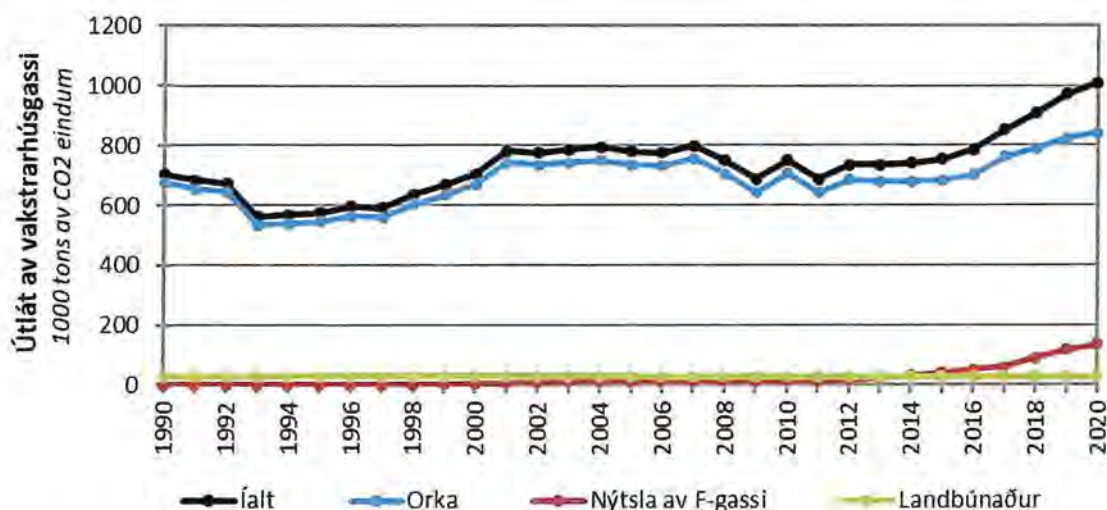
Gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq

Savalimmiuni 2020-mut naatsorsuinerni gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup pissutaasut annersaat pingasuupput:

- Uuliamik atuineq – ataatsimut katillugu aniatitsinerup 84 %-iata missaa
- F-gassinik atuineq – ataatsimut katillugu aniatitsinerup 13 %-iata missaa
- Nunalerineq – ataatsimut katillugu aniatitsinerup 3 %-iata missaa

2020-mi Savalimmiuni gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq 1.005 tusind tonsiuvoq, CO₂-ni naatsorsorlugu. Taakkunannga 837 tusind ton CO₂-meersuupput, 858 ton CH₄-meersuupput, 38 ton N₂O-meersuupput, 35 ton HFC-gassineersuupput aammalu 40 kg SF₆-gassineersuupput.

90-ikkut aallartinneranni ataatsimut katillugu aniatitsineq ukiumut CO₂-ni 700 tusind ton missaaniippoq. 1990-ikkunni aningaasarsiornermi ajornartoornerup malitsigisaanik aniatitsineq annertuumik annikillivoq, arriitsumillu annertusiartoqqissimalluni. 2001-imiit 2016 tikillugu ataatsimut katillugu aniatitsineq ukiumut CO₂-ni 700 aamma 800 tusind tons akornanniilluni aalajaatsuusimavoq. 2017-imi, 2018-imi aamma 2019-imi aniatitsineq ukiut tamaasa 8 % missaannik annertusisimavoq. 2020-mi ataatsimut katillugu aniatitsineq 2019-imiit 5 %-inik qaffasinneruvoq. Uuliamik atuinerup annertusisimanera, kisianni aamma F-gassinik annertooujussuarmik atuineq, ataatsimut katillugu aniatitsinerup annertusisimaneranut pissutaasut pingaarnersaraat. Takuuk ilusiliaq 1.

(Qernertoq = katillugit. Tungujortoq = Nukissiaq. Aappaluttoq = F-gassimik atuineq. Kajortoq = Nunalerineq)

Ilusiliaq 1 Gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup ineriartornera, eqimattat pingaarnert, 1990-2020, CO₂-ni, 1000 ton.

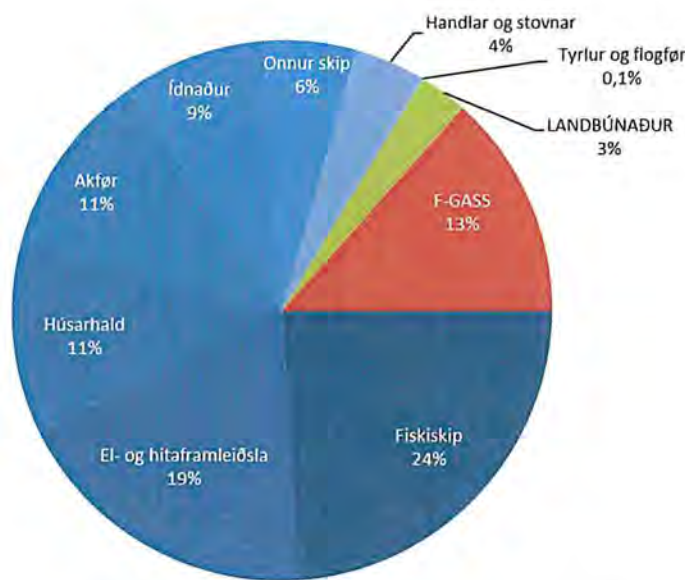
IPPC-ip ilitsersuutaa naapertorlugu uulia aalisariutit nunanit allaneersut Savalimmiuni orsersuutigisaat, Savalimmiuni gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup nalunaarutigineqartussanngornerani naatsorsuinermi ilanngunneqartussaavoq, taamatullu uulia Savalimmiuni aalisariutit nunani allani orsersuutigisaat, aamma nunani umiarsuit orsersorfigisaanni naatsorsuinermi ilanngunneqartussaavoq. Tamanna aamma timmisartunut atuuppoq. Atlantic Airways-imi uuliap annersaa nunani tallaani orsersuutigineqartarpoq aammalu Savalimmiuni naatsorsuinermi ilaatinneqarani.

Uulia Savalimmiuni umiarsuit timmisartullu nunani allani orsersuutigisaat naatsorsuinerni ilanngunneqassanngitsoq, allakkiami matumani aalajangiusimavarput, aammalu uulia umiarsuit nunanit allaneersut Savalimmiuni orsersuutigisaat naatsorsuinermiit peerniarlugu aalajangerpugut. Taamaattoq

iliusissat aallartinneqartut, assersuutigalugu umiarsuarnut, umiarsuarnut tamaginnut Savalimmiut erfasua atorlugu angalasunut, sumi orsersorneq apeqqutaatinnagu, atuuttut pillugu tunngavioq tamatumani allanngortinneqanngilaq.

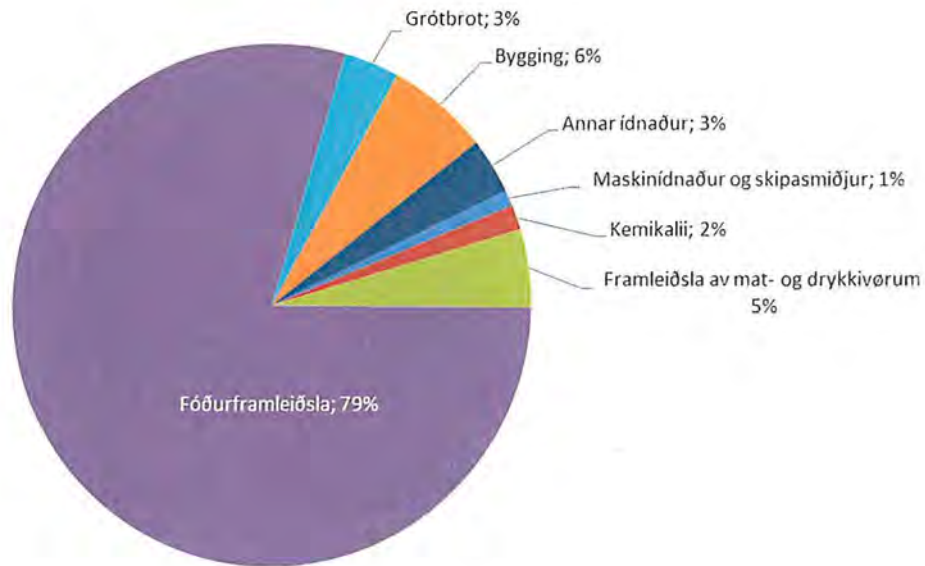
Uulia Savalimmiuni aalisariutit, Norröna-p aamma Atlantic Airway-ip 2020-mi nunani allani orsersuutigisaat, Savalimmiuni naatsorsukkani ilaatinneqarmat, ataatsimut katillugu aniatitsineq 15 % missaanik qaffasinneruvoq.

Ataatsimut katillugu 2020-mi gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq qanoq uuliamut atuinnermut, F -gassinik atuinnermut nunalerinermullu agguarneqarsimanersoq, Ilusiliani matuma kingulianiittumi takutinneqarpoq. Uuliamik atuneq atuisunut assigiinngitsunut agguarneqarsinnaavoq, takukkit ammalortumi tungujortortaasut.

Ilusiliaq. 2020-mi gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq, tassani ikummatissamik atuinnermiit aniatitsineq (nukissiaq, tungujortumik qalipaasigaq) atuisunut eqimattanut agguarneqarpoq (CO₂-ni aniatitsineq procentinngorlugu). [Onnur skip = Umiarsuit allat. Handlar og stovnar = Pisiniarfiit sullissiviillu. Tyrllur og flogfær = Qulimiguullit timmisartullu. LANDBÚNAÐUR = NUNALERINEQ. F-GASS = F-GASSI. Fiskiskip = Aalisariutit. El- og hitaframleiðsla = Innaallagissiorneq kiassarnermillu tunisassiorneq. Húsarhald = Illuneersut. Akfær = Biilit. Ídnaður = Suliffissuaqarneq]

Gruppi Suliffissuaqarneq, 2020-mi ataatsimut katillugu aniatitsinerup 9 %-ianik annertussuseqartoq, matuma kinguliani Ilusiliaq 3-mi erseqqinnerusumik paasinarsisinneqarpoq. Tassani takuneqarsinnaavoq aniatitsinerup annertunerpaartaa nerukkaatissanik tunisassiornermeersuusoq.

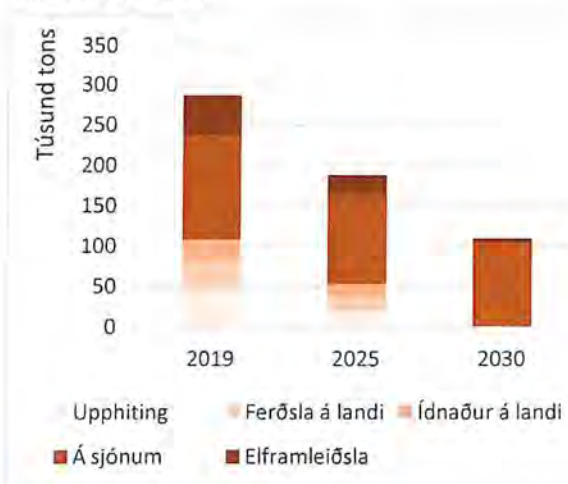
Ilusiliaq 3: 2020-mi suliffissuarniit gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq eqimattani agguarneqarput (suliffissuarniit ataatsimut katillugu aniatitsineq procentinngorlugu, CO₂-ni). Najoqqutarisaq: Hagstovan [Savalimmiuni naatsorsueqqissaartarfik]. [Grótbrot = Ujaqquariviit. Bygging = Illuliortitserneq. Annar ídnaður = Allatut suliffissuaqarneq. Maskinídnaður og skipasmiðjur = Maskiinanut suliffissuaqarneq aamma umiarsuarnut amutsiviit. Kemikalii = Kemikaliat. Framleiðsla av mat- og drykkjuvørnum = Nerisassanik imeruusaatinillu tunisassiorneq. Fóðurframleiðsla = Nerukkaatissanik tunisassiorneq]

Nukissiamik atuinerup siumut naatsorsornera

Ataavartumik nukissiornermut allanngortitsinermi uuliamik atuinerup annikillisinnissaa aammalu tamatumunnga taarsiullugu Savalimmiuni nukissiuutinik atuinnisaq, pineqarput. 2019-miit 2025 aamma 2030 tikillugit nukissiamik atuinerup siumut naatsorsorneqarnissaannut eqqarsaatigineqartut marluk, tamarmik uuliamik atuineq qanoq annikillisinneqassanersoq aammalu innaallagiamik atuineq qanoq annertusissanersoq takutitsisut, matuma kinguliani takutinneqarput. Siumut naatsorsuineri tunngavissarititaasut ilanngussaq 2-mi takutinneqartut tunngavigineqarput.

Siumut naatsorsuineri assersuut, kiassarneq, angallanneq suliffissuaqarnerlu 100 %-imik aamma 50 %-imik innaallagiamoortunngortillugit.

100 %-imik innaallagiamoortunngortitsinermi uuliamik atuineq

100 %-imik innaallagiamoortunngortitsinermi innaallagissiorneq

[Túsund tons = Tusind ton. Gwt = GWh. Upphiting = Kiassarneq. Ferðsla á landi = Nunami angallanneq. Ídnaður á landi = Nunami suliffissuaqarneq. Á sjónum = Imaani. Elframleiðsla = Innaallagissiorneq. Vanligt el = Innaallagiaoq nalinginnaasoq]

50 %-imik innaallagiamoortunngortitsinermi uuliamik atuineq

50 %-imik innaallagiamoortunngortitsinermi innaallagissiorneq

100 %-imik innaallagiamoortunngortitsinermi siumut naatsorsuinerup takutippaa uuliamik atuineq 2019-imi 286 tusind tonsiniit 2030-mi 109 tusind tonsinut annikillisinneqassasoq, tamannalu 62%-imik annikillisitsineruvoq aammalu innaallagissiorneq 2019-imi 390 GWh-iniit 2030-mi 960 GWh-inut

annertusitinneqarluni.

50 %-imik innaallagiamoortunngortitsinermit siumut naatsorsuinerup takutippaa uuliamik atuineq 2019-imi 286 tusind tonsiniit 2030-mi 173 tusind tonsinut annikillisinneqartoq, 40%-imik annikillisisinerulluni aammalu innaallagissiorneq 2019-imi 390 GWh-iniit 2030-mi 715 GWh-inut annertusitinneqarluni.

I. Ataavartumik nukissiornerup annertusarneqarnera

Anorip nukinga atorlugu nukissiornerup annertusarneqarnissaa nukissiuuteqarnermut silallu pissusaanut politikkimi pisussami iliuusissani pingaarnepaajuvoq. Savalimmiuni anorip nukinga atorlugu nukissiornermi pissutsit pitsaasorujussuupput, kisianni qeqertarpassualimmi mikisumi nukissiorneq annertoosorujussuarmik unammilligassartaqarpoq. Unammilligassap taassuma iluarsiviginissaanut aamma imaarsaatnik imermut sapusiani anorip nukinga atorlugu nukissiamik uninngasuuteqarnissamut pisariaqartunik, aammalu batteriitut synkronkompensatorinullu ilanngullugit patajaatsumik innaallagialersuutit isumannaareqataasussanik, sananissaq aamma pisariaqarpoq. Aasaanerani anori aamma imeq atorlugu nukissiorneq annikinnerusarpoq, taamaattumillu inassutigineqarpoq seqernup nukinga atorlugu nukissiorneq aammattaaq annertusarneqassasoq. Naatsorsuutigineqarpoq 60 MW-inik seqernup nukinga atorlugu nukissiorneq, aasaanerani innaallagiamik pilersuinerup tamarmiusup mingutsitsinngitsuunissaanut iluaqutaasinnaasoq. Ulittarneranit tinittarneranillu nukissiamik misileraanerit ingerlanneqassapput, aammalu Savalimmiut kangerluineersumik sunniuteqarluartumik nukissiamik pilersuinnissaq iluatsissapput, taassuma ingerlaavartuunera pissutaalluni nukissiornermut tamarmiusumut pingaaruteqalertussaavoq.

Ataavartumik nukissiornerup annertusarneqarnerani pinngortitaq avatangiisillu sunnerneqarsinnaapput aammalu nunami pinngortitami ersittuusinnaallutik. Taamaattumik anorisaatit aamma seqernup nukinga atorlugu nukissiuutit inissisimaffiisa pilersaarusoqqissaarnissaat aammalu inissiffissai toqqarneqarpata suliarinninnermi mianerisassat tamarmik eqqarsaatigineqarnissaat, pingaaruteqartorujussuuvuq.

Innaallagialersuutit ataavartumik nukissiornermut allannngortinneqarpata, nukissiaq silatusaaqqissaarluni atorluarneqartussanngorlugu atuinerup aaqqissuunneqarnissaa pingaaruteqarpoq. Taamaattumik angallanneq kiassarnerlu innaallagiamut allannngortitsivigineqassaaq, taamaattumillu atuisut allannngortitsisinnaasut, atuinnerminnik nukissiornermut tamarmiusup ilaatut naleqqussaasinnaasut, pisariaqartinneqalertussaapput. Ungasinnerusoq qiviarutsigu, ataavartumik nukissiornermiit ikummatissamik imerpalasumik tunisassiorneq Savalimmiuni nukissiornermut ilaatinneqalersinnaasoq eqqarsaatigineqarsinnaavoq; ikummatissaq, umiarsuarni aammalu maskiinani annertuumik nukissiamik atuisartuni, atorneqarsinnaasoq.

I.a. Anorip nukinga atorlugu nukissiorneq

2020-mi 18 MW-it anorip nukinga atorlugu nukissiorfiit Savalimmiuni innaallagiarfinni, ukiumut agguaqatigiissillugu 60 GWhi missaannik tunisassiorlutik, ingerlanneqarput. 2030-mi nukissiaq tamarmi anorimeersuussapput, nukissiamik pisariaqartitsinerup matussusernissaanut 240 MW missaannik annertunerusunik ikkussuinnissaq pisariaqarpoq. 2021-mi ukiup aallartinnerani 6 MW-inik anorip nukinga atorlugu nukissiorneq Suðuroy-mi [qeqertat kujasinnerfaat] atorneqalerpoq.

2021-2023

2021-2023-mi katillugu 50-60 MW-inik anorip nukinga atorlugu nukissiorfimmik nutaamik nunap immikkoortuani pingaarnermi ikkussuisoqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

2024-2030

Tunngavissarititaasut taakkua tunngavigalugit naatsorsuutigineqartariaqarpoq 190 MW missaannik anorip nukinga atorlugu nukissiorneq 2024-2030-mi neqeroortitsivigineqassasoq ikkussuisoqassasorlu.

Iliuusissaq 1: Anorip nukingani nukissiuutinik inerisaaneq 2021-2030	240 MW anorip nukinga atorlugu nukissiuutit 2030 tungaanut ikkussorneqassapput.
Iliuusissap suliarinissaanut akisussaasuusooq	Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik] aamma SEV-imi [nukissiuutileqatigiiffik] attaviit/periaatsit ataasiakkaat
Sunniineq – uuliamik atuinninneruneq	240 MW-inik anorip nukinga atorlugu nukissiornermi ukiumut 800 GWh missai tunisassiarineqartassasut naatsorsuutigineqarpoq. Innaallagiamik nukissiaq taamatut annertussuseqartoq uulia atorlugu innaallagissiorfinni tunisassiarineqassappat, uulia 172.000 ton missaa, CO ₂ -nik 550.000 ton missaannik aniatitsisussaq, atorneqartussaavoq.
Aningaasaqarnikkut sunniutaasussat	240 MW-inik anorip nukinga atorlugu nukissiornermi 1,7 mia. koruunit missaannik aningaasaliinissaq pisariaqarpoq. Ataavartumik nukissiornermi uuliamik eqqussuinissaq sipaarneqartussaavoq aammalu piffissap ingerlanerani innaallagiamoortunngortitsinerup ingerlanneqarnera ilutigalugu nukissiamut akigititat akikinnerulertussaallutik.

I.b. Imermut toqqorsiviit imaarsaatitalit

SEV-imi [nukissiuutileqatigiiffik] imeq atorlugu nukissiorfik ukiorpassuarni Savalimmiuni mingutsitsinngitsumik innaallagissiornermut pingaarnertut atorneqarpoq. Savalimmiuni innaallagiaqarneq pingaarnertut immikkoortortani immikkoortuni marlunni avitaavoq, tassalu nunap immikkoortuani pingaarnermi aamma Suðuroy-mi [qeqertat kujasinneraat]. Innaallagissiornerup annertusiartortinneqarnera ilutigalugu imeq atorlugu nukissiorfiup tunisassiorfigineqarnera pingaaruteqarunnaariartorpoq.

Anorip nukinga atorlugu nukissiorneq siunissami mingutsitsinngitsumik innaallagissiornermut pingaarnertut atorneqartussaavoq, imeq atorlugu nukissiorfiit, anorip nukinga atorlugu nukissiornerup aalajaatsuujunnaarnerani imaluunniit anoreerunnerani, sarfamik pilersuinerup nallimmatsitsisussatut nutaamik aalajangiisuulluinnartumillu inissisimalertussaapput. Anorip nukinga atorlugu nukissiorneq innaallagiamut attavinnut tunisassiarineqartoq, annertuneruppat, imeq atorlugu nukissiornermi innaallagiamik pilersuinerup nallimmatsinneqarnissaanik pisariaqartitsineq annertunerulertussaavoq. Imaarsaatit iluaqutissartaasa annersaat tassaavoq, tamatuma innaallagiaqarfinni aalajaatsunngortitsisarnera aammalu anorip nukinga atorlugu nukissiornerup annertunerpaartaata iluaqutigineqarsinnaalernissaanut iluaqutaanera.

Aallaqqaammut inassutigineqarpoq Vestmanna-mi [nunap immikkoortuani pingaarnermi] immaqalu aamma Suðuroy-mi [qeqertat kujasinneraat] imaarsaatinik sanasoqassasoq. Anorip nukinga atorlugu nukissiornermi sinneqartoorutaasut imaarsarneqartussanngorneranni, imeq sapsuanut mingutsitsinngitsumik nukissiamut atorneqartunut imaarsarneqassaaq. Tamanna aqqiissutissaavoq 60-70 GWh-inik imeq atorlugu nukissiornermik annertusititsisussaq. Tamanna Vestmanna-mi [nunap immikkoortuani pingaarnermi] imermiit innaallagissiornerup Eiðisverkið [nunap immikkoortuani pingaarnermi innaallagissiorfik] tamakkerluni pilersuutigisartagaata annertoqqataanik annertusitinneqarneratut, annertussuseqarpoq.

Aammattaq inassutigineqarpoq aqqiissuussineq pisariitsoq, imeq atorlugu nukissiorfinnik minnerusunik nammeneq atuinerup atorneqartussamik aammalu attaveqaatinut nukissiap sinneranik tunisisarnissamut akuerineqartunik, aallartitsisoqassasoq. Nunatsinni arlallit najukkani inuiaqatigiinni iluaqutaasussamik imeq atorlugu nukissiornermik soqutiginnillutik piumassuseqarlutillu takutippaat. Tassami uuliamik atuinerup annikillisinneqarnissaa, kisianni aamma inuussutissarsiornermi suliffeqarfinnik malittaasunik nukittorsaanissaa, tassani pineqarmata. Nukissiorfeeqqat ingerlasinnaanissaannut aammalu innaallagialersuutini tamarmiusuni ilaalerinissaannut oqartussat SEV [nukissiuutileqatigiiffik] peqatigalugu akisussaaffik akigitallu pillugit maleruagassanik suliaqarnissaat pisariaqarpoq.

Iliussissaq 2: Imaarsaatit ikkussorneqassapput	Tunisassiorneq: 60-70 GWh Akia kr. 1.000 – 1.300 mio.
Iliussissap suliarinissaanut akisussaasuusoq	Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik] aamma SEV-imi [nukissiuutileqatigiiffik] attaviit/periaatsit ataasiakkaat
Sunniineq – uuliamik atuinnginneruneq	Naliliisoqarpoq imaarsaatit 60-70 GWh-inik innaallagiamik nukissiuussasut, aammalu uulia oqimaatsoq 15.000 ton missaa, CO ₂ -mik 47.000 ton missaanik sipaaruteqarfiusussaq, sipaarneqarsinnaasoq.
Aningaasaqarnikkut sunniutaasussat	Imaarsaatinut aningaasaliineq akisoorujussuuvuq, kisianni anorip nukinga atorlugu nukissiornermik annertunerusunik pissarsinissamut pisariaqarluni. Anorimut 240 MW missaanut aningaasaliinerup atugassanik 1,7 mia. atorneqassapput, imaarsaatit ilanngukkaanni kr. 2,7-3,0 mia.-iussallutik.
Iliussissaq 3: Erngup nukinganik innaallagissiorfeeqqat	Aamma inassutigineqarpoq aqqiissuussineq pisariitsoq, erngup nukinganik innaallagissiorfeeqqanik nammeneq atugassanik aammalu attaveqaatinut nukissiap sinneranik tunisisarnissamut akuerisaasunik, aallartitsisoqassasoq.
Sunniineq	Naliliisoqarpoq erngup nukinganik innaallagissiorfeeqqat ukiumut 5 GWh missaannik tunisassiorsinnaasut.

I.c. Brint aamma P2X

Innaallagiaqarfinni anorip nukinga atorlugu nukissiornerup annertusiarernerani aaqqiissutissanik, nukissiamik toqqorsiviusinnaasunik aammalu nukissiamik pilersuinermit aalajaatsuutitsinissamik qulakkeerisinnaasunik, ineriartortitsinissaq pisariaqarpoq. Imaarsaatit aamma batteriit Iliuusissaq 2-mi taaneqartut, ilaatigut unammilligassanik taakkuninnga aaqqiissutissatut eqqarsaatigineqarput. Teknologii alla ineriartortinneqaleruttortoq aammalu sumiiffinni assigiinngitsuni misilerarneqaleruttortoq tassaavoq innaallagiaqarfinni anorip nukinga atorlugu nukissiornermit atorineqartussaannngitsunik sinneqartillugu, brintimik elektrolyse atorlugu tunisassiorneq.

Nunani tamalaani brinti soqutigineqartorujussuuvoq, pissutigalugu ataavartumik nukissiaq assartuussinermut, assersuutigalugu umiarsuarni timmisartunilu, qanoq atorineqarsinnaaneranut aaqqiissutissatut tamanna isigineqarmat. Brinti elektrolyse-ni tunisassiarineqarsinnaavoq, tassani imeq brintinngorlugu aamma silaannanngorlugu (H_2 aamma O_2) avinneqartarluni. Brint gassiuvoq oqitsuaraaraq, initoorujussuaq. Brint puuiaasani naqitsinilinniitinneqartarpoq. Aamma brinti imerpalasutut ikummatissanngortinneqarsinnaavoq, ammoniak-itut imaluunniit metanol-itut, nukissiaq eqimassuseqarnerulluni aammalu assersuutigalugu umiarsuarni timmisartunilu atorineqarnissaa naleqqulluni. Taakkua ingerlasarnerannut ataatsimoortumik taaguutigittinneqarput Power to X imaluunniit P2X.

Iliuusissaq 4: Brintinik tunisassiorneq aamma P2X	Inassutigineqarpoq brinti atorlugu nukissiornermit assartuussinermilu tamarmiusumi qanoq ataavartumik nukissiuutitut atorineqarsinnaanersoq paasinarsisinniarlugu misissueqqissaarnermik suliaqartoqassasoq.
Iliuusissap suliarinissaanut akisussaasuusoq	Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik], SEV [nukissiuutileqatigiiffik], Setrið [ilisimatusarfik], inuussutissarsiornermut suliffeqarfiit

I.d. Seqernup nukinga atorlugu nukissiorneq

2030-mi 100 %-imik mingutsitsinngitsumik innaallagissiorneq pillugu siunnerfeqarnermi procentit kingulliit angunissaannut unammilligassat annersaat tassaavoq, aasaanerani siallerpallaartannginnera anorlerpallaartannginneralu. Ullutsinni teknologiip taamaanerani nukissiamut toqqorsiviit aamma seqernup nukinga atorlugu nukissiuutit aqqiissutissaapput soqutiginaateqartut. Misissuinerit takutippaat, aasaanerani innaallagiamik nukissiamik pisariaqartitsinerup naammassineqarnissaanut 60 MW missaannik sakkortussusillit seqernup nukinga atorlugu nukissiorfiit pisariaqartinneqartut. 1 MW seqernup nukinga atorlugu nukissiorfik 6.000 m² missaannik annertussuseqarpoq – soorlu arsaattarfittut angissuseqarluni – aammalu ukiumut innaallagiamik 650.000 kWh missaannik tunisassiorsinnaalluni. Seqernup nukinga atorlugu nukissiuuteeqqat illup qaavani ikkussorneqarsinnaapput, soorlu ilaqutariit illuini, inuussutissarsiornermi illuutini, timersortarfinni, atuarfinni il.il. imaluunniit nunami.

Pilersaarutaavoq nukissiornermut oqartussap seqernup nukinga atorlugu nukissiorfiit neqeroortitsivigineqartussanngorlugit nassutissagai, seqernup nukinga atorlugu nukissiorfiit mikisut akunnattumillu angissusillit ikkussuinerimut, atassusiinerimut akiliisarnermullu periaatsit aalajangersimasut maleruagassallu naapertorlugit ikkussorneqarsinnaallutik.

Seqernup nukinga atorlugu nukissiuutit nammineq atugassat aammalu attaveqaatini nukissiap sinneranik tunisinertallit, tuniniaanermut akigititanullu periaaseqarfigineqartariaqaralarput, innaallagiarfinni seqernup nukinga atorlugu nukissiuuteqarnerit iluaqutaanissaannik aammalu piginnittut ataasiakkaat iluaqutaasumik imminerminnut tunisassiorsinnaanissaannik nukissiallu sinneruttup attaveqaatini tunineqarsinnaanissaannik mianerinniffiusumik. Siunertap taassuma angunissaanut tuniniaanermut akigititanullu aqqiissuussinerit pisariinnerpaat tassaapput, ilanngaaseereernermi akiliisarnermik atuineq. Ilanngaaseereernermi akiliisarneq isumaqarpoq, seqernup nukinga atorlugu nukissiuutini piginnittup taamaallaat innaallagiar piginnittup ilanngaaseereernermi pisiarisimasani akilertassagaa, aammalu attaveqaatinut tunisaminut akilerneqartassaq.

<p>Iliusissaq 5: Seqernup nukinga atorlugu nukissiorfeeqqat</p>	<p>Seqernup nukinga atorlugu nukissiorfeeqqanut 11 kW angullugu sakkortussusilinnut inatsisit aamma SEV-imi sullitanut tunngavissarititaasut 2021-mi suliarineqassapput, tassani maannakkut 11 kW angullugu sakkortussusilinnik seqernup nukinga atorlugu nukissiornermut akigititanut aqqiissuussineq 1.1.2022 atuutilersumik ukiumut ilanngaaseereernermi akiliisarnermut aqqiissuussinerimut allanngortinneqassalluni.</p> <p>Seqernup nukinga atorlugu nukissiorneq qanoq akiliisitsivigineqartassanersoq pillugu aalajangersakkat saniatigut, piffissamut killiligaasumik momsimik utertitsisarneq seqernup nukinga atorlugu nukissiuutini akuerisanik pisinermut ikkussuinerimullu atatillugu inuinnarnut ikiorsiissutigineqarsinnaavoq.</p>
<p>Iliusissaq 6: Seqernup nukinga atorlugu nukissiorfiit akunnattumik angissusillit</p>	<p>Seqernup nukinga atorlugu nukissiorfeeqqanut pisortat illuutaasa aamma inuussutissarsiortut illuutaasa qaavanni ikkussorneqartussanut inatsisit aamma SEV-imi sullitanut tunngavissarititaasut 2021-mi suliarineqassapput aammalu 1.1.2022 aallarnerfigalugu atuutilissallutik. Ilanngaaseereernermi akiliisitsisarnermut aqqiissuussineq tunngavissarititaasut erseqqinnerusumik paasinarsisinneqartut atorlugit aallartinneqassaaq.</p>
<p>Iliusissaq 7: Seqernup nukinga atorlugu nukissiorfiit angisuut tamanut ammasumik</p>	<p>Seqernup nukinga atorlugu nukissiorfiit nunami ikkussorneqartussat aalajangiunneqartut neqeroortitsivigineqassapput. Neqeroortitsinerimut maleruagassat ersarissut allanneqassapput aammalu nunamik atuisinnaaneq qulakkeerneqassaaq, taamaalluni taakkua</p>

neqeroortitsivigineqarnerat	neqeroortitsivigineqarnissaat 2022-mi piariissalluni.
Iliuusissap suliarinissaanut akisussaasuusooq	Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik] aamma SEV-imi [nukissiuutileqatigiiffik] attaviit/periaatsit ataasiakkaat
Uuliamik atuinerup annikillisinneqarnissaanut tunngatillugu sunniineq	60 MW-inik seqernup nukinga atorlugu nukissiornermi ukiumut 40 GWh missai tunisassiarineqartarput. Innaallagiamik nukissiaq taamatut annertussusilik Sundsverkið-imi [uulia atorlugu nukissiorfik] tunisassiarineqassasuuppat, uulia 9.000 ton, CO ₂ -ni 27.000 ton-inik annertussuseqartoq, angullugu atorneqartussaavoq.
Aningaasaqarnikkut sunniutaasussat	Seqernup nukinga atorlugu nukissiuutinut aningaasaliinermut aningaasartuutit 15.000 kr./kW missaannik annertussuseqarput. Illup qaavani seqernup nukinga atorlugu nukissiorfik 4 kW ikkussorneqaraluarpat, naatsorsuineq imatut isikkoqassagaluarpoq: Seqernup nukinga atorlugu nukissiorfik 4 kW, 25 m ² -inik annertussuseqartoq. Aningaasaliineq 60.000 kr., ukiumut tunisassiarineqartoq 2.600 kWh. Seqernup nukinga atorlugu nukissiorfiit piffissaq atuuffissaat ukiut 25-t missai. Aningaasaliinerup utertillugu akilerneqarfissaa ukiut 15-it missaannik sivisussuseqarpoq. Aningaasaliinermi momsip utertinneqarnerani piffissaq utertillugu akilerneqarfissaa ukiunut 12-it missaannut sivikillisinneqarsinnaavoq.

II. Kiassarnerup, angallannerup suliffissuaqarnerullu kallerup inneranik ingerlanneqalernissaat

II.a. Angallanneq

Nunami angallanneq innaallagiamootunngorlugu allangortinneqassaaq, angallanneq nalinginnaasoq aammalu bussinik, lastbiilnik sulinermilu maskiinanik atorneqartartunik assigiinngitsunik oqimaatsumik angallanneq pineqartillugit. Biilinit uuliamik ingerlatilinnit allangortitsinissap sukkanerulersinnissaata ingerlaannarnissaanut, inassutigineqarpoq biilit innaallagiamik aamma brintimik ingerlatillit nalunaarsuinnermut akisuusiisarnermi aamma momsiliisarnermi ilaatinneqannginerat ingerlaannassasoq.

Biilit innaallagiamootut immiinnermi ataatsimi suli ungasinnerusumut ingerlasarput, maannakkut 200-500 km missaannik, tamannalu atuisartut amerlanersaannut naammappoq. Atuisartut biiliminnik angerlarsimaffiminni imaluunniit qanitaminni immiisarnissaat pingaaruteqarpoq. Tamatuma innaallagiamut attaveqaatini mingutsitsinngitsumik nukissiamik sinneruttumik atuinissamik siuarsaasussaavoq. Tamanut immiisarfiit nunami sumi tamaani pigineqarput, aammalu amerlanerulertussaallutik. Piujuartussamik illoqarfimmi ineriartortitsinermi (Iliuusissaq 24) ilaatigut innaallagiamik ingerlateqarluni angallannermut attaveqaasersuutit kiassarnerlu illoqarfimmi pilersaarusiortuni suliaqarnerup ilaatut akuleriisinneqartassasut, siunnerfigineqarpoq.

Biilinit benziinamik dieselimillu ingerlatilinnut CO₂-mut akitsuut qaffanneqartariaqarpoq, taamaalilluni biilnik uuliamik ingerlatilinnik pisinissaq, taakkua niuerfimmiiGUNNAARNISSAASA tungaanut, akisunerulertussaalluni.

Iliuusissaq 8: Biilinit innaallagiamootunut brintimillu ingerlatilinnut momsip utertinneqarnera aamma nalinganut akitsuusiisanninneq	Inassutigineqarpoq biilinit innaallagiamik brintimillu ingerlatilinnut momsip utertitsisarneq maannamuugallartoq 31.12.2024 tungaanut ingerlaannassasoq Inassutigineqarpoq biilinit innaallagiamik brintimillu ingerlatilinnut nalinganut akitsuusiisanninneq maannamuugallartoq 31.12.2024 tungaanut ingerlaannassasoq
Iliuusissaq 9: Avatangiisinut akitsuutit aamma biilit uuliamik ingerlatillit inerteqqutigineqarnerat	Inassutigineqarpoq biilinit uuliamik ingerlatilinnut, biilit marloqiusanik ingerlatillit ilanngullugit, avatangiisinut akitsuutit 2023-2030 qaffatsikkiartuaarneqassasut Inassutigineqarpoq biilnik uuliamik ingerlatilinnik eqqussuineq, 1.1.2030 tungaanut atorunnaarneqassasoq
Iliuusissaq 10: Tamat angallannerat mingutsitsisuussanngilaq	Nunami tamat aqputaannik neqeroortitsinermi, 2025-miit bussinik innaallagiamik imaluunniit brintimik ingerlatilinnik atuinissaq piumasaqaatigineqassasoq. Pisortat pisisarnernut politikkianni 2023-miit biilnik uuliamik ingerlatilinnik pisinissaq attartornissarluni inerteqqutigineqassaaq. Tamanut ikaartaatit angallaviit, tamanna ajornanngippat, tullianik umiarsuit taarserneqartussanngorneranni, innaallagiamik ingerlatilinnut allangortinneqartariaqaraluarpoq.
Iliuusissap suliarinissaanut akisussaasuusoq	Aningaasaqarnermut ministereqarfik aamma kommunit
Sunniineq – uuliamik atuinnginneruneq	Biilit 2020-mi assigiinngitsunik uulianik atuinerat 35.000 ton missaanniippoq. Angallannerup taassuma ataavartumik nukissiuutitut allangortinnissaa iluatsissappat, CO ₂ -mik aniatitsineq ukiumut 112.000 ton missaannik annikillisinneqassaaq.
Aningaasaqarnikkut sunniutaasussat	Biilinit uuliamik ingerlatilinnut avatangiisinut akitsuutit qaffasinnerusut, nunap karsiata isertitaannik qaffatsitsissapput.

II.b. Kiassarneq

Savalimmiuni illuutit amerlanersai uuliamik kiassagaapput. Nukissiap illunik illuutinilu kiassaanermut tunngatillugu allanngortinnissaa iluatsissappat, aqqutissani arlalinni sulinissaq pingaaruteqarpoq. Illuni illuutinilu nutaani kiassaatinik uuliatortunik ikkussuinissamik inerteqquteqarneq atuutsinneqalissaaq aammalu maannakkut kiassaatinik uuliatortut atorunnaarneqarlutik, kiassarnermilu aqqiissutissamik allamik, ataavartumik nukissiuutinik aallaavilimmik, toqqaalluni, aqqiissuussineq aallartinneqassalluni. Kiassarnermik pilersuineq uuliatortuniit, kiassaatinik supoortunik teknologii imaluunniit ungasianiit kiassaanerit aqqiissutissanut innaallagiamik ingerlatilinnut allanngortinneqassaaq. Kiassaatinik suppoortuni iluaqutissartaasoq annertooq tassaavoq, taakkua nukissiap iluaqutaasup annerpaartaanik avatangiisiniikkunnaarsitsisarnera, nukissiap pingajorarterutaata missaannaa innaallagiamik nukissiatut ilanngunneqartussaalluni. Taamaalluni kiassarnermut nukissiamik pisariaqartitsineq tamarmiisooq annikillisinneqartarpoq.

Nuna kommunillu pisortat illuutaasa kiassarneqarnerannik uuliamiit ataavartumik nukissiamut allanngortitsinissamut suliasami annertuumik peqataasussaapput. Nunami illuutit 170-it missaanniippat, ataatsimut katillugit 240.000 kvadratmeterinik annertussuseqarlutik, taakkunanngalu 15 %-it missai ataavartumik nukissiuutinik kiassagaapput. Kommunit aammattaq uuliamik atuinerup annikillisinnessaanik sulissuteqarput. Tórshavn kommunimi nukissiornermut politikikkut iliuusissamik aallartitsinissaq sulissutigineqarpoq, tassani pineqarluni nukissiamik atuinerup annikillisinneqarnissaa, aammalu kiassarnerup angallannerullu ataavartumik nukissiamut allanngortinneqarnissaa. Allanngortitsinissami taassani nalunaarsuinerup piareersarnermillu ukiorpassuarnik sulisoqarpoq.

Kiassarnermut aqqiissutissani aningaasaliinerit annertoosussuupput ataavartuullutillu, taamaattumillu aalajangiinerit taamaattut tunngavissat attanneqarsinnaanissaa pisariaqarpoq. Partililerorani kiassarnermut aqqiissutissat akuerisaasut pillugit nukissiornermut suliaqarnikkut ilitersuinerit aammalu aqqiissutissat sorliit illunut assigiinngitsunut il.il. naleqqunnerpaanersut pillugu ilisimasat Umhvørvisstovan-imit [Avatangiisinut ministereqarfik] aamma Landsverk-imit [Nunamut ingeniøri] ataatsimoorlutik allaffissornikkut ingerlanneqartariaqaraluarput.

Kiassaatinik uuliatortup kiassaatinik supoortunik taarsernissaa atuisumut tamatigorsuinnangajak nukissiamik sipaarfiusaraluartoq aningaasaqarnikkullu iluaqutissartaqartaraluartoq, aamma kiassarnermi pisariaqartitsinerup annikillisinnessaa aamma pingaaruteqarpoq. Illuutinut nalunaarummi BK 17-imi ilaatigut illuni nutaani oqorsaasersuineq ussisaanerlu pillugit aalajangersagaqarpoq. Ilaqutariit illuisa pioreersut amerlanersai ullutsinni piumasaqaatit malillugit oqorsaasersugaanngillat, taamaattumillu illut pisoqaanerisut nutarternissaannut iliuuseqarnissaq pisariaqartinneqarpoq, assersuutigalugu oqorsaasersuilluni.

Ungasianiit kiassarneq Tórshavnimi annertuumik annertusarneqarpoq. Uuliap ungasianiit kiassaatinik peertinnissaa aammalu nukissiuutinik mingutsitsinngitsunik eqqussinissaq, pingaaruteqarpoq. aamma ungasianiit kiassaatinik qanoq annertunerutigisumik annertusaasoqassanersoq naliliinissaq pisariaqarpoq. ungasianiit kiassarneq pillugu inatsimmik aallartitsinissaq pisariaqartinneqarpoq, assersuutigalugu innaallagiamik pilersuinerup annertusitinnissaani aamma ungasianiit kiassarneq pineqartunut ilaaterlugu.

Iliuissaaq 11: Kiassaatinik uuliatortut inerteqqutigineqarnerat	Inassutigineqarpoq, illuni illuutinilu nutaani kiassaatinik uuliatortunik ikkussuinissaq 1. januar 2023 aallarnerfigalugu inerteqqutigineqalissaaq.
Iliuissaaq 12: Kiassaatinik uuliatortut piarneqarnissaannut tapersiisarneq	Inassutigineqarpoq, immikkut tapersiissutitut aningaasaliissutit pilersitsisoqassaaq, taamaalluni innuttaasut 1. januar 2022 aallarnerfigalugu nukissiuutinut akuerisanut nutaanut allanngortitsinissamut kiassaatinik uuliatortut piarneqarnissaannut tapersiivigineqarnissamik qinnuteqarsinnaalissallutik.
Iliuissaaq 13: Kiassaatinut supoortunut akuerisanut	Maannakkut pisussaatisinnginnermi aqqiissuussineq, aqqiissuussinerup misissorneqareernerani, 2025 tikillugu ingerlaannassaaq.

momsiliisannginneq	
Iliuusissaq 14: Ungasianiit kiassarneq pillugu inatsisit	Ungasianiit kiassarnermik pilersuineq maleruagassanit aalajangigaasariaqaraluarpoq, assersuutigalugu innaallagiamik pilersuinnermut inatsimmi. Inassutigineqarpoq inatsisinik piareersaalluni suliaqarneq 2021-mi ingerlanneqassasoq aammalu 2022-mi atuutsinneqalissasoq.
Iliuusissaq 15: Arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik nukissiornermi ilitersuineq	Inassutigineqarpoq Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik] aamma Landsverk [Nunamut ingeniøri] ataatsimoorlutik nukissiornermi ilitersuineq ingerlatissagaat, tassani ilaatinneqassallutik nukissiamik atuilluartussanik ilaqutariinnut illunik aammalu illuutini anginerusunik illuliorneq, oqorsaasersuineq minngutsitsinngitsunillu kiassarnermut aaqqiissutissarsisarnissaq. Siunnersuisarneq taamaattoq 2022-mi atuutilersinnaavoq.
Iliuusissaq 16: Illuni pisoqqani nukissiamut nalunaaqutsersuineq, oqorsaanisamat nutarterinissamullu tapersiisarneq.	Inassutigineqarpoq, illunut illuutinullu nukissiamut nalunaaqutsersuinnermut aaqqiissuussineq ineriartortinneqassasoq aammalu 2024 tikitsinnagu aallartinneqassasoq. Inassutigineqarpoq, immikkut tapersiissutitut aningaasaliissutini pilersitsisoqassasoq, taamaalillutik innuttaasut maannakkut nammineq inigisaminni silamut assiaqutsersuutini nutarterinissamat aningaasartuutit ilaannik tigusaqarnissaq pillugu qinnuteqarsinnaassallutik, tassa imaappoq illunik oqorsaasersuineq ussissaanerlu, taamaalilluni nukissiamik pisariaqartitsineq illuutitut nalunaarummi aalajangersakkat naapertorlugit annikillisinneqarsinnaassalluni. Qinnuteqaatini tapersiissutini tigusaqarnissamat tunngavissarititaasut aalajangersimasut naammassineqarsimassapput. Ukiumi aningaasaliiffiusumi ataatsimi "siulliulluni takkuttumut" tunngavisoq malillugu tapersiissuteqartoqassaaq.
Akisussaaffik	Aningaasaqarnermut ministereqarfik, Landsverk [Nunamut ingeniøri], Umhvørvis- og vinnumálaráðíð [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik] aamma Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik].
Sunniineq	Uulia 60.000 ton missaa ukiumut kiassarnermut atorineqartarpoq. Atuinerup ataavartumik nukissiuutitut allanngortinnissaa iluatsissappat, CO ₂ -mik aniatitsineq ukiumut 190.000 ton missaannik annikillisinneqassaaq.
Aningaasaqarnikkut sunniutaasussat	Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni kiassarnerup uuliamiit ataavartumik nukissiuutitut allanngortinneqarnerata malitsigisaanik atuisumut akigitat appasinnerulissapput, nunap iluani ingerlatat annertusissallutik aammalu uuliamik eqqussuineq annikillissalluni.

II.c. Suliffissuarni innaallagiamootunngortitsineq

Suliffissuit 2020-mi 27.000 ton missaannik imaluunniit uuliamik atuinerup tamarmiusup 9 %-iata missaannik atuiptut.

Ataasiakkaat atuisut annertunersaraat nerukkaatissanik tunisassiorut aammalu illuliornermut suliaasaqarfimmi maskiinat angisuut. Nerukkaatissanik tunisassiornermut nukissiamik atuiptut innaallagiamut allannngortinneqarsinnaavoq, assersuutigalugu uunnaavinnik innaallagiamik ingerlatilinnik, innaallagimit patroonik aamma kiassaatinik supoortunik atuisunik, atuiluni. Maskiinat angisuut aamma piffissap ingerlanerani innaallagiamik, brintimik imaluunniit ikummatissamik imerpalasumik, nukissiornermit sinneruttumit tunisassiarineqartumik (P2X) atuilersinnaapput.

Nukissiornermit sinneruttup sapinngisamik annertunerpaamik atorluarsinnaanissaanut aamma periaatsimik sullitanik angisuunik eqaatsunillu, nukissiamut atorineqanngitsumut tunngatillugu innaallagiamik atuinerminnik annikillisisinissamik soqutiginnittunik, tiguisinnaasunik peqarnissaq kissaatigineqarpoq. Sullitanut akigititanullu isumaqatigiissutit aalajangersimasut sullitanut angisuunut taamaattunut isumaqatigiissutigineqarsinnaapput, tassani tunngavigisaq tassaasinnaalluni, nukissiaq annikinnerusoq atorineqarunnaarpat aammalu nukissiamut akigititaq, nukissiaq annertusiartornera ilutigalugu, annikillisinneqarpat, innaallagiamik atuinerup appartinneqarsinnaanera.

Anorip nukinga atorlugu nukissiornerup toqqorsivimmiititsineq aqutseriaatsillu tassunga atasut ilanngullugit, siunnerfeqarluni annertusarneqarnissaa, inuussutissarsiorut uuliamiit ataavartumik nukissiamut allannngortitsinnaanissaannut, tunngavigineqarpoq. Nukissiaq akikinneruppat aammalu CO₂-mik aniatitsineq annikinneruppat, unammillersinnaassuseqarneq pitsaanerulissaaq.

Iliuussaq 17: Suliffissuarnut innaallagiamik nukissiaq akikinnerusoq	Inassutigineqarpoq, periaatsimik inissiisoqassasoq, suliffissuarnut ullumikkut akikinnerusumik akeqartitsilluni innaallagiamik nukissiamik pilersuisinnaasumik. Nukissiornermi sinneruttoq suliffissuarnut sullitanut annerusunut neqeroortigineqartariaqaralarpoq. Atuisut angisuut atuinerminnik neqeroortigineqartumut naleqqussaasinnaappata, nukissiaq annertooq atorineqanngippat, akigititat akikinnerunerisa iluaqutiginissaat ajornanngilaq.
akisussaaffik	Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik] aamma SEV [nukissiuutileqatigiiffik]
Sunniineq	Innaallagiamik nukissiaq akikinneruppat, suliffissuit uuliamiit innaallagiamut allannngortitserusunnerulertussaapput.
Aningaasaqarnikkut sunniutaasussat	Ataavartumik nukissiuutiniit innaallagiamik akikinneruppat, inuussutissarsiorut unammillersinnaassuseqarnerat iluaquserneqassaaq.

III. Imaani nunamilu aniatitsinermik annikillisitsineq

<p>III.a. F-gassinik aniatitsinerup annikillisinneqarnissaa</p> <p>F-gassit sakkortuumik gassit silaannarmik kissatsitsisartuupput, suliffissuarnut siunertaqartumik tunisassiarineqartarlutik. Savalimmiuni F-gassinik atuinerup assersuutissaapput HFC-gassit, pingaartumik aalisariutini nillusaatitut atorneqartartut aamma aamma SF₆, innaallagiaqarfinni sakkortuumik innaallagiaqarfiusuni gassit atassusiisartut atorneqartut.</p> <p>HFC-inik eqqussuineq ukiuni kingullerni annertoorejussuarmik annertusisimavoq. F-gassinut Savalimmiuni atorneqarnerpaanut GWP-mi naliusoq 3.985-iuvoq, tamatuma kingunerisaanik F-gassinik aniatitsineq Savalimmiuni gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinermi tamarmiusumi annertoorejussuulluni, 2020-mi 13 %-inik annertussuseqarluni.</p> <p>Savalimmiut Kigali-mi isumaqatigiissut akuerisimavaa aammalu 2036-p tungaanut HFC-gassinik atuinerup 85 %-inik annikillisinnissaanut pituttorsimalluni.</p> <p>Inassutigineqarpoq eqqussuinerup annikillisinnissaa pillugu aammalu F-gassinut akitsuut pillugu maleruagassat atuutsinneqalissasut. Umarsuaatillit atuinerminnik allanngortitsinissaasa suli sukanerulersinnissaanut inassutigineqarpoq F-gassinut akitsuusiisoqartalissasoq. Nunarpassuit saniligut, assersuutigalugu Danmark, Norge aamma Island, taamaattunut akitsuusiisarput.</p>	
Iliuussisaq 18: F-gassinut maleruagassat	F-gassinik atuinerup 2030-mi 75 %-inik aammalu 2036 tikitsinnagu 85 %-inik annikillisikkiartuaarneqarnissaa pillugu F-gassit pillugit nalunaarut atuutsinneqalissaaq.
Iliuussisaq 19: F-gassinut akitsuut	F-gassinut akitsuut pillugu nalunaarut. Inassutigineqarpoq F-gassinut akitsuut, nunani sanilitsinni pisartunit appasinnerunngitsoq, atuutsinneqalissasoq. Aammattaaq SF ₆ -nut akitsuusiisoqartassaaq.
Siunertaq	F-gassinik atuinerup annikillisinneqarnissaa.
Sakkussat	Nalunaarutit HFC-inik aamma SF ₆ -inik atuinerup maleruagassiiviusut
Oqartussat	Umhvørvis- og vinnumálaráððið [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik], Fíggjarmálaráððið [Aningaasaqarnermut ministereqarfik], Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik] aamma Taks [akilerartarnermut oqartussat]
Sunniineq	<i>Inuussutissarsiornermi inuiaqatigiinnilu sunniineq:</i> Sunniutaasussat annersarissavaat umarsuaatillit suliffeqarfiillu maannakkut HFC-gassinik nillusaatitut atuisut, nillusaatinut allanut taarsisussaannerat. Nillartaatsiviit qerititsiviillu pissusissamisoortumik nillusaatillit, soorlu CO ₂ aamma NH ₃ , nillusaatinit HFC-inik atuisunit nukissiatigut sunniuteqarluarnerupput. Savalimmiuni aalisariuterpassuit CO ₂ -nik aamma NH ₃ -nik atuilersimapput. <i>Avatangiisinut sunniutaasussat:</i> Atuinerup annikillinerani gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq CO ₂ -ni 90 tusind tonsinik annikillisinneqartussaavoq.

III.b. Illoqarfinnut pilersaarusiorneq

Kiassarnermut assartuussinermullu nukissiamik atuineq, taamaalillunilu aamma gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq, nunaqarfitta illoqarfittalu, illoqarfiit ilaasa inissiallu taakkualu akornini aqquernit qanoq aqqissuussaananerannut ilaatigut atasuuvoq. Kommunit illoqarfimmut pilersaarusiornermut akisussaasuusut, nunaqarfiit illoqarfiillu pilersinneqartarnerannik, aqqusinernik, nukissiamut attaveqaatini il.il., taakkua piujuartitsiviusussanngorlugit aammalu Naalagaaffiit Peqatigiit piujuartussamik ineriartortitsinermut nunarsuarmi anguniagaannut naapertuuttumik, aqqissuussisariaqarluarput. Najugaqarfiit imminnut qaninnerusut, meeqqerivinnut, atuarfinnut, sunngiffimmi timersornermilu atorneqartunut, sullivinnut, ataatsimoortumik angalaarfiusunut, illoqannginnerusanut allarpassuarnullu aqqusinertigut pitsaasumik attaveqaatit – aamma pisuinnarnut sikkilertunullu – kommunip qanittumut ungasissumullu pilersaarusiornerani ilaatinneqartariaqarluarput.

Kommunit illoqarfinnut nunamullu pilersaarusiornerminni pinngortitaq avatangiisillu allallu pisortani illersorneqartussat, nunami sineriallu sinerlugu, mianersuuttariaqaralarpaat. Innuttaasut aningaasaqarnikkullu amerliartornerat isiginiarneqartariaqaralarput aammalu assigiinngitsutigut piujuartussamik annertusaanissamut siunissami pisariaqartitsilernissaq sillimaffigineqartariaqaralarluni, taamaalillutik inuit qanitaminni avatangiisini ingerlalluassallutik, angerlarsimaffik suliffillu, sunngiffimmi sammisassat il.il. imminnut qaninnerullutik aammalu kiassarnermut angallanermullu nukissiamik pisariaqartitsineq annikillisinneqarluni. Nukissiamik pilersuineq illoqarfimmut pilersaarusiornermut avissaartinneqarsinnaananani ilaasariaqaralarpoq, tassani nunap kissarneranik pilersuineq, ungasianiit kiassarnerup annertusarneqarnera orsersortarfissaqarnerlu atuutsinneqalissallutik. Illoqarfiit ilai sanilillu sumiiffinni nukissiuutit suleqatigiissutiginnissaannut, assersuutigalugu seqernup nukinga atorlugu nukissiorneq aamma nunap kissarnerini qillerinerit, periarfissaqartariaqaralarpoq.

Iliuusissaq 20: Piujuartussamik illoqarfimmi ineriartortitsineq	<p>Inassutigineqarpoq, illoqarfinnut pilersaarusiorneq piujuartitsiviusumillu ineriartortitsineq pillugit ilitersuineq, illoqarfinnut pilersaarusiornerup ingerlalluarnissaq, aningaasaqarneq, nukissiamik pilersuineq avatangiisillu eqqarsaatigalugit, qanoq ilusilersorneqarsinnaanera pingaartillugu, ingerlanneqassasoq.</p> <p>Illoqarfinnut pilersaarusiornermut inatsit iluarsaanneqartariaqaralarpoq aammalu piujuartitsiviusumik nunaqarfinni illoqarfinnilu ineriartortitsinissaq, angallanermi attaveqaatit, ataavartumik nukissiamik atuinnissaq il.il. pillugit piumasaqaateqartariaqaralarluni.</p>
Iliuusissap suliarinnissaanut akisussaasuusoq	Býarskipanarnevndin [Illoqarfimmut pilersaarusiornermut ataatsimiititaliaq], Umhvørvis- og vinnumálaráððið [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik] aamma kommunit

III.c. Umiarsuarnik silaannakkullu angallannermut suliassaqarfik

Nunani tamalaani umiarsuarmik timmisartumillu angallanneq Silap pissusaanut isumaqatigiisummi imaluunniit Paris-imi isumaqatigiisummi toqqaannartumik maleruagassiivigineqanngilaq. Tamatumunnga taarsiullugu nunani tamalaani isumaqatigiisutigineqarpoq Naalagaaffiit Peqatigiit sullissivii ataasiakkaat, IMO aamma ICAO, inuussutissarsiornermut ataatsimoorluni nunani tamalaani maleruagassanik inassuteqaatinillu aalajangersaasareersut, aamma gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annikillisinneqarnissaanut piumasaqaateqartassasut.

Umiarsuarmik angallanneq

Savalimmiuni oqartussat, Savalimmiuni maleruagassat nunani tamalaani maleruagassanut naapertuunnissaat qulakkeerniarlugu, IMO-mi sulineq malinnaaffigeqqissaarpaat. Tamatumani Savalimmiuni imarsiornermi nunani tamalaani atortunut aniatitsinermullu piumasaqaatit malinneqartuaannarnissaannut, taamaalillutik inuussutissarsiorlut nunani tamalaani unammilleqatigiinnermi assigiinngisitsivigineqannginniassammata imaluunniit mattunneqannginniassammata.

Nukissiornermut pilersaarut, niuernermit umiarsuarnut 400 BT sinnerlugu angissusilinnut atuuttoq, 2011-mi IMO-mi akuerineqarpoq. Tassani umiarsuit ingerlanneqarnerannut atatillugu nukissiamut piumasaqaateqartoqarpoq. Maleruagassat taakkua umiarsuarnit silaannarmik mingutsitsineq pillugu MARPOL-imut tapiliussa VI-mi aalajangersarneqarput.

Umiarsuarniit gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup 2050-mi 50 %-inik annikillisinneqarnissaa pillugu pilersaarut, IMO 2018-imi aalajangerneqarpoq. Tamatuma saniatigut akuerineqarpoq, 2030 tikitsinnagu ton-imut ataatsimut CO₂-mik aniatitsineq 2008-mut ukiumut aallaaviumut sanilliullugu 40 %-inik appartinneqassasoq, kisitsillu taanna 2050-imi 70 %-inut annertusitinneqassasoq.

IMO-p nukissiamut piumasaqaatai nunani tamalaani atuupput aammalu niuernermit umiarsuarnut, erfalasoq imaluunniit sumi angalanersut apequtaatinngagu, atuullutik. Taamaattoq piumasaqaatit aalisariutinut, gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annikillisinneqarnissaanut unammillernarnerpaasunut, atuutinngillat.

Savalimmiuni aalisariutini uuliamik atuineq annikillisinneqarsinnaassappat, umiarsuit nutaat nukissiamut piumasaqaatinik naammassinninnissaat, aamma ataavartumik nukissiuutinik atuisinnaanissaat imaluunniit piareersimanissaat, pisariaqarpoq. Pisortat umiarsualiornermut tapersiissutissaat taamaattumik umiarsuarnut piumasaqaatinik taakkuninnga naammassinnittunut tapersiissutaasariaqaralarput.

Umiarsuit umiarsualivimmiittut umiarsuarmi periaatsit innaallagiamik ingerlatillit ingerlatinnissaannut sarfamik pisariaqartitsisarput. Umiarsualiviit umiarsuarnut umiarsualivimmiittunut sarfamik pilersuisariaqaralarput.

Naalakkersuisut umiarsualiornermut atatillugu umiarsuarnut amutsivinnut tapersiisarneq pillugu inatsit aquppaat. Mingutsitsinngitsumik ingerlanissap malitsigisaanik pisortat tapersiissutissaat tamarmik naleqqussarneqartariaqaralarput, taamaalillutik taakkua nukissiornermut aqqiissutissanut uuliamik taamaallaat aallaavilinnut, tapesiissutaasassanatik. Taamaattumik umiarsuarnut amutsivinnut tapersiissutissat allanngortinneqartariaqaralarput, taamaalillutik taakkua CO₂-mik aniatitsinerup teknologii nutaaq aammalu mingutsitsinngitsumik nukissiamik pilersuinerup saqqummertalernera ilutigalugit annikillisinneqarsinnaanissaa sillimaffigalugu allanngortiternissaannut nutaanillu sanaartornissaannut sammitinneqalerlutik.

Timmisartumik angallanneq

Savalimmiuni timmisartuniit gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq 2019-imi CO₂-ni 44 tusind tonsiuvoq, kisianni Savalimmiuni timmisartunut ikummatissap annertunersaa nunani allani

pisarineqartarmat, gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq Savalimmiut aniatitsinerani nalunaarsorneqartanngilaq.

ICAO 2018-imi siunnerfiliivoq, nunani tamalaani timmisartumik angallannerup annertusinerani gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq annertusitinneqassanngitsoq, aammalu timmisartunut nukissiamik pisariaqartitsineq 2050-ip tungaanut ukiut tamaasa 2 %-imik annikillisinneqartassasoq.

Timmisartut CO₂-mik aniatitsinerup killilersimaarnissaanut aaqqissuussinerni pineqartunut ilaapput, assersuutigalugu European Emission Trading Scheme, EU ETS, EU-p aamma nunat EFTA-mi ilaasortat akornanni timmisartuussinernut atuuttut. Aammattaaq timmisartuutileqatigiiffiit nunani tamalaani CO₂-mut niuerfimmi aaqqissuussinermut Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation, CORSIA-mut pineqartunut ilaatinneqarput. Savalimmiut aamma Danmarkip akornanni timmisartornerit tassunga atatillugu nunap iluani timmisartuussinertut naatsorsuutigineqarput, taamaattumillu aaqqissuussinerni taakkunani ilaatinneqaratik.

Iliuusissaq 21: Umiarsuarmi nukissianik pisoqarnera	Inassutigineqarpoq, aamma Savalimmiuni aalisariutit nukissiamik atuinermik allanngortitsinissaq pillugu piumasaqaateqarfigineqassasut. Aalisariutit niuernernullu umiarsuit imminnut sanilliukkuminaapput, kisianni taamaattoq inassutigineqarpoq aaqqiissuussineq, aalisariutit nukissiamik atuinnginnerulernissaannut pitsanngorsaasussaq ineriartortinneqassasoq aallartinneqassasorlu, taamaaliornikkullu pijuartitsiviunerulissallutik.
Iliuusissaq 22: Umiarsualiornermut tapersiisarneq	Inassutigineqarpoq, naalakkersuisut umiarsualiornermut aamma umiarsuarnut amutsivinnut tapersiissutit nutartissagaat, taamaalillutik taakkua nutaamik sanasussanngorunik, sanaartornermi teknologiit atugassiissutigineqartalerat ilutigalugu CO ₂ -mik aniatitsinerup piffissap ingerlanerani annikillisinneqarsinnaanissaa sillimaffigineqartoq, uppersarsarsinnaagunik iluaquserneqassallutik.
Iliuusissaq 23: Umiarsuarnut nunamiit sarfalersuineq	Inassutigineqarpoq, umiarsuit pingaarnertigut 2024-mi nunamiit sarfamik pisinissamik periarfissaqalissasut aammalu 2025-miit talinnganerminni motoorimik qaminnissaanut pisussaffilerneqassasut.
Iliuusissap suliarinissaanut akisussaasuusoq	Umhvørvis- og vinnumálaráððið [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik] aamma kommunit

<p>III.d. Uuliamik atuinernut tamaginnut CO₂-mut akitsuut</p> <p>Uuliamik atuneq annikillisinniarlugu aammalu mingutsitsinngitsumik nukissiornermut aaqqiissutissanut allanngortitserusulersitsiniarluni, uuliamut nukissiatut siunertaqartumut akitsuusiisoqartalertariaqaraluarpoq. 2019-imi atuneq katillugu 260.000 tonsiuvoq, CO₂-ni 830.000 ton missaannik aniatitsinertut annertussuseqarluni.</p>	
Iliuusissaq 24: CO ₂ -mut akitsuut aalajangersarneqassaaq	Inassutigineqarpoq, inatsimmi aalajangersakkamik, uuliamut CO ₂ -mut akitsuusiisalersitsisussamik, atuutsitsisoqalissasoq.
Iliuusissap suliarinissaanut akisussaasuusoq	Fígghjarmálaráððið [Aningaasaqarnermut ministereqarfik]
Aningaasaqarnikkut sunniutaasussat	<p>Uulia 260.000 ton kiilumut 60 øre-mik akitsuuserneqarpat, ukiut siulliit ukiumut 160 mio. koruunit isertinneqassapput.</p> <p>Ilaqutariinnut illumí ukiumut 3000 literinik atuiiffiusartumi aningaasartuutit ukiumut 1440 koruuniussapput.</p> <p>Biilinut ukiumut, 15.000 km ingerlasartunut aammalu ukiumut 1000 literinik (800 kg) atuisartunut, immikkut aningaasartuuteqarneq 480 kr. missaanniissaaq.</p> <p>Aalisariummut ukiumut 200 tonsinik atuisartumut CO₂-mut akitsuut ukiumut 120.000 koruuniussaaq.</p>

III.e. Pinngortitaq aamma CO₂-mik nipputsitsisarneq

Naasut, quajaatit allallu aalajangersimasut, ivikkani, qeqqussani, orpinni il.il. pinngoqqaatinik uumassusilinnik inerititsinissamut CO₂ silaannarmiit tigooqqartarpaat. Taamaaliornermi silaannarmi CO₂-garnera annikillisinneqartarpoq. Pinngoqqaatit uumassusillit kulstoffinik toqqorsivittut unerartinneqarsinnaapput, assersuutigalugu nunami, immap naqqani orpiillu naajartorneranni. Kisianni pinngortitaq aamma CO₂-mik aniatitsisarpoq. Naasut, orpiit allallu uumassusillit asiusarput, kulstoffinngorlutik CO₂-tut aniateqqinneqarlutik, soorlu ikummatissaq, soorlu uulia, aamarsuit issullu, ikuallakkaagamik. CO₂-mi unammilligassaq tassaavoq silap pissussaata allanngoriartornerata unitsinnissaanni aamma pineqarpoq CO₂-mik annertunerusumik nipputsitsinissaq, pinngortitami kulstoffinut toqqorsiviit piujuartinnissaat. Nunani allani silap pissusaanut politikinni taamaattumik aamma orpinnik ikkussuineq aammalu masarsoqarfinnik illersuineq iluarsaassinerlu pineqartunut ilaatinneqartarput. Kulstoffinut toqqorsiviunermik saniatigut masarsoqarfiit aamma pinngortitami assigiinngisitaartunut pingaaruteqartorujussuupput. Masarsoqarfiit narsaamarnigillu panernissamut aammalu ivigaqarpallaalernissamut illersorneqarnerat iluarseqqittarnerallu aamma pinngortitamik illersuineruvoq pitsaasuullunilu, minnerunngitsumik timmissanut.

MASARSOQARFIIT kulstoffinut toqqorsiviupput. Savalimmiuni silap nillertuummat isugutattuummallu, Savalimmiuni nunap qaavata ilarujussua saanngutaallunilu issuuvoq uumassusilippassuaqarluni. Masarsoqarfiit annikitsuinnarmik silaannaqarput, taamaattumillu naasut sinnikui annertoorujussuarmik nunaminertani taakkunani piujuartarput. Misissuinerit takutippaat Savalimmiut nunataani kulstoffit uumassusillit annertoorujussuusut. Naliliisoqarpoq oqaannaraanni nuna tamarmi 300 m inorlugu portussusilik, kisianni pingaartumik masarsoqarfiit, uumassusilinnik peqarfusut, taamaattumillu immikkut pingaaruteqartut. masarsoqarfiit paqqeriartulerneranni silaannaq naasut sinnikuinut anngussinnaalertarpoq, taamaattumillu asiusarlutik aammalu CO₂ anialersarluni. Nuna qanoq annertutigisoq paqqeriartortarneraq nalorninarpoq, taamaattumillu aamma qanoq annertutigisoq iluarseqqittarneraq naluarput.

Sumiiffiit paqqeriartortut masaqqilerneranni imaluunniit iluarseqqinneranni, uumassusillit arroriartornerat unittarpoq, taamaalinerani CO₂-mik aniatitsineq annertoorujussuarmik annikillisarluni.

NARSAAMARNIT NUNATAAT CO₂-mik nipputsitsisarput. Iviganinnera annertuallaarpat, naajartortut sorlaqarfiillu sanngiillisinneqartarput. Savalimmiuni narsaamanerpassuit iviganinnerit pissutaallutik ajoquserneqartarput. Sumiiffiit arlallit qorsooqqissuunngillat. Tamatuma malitsigisaanik CO₂-mik unerartitsineq annikillisarpoq. naasoqarfeerukkaangat, saanngutunik uninngatitsisussaartarpoq, taamaattumillu peertarlutik.

Iliuusissaq 25: Masarsoqarfiit narsaatillu illersugaanerit pilerseqqinneqartarnerallu

Inassutigineqarpoq, masarsoqarfiit illersorneqassasut, aammalu narsaamanerni iviganinnerit killilersimaarneqassasut.

Inassutigineqarpoq, masarsoqarfiit paqqeriartortut iluarseqqinneqassasut, tamanna aamma narsaamanerni sumiiffinnut, nunap neriorneqarfiinut imaluunniit neriorneqalerfiinut, atuuppoq.

Inassutigineqarpoq, CO₂-mik allanillu Savalimmiuni pinngortitami gassinik silaannarmik kissatitsisartunik unerartitsineq, toqqorsineq aniatitsinerlu qulaajaavigineqassasoq, aammalu masarsoqarfiit, narsaamarnit, immap naqqata orpeqarfiillu kulstoffinut toqqorsivittut pingaaruteqarnerat aammalu qanoq iliortoqarsinnaanersaq nalilersorneqassasut.

Inassutigineqarpoq, masarsoqarfinnut naatsorsuinerit suliaqartoqassasoq, taaneqartartunik Wetland Inventory, Savalimmiut Ramsar-imi isumaqatigiisummi

	<p>pisussaaffigilersimasaanik. Naatsorsuineq aamma masarsoqarfinnik paqqeriartortunik imaqartussaq, masarsoqarfinnik illersuineramik iluarseeqqinnissamillu suliaqarnermut tunngavigineqassaaq.</p> <p>Inassutigineqarpoq, nunalerinermut tapersiisarneq pillugu nalunaarut nr. 76, 15. maj 2018-imeersoq allanngortinneqassasoq, taamaalilluni masarsoqarfinnut naatitsivigineqartunut tapersiisoqartassanani.</p> <p>Inassutigineqarpoq, naggorissaatit pillugit nalunaarut nr. 72, 29. maj-imeersoq allanngortinneqassasoq, taamaalilluni masarsoqarfinni naggorissaanissaq akuerisaassanani.</p> <p>Inassutigineqarpoq, masarsoqarfinnik narsaamanernillu illersuinissamut iluarseeqqinnissamullu pilersaarut atuutsinneqalissasoq, aammalu suliaqarnissamut aningaasassanik aningasaliisoqassasoq.</p>
--	---

Najoqqutarisat allassimaffiat

1. [Yvirskipaður orkupolitikkur, 2006, Jarðfeingi, Vinnumálaráðið](#)
2. [Skjótt syftir seiðir og tunga takið. Virkisætlan at minka útlátið av veðurlagsgassi \(2009\)](#)
3. [Veðurlagspolitikkur 2020-2030,](#)
4. Heildarætlan fyri elorku, 2011, Vinnumálaráðið
5. Virkisætlan - Frágreiðing og tilmæli um framtíðarelorkuskipanina í Føroyum, 2015, Jarðfeingi, SEV, Vinnumálaráðið
6. Supoortut nuking at 100%-imik nutartersinnaasumik nukissiortoq, anori seqinerlu
7. Balancing a 100% renewable electricity system Least cost path for the Faroe Islands
8. HIMR 2018: "Orkupolitisk ætlan – hvussu vit røkka málinum fram til 2025 og 2030"
<https://ktlandsins.sharepoint.com/:w:/s/US-Orku-ogveurlagspolitikkur/EevmygRbeSNOgEMwWE5A30sBNprxdhvpvVeZ1QApggNVBg?e=25d65L>
9. [Útlát av vakstrarhúsgassi, hagtøl á heimasíðuni hjá Umhvørvisstovuni](#)

Naalisaanerit

IPCC	The Intergovernmental Panel on Climate Change. Naalagaaffiit Peqatigiit silap pissusaanut ilisimasalittai
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change, Silap pissusaanut isumaqatigiissut 1993-imeersoq.
Paris-imi isumaqatigiissut	Silap pissusaanut isumaqatigiissummut ilassutitut isumaqatigiissut, Paris-imi 2015-imi akuerineqartoq.
Kigali-mi isumaqatigiissut	Montreal-imi isumaqatigiissummi nakkutiginninnermi iliuusissani aamma annikilliaartuaartitsinissap ilaatinneqarnissaa pillugu Montreal-imi isumaqatigiissummut tapiliussatut isumaqatigiissut – phase down – hydro•fluor•carbon-inik (HFC-it) atuineq tunisassiornerlu.
FN	Naalagaaffiit Peqatigiit
IMO	International Maritime Organization, Naalagaaffiit Peqatigiit nunani tamalaani imarsiornermut kattuffiat nunani tamalaani oqartussaaffeqartoq
ICAO	International Civil Aviation Organisation nunani tamalaani maleruagassanik aalajangiisartutut oqartussaasuunani
Gassit silaannarmik kissatsitsisartut	Gassit silaannarmik kissatsitsisartut gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerlut Savalimmiuni naatsorsuinerlut ilaapput <ul style="list-style-type: none"> • CO₂ (kultveilte) • CH₄ (metan) • N₂O (lattergas) • SF₆ (SvovlHexaFluorid) • HFC (HydroFluorCarbon)
F-gassit	Gassinut, F, fluor, ass. HFC-inik aamma SF ₆ -inik akulinnut ataatsimoortumik taaguut
HFC	Hydro•fluor•carbon-it – tassaapput F-gassit, gassit silaannarmik kissatsitsisartut sakkortuut aammalu nillusaatitut atorineqartorujussuit, pingaartumik R-507a.
SF₆	F-gassit ittuupput, gassit silaannarmik kissatsitsisartut sakkortoorujussuit (GWP = 22.800), gassit atassusiisartutut innaallagiaqarfinni sakkortuuni atorineqartut.
GWP	Gassit silaannarmik kissatsitsisartut assigiinngitsut qanoq annertutigisumik kissatsikkiartortitsisarnersut sanilliussinnaanissaannut, gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq CO ₂ -nngorlugu naatsorsorneqartarpoq. Tamatumunnga ataatsimut uuttuut GWP (Global Warming Potential) atorineqarpoq. Allattaavimmi gassit silaannarmik kissatsitsisartut assigiinngitsut kissatsitsiartorsinnaassuseqarnerat takutinneqarpoq.

Gassit silaannarmik kissatsitsisartut	Kiassaasinnaassusaa (GWP)
--	----------------------------------

CO ₂	1
CH ₄	28
N ₂ O	265
HFC	675 - 4.770
SF ₆	22.800

Ílanngussaq 1: Nalunaarusiat attuumassuteqartut

MATUMA KINGULIANI saqqummersitsinerit attuumassuteqarnerpaat “Veðurlagspolitikkur Føroya 2020-2030” [“Savalimmiuni silap pissusaanut politikki 2020-2030”] aamma “Orkupolitisk ætlan – hvussu vit røkka málinum fram til 2025 og 2030” [“Nukissiornermut politikikkut pilersaarut – 2025-p tungaanut qanoq siunnerfik angussavarput”] marluk eqikkarneqarput. Taakkua arlaannaalluunniit Lagting-imi politikikkut suliarineqarsimangillat.

HIMR 2019: “Veðurlagspolitikkur Føroya 2020-2030” [“Savalimmiut silap pissusaanut politikkia 2020-2030”] Paris-imi isumaqatigiissut aamma nunarsuarmi ataatsimut katillugu gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup 2030-imi 45 %-inik annikillisinneqarnissaa, aamma 2050-imi ílanngaaseereernermi aniatitsineq tamarmiúsoq nungussimassasoq pillugit IPCC-imiit inassuteqaat, Silap pissusaanut politikkimut siunnersuummut aallaavigineqarput.

2030-p tungaanut siunnerfik immikkoortunut marlunnut avinneqarpoq: Inassutigineqarpoq Savalimmiuni nunami aniatitsineq 45 %-imik annikillisinneqassasoq. Umiarsuarniit aniatitsinerup annikillisinnissaanut periarfissaq, nunamisut pitsaatigisumik nalilerneqanngimmat, Naalagaaffiit Peqatigiit imarsiornermut kattuffiata, IMO-p, inassutigisaatut, kisianni IPCC-imit inassutigineqartunit annikinnerusumik, inassutigineqarpoq umiarsuarniit aniatitsineq 2050 tikitsinnagu affaannanngortillugu annikillisinneqassasoq.

Siunnersuutigineqarpoq iliuusissat arlallit aallartinneqassasut ilaatigut tapersiissutissat, akitsuutit píumasaqaatillu inatsimmi aalajangersarneqartussat. Siunnersuummiit iliuusissanut assersuutit ilai:

- *silap pissusaanut inatsimmik, aniatitsineq qanoq annertutigisumik qanorlu sukkatigisumik annikillisinneqassanersoq aalajangersaaviumik, akuersisoqassasoq*
- *pisortat sulíassaqarfiinut silap pissusaanut politikkip ingerlanneqarnera, tassani píumasarineqarluni avatangiisini aaqiissutissat pisortat sulíassaqarfiini toqqarneqassasut, assersuutigalugu nukissiuutinut biilinillu písinermut atatillugu*
- *nunani ineriartorfiusuni nukissiornerup allanngortinnissaanut aningaasalersueqataaniarluni, nunanut ineriartorfiusunut avatangiisinut tapersiissuteqarneq*
- *illuliat nutaat ilaqutariinnullu illut tamarmik nukissiamik kiassaasunik kiassarneqassasut píumasaqaateqarneq, aammalu píffissamut killigititap aalajangersimasup iluani kiassaatiit uuliatortut nutaat inerteqqutigineqarnerat*
- *kiassaatiit supoortut biilillu innaallagiamoortut nalinganut annertunerusumut akitsuusiisannginnissaq*
- *nukissiamut siunertanut uuliamik tunisassiornermut CO₂-mut akitsuusiineq*
- *F-gassinut avatangiisinut akitsuusiineq.*

HIMR 2018: “Orkupolitisk ætlan – hvussu vit røkka málinum fram til 2025 og 2030” [“Nukissiornermut politikikkut pilersaarut – 2025 tungaanut siunnerfik qaqugu angussavarput”]

Nukissiuuteqarnermut naalakkersuisup, Sirið Stenberg-ip, 2030-p tungaanut ukiunut Savalimmiunut nukissiornermut politikikkut pilersaarummik pilersitsinissamik suliaqarneq 2017-imi upernaakkut aallartippaa. Suliaqarneq aqutsisooqatigiinnik, suliniummi suleqatigiinnik, politikikkut malinnaaqatigiinnik innersuussiveqatigiinnillu, ataatsimoorlutik ministereqarfinnit, politikikkut partiinit, Vinnuhúsið [Inuussutissarsiornermut sullissivik], SEV-imit [nukissiuutileqatigiiffik], inuussutissarsiorunit, pinngortitamik allanngutsaaliuinnermit ilisimatusarnermillu aallartitaqarfiusumik, aqqiissuunneqarpoq. Nalunaarusiaq "Orkupolitisk ætlan – hvussu vit rækka málinum fram til 2025 og 2030" ["Nukissiornermut politikikkut pilersaarut – 2025-p tungaanut siunnerfik qanoq angussavarput"] 2018-imi naalakkersuisumut tunniunneqarpoq, kisianni Lagting-imut qinersineq pissutigalugu Lagting-imi suliarineqarani. Politikikkut siunnerfiit tassaapput:

- 2030-mi innaallagissiorneq 100 %-imik mingutsitsisussaangilaq
- 2025-mi ilaqutariinnut illut illuutillu minnerpaamik affai ataavartumik nukissiamik kiassarneqassapput
- Nunami angallanneq mingutsitsinnginnerusumik ingerlanneqassaaq.
- Uuliamik eqqussuinnermit annikinnerujussuarmik pituttorsimanissaq aammalu gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annertoorujussuarmik annikillissinnissaa.

Nalunaarusiaq aalajangersaanernik iliuusissanillu aalajangersimasunik imaqqarpoq.

- 2030-mi 100 %-imik innaallagissiorinissamut aqqiissutissaq akikinnerpaaq tassaavoq anorip aamma seqernup nukinga atorlugu nukissiornermik annertusaaneq, peqatigisaanillu nukissiap aalajaatsuunngitsup pitsanngorsarnissaanut batteriitut imaarsaatinullu periaatsinik sanalluni
- Illut nutaat mingutsitsinngitsumik nukissialersorneqassapput.
- Kiassaatiit uuliatortut nutaat pisoqqanut taarsiullugit ikkussorneqassanngillat; kisianni pingaarnertut taakkua mingutsitsinngitsumik kiassaanermit nuutinneqassallutik.
- Benziinamut ikummatissamullu uuliamut akitsuutit qaffanneqassappata, tamatumunnga taarsiullugu mingutsitsinngitsumik aqqiissutissanik toqqaanissaq piumassuseqarnerulertussaavoq.
- Biilit innaallagiamoortut nalunaarsuinnermut nalingannut, aqqusinnermullu akitsuuserneqartannginnerat, sulí ukiualunnik sivitsorneqartariaqaralarpoq.

Ilanngussaq 2: Siumut naatsorsuinnermut tunngavissarititaasut

- Innuttaasut ukiumut 0,7 %-imik amerlisarput, ukiuni 10-ni kingullerni agguaqatigiissillugu amerleriarnertulluni.
- Kiassarnermut ataatsimut katillugu nukissiamik pisariaqartitsineq ukiumut 0,7 %-imik qaffattarpoq.
- Kvadratmeterimut kiassarnermut nukissiamik pisariaqartitsineq 2019-mut sanilliullugu 2020-mi oqorsaasersuineq pissutaalluni 20 %-inik annikinneruvoq.
- Kiassarneq kiassaatinut uuliatortunit 0,9-mik sunniuteqarsinnaassusilinnit kiassaatinut supoortunut 3-mik sunniuteqarsinnaassusilinnut allanngortinneqassaaq.
- Nunami angallannermut nukissiamik pisariaqartitsineq, ukiuni 10-ni kingullerni agguaqatigiissillugu annertusisimaneratut, ukiumut 0,9 %-inik annertusissaaq.
- Nunami angallanneq benziinamiit/dieselmotooriniit 0,3-mik sunniuteqarsinnaassusilinniit motorinut innaallagiamoortunut 0,8-mik sunniuteqarsinnaassusilinnut allanngussaaq.
- Suliffissuarnut nukissiamik pisariaqartitsineq, ukiuni 10-ni kingullerni agguaqatigiissillugu annertusisimaneratut, ukiumut 6 %-imik annertusissaaq.
- Suliffissuarni uuliamik atuinerup affaa maskiinanut atorneqarpoq, affaa tunisassiornermut atorneqarluni.
- Angallannermi kiassarnermilu innaallagiamoortunngortitsinermit tunngavissarititaasut assingi malillugit suliffissuaqarnermi innaallagiamoortunngortitsineq.
- 2030 tungaanut imaani nukissiamik pisariaqartitsineq annertusinngilaq.
- Sunniuteqarluarnerulersitsineq pissutaalluni imaani uuliamik atuneq 2030 tungaanut 10 %-imik annikillisinneqassaaq.
- 2030-mi imaani nukissiamik atuinerup 10 %-ia innaallagiamoortunngortinneqassaaq.
- Nalinginnaasumik innaallagiamik atuneq (innaallagiamoortunngortitsineq ilanngunnagu) ukiumut 0,7 %-imik annertusitinneqassaaq.
- 2030-mi innaallagissiornerup 90 %-ia mingutsitsisuussanngilaq aammalu 10 %-it uuliameersuussapput.

Ilannngussaq 3: Aallarnisaasunut allattuiffik aamma iliuusissanut piffissamut pilersaarut 2021-2031

[SIUNNERSUUT]

Iliuusissanik aallartitsineq /oqartussaq akisussaasuusooq takuuk #	Piffiss amut pilersaarut	Soqutigisaqatigiiffiit attuumassuteqarnerpaat
<u>Iliuusissaq 1:</u> Anorip nukinga atorlugu nukissiornermik neqerooruteqarneq, aningaasaliissutitut tunniunneqartoq. # Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik]	2021-	SEV [nukissiuutileqatigiiffik] aamma soqutiginnillutik qinnuteqartut
<u>Iliuusissaq 2:</u> Imermut toqqorsivik imaarsaatitaqartoq, neqeroortitsinertaqanngitsumik aningaasaliissuteqarneq. # Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik]	2021	SEV [nukissiuutileqatigiiffik]
<u>Iliuusissaq 3:</u> Imeq atorlugu nukissiorfiit minnerusut, qinnuteqarnikkut aningaasaliissuteqarneq. Sullitanut piumasaqaatit akigititanullu allattuiffik SEV-imit [nukissiuutileqatigiiffik] aammalu innaallagiamik pilersuinnermut nakkutilliisunit aalajangerneqassapput akuerineqassallutillu. # Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik]	2021-	SEV [nukissiuutileqatigiiffik] aamma tunisassioortut soqutiginnittut
<u>Iliuusissaq 4:</u> Brintinik tunisassioorneq aamma P2X. # Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik]	2024-	SEV [nukissiuutileqatigiiffik], anorip nukinga atorlugu nukissioortut, umiarsualiviit, nukissiamik annertuumik atuisut, ilisimatusarluni suleqatigiinnerit il.il.
<u>Iliuusissaq 5:</u> Seqernup nukinga atorlugu nukissiorfeeqqat. Sullitanut piumasaqaatit akigititanullu allattuiffik SEV-imit [nukissiuutileqatigiiffik] aamma innaallagiamik pilersuinnermut nakkutilliisunit aalajangerneqassapput akuerineqassallutillu. # Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik]	2022-	SEV [nukissiuutileqatigiiffik], sullitat nalinginnaasut aamma sullitat inuussutissarsioortut mikisut.

Iliuusissaq 6: Seqernup nukinga atorlugu nukissiorfiit akunnattumik angissusillit. Sullitanut piumasaqaatit akigititanullu allattuiffik SEV-imit [nukissiuutileqatigiiffik] aamma innaallagiamik pilersuinnermut nakkutilliisunit aalajangerneqassapput akuerineqassallutillu. # Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik]	2022-	SEV [nukissiuutileqatigiiffik], sullitat nalinginnaasut, sullitat inuussutissarsiortut, kommunini sullissiviit aamma nunami sullissiviit.
Iliuusissaq 7: Seqernup nukinga atorlugu nukissiorfissuit, neqeroorutit aningaasaliissuteqarnerlu. # Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik]	2022-	SEV [nukissiuutileqatigiiffik] aamma soqutiginnillutik qinnuteqartut seqernup nukinga atorlugu nukissiorut
Iliuusissaq 8: Biilnut innaallagiamoortunut brintinillu ingerlatilinnut momsik utertitsisarneq. # Fíggjarmálaráðið [Aningaasaqarnermut ministereqarfik]	2020-2024 Inatsisin i aalajang erneqarp oq	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, TAKS [akileraartarnermut oqartussat], Umhvørvis- og vinnumálaráðið [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik], Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik] aamma biilnik tuniniaasartut.
Iliuusissaq 9: Biilnut uuliamik ingerlatilinnut avatangiisinut akitsuutit qaffakkiartuaartinneqarnerat. # Fíggjarmálaráðið [Aningaasaqarnermut ministereqarfik]	2023-	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, TAKS [akileraartarnermut oqartussat], UVMR [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik], Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik], Akstovan [angallannermi sullissivik], biilnik tuniniaasartut, biilnik attartortitsisartut, sullitat nalinginnaasut.
Iliuusissaq 10: Mingutsitsinngitsumik tamat angallannerat aamma biilit taarserneqarneranni mingutsitsinngitsumik pisineq. # Umhvørvis- og vinnumálaráðið [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik] # kommunit	2025 & 2023	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, nunami sullissiviit, Kommunufelagið [Kommunimi peqatigiiffik], kommunini sullissiviit, biilnik tuniniaasartut.
Iliuusissaq 11: Illuni nutaani kiassaait uuliatortut inerteqqutigineqarnerat. # Umhvørvis- og vinnumálaráðið [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik]	2024	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, Kommunufelagið [Kommunimi peqatigiiffik], kommunimi illuliornermut oqartussaq, nutaanik illuliorut aamma mingutsitsinngitsumik nukissiamut aaqqiissutissamik pilersuisut.

Iliusissaq 12: Kiassaatinik uuliatortunik piiaanissamut tapersiissutit. # Fíggjarmálaráðið	2022-	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, TAKS [akileraartarnermut oqartussat], Ataasiakkaat mingutsitsinnngitsumik nukissiuutitut aqqiissutissanut allannngortitsiniarluni kiassaammik uuliatortumik atuiunnaartoq, aammalu mingutsitsinnngitsumik nukissiamut aqqiissutissamik atugassiisut.
Iliusissaq 13: Kiassaatinut supoortunut akuerisanut momsiliisannginnissaq. Maannakkut aqqiissuussinerup ingerlatiinnarnera. # Fíggjarmálaráðið [Aningaasaqarnermut ministereqarfik]	-2025	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, TAKS [akileraartarnermut oqartussat], Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik], nukissiamik pilersuisoq aamma illumik piginnittoq.
Iliusissaq 14: Ungasianiit kiassarneq pillugu inatsisit. # Umhvørvis- og vinnumálaráðið [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik]	2021	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik], Fjarhitafelagið [Ungasianiit kiassarnermut peqatigiiffik], SEV [nukissiuutileqatigiiffik] aamma Ungasianiit kiassarnermi sullitat.
Iliusissaq 15: Arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik nukissiornermi ilitersuineq.# Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik] # Landsverk [Nunamut ingeniøri]	2021	Namineerlutik illuliortut allallu
Iliusissaq 16: Illunut pisoqqanut oqorsaasersuinermit tapersiisarneq# Fíggjarmálaráðið [Aningaasaqarnermut ministereqarfik]	2021	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, TAKS [akileraartarnermut oqartussat], UVMR [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik], Kommunufelagið [Kommunimi peqatigiiffik], aningaaseriviit & taarsigassarsititsisartut.
Iliusissaq 17: Suliffissuarnut innaallagiamik nukissiaq akikinnerusoq. # Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik]	2023-	SEV [nukissiuutileqatigiiffik] aamma sullitat inuussutissarsiornermut annertuumik innaallagiamik atuisut.
Iliusissaq 18: F-gassinut maleruagassat. # Umhvørvis- og vinnumálaráðið [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik]	2022	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik], umiarsuaatillit peqatigiiffii, nillusaatinik pilersuisut.

Iliuississaq 19: F-gassinut akitsuutit (HFC)# Fíggjarmálaráðið [Aningaasaqarnermut ministereqarfik]	2024	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, TAKS [akileraartarnermut oqartussat], Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik], umiarsuaatillit peqatigiiffii, nillusaatinik pilersuisut.
Iliuississaq 20: Piujuartussamik illoqarfimmi ineriartortitsineq# Umhvørvis- og vinnumálaráðið [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik]	2024	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, illoqarfimmut pilersaarusiornermut ataatsimiititaliami allatsi, Kommunufelagið [Kommunimi peqatigiiffik], umiarsualiviit, Landsverk [Nunamut ingeniøri]
Iliuississaq 21: Umiarsuarni nukissiuutit. # Umhvørvis- og vinnumálaráðið [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik]	2024	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, Sjóvinnustýrið [Søfartsstyrelsen], umiarsuaatillit peqatigiiffii
Iliuississaq 22: Mingutsitsinngitsumik nukissiamut aaqqiissutissanik umiarsualiornermut tapersiisarneq – maannakkut aaqqissuussinermi siunertaq allanngortinneqassaaq. # Umhvørvis- og vinnumálaráðið [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik]	2021-2022	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, umiarsuarnut amutsiviit aamma umiarsuaatillit peqatigiiffii,
Iliuississaq 23: Umiarsuarnut nunamiit sarfalersuineq # kommunit # Umhvørvis- og vinnumálaráðið [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik]	2024-	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, Kommunufelagið [Kommunimi peqatigiiffik], umiarsualiviit, SEV [nukissiuutileqatigiiffik] aamma umiarsuaatillit peqatigiiffii.
Iliuississaq 24: Uuliamut CO ₂ -mut akitsuut.# Fíggjarmálaráðið [Aningaasaqarnermut ministereqarfik]	2023-2031	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, Umhvørvis- og vinnumálaráðið [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik], TAKS [akileraartarnermut oqartussat], Vinnuhúsið [Inuussutissarsiornermut sullissivik], Kommunufelagið [Kommunimi peqatigiiffik], SEV [nukissiuutileqatigiiffik]
Iliuississaq 25: Masarsoqarfinnik narsaamanernillu illersuineq, pinngortitamik allanngutsaaliuineq. # Umhvørvis- og vinnumálaráðið	2022-	Politikkikkut nukissiornermut silallu pissusaanut suleqatigiit, Umhvørvis- og vinnumálaráðið [Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik], Umhvørvisstovan [Avatangiisinut aqutsisoqarfik],

[Avatangiisinut inuussutissarsiornermullu ministereqarfik]		Búnaðarstovan [Nunalerinermut aqutsisoqarfik], nunaatillit peqatigiiffiat, Tjóðsavnið [Savalimmiuni katersugaasivik], Kommunufelagið [Kommunimi peqatigiiffik], pinngortitamut peqatigiiffiit
--	--	--

Silap pissusaanut, Nukissiuutitut Illuutinullu ministereqarfik
Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallanermullu
Naalakkersuisoqarfik

***Naalagaaffiit Peqatigiit silap pissusaanut nunani tamalaani
isumaqatigiissutaata ataani nunani tamalaani silap pissusaata
isumaqatiginninniutigineqarnissaa pillugu danskit
naalakkersuisuisa aamma Naalakkersuisut akornanni
suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut***

1. Siunertaa

1. Naalagaaffiit Peqatigiit silap pissusaanut nunani tamalaani isumaqatigiissutaata ataani nunani tamalaani silap pissusaata isumaqatiginninniutigineqarnerani danskit naalakkersuisuisa aamma Naalakkersuisut akornanni pilersitsiviulluartumik isumaqarluartumillu suleqatigiinnissaq nukittorsarniarlugu, isumaqatigiissummi matumani suleqatigiinnissamut tunngaviusut aalajangersarneqarput. Isumaqatigiissummi siunertaavoq Naalagaaffiit Peqatigiit ataanni silap pissusaanut nunani tamalaani isumaqatigiissutip ataani nunani tamalaani silap pissusaata isumaqatiginninniutigineqarnerani Kalaallit soqutigisaasa isumagineqarnissaat pillugu suleqatigiinnerup nukittorsarneqarnissaa, makkununga tunngatillugu:

- Isumaqatiginninniarnert ingerlaneranni siunnersuisarneq
- Paasissutissanik pissarsisinnaaneq
- Kalaallit Nunaata ersarissarnissaa

2. Suleqatigiinnissamut sinaakkutissat

1. Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata akornanni suleqatigiinnermi naligiinnissaq ataqeqatigiinnissarlu pillugit namminersornermut inatsimmi tunngaviusut, suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummi tunngavigineqarput. Inuiaat pisinnaatitaaffiisigut isumaqatigiissutit, danskit naalakkersuisuinit isumaqatiginninniutigineqartut isumaqatigiissutigineqartullu, aammalu immikkut Kalaallit Nunaannut pingaaruteqartut pillugit isumaqatiginninniarnert pillugit danskit naalakkersuisuisa aamma Naalakkersuisut akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarnissamut periarfissaqarneq Namminersornermut inatsimmi § 13-imi aalajangersarneqarpoq.
2. Isumaqatigiissut Naalagaaffiit Peqatigiit silap pissusaanut nunani tamalaani isumaqatigiissutaata ataani nunani tamalaani silap pissusaata isumaqatiginninniutigineqarnerinut, isumaqatigiissummut matumunga ilanngussami, aammattaaq suliaasaqarfinnut danskit naalakkersuisuisa aamma Naalakkersuisut Kalaallit Nunaannut immikkut pingaaruteqartutut isigisaannut, assersuutiniq imaqartumi, nassuiarneqartutut, toqqaannartumik tassunga attuumassuteqartunut, taamaallaat tunngassuteqarpoq.

3. Isumaqatiginninniarnertup ingerlanerani siunnersuisarnerit akuutitsisarnerillu

1. Naalakkersuisut EU-p ataatsimoortumik isummernerata isumaqatiginninniutigineqarneranut atatillugu danskit naalakkersuisuisa inissisimanerisa ilusilersugaanerannut tunngatillugu siunnersorneqartassapput.
2. Suliassa qarfinni Kalaallit Nunaannut immikkut pingaaruteqartutut nalilerneqartuni Naalakkersuisut EU-p isummernerata aalajangersarneqarnissaata tungaanut suliap ingerlanerani danskit oqartussaasui naligalugit peqataassapput.
3. Naalakkersuisut Kunng eqarfik Danmarkip isumaqatiginninniartartuisa ilaattut nunani tamalaani silap pissusaata isumaqatiginninniutigineqarneranni peqataassapput.
4. Naalakkersuisut sapinngisamik annertunerpaamik EU-miittuni ataqatigiissaaraluni ataatsimiinnertut peqataanissamut periarfissinneqassapput. Naalakkersuisut ataatsimiinnerni taamaattuni peqataagunik, tamanna Kunng eqarfik Danmarkip isumaqatiginninniartartuisa ilaattut pissaaq aammalu nammineerluni suliaqartuusutut pissanani.
5. Isumaqatiginninniarnert nalaanni, danskit naalakkersuisuisa aamma Naalakkersuisut sioqqutsisumik paaseqatigiissutigeriigaat pillugit inissisimanerniit annertuunik allaanerusunik pisoqalissappat, danskit naalakkersuisuisa tamanna pillugu Naalakkersuisut siunnersussavai. Taamatut siunnersuineq assersuutigalugu danskit naalakkersuisuinut aamma Naalakkersuisunut ilaasortat, isumaqatiginninniarnert nalaanni najuuttut, akornanni ataatsimiinnertut ilusilimmik pisinnaavoq.

4. Paasissutissanik pissarsisinnaaneq

1. Isumaqatiginninniarnert akornanni piffissani taakkualu ingerlanneqarneranni danskit naalakkersuisuisa nunani tamalaani silap pissusaata isumaqatiginninniutigineqarneranut tunngatillugu allakkiat, Kalaallit Nunaannut immikkut pingaaruteqartut, Naalakkersuisunut ingerlateqqittassavaat, takuuk immikkoortoq 2.2.
2. Paasissutissanut danskit oqartussaasuisa EU-mi isertuussinissaq pillugu maleruagassat naapertorlugit suliarisassaannut, Naalakkersuisut taamaaqataanik isertuussinissamik pisussaaffilerneqassapput.

5. Kalaallit Nunaata ersarissuutinneqarnera

1. Namminersorlutik Oqartussat suliassa qarfik silap pissusaa akisussaaffigilerlugu tigoreerpaat, tamatumalu malitsigisaanik Namminersorlutik Oqartussat Kalaallit Nunaata silap pissusaanut politikkianik aalajangersaanissamut aalajangiisinnaatitaapput. Tamatuma malitsigisaanik aamma Kalaallit Nunaata silap pissusaanut politikkiaata, namminersornermut inatsimmi killissaliussat iluanni, ersarissuutinnissaanut oqariartuutiginissaanullu piginnaatitaapput.
2. Danskit naalakkersuisuisa aamma Naalakkersuisut tamanna

naleqquttuursorippassuk, danskit naalakkersuisui Kalaallit Nunaata inissisimaneranut aammalu Naalakkersuisut silap pissusaanut suliaasaqarfimmi suliniutaannik ersarissaanissamut peqataassapput.

3. Taamatut ersarissaaneq assersuutigalugu danskit naalakkersuisuisa nunami namminermi nalunaarutaatigut ("national statement") pisinnaavoq aammalu isumaqatiginninniarnernut atatillugu "side-events" pilersaarusiorneqarnissaannut periarfissaqarnissaq aqqutissiuunneqarsinnaalluni.

6. Tatiginassuseqarnermut tunngaviusoq

1. Danskit naalakkersuisui aamma Naalakkersuisut naligiillutik EU-mi tatiginassuseqarnissamik pisussaaffeqarnerup imarisai UNFCCC-imi isumaqatiginninniarnissanut EU-p isumaqatiginninniarnermi inissisimanerata akuerineqarnissaata tungaanut naammassisimassavaat. Naalakkersuisunut tunngatillugu suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut manna malillugu tatiginassuseqarnermut tunngaviusoq, Kalaallit Nunaata isumaqatiginninniarnernup ingerlaneranut immikkut periarfissaqartinneqarneranik tunngavilersorneqarpoq. Kisianni Naalakkersuisunut tunngatillugu tatiginassuseqarnissamik pisussaaffeqarneq EU-mi inatsisitigoortuunngilaq. Aammattaaq imm. 5.1 innersuussutigineqarpoq.
2. Kalaallit Nunaat EU-mi ilaasortaannngilaq, taamaattumillu EU-mi isummernermut imaluunniit isumaqatiginninniarnerni inissisimanermut, taassuma akuerineqarnerani, pisussaaffeqarani. UNFCCC-imi isumaqatiginninniarnerni EU-p isumaqatiginninniarnermi inissisimanerata akuerineqareernerata kingorna Naalakkersuisut soorunami EU-p isummernera pillugu killilersugaanatik oqaaseqarsinnaapput, taamaattoq imm. 4.2 aamma 5.1 suli tamakkiisumik isiginiarneqassallutik.

7. Issuaatitsilernissaa

1. Isumaqatigiissut manna danskit naalakkersuisuisa aamma Naalakkersuisut akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutaasartussani issuaatitsilertussaannngilaq.

8. Naggasiutigalugu oqaaseqaatit

1. Isumaqatigiissut ukiumoortumik januaarip qaammataani naliliiffigineqartassaaq, ilanngullugu pingaartumik immikkoortup 2.2-p imarisaannut kissaatigineqartut.
2. Isumaqatigiissut danskisuunngorlugu kalaallisuunngorlugulu suliarineqarpoq.

Nuuk, ulloq 15/08, 2012

Martin Lidegaard
Silap pissusaamut, Nukissiuutitut
Ilhuutinullu ministeri

Jens B. Frederiksen
Ineqarnermut, Attaveqarnermut
Angallannermullu Naalakkersuisoq

Ilanngussaq

Isumaqatiginninniarnernik ingerlataqarnernut, Kalaallit Nunaannik piareersaanerni aallartitsinernilu siunnersuisunut assersuutit tassaapput: Bonn-imi ingerlanneqartut, UNFCCC CoP aamma Pre-CoP.

Suliassa qarfinnut Kalaallit Nunaata immikkut soqutiginarlutut isigisaannut assersuutissat tassaapput:

- Suliassa qarfinnut tunngasunut isumaqatiginninniarnernit, umiarsuit angallannerannut silaannakkullu angallannermut kiisalu aatsitassanik piiannermut tunngassuteqartut
- Silap pissusaanut naleqqussaannerit
- Nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffii.
- Kyoto-mi isumaqatigiisummi piffissap aappaata (KPII) aamma Durban-platformen (ADP) ataani isumaqatiginninniarnernut aqqutissat.

NUNANUT ALLANUT MINISTEREQARFIK

Nammineq ateq atorlugu Parisimi isumaqatigiissutip kalaallinit ilaaffigilernissaanut periarfissaqarneq pillugu ALLAKKIAQ

Immikkoortortaq:

JTFM

Suliassamik

suliarinnittoq:

Johan Cohn

Ulloq: 13. oktobari 2021

Suliap normua: F2:

2021-35389

Eqikkaaneq

Namminersorlutik Oqartussat Parisimi isumaqatigiissut 2015-imeersoq nammineq ateq atorlugu ilaaffigilernissaa kissaatigalugu oqaatigaat.

Allakkiami matumani Parisimi isumaqatigiissutip killissaasa iluanni nammineq ateq atorlugu Parisimi isumaqatigiissut kalaallit ilaaffigilersinnaaneraat misissorneqarpoq. Allakkiami paasineqarpoq Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutip ilaaffigilernissaanut (nammineq ateq atorlugu) Parisimi isumaqatigiissummi piumasaqaatit naammassisimangikkai.

Allakkiami naalagaaffimmut inatsisinut tunngasut immaqalu nammineerluni ilaaffigilernissaanut killiliisuusinnaasut, isummerfigineqanngillat.

Inatsisitigut tunngavissat

Parisimi isumaqatigiissut silap pissusaata allanngoriartornera pillugu isumaqatigiilluni aalajangersagaavoq inatsisitigut pisussaaffiliisoq, nunarsuup kissatsikkiartornerata killilersimaarnissaanik siunertaqartoq. Kunneqarfik Danmark 2016-imiilli Parisimi isumaqatigiissummi suleqataavoq, kisianni isumaqatigiissut Kalaallit Nunaannut tunngatillugu nunamut atuutinngitsoq pillugu nalunaaruteqarsimalluni¹. Kunneqarfik Danmarki aamma taassuma ataani sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiissummut suleqataavoq, tassani Kalaallit Nunaat pillugu nunamut atuutinnginnera pillugu nalunaaruteqarsimanani².

Parisimi isumaqatigiissut

Parisimi isumaqatigiissutip atsiorneqarnissaata, atuutsinneqalernissaata, akuersaarneqarnissaata, akuersissuteqarfigineqarnissaata aammalu ilaaffigilernissaata maleruagassiivigineqarnerat isumaqatigiissummi artikel 20, imm. 1-imi takuneqarsinnaavoq, taanna imatut oqaasertaqarluni:

"1. This Agreement shall be open for signature and subject to ratification, acceptance or approval by States and regional economic integration organizations that are Parties to the Convention. It shall be open for signature at the United Nations Headquarters in New York from 22 April 2016 to 21 April 2017. Thereafter, this Agreement shall be open

¹ Najoqqutarisag: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=en#l (oktobari 2021 takusarneqarpoq)

² Najoqqutarisag: http://treaties.un.org/pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mdsg_no=XXVII-7&chapter=27&Temp=mdsg3&clang=en (oktobari 2021 takusarneqarpoq).

Nunani tamalaani isumaqatigiissummi artikel 24-mi aalajangersarneqarpoq, "No reservations may be made to the Convention".

NUNANUT ALLANUT MINISTEREQARFIK

for accession from the day following the date on which it is closed for signature. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary."
(ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Parisimi isumaqatigiisummut aallarniutaasuni tamatuma saniatigut makkua allassimapput:

"The Parties to this Agreement,

Being Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change, hereinafter referred to

as "the Convention": [...]"

Parisimi isumaqatigiisummi artikel 1, litra a, imaappoq:

"For the purpose of this Agreement, the definitions contained in Article 1 of the Convention shall apply. In addition:

(a) "Convention" means the United Nations Framework Convention on Climate Change, adopted in New York on 9 May 1992."

Naalagaaffiit Peqatigiit sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiissutaat

Silap pissusaata allanngoriartornera pillugu Naalagaaffiit Peqatigiit sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiissutaata 1992-imcersup (matuma kingornatigut "sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiissut") atsiorneqarnissaa, atuutsinneqalernissaa, akuersaarneqarnissaa, akuersissuteqarfigineqarnissaa aammalu ilaaffigilernissaa pillugit apeqquutit sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiisummi artikel 20-mi aamma artikel 22, imm. 1-imi maleruagassiivigineqarput.

Sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiisummi artikel 20-mi atsiorneqarnissaa pillugu imatut allassimavoq:

"This Convention shall be open for signature by States Members of the United Nations or of any of its specialized agencies or that are Parties to the Statute of the International Court of Justice and by regional economic integration organizations at Rio de Janeiro, during the United Nations Conference on Environment and Development, and thereafter at United Nations Headquarters in New York from 20 June 1992 to 19 June 1993."
(ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiisummi artikel 22, imm. 1, atuutsitsilernissaaq, akuersaarnissaa, akuersissuteqarnissaaq ilaaffigilemissaalu pillugit aalajangersameqarpoq:

"1. The Convention shall be subject to ratification, acceptance, approval or accession by States and by regional economic integration organizations. It shall be open for accession from the day after the date on which the Convention is closed for signature. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary."
(ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiissutaat

Naalagaaffiit Peqatigiit Angerfigeqatigiissutaanni (matuma kingornatigut Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiissutaat) ilaasortaanissamut piumasaqaat Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiissutaanni

NUNANUT ALLANUT MINISTEREQARFIK

kapitali II-mi, pingaartumik artikel 3-mi aamma 4-mi allassimavoq.

Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiussutaanni artikel 3-mi allassimavoq:

"The original Members of the United Nations shall be the states which, having participated in the United Nations Conference on International Organization at San Francisco, or having previously signed the Declaration by United Nations of 1 January 1942, sign the present Charter and ratify it in accordance with Article 110."

Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiussutaanni artikel 4-mi allassimavoq:

"Membership in the United Nations is open to all other peace-loving states which accept the obligations contained in the present Charter and, in the judgment of the Organization, are able and willing to carry out these obligations"

"The admission of any such state to membership in the United Nations will be effected by a decision of the General Assembly upon the recommendation of the Security Council." (ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Naalagaaffiit Peqatigiit immikkut kattuffiit ("specialized agencies") pilersitsisarneq maleruagassiisarnerlu Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiussutaanni aalajangersakkani assigiinngitsuni arlalinni allassimapput.

Naalagaaffiit Peqatigiit immikkut kattuffiisa nassuiaassutaat Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiussutaanni artikel 57-imi allassimavoq, imatut nipeqarluni:

"1. The various specialized agencies, established by intergovernmental agreement and having wide international responsibilities, as defined in their basic instruments, in economic, social, cultural, educational, health, and related fields, shall be brought into relationship with the United Nations in accordance with the provisions of Article 63."

"2. Such agencies thus brought into relationship with the United Nations are hereinafter referred to as specialized agencies." (ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Nunani Tamalaani Eqqartuussivimmik pilersitsisarneq maleruagassiisarnerlu taamatuttaaq Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiussutaanni aalajangersakkani assigiinngitsuni arlalinni kiisalu eqqartuussiviup nammincerluni aalajangersagaanni allassimavoq.

Eqqartuussiviup aalajangersagaanni suleqataalersinnaaneq Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiussutaanni artikel 93-imi maleruagassiivigineqarpoq, imatut nipeqarluni:

"1. All Members of the United Nations are ipso facto parties to the Statute of the International Court of Justice."

"2. A state which is not a Member of the United Nations may become a party to the Statute of the International Court of Justice on conditions to be determined in each case by the General Assembly upon the recommendation of the Security Council." (ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Suna naalagaaffiunersoq, Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiussutaanni nassuiarneqanngilaq. Inuiaat pisinnaatitaaffiit inatsisini naalagaaffiit nassuiarneqarput nalinginnaasumik inatsisitigut immikkoortutut,

NUNANUT ALLANUT MINISTEREQARFIK

makkuninnga ilisarnaateqartutut: Ataavartumik innuttaqartoq, nunami akisussaaffeqarfik killilersorneqarsimasoq, naalakkersuisut aammalu nunanut allanut politikkikkut iliuuseqarsinnaaneq, takuuk naalagaaffiit pisinnaatitaaffii pisussaaffilu pillugit Montevideo-mi nunani tamalaani isumaqatigiisummi artikel 1.

Pissusiviusuni tunngaviusut

Cook qeqertai New Zealandimut immikkut aaqqissuussinermi ilaagaluarlutik Parisimi isumaqatigiisummut suleqataasut, Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissutip nammineq atini atorlugu ilaaffigilernissaa pillugu qinnuteqarnerminut tapersiissutitut innersuussutigaa.

Cook qeqertai aamma New Zealandimi nunanut allanut politikki pillugu iluminni aaqqissuussineq

Cook qeqertai Manerassuup kujasinnerusortaani qeqertaapput ataatsimoortut, 1888-imi tuluit illersugaattut pilersinneqartut aammalu 1901-imi New Zealandimit naalagaaffimmi ilanngutsinneqartut. 1965-imi Cook qeqertai namminersulerput aammalu tuluit Dronning-iat Elisabeth naalagaaffimmi qullersaralugu nammineq tunngaviusumik inatsiseqalerlutik. Cook qeqertai ullumikkut New Zealandimut killilersugaanngitsumik suleqataasutut ilaanissamik aaqqissuussinerni ilaapput, tamatumalu atuunnerani Cook qeqertaanni innuttaasut New Zealandimi naalagaaffimmi innuttaassuseqarput, aammalu New Zealand Cook qeqertaanni illersornissamik ikiuuppoq³.

Cook qeqertaasa aamma New Zealandip imminut ataqatigiinnerat ilaatigut ataatsimoorluni nalunaarummi 2001-imeersumi maleruagassiivigineqarpoq ("Joint Centenary Declaration of the Principles of the Relationship between the Cook Islands and New Zealand"), taanna Cook qeqertaanni aamma New Zealandip ministeriunernit atsiorneqarsimalluni.

Ataatsimoorluni nalunaarummi paragraf 4. imm. 1-imi nunanut allanut politikki pillugu makkua allassimapput:

“*Clause 4*

Foreign Affairs

1. In the conduct of foreign affairs, the Cook Islands interacts with the international community as a sovereign and independent state. Responsibility at international law rests with the Cook Islands in terms of its actions and the exercise of its international rights and fulfillments of its international obligations” (ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Aalajangersakkami tassani imm. 2-mi oqaaseqatigiinni siullerni makkua allassimapput:

³ Oqaluttuarisaanikkut tunngaviusut pillugit annertunerusunut, takuuk Cook qeqertai pillugit allakkiaq 14. septembari 2021-meersoq Silap pissusaanut. Nukissiuutinut Pilersuiner Mullu ministereqarfiimut suliarineqartoq.

NUNANUT ALLANUT MINISTEREQARFIK

"2. Any action taken by New Zealand in respect of its constitutional responsibilities for the foreign affairs of the Cook Islands will be taken on the delegated authority, and as an agent or facilitator at the specific request of, the Cook Islands."

Aammattaaq paragraf 5-imi isumaqatigiilluni aalajangersakkat pillugit allassimavoq:

"Clause 5

Treaties

The Government of the Cook Islands possesses the capacity to enter into treaties and other international agreements in its own right with governments and regional and international organisations" (ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq).

Küsalu paragraf 7, imm. 1-imi illersornissaq sillimaniarnerlu pillugit makkua allassimapput:

"Clause 7

Defense and Security

1. The Government of the Cook Islands has full legal and executive competence in respect of its own defence and security. Section 5 of the Cook Islands Constitution Act 1964 thus records a responsibility to assist the Cook Islands and not a qualifications of Cook Islands' statehood." (ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Cook qeqertai aamma Kalaallit Nunaat Naalagaaffinnut Peqatigiinnut tunngatillugu
Naalagaaffiit Peqatigiinni maannakkut immikkut kattuffiit ('Specialized Agencies') 15-iupput⁴.

Cook qeqertai Naalagaaffiit Peqatigiinni namminersorlutik ilaasortaangillat, kisianni Naalagaaffiit Peqatigiit immikkut kattuffiini arlalinni ilaasortaallutik, assersuutigalugu United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) 1989⁵-imili aamma World Health Organization (WHO) 1984⁶-imili•

Kalaallit Nunaat namminersorluni Naalagaaffiit Peqatigiinni imaluunniit taassuma immikkut kattuffiini ilaasortaangilaq. Kalaallit Nunaat aamma Nunani Tamalaani Eqqartuussiviup aalajangersagaanni nammineerluni suleqataangilaq.

Cook qeqertai Parisimi isumaqatigiisummi⁷ aamma sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiisummi⁸ namminersorluni suleqataavoq.

Nalililineq

⁴ Najoqqutarisaq: [http ps://www.un.org/en/about-us/un-system](http://ps://www.un.org/en/about-us/un-system) (oktobari 2021-mi takusarneqarpoq)

⁵ Najoqqutarisaq: <https://en.unesco.org/countries/member-states> (oktobari 2021-mi takusarneqarpoq)

⁶ Najoqqutarisaq: <https://www.who.int/countries> (oktobari 2021-mi takusarneqarpoq)

⁷ Najoqqutarisaq: <https://unfccc.int/node/61043> (oktobari 2021-mi takusarneqarpoq)

⁸ Najoqqutarisaq: [http:// treaties.un.org/Pages/ViewDetailsIII.aspx?src=IND&mtdsg_no=XXVII-7&chap ter=27&Temp=mtdsg3&clang=en](http://treaties.un.org/Pages/ViewDetailsIII.aspx?src=IND&mtdsg_no=XXVII-7&chap ter=27&Temp=mtdsg3&clang=en) (oktobari 2021-mi takusarneqarpoq)

NUNANUT ALLANUT MINISTEREQARFIK

Namminersorlutik Oqartussat Parisimi isumaqatigiissummi nammineq ateq atorlugu ilaalernissamik kissaateqarlutik oqaatigaat. Kunngesarfik Danmark 2016-imilli Parisimi isumaqatigiissummi suleqataavoq, kisianni Kalaallit Nunaannut tunngatillugu nunamut atuutinngitsoq nalunaaruteqarsimalluni. Kunngesarfik Danmarkip Kalaallit Nunaannut nunamut atuutinnginnera pillugu nalunaaruteqarnini tunuartissappagu, Kalaallit Nunaat Parisimi isumaqatigiissummi pineqartunut ilaalersinnaassaq. Taamaattoq paasisinnaavarput, Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissummi namminersorluni suleqataalernissaanik kissaateqarneq, kalaallit nammineq ateq atorlugu ilaalernissaannik kissaateqarnermiittoq.

Taamaattumik Parisimi isumaqatigiissummut nammineq ateq atorlugu Kalaallit ilaalernissaat, tassa imaappoq Kalaallit Nunaata isumaqatigiissummi namminersorluni suleqataalerluni ilaalernissaa, Parisimi isumaqatigiissummut killissaliussat iluanni pisinnaanersoq, tulluuttuni misissorneqarpoq.

Parisimi isumaqatigiissummi artikel 20, imm. 1-im i oqaaseqatigiinni siullerni allassimavoq, taamaallaat naalagaaffiit aamma immikkut nunap immikkoortuini kattuffiit isumaqatigiissut atsiorsinnaagaat kiisalu atuutsilersinnaagaat imaluunniit akuersissuteqarfigisinnaagaat.

Aammattaaq isumaqatigiissummi artikel 20, imm. 1-im i oqaaseqatigiit pingajuini sisamaannilu allassimavoq naalagaaffiit aamma piffissap atsiorneqarfissaata naareernerat kingorna ilaalersinnaasut ("accession"), aammalu ilaalernissamut sakkussaq Naalagaaffiit Peqatigiit generalsekretærianni inissisimatinneqassasoq. Tamatuma saniatigut Parisimi isumaqatigiissummut aallarniutaasut aamma artikel 20, imm. 1-im i oqaaseqatigiit siulliit malillugit isumaqatigiissummi peqataasut sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissummut suleqataasuusussaapput.

Sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissummi artikel 20-im i aalajangersarneqarpoq, sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissut taamaallaat piffissami 20. juuni 1992 - 19. juuni 1993 aammalu makkunaannga atsiorneqarsinnaasoq:

- naalagaaffiit, Naalagaaffiit Peqatigiinni ilaasortaasut,
- naalagaaffiit, "any of its specialized agencies"-imi ilaasortaasut imaluunniit naalagaaffiit,
- Nunani Tamalaani Eqqartuussiviup aalajangersagaannut suleqataasut

aammattaaq sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissummi artikel 22, imm. 1 malillugu sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissut atsiorneqarsinnaajunnaarnerata aqaguani sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissut naalagaaffinnit aamma immikkut nunap immikkoortuini kattuffinnit ilaaffigineqalernissamut ammavoq

NUNANUT ALLANUT MINISTEREQARFIK

("accession").

Kalaallit Nunaat naalagaaffiunngilaq aammalu allatigut Naalagaaffiit Peqatigiinni imaluunniit Naalagaaffiit Peqatigiit immikkut kattuffiini ilaasortaanani aamma Nunani Tamalaani Eqqartuussiviup aalajangersagaanni suleqataanani. Tamanna pissutigalugu Parisimi isumaqatigiissummut namminersorluni suleqataalersinnaanissamut tunngavissaatinneqartumut, Kalaallit Nunaat namminersorluni sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiissummut suleqataalersinnaanissamut periarfissaqartoq takuneqarsinnaanngilaq, taamatullu Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissutit ataani peqataasinnaanissaanut tunngavissaqarani.

Oqaatigineqassaaq Cook qeqertai Parisimi isumaqatigiissummut aamma sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiissummut namminersorluni suleqataammata. Kingulliullugu taaneqartoq Cook qeqertaannit ulloq 12. juuni 1992 atsiorneqarpoq. Tassunga tunngatillugu oqaatigineqassaaq, Cook qeqertai Naalagaaffiit Peqatigiit immikkut kattuffiini arlalinni namminersorlutik ilaasortammata, tamannalu sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiissut naapertorlugu sinaakkutissanut isumaqatigiissutit atsiornissaanut tunngavissaasinnaavoq. Tamatuma saniatigut Cook qeqertaasa aamma New Zealand akornanni ataatsimoorluni nalunaarummi allassimavoq, Cook qeqertaasa nunani tamalaani inuiaqatigiit naalagaaffittut nammineq aalajangiisinnasutut arlaannaannullu attuumassuteqanngitsutut sunniuteqaqataaffigisinnaagai, tamannalu aamma ataatsimoorluni nalunaarummi aalajangersakkanit allanit tunngavissinneqarpoq.

Ataatsimut isigalugu oqaatigineqartariaqarpoq Kalaallit Nunaata (nammineq ateq atorlugu) isumaqatigiissutit ilaaffigilernissaanut Parisimi isumaqatigiissummi piunasaqaatit naammassisimannikkai.

Matuma siuliani allaaserineqartuni inatsisini tunngaviusuni killissaliussat taakkunanilu killissalersuisimasinnaanerup isummerfiginissat pisariaqarsimannngilaq – Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutinut Parisimi isumaqatigiissutit itunut ilaaffiginnilernissaanut namminersorluni periarfissaqarneranut tunngatillugu.

Allakkiag Notat

Ulloq 20. oktober 2023 Eqqissimatitsinermut Avatangiisinullu
Ataatsimiititaliap ataatsimeeqatiginissaanut upalungaarsimaneq

Allakkiap ulluat: 26-10-2023
Suliap normua.: 2023 - 6738
Allagaatip ilisamaataa: 23526042

Postboks 1614

3900 Nuuk

Oqarasuaat.: (+299) 34 50 00

Fax: (+299) 34 54 10

E-mail: pan@naanoq.gl

www.naalakkersuisut.gl

1. Parisimi isumaqatigiisummut aamma Silap pissusaanut nunani tamalaani isumaqatigiisummut tunngatillugu ersarissaaneq

Ilaaffigilernissaanut piffissaliussaq sunaava?

- Suliap ingerlanerata aallartissinnaalernissaanut aalajangiiffigisassatut siunnersuut Inatsisartunit akuerineqarsimasussaavoq.
- Aalajangiiffigisassatut siunnersuut akuerineqassappat, suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip 2012-meersup nutarterneqarnissaa pillugu Danmarkimut isumaqatiginninniarnaq aallartinneqassaaq.
- Taava Silap pissusaanut periusissiaq suliarineqassaaq.
- Silap pissusaanut periusissiaq naammassippat, NDC taanna suliarineqassaaq.
- NDC-inik nutarterinissanut Silap pissusaanut nunani tamalaani isumaqatigiisummi piffissamut pilersaarummut naapertuuttumik NDC tunniunneqassaaq.
- 2030-miit atuutilersumik NDC siulleq tunniussinnaassagipput, Naalakkersuisoqarfimmi naatsorsuutigaa.

Tunuarsimaarfeqarneq atorunnaarsinneqassappat, isumaqatiginninniarnert suut ingerlanneqassappat?

- Parisimi isumaqatigiisummut nunamut tunuarsimaarfeqarnerup atorunnaarsinneqarnissaanut Inatsisartut taasissappata, danskit naalakkersuisuinut suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut 2012-meersoq nutarterneqartussaavoq.
- Parisimi isumaqatigiissut Suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummi ilanngullugu allanneqassaaq, tamannalu isumaqatigiissut tamaat nutarterneqarnissaanut pissutissaqalersitsisussaavoq.
- Tamanna assersuutigalugu Kalaallit Nunaata inuiaat pisinnaatitaaffiini nunap inuiisut aammalu nunap inoqqaavisut inissisimaneranik aammalu inuiaat pisinnaatitaaffii naapertorlugit nammineq aalajangiisinnaanermut pisinnaatitaaffeqarnitta akuersaarneqarnissaat siunertaralugu pisinnaavoq.
- Inatsisartuni aalajangiisoqareertinnagu isumaqatiginninniarnert taakkua aallartinnissaat isumaqanngilaq.

Parisimi isumaqatigiissutip ilaaffigilernissaa ajoqutissartaqarpa?

- Parisimi isumaqatigiissutip ilaaffigilernissaa ajoqutissartaqartutut isiginngilara.
- Tassami Parisimi isumaqatigiissut uagut qanoq issanersoq aalajangertussaavarput.
- Uagut oqaluuserisassanik aalajangiisussaavugut aammalu nammineerluta suliaasaqarfiit suut NDC-itinni ilaatinneqassanersut aalajangertussaallugu.
- Parisimi isumaqatigiissut qanoq Kalaallit Nunaannut kinguneqassanersoq misissoreerparput. Isumaqatigiissutip ilaaffigilernissaanut aammalu silap pissusaani ajornartorsiornep aaqiiviginissaanut akisussaaqataanissamut pisussaaqqalemissamut piareersimavugut.
- Ataatsimiititaliap apeqquai tamarmik akineqareerput. Paasisutissiilluni ataatsimiinnerpassuit ingerlassimavakka aammalu Parisimi isumaqatigiissutip assigiinngitsortaannik paasinarsitsinissamut inatsisilerituut siunnersortillu avataaneersut qulaajaatereerlugit. Inerniliussat ersarippoq: Kalaallit Nunaat Parisimi isumaqatigiissummut ilaalernissamut piareersimavoq.
- Taamaattumik ilaaffigilernissaanut ajoqutissartaasunik takusaqarsinnaanngilanga. Kisianni ilaaffigilinnginnissaa ajoqutissartaqartoq takusinnaavara.
- Parisimi isumaqatigiissut ilaaffigilinngikkutsigu, tamatuma malitsiginnaavai
 - o Inuussutissarsiortunut sunniuteqarnerlunnerit, tassami inuussutissarsiortut piujuartitsinermut sammiveqarnissamik kissaateqarput.
 - o Uagutsinnut nunanit allaneersunik aningaasaliisussarsiniapiloornarnerulersinnaavoq.
 - o Nunanit allanit, sooq unammilligassamut atukkatsinnut tassunga aaqiivinnissamut peqataaniannginnersugut paasinissinnaanngitsunit, ammut isigineqalersinnaavugut

Parisimi isumaqatigiissut ilaaffigilissagutsigu, nunaqarfiit aamma mingutsitsinngitsumik nukissiornermut nuutikkiartuaarneqassappat? Taakkua aamma nuutikkiartuaarneqarnissaannut akissaqarpugut?

- Aap, nunaqarfiit aamma mingutsitsinngitsumut nuutikkiartaarneqarnissaatsiunertaalluinnarpoq.
- Ullumikkut nunaqarfinni ataavartumik nukissiuutinik pilersitsinissaq akisoorujussuuvuq. Kisianni taamaakkaluartoq sumiiffinni arlalinni seqernup qinngornerinik tigooqqaassutit atorlugit taamaaliorpugut.
- Siunissami ineriartornerup kingunerisaanik nunaqarfinni ataavartumik nukissiornermik aaqiivissutissarsinissaq akikinnerulertussaavoq.

2. Inatsisilerinikkut nalilersuinerit

Inatsisilerinikkut nalilersuinerit ingerlanneqarsimasut suut assigiinngissutigaat?

- Parisimi isumaqatigiissutip ilaaffigilernera Kalaallit Nunaannut qanoq kinguneqassanersoq, arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik inatsisilerinikkut nalilersuinerit marluk ingerlanneqarput.
- Aappaa Poul Schmith-imit, nalinginnaasumik Naalagaaffiup eqqartuussissuserisuatut ilisimaneqartumit, ingerlanneqarpoq, tassalu naalagaaffiup inatsisilerinikkut siunnersortaanit.
- Aappa professorimit Ole Spiermann-imit ingerlanneqarpoq. Spiermann inuiaat pisinnaatitaaffiit professoriuvoq aammalu ilaatigut Namminersornermut Isumalioqatigiissitamut siunnersortaa simalluni.
- Pingaarnertigut inatsisilerituut marluk taakkua isumaqatigiippat: Kalaallit Nunaat nammineq aalajangissaq.
- Marluullutik inerniliussippat:
 - o Kalaallit Nunaat Kunneqarfiup Danmarkip ilaatut ilaalissaq
 - o Kalaallit Nunaata silap pissusaanut akisussaaffik tigoreersimavaa aammalu silap pissusaanut politikkissani nammineerluni aalajangertussaallugu
 - o Kalaallit Nunaata Savalimmiuni ilusiliaq atorsinnaavaa – soorlu aamma Frankrigimut nunasiaataasimasut taanna aamma atorsimagaat.
- Taamaattoq Ole Spiermann naliliivoq Kalaallit Nunaat Naalagaaffiup eqqartuussissuserisuata naliliineraniit annertunerusumik piginnaatitaaffeqartoq.
 - o Parisimi isumaqatigiissummi pisussaaffiit taamaallaat eqqartuussivimmi suliassanut tunngassuteqartut, tassa imaappoq Kalaallit Nunaat taamaallaat NDC-imik suliaqarnissamut taassumalu malitseqartinnissamut pisussaaffeqassasoq, Spiermann-ip tunngavilersuutigaa. Taamatut aamma Poul Schmith isumaqarpoq, kisianni peqatigisaanik isumaqarluni NDC-mi aamma Kalaallit Nunaata CO2-nik aniatitsinerminik annikillitsisinini takutittussaagaa.
 - o Danmarkip Kalaallit Nunaata NDC-ianut qanorluunniit sunniuteqarnissaa Spiermann-ip mattulluinnarpaa.
 - o Kalaallit Nunaat Danmarkimiit allaaneruseqarpoq inissisimasooq Poul Schmith-ip erseqqissartariaqaraluarua, Spiermann-ip tunngavilersuutigaa, tassami Kalaallit Nunaat inuiaat pisinnaatitaaffiini inissisimanerani, inuiaat pisinnaatitaaffii naapertorlugit nammineq aalajangiinissamut pisinnaatitaaffeqarluni nunap inoqqaavisut inissisimammat.
- Ole Spiermann-ip naliliinerata Naalakkarsuut Parisimi isumaqatigiissummi ilaalernissamik kissaateqarnerat nukittunerulersippaa.
- Peqatigisaanik tassani Kalaallit Nunaat silap pissusaanut suliassaqqarfiimi nammineerluni aalajangertussaasoq annertuumik naqissuserneqarpoq.
- Naalakkarsuut tunuarsimaarfeqarneq atorunnaarsinneqassappat aammalu suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut isumaqatiginninniutigineqartussanngooqqissappat, Ole Spiermann inatsisilerinikkut siunnersortit atorusuppaat.

3. Aningaasaqarneq

Ilaalernissarput aningaasaqarnitsinnut sunniuteqassanngitsoq qularinngilarput?

- Ullumikkut ilisimavarput Parisimi isumaqatigiisummut ilaalernermi aningaasaqarnikkut aarlerinaatitaqanngitsoq.
- Tamanna ilisimavarput, pissutigalugu suliassaqrarfiit sorliit silap pissusaanut siunnerfitsinni ilaatinneqassanersoq aammalu NDC-erput qanoq isikkoqassanersoq, nammineerluta aalajangertussaagatsigu.
- Ilisimavarput Parisimi isumaqatigiisummi pineqaatiseeriaaseqanngitsoq. Tamanna isumaqarpoq silap pissusaanut siunnerfigut naammassinngikkutsigu, akiliisussanngortinneqartussaannngitsugut.
- Ilaalernerup aningaasaqarnikkut ineriartortitsinitsinnut sunniuteqarnerlunnernik malitseqarnissaanut takussutissaqanngilaq.
- Kisianni ilaaffigilernerana aningaasaqarnikkut ineriartortitsinitsinnut iluaqutaasinnaavoq. Silap pissusaanut ersarissunik siunnerfeqalerutta aammalu Parisimi isumaqatigiisummi ilaalarluta, nunarput aningaasaliivigissallugu orniginarnerulertussaavoq.
- Aningaasat sipaarneqartut aningaasaapput isertinneqartut – tamannalu innuttatsinnut iluaqutaasussaavoq.

Parisimi isumaqatigiissutip ilaaffigilernerani Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiornermut aningaasaqarnikkut ineriartortitsineq arriinnerulersinnaava?

- Iran, Libyen aamma Yemen eqqaassanngikkaanni, nunarsuarmi nunat tamarmik Parisimi isumaqatigiisummi ilaapput. Tamatuma Parisimi isumaqatigiissutip siuariartortitsinermut akimmiffiunnginnera uppersarsarpaa. Ineriartorneq suli ingerlavoq aammalu Parisimi isumaqatigiisummi ilaasunut ingerlalluni.
- Ineriartornissamut periarfissat pineqartillugit, Kalaallit Nunaat nunarpassuarnit allaniit allaanerumik inissisimanngilaq.
- NDC-it nunat avataaniit aningaasalersuinissamik kissaateqartut akornanni unammilleqatigiinnermut tunngavigisanut ilaalersimapput.
- Parisimi isumaqatigiisummi siunnerfiit angunissaannut aningaaserivippassuit aningaasalersueqataanissamik kissaateqarput. Taamaattumik qinnuteqartut Parisimi isumaqatigiisummi anguniakkat naammassinarlugit qanoq iliornersut qiviartarpaat.
- Tamatuma saniatigut mingutsitsinngitsumut allanngoriartortitsinerup tungaanut aningaasaliisarnermik malitseqartoq, EU-mi aamma USA-mi inatsisip iluanni ineriartortoqartoq takuneqarsinnaavoq.
- Tassami Parisimi isumaqatigiisummi anguniakkat EU-mi aammalu nunarsuup sinnerani pisortat namminersortullu aningaasaliisarnernut sammiviliisunngorsimapput.
- Taamaattumik Parisimi isumaqatigiissutip ilaaffigilernerani Kalaallit Nunaanni aningaasaliinissaq nunani allani aningaasaliisartut orniginartinnerulertussaavaat.

Ilaaffigilernerani umiatsiaararsorlutik aaliasartut qanoq sunnerneqassappat?

- Umiatsiaararsorlutik aaliasartut aquuteralammik innaallagiatortunik motorilinnik taarsertussanngornerannik, imaluunniit assingusunik piumasaqaateqarfigineqarnissaannik, Parisimi isumaqatigiissutip ilaaffigilernerani malitseqartussaangilaq.
- Parisimi isumaqatigiissutip ilaaffigilernerani Kalaallit Nunaanni aaliasartunut pissutsit pitsaanerulernerannik malitseqarsinnaaneranut periarfissaqartoq takusinnaavara, pissutigalugu nunat aalisakkanik tunitsivigineqartartut, piumasaqaatinik nunani tiguisartuni atuuttunik malinnittussanngortussaammata.
- Royal Greenland qiviaannarutsigu, taanna piujartitsinermik silallu pissusaanik iliuuseqarluni sulissutiginnittoq ersarippoq. Taamaaliortut pissutigalugu tamatuma aningaasaqarnikkut iluanaaruteqarfigineqarnissaa takusinnaagamikku.
- Royal Greenland assersuutigalugu tunisassiaminnit CO2-mik aniatitsinermik paasiniaanermit suliniummi peqataavoq, taamaalilluni taakkua nunarsuarmi niuerfinni orniginartunik akeqartillugit tunisinnaanarlugit, silap pissusaanut mingutsitsinngitsut nittarsaassinnaagamikku.
- Royal Greenlandip silap pissusaanut apeqqut, – aaliasartunut aamma Kalaallit Nunaannut iluaqutaasumik – aalisakkanut akigititat apparitunnginnissaannik qulakkeerisussatut imaluunniit qaffasinnerusumik akeqartillugit tunisinissamik qulakkeereqataasussatut, erseqqissarpaa.

Parisimi isumaqatigiissummut tunuarsimaarfeqarneq atorunnaarsikkutsigu, Aasiaat Qasigiannguillu eqqaanni erngup nukinganik suliassatsinnut pitsaanerusunik akikinnerusunillu taarsigassarsissaagut

- Taanna akiuminaappoq, soorunami aamma uanni initoorujussuulluni.
- Tusakkakka malillugit Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissummi ilaalernerani, tamatuma Kalaallit Nunaata Utoqqarmiut Kangerluarsunguanni aamma Aasiaanni Qasigiannguanilu erngup nukinganut suliassatsinnut angisuunut iluaqutissartaqartunik taarsigassarsinnaanissamut pitsaasunik kinguneqarsinnaanera, mattussinnaangilara.
- EIB-ip taarsigassarsititsinermut politikkaa atuarpara. Tassani allassimavoq, nuna taarsigassarsisoq aamma Parisimi isumaqatigiissutip ataani nunami namminermi annikillisitsinissamut siunnerfeqarpat, tamanna EIB-imut pingaaruteqartoq.
- Tamanna pitsaasunik taarsigassarsinissamut aalajangiisuussanersoq nalileruminaappoq.
- Kisiani Parisimi isumaqatigiissummut tunuarsimaarfeqarneq atorunnaarsikkutsigu, tamanna ilaatigut EIB-imut sakkortuumik politikikkut takussutissiisussaavoq

4. 2015/2016-imiit ullumikkumut assigiinngissutaasut

2015/2016-imi ilaalinnginnissaq aalajangiunneqarmalli suut allanngorsimappat?

- 2015/2016-imi ilaalinnginnissaq pillugu aalajangiinnermut suut tunngavigineqarsimanersut atorfilittama soorunami misissorpaat. Tassani aamma pineqarput Naalakkersuisut isummernissaannut tunngavissiaq, kiisalu Naalakkersuisut danskit naalakkersuisuinut allagai, aamma §37 naapertorlugu akissuteqaatit allallu allakkiat.
- Allakkiani taakkunani takusinnaavara, Kalaallit Nunaanni siunissami suliffissuaqarnikkut ineriartortitsinissap eqqarsaatigineqarnera aammalu isumaqatigiisummi ilaatinneqartut ataasiakkaat qanoq atuutsinneqartussaanerisaerseqqissaatigineqarnerat amigaataanerat, taamanikkut Naalakkersuisuusut ilaalinnginnissamut tunngavilersuutigisimagaat.
- Tamatuma saniatigut Kyoto-mi isumaqatigiisummi tunngaviusut ingerlatiinnarneqarnissaat naatsorsuutigineqarsimavoq. Taamaattoqanngilarli.
- Danmarkimut nammagassanik agguaanissaq naatsorsuutigineqarsimavoq. Taamaattoqartussaannngilaq.
- Danmarkip EU-p ataani pisussaaffilerneqarsimaneratuut annertussusilimmik aniatitsinerup annikillisinnissaanik pisussaaffilerneqarnissaq, Naalakkersuisut naatsorsuutigisimavaat. Taamaattoqartussaannngilaq.
- Kyoto-mi isumaqatigiisuteqareernerup kingorna namminersulersimavugut. Silap pissusaanut suliassaqaarfik akisussaaffigilerlugu tigusimavarput. Danmarkimut naligiimmik suleqatigiinnissaq qulakkeerniarlugu, pitsaasumik suleqatigiinnissamut isumaqatigiisuteqarsimavugut. Savalimmiut aqquaat malissinnaavarput. Frankrigimi nunasiaataasimasut aqquaat malissinnaavarput. Ullumikkut nammineerluta aalajangertussaavugut.
- Taamaattumik pingaarnertigut isigalugu tunuarsimaarfeqarneq mianersornissamut tunngaviusumi tunngavilersorneqarsimavoq. Taamanikkut pissutsit arlalippassuit paasinarsisinneqarsimanngillat.
- Taamanikkut aalajangiisimaneq isumaqatigaara. Taamanikkut ilisimasat pigineqartut atorlugit tamanna eqqortuusimavoq.
- Kisianni ullumikkut ilisimasaqarneruvugut: Nunarsuaq tamakkerluni Parisimi isumaqatigiisummi ilaavoq aammalu nunarsuarmi ineriartortitsinermi isumaqatigiisut tunngavigineqarpoq.

5. Silap pissusaanut periusissiaq

Qanoq iliorluta innuttaasunit inuussutissarsiortuniillu tapersersorneqarnissaq qulakkiissavarput?

- Kalaallit Nunaannut nunamut namminermut Silap pissusaanut periusissiamik suliaqartoqartussaavoq.
- Inatsisartut ilaalernissamut tapersiillutik akerliullutilluunniit taasinersut apeqqutaatinnagu tamanna pisussaavoq.
- Qanoq mingutsitsinngitsumut nuukkiartuaartitsinissaq siuarsarsinnaaneripput aammalu Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnikkut siuariartortitsinissaq qulakkeersinnaaneripput pillugit Silap pissusaanut periusissiaq tunngassuteqassaaq.

- Innuttaasut, suliffeqarfiit kommunillu qanimut suleqatigalugit ineriartortillugu Silap pissusaanut periusissiamut tapersiinissaq qulakkiissavarput.
- Tassami Silap pissusaanut periusissiaq inuussutissarsiortortatsinnik ineriartortitsinissamut pingaaruteqarpoq. Inuussutissarsiortunik oqaloqateqarnitsinni piujuartitsiviusumik tunisassiorsinnaanissamut periarfissaqarneq taakkua ujartortarpaat.
- Silap pissusaanut periusissiaq naammassippat aatsaat Kalaallit Nunaata NDC-ia suliarineqartussaavoq. NDC-itsinni annikillisitsinissamut siunnerfiit suut nalunaarutigissanerigut, – aammalu suliaasaqarfiit sorliit tassani ilaatinneqassanersut – Silap pissusaanut periusissiaq aallaaviusussaavoq.

Erngup nukinganik innaallagissiorfigut il.il. qanoq Silap pissusaanut periusissiamut naleqquttumik ilanngutissavagut?

- Suliniutissat assigiinngitsut, gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinitsinnik annikillisitsisussat, ingerlatereerpagut aallartereerlugillu.
- Erngup nukinganik innaallagissiorfigut qiviaannaraanni, taakkua aniatitsinitta 2010-mut sanilliullugu 19 %-inik annikillinissaa qulakkeersimavaat.
- Utoqqarmiut Kangerluarsunnguanni erngup nukinganik innaallagissiorfiup allilerneqarnissaa naammassippat aammalu Qasigiannuguit aamma Aasiaat erngup nukinganik innaallagissiorfeqalerpata, Naalakkersuisoqarfimma gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinitsinnut naatsorsugai, qanoq pisoqaraluarpuunniit, 2010-imiit 36 %-inik appasinnerusussaapput.
- Aamma allanik periarfissarpassuaqarpoq. Assersuutigalugu Maniitsumi, Paamiuni erngup nukinga, Qorlortorsuarmik allilerineq, illoqarfinni erngup nukinganik periarfissaqarfiunngitsuni seqernup qinngornerinik tigooqqaassutit anorisaatillu, biilini innaallagiamootunngortitsineq.

NUNANUT ALLANUT MINISTEREQARFIK

Nammineq ateq atorlugu Parisimi isumaqatigiissutip kalaallinit ilaaffigilernissaanut periarfissaqarneq pillugu ALLAKKIAQ

Immikkoortortaq:

JTFM

Suliassamik

suliarinnittoq:

Johan Cohn

Ulloq: 13. oktobari 2021

Suliap normua: F2:

2021-35389

Eqikkaaneq

Namminersorlutik Oqartussat Parisimi isumaqatigiissut 2015-imeersoq nammineq ateq atorlugu ilaaffigilernissaa kissaatigalugu oqaatigaat.

Allakkiami matumani Parisimi isumaqatigiissutip killissaasa iluanni nammineq ateq atorlugu Parisimi isumaqatigiissut kalaallit ilaaffigilersinnaaneraat misissorneqarpoq. Allakkiami paasineqarpoq Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutip ilaaffigilernissaanut (nammineq ateq atorlugu) Parisimi isumaqatigiissummi piumasaqaatit naammassisimannikkai.

Allakkiami naalagaaffimmut inatsisinut tunngasut immaqalu nammineerluni ilaaffigilernissaanut killiliisuusinnaasut, isummerfigineqanngillat.

Inatsisitigut tunngavissat

Parisimi isumaqatigiissut silap pissusaata allanngoriartornera pillugu isumaqatigiilluni aalajangersagaavoq inatsisitigut pisussaaffiliisoq, nunarsuup kissatsikkiartornerata killilersimaarnissaanik siunertaqartoq. Kunngeqarfik Danmark 2016-imiilli Parisimi isumaqatigiissummi suleqataavoq, kisianni isumaqatigiissut Kalaallit Nunaannut tunngatullugu nunamut atuutinngitsoq pillugu nalunaaruteqarsimalluni¹. Kunngeqarfik Danmarki aamma taassuma ataani sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiissummut suleqataavoq, tassani Kalaallit Nunaat pillugu nunamut atuutinnginnera pillugu nalunaaruteqarsimanani².

Parisimi isumaqatigiissut

Parisimi isumaqatigiissutip atsiorneqarnissaata, atuutsinneqalernissaata, akuersaarneqarnissaata, akuersissuteqarfigineqarnissaata aammalu ilaaffigilernissaata maleruagassiivigineqarnerat isumaqatigiissummi artikel 20, imm. 1-imi takuneqarsinnaavoq, taanna imatut oqaasertaqarluni:

"1. This Agreement shall be open for signature and subject to ratification, acceptance or approval by States and regional economic integration organizations that are Parties to the Convention. It shall be open for signature at the United Nations Headquarters in New York from 22 April 2016 to 21 April 2017. Thereafter, this Agreement shall be open

¹ Najoqqutarisaq: <https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtidsgno=XXVII-7-d&chapter=27&clang=en#l> (oktobari 2021 takusarneqarpoq)

² Najoqqutarisaq: <https://treaties.un.org/pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtidsgno=XXVII-7&chapter=27&Temp=mtidsg3&clang=en> (oktobari 2021 takusarneqarpoq). Nunani tamalaani isumaqatigiissummi artikel 24-mi aalajangersarneqarpoq, "No reservations may be made to the Convention".

NUNANUT ALLANUT MINISTEREQARFIK

for accession from the day following the date on which it is closed for signature. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary."
(ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Parisimi isumaqatigiisummut aallarniutaasuni tamatuma saniatigut makkua allassimapput:

"The Parties to this Agreement,

Being Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change, hereinafter referred to

as "the Convention": [...]"

Parisimi isumaqatigiisummi artikel 1, litra a, imaappoq:

"For the purpose of this Agreement, the definitions contained in Article 1 of the Convention shall apply. In addition:

(a) "Convention" means the United Nations Framework Convention on Climate Change, adopted in New York on 9 May 1992."

Naalagaaffiit Peqatigiit sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiissutaat

Silap pissusaata allanngoriartornera pillugu Naalagaaffiit Peqatigiit sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiissutaata 1992-imeersup (matuma kingornatigut "sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiissut") atsiorneqarnissaa, atuutsinneqalernissaa, akuersaarneqarnissaa, akuersissuteqarfigineqarnissaa aammalu ilaaffigilernissaa pillugit apeqqutit sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiisummi artikel 20-mi aamma artikel 22, imm. 1-imi maleruagassiivigineqarput.

Sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiisummi artikel 20-mi atsiorneqarnissaa pillugu imatut allassimavoq:

"This Convention shall be open for signature by States Members of the United Nations or of any of its specialized agencies or that are Parties to the Statute of the International Court of Justice and by regional economic integration organizations at Rio de Janeiro, during the United Nations Conference on Environment and Development, and thereafter at United Nations Headquarters in New York from 20 June 1992 to 19 June 1993."
(ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiisummi artikel 22, imm. 1, atuutsitsilernissaaq, akuersaamissa, akuersissuteqarnissaaq ilaaffigilernissaalu pillugit aalajangersarneqarpoq:

"1. The Convention shall be subject to ratification, acceptance, approval or accession by States and by regional economic integration organizations. It shall be open for accession from the day after the date on which the Convention is closed for signature. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary."
(ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiissutaat

Naalagaaffiit Peqatigiit Angerfigeqatigiissutaanni (matuma kingornatigut Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiissutaat) ilaasortaanissamut piumasaqaat Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiissutaanni

NUNANUT ALLANUT MINISTEREQARFIK

kapitali II-mi, pingaartumik artikel 3-mi aamma 4-mi allassimavoq.

Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiussutaanni artikel 3-mi allassimavoq:

"The original Members of the United Nations shall be the states which, having participated in the United Nations Conference on International Organization at San Francisco, or having previously signed the Declaration by United Nations of 1 January 1942, sign the present Charter and ratify it in accordance with Article 110."

Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiussutaanni artikel 4-mi allassimavoq:

"Membership in the United Nations is open to all other peace-loving states which accept the obligations contained in the present Charter and, in the judgment of the Organization, are able and willing to carry out these obligations"

The admission of any such state to membership in the United Nations will be effected by a decision of the General Assembly upon the recommendation of the Security Council." (ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Naalagaaffiit Peqatigiit immikkut kattuffiit ("specialized agencies") pilersitsisarneq maleruagassiisarnerlu Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiussutaanni aalajangersakkani assigünngitsuni arlalinni allassimapput.

Naalagaaffiit Peqatigiit immikkut kattuffiisa nassuiaassutaat Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiussutaanni artikel 57-mi allassimavoq, imatut nipeqarluni:

"1. The various specialized agencies, established by intergovernmental agreement and having wide international responsibilities, as defined in their basic instruments, in economic, social, cultural, educational, health, and related fields, shall be brought into relationship with the United Nations in accordance with the provisions of Article 63."

"2. Such agencies thus brought into relationship with the United Nations are hereinafter referred to as specialized agencies." (ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Nunani Tamalaani Eqqartuussivimmik pilersitsisarneq maleruagassiisarnerlu taamatuttaaq Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiussutaanni aalajangersakkani assigünngitsuni arlalinni kiisalu eqqartuussiviup nammineerluni aalajangersagaanni allassimavoq.

Eqqartuussiviup aalajangersagaanni suleqataalersinnaaneq Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiussutaanni artikel 93-mi maleruagassiivigineqarpoq, imatut nipeqarluni:

"1. All Members of the United Nations are ipso facto parties to the Statute of the International Court of Justice."

2. A state which is not a Member of the United Nations may become a party to the Statute of the International Court of Justice on conditions to be determined in each case by the General Assembly upon the recommendation of the Security Council." (ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Suna naalagaaffiunersoq, Naalagaaffiit Peqatigiit angerfigeqatigiussutaanni nassuiarneqanngilaq. Inuiaat pisinnaatitaaffiit inatsisini naalagaaffiit nassuiarneqarput nalinginnaasumik inatsisitigut immikkoortutut,

NUNANUT ALLANUT MINISTEREQARFIK

makkuninnga ilisarnaateqartutut: Ataavartumik innuttaqartoq, nunami akisussaaffeqarfik killilersorneqarsimasoq, naalakkersuisut aammalu nunanut allanut politikikkut iliuseqarsinnaaneq, takuuk naalagaaffiit pisinnaatitaaffi pisussaaffilu pillugit Montevideo-mi nunani tamalaani isumaqatigiisummi artikel 1.

Pissusiviusuni tunngaviusut

Cook qeqertai New Zealandimut immikkut aaqqissuussinermi ilaagaluarlutik Parisimi isumaqatigiisummut suleqataasut, Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissutip nammineq atini atorlugu ilaaffigilernissaa pillugu qinnuteqarnerminut tapersiissutitut innersuussutigaa.

Cook qeqertai aamma New Zealandimi nunanut allanut politikki pillugu iluminni aaqqissuussineq

Cook qeqertai Manerassuup kujasinnerusortaani qeqertaapput ataatsimoortut, 1888-imi tuluit illersugaattut pilersinneqartut aammalu 1901-imi New Zealandimit naalagaaffimmi ilanngutsinneqartut. 1965-imi Cook qeqertai namminersulerput aammalu tuluit Dronning-iat Elisabeth naalagaaffimmi qullersaralugu nammineq tunngaviusumik inatsiseqalerlutik. Cook qeqertai ullumikkut New Zealandimut killilersugaanngitsumik suleqataasutut ilaanissamik aaqqissuussinerni ilaapput, tamatumalu atuunnerani Cook qeqertaanni innuttaasut New Zealandimi naalagaaffimmi innuttaassuseqarput, aammalu New Zealand Cook qeqertaanni illersornissamik ikiuppoq³. Cook qeqertaasa aamma New Zealandip imminut ataqatigiinnerat ilaatigut ataatsimoorluni nalunaarummi 2001-imeersumi maleruagassiivigineqarpoq ("Joint Centenary Declaration of the Principles of the Relationship between the Cook Islands and New Zealand"), taanna Cook qeqertaanni aamma New Zealandip ministeriunernit atsiorneqarsimalluni.

Ataatsimoorluni nalunaarummi paragraf 4. imm. 1-imi nunanut allanut politikki pillugu makkua allassimapput:

“*Clause 4*

Foreign Affairs

1. In the conduct of foreign affairs, the Cook Islands interacts with the international community as a sovereign and independent state. Responsibility at international law rests with the Cook Islands in terms of its actions and the exercise of its international rights and fulfillments of its international obligations” (ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Aalajangersakkami tassani imm. 2-mi oqaaseqatigiinni siullerni makkua allassimapput:

³ Oqaluttuarisaanikkut tunngaviusut pillugit annertunerusunut, takuuk Cook qeqertai pillugit allakkiaq 14. septembri 2021-meersoq Silap pissusaanut, Nukissiuutinut Pilersuinnermullu ministereqarfiit suliarineqartoq.

NUNANUT ALLANUT MINISTEREQARFIK

"2. Any action taken by New Zealand in respect of its constitutional responsibilities for the foreign affairs of the Cook Islands will be taken on the delegated authority, and as an agent or facilitator at the specific request of, the Cook Islands."

Aammattaaq paragraf 5-imí isumaqatigiilluni aalajangersakkat pillugit allassimavoq:

"Clause 5

Treaties

The Government of the Cook Islands possesses the capacity to enter into treaties and other international agreements in its own right with governments and regional and international organisations" (ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq).

Kiisalu paragraf 7, imm. 1-imí illersornissaq sillimaniarnerlu pillugit makkua allassimapput:

"Clause 7

Defense and Security

1. The Government of the Cook Islands has full legal and executive competence in respect of its own defence and security. Section 5 of the Cook Islands Constitution Act 1964 thus records a responsibility to assist the Cook Islands and not a qualifications of Cook Islands' statehood" (ataatigut titarneqarnera ilanngunneqarpoq)

Cook qeqertai aamma Kalaallit Nunaat Naalagaaffinnut Peqatigiinnut tunngatillugu
Naalagaaffiit Peqatigiinni maannakkut immikkut kattuffiit ("Specialized Agencies") 15-iupput⁴.

Cook qeqertai Naalagaaffiit Peqatigiinni namminersorlutik ilaasortaangillat, kisianni Naalagaaffiit Peqatigiit immikkut kattuffiini arlalinni ilaasortaallutik, assersuutigalugu United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) 1989⁵-imili aamma World Health Organization (WHO) 1984⁶-imili.

Kalaallit Nunaat namminersorluni Naalagaaffiit Peqatigiinni imaluunniit taassuma immikkut kattuffiini ilaasortaangilaq. Kalaallit Nunaat aamma Nunani Tamalaani Eqqartuussiviup aalajangersagaanni nammineerluni suleqataangilaq.

Cook qeqertai Parisimi isumaqatigiisummi⁷ aamma sinaakkutissanut nunani tamalaani isumaqatigiisummi⁸ namminersorluni suleqataavoq.

Naliliineq

⁴ Najoqqutarisaq: <http://ps://www.un.org/en/about-us/un-system> (oktobari 2021-mi takusarneqarpoq)

⁵ Najoqqutarisaq: <https://en.unesco.org/countries/member-states> (oktobari 2021-mi takusarneqarpoq)

⁶ Najoqqutarisaq: <https://www.who.int/countries> (oktobari 2021-mi takusarneqarpoq)

⁷ Najoqqutarisaq: <https://unfccc.int/node/61043> (oktobari 2021-mi takusarneqarpoq)

⁸ Najoqqutarisaq: http://ps://treaties.un.org/Pages/ViewDetailsIII.aspx?src=fND&mtdsg_no=XXVII-7&chapter=27&Temp=mtdsg3&clang=en (oktobari 2021-mi takusarneqarpoq)

NUNANUT ALLANUT MINISTEREQARFIK

Namminersorlutik Oqartussat Parisimi isumaqatigiissummi nammineq ateq atorlugu ilaalernissamik kissaateqarlutik oqaatigaat. Kunngeqarfik Danmarki 2016-imiilli Parisimi isumaqatigiissummi suleqataavoq, kisianni Kalaallit Nunaannut tunngatillugu nunamut atuutinngitsoq nalunaaruteqarsimalluni. Kunngeqarfik Danmarkip Kalaallit Nunaannut nunamut atuutinnginnera pillugu nalunaaruteqarnini tunuartissappagu, Kalaallit Nunaat Parisimi isumaqatigiissummi pineqartunut ilaalersinnaassaaq. Taamaattoq paasisinnaavarput, Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissummi namminersorluni suleqataalernissaanik kissaategarneq, kalaallit nammineq ateq atorlugu ilaalernissaannik kissaateqarnermiittoq.

Taamaattumik Parisimi isumaqatigiissummut nammineq ateq atorlugu Kalaallit ilaalernissaat, tassa imaappoq Kalaallit Nunaata isumaqatigiissummi namminersorluni suleqataalerluni ilaalernissaa, Parisimi isumaqatigiissummut killissaliussat iluanni pisinnaanersoq, tulluuttuni misissorneqarpoq.

Parisimi isumaqatigiissummi artikel 20, imm. 1-imi oqaaseqatigiinni siullerni allassimavoq, taamaallaat naalagaaffiit aamma immikkut nunap immikkoortuini kattuffiit isumaqatigiissut atsiorsinnaagaat kiisalu atuutsilersinnaagaat imaluunniit akuersissuteqarfigisinnaagaat.

Aammattaq isumaqatigiissummi artikel 20, imm. 1-imi oqaaseqatigiit pingajuini sisamaannilu allassimavoq naalagaaffiit aamma piffissap atsiorneqarfissaata naareernerat kingorna ilaalersinnaasut ("accession"), aammalu ilaalernissamut sakkussaq Naalagaaffiit Peqatigiit generalsekreteriaranni inissisimatinneqassasoq. Tamatuma saniatigut Parisimi isumaqatigiissummut aallarniutaasut aamma artikel 20, imm. 1-imi oqaaseqatigiit siulliit malillugit isumaqatigiissummi peqataasut sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissummut suleqataasuusussaapput.

Sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissummi artikel 20-mi aalajangersarneqarpoq, sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissut taamaallaat piffissami 20. juuni 1992 - 19. juuni 1993 aammalu makkunanga atsiorneqarsinnaasoq:

- naalagaaffiit, Naalagaaffiit Peqatigiinni ilaasortaasut,
- naalagaaffiit, "any of its specialized agencies"-imi ilaasortaasut imaluunniit naalagaaffiit,
- Nunani Tamalaani Eqqartuussiviup aalajangersagaannut suleqataasut

aammattaq sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissummi artikel 22, imm. 1 malillugu sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissutit atsiorneqarsinnaajunnaarnerata aqaguani sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissut naalagaaffinnit aamma immikkut nunap

NUNANUT ALLANUT MINISTEREQARFIK

immikkoortuini kattuffinnit ilaaffigineqalernissamut ammavoq ("accession").

Kalaallit Nunaat naalagaaffiunngilaq aammalu allatigut Naalagaaffiit Peqatigiinni imaluunniit Naalagaaffiit Peqatigiit immikkut kattuffiini ilaasortaanani aamma Nunani Tamalaani Eqqartuussiviup aalajangersagaanni suleqataanani. Tamanna pissutigalugu Parisimi isumaqatigiissummut namminersorluni suleqataalersinnaanissamut tunngavissaatinneqartumut, Kalaallit Nunaat namminersorluni sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissummut suleqataalersinnaanissamut periarfissaqartoq takuneqarsinnaanngilaq, taamatullu Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiissutip ataani peqataasinnaanissaanut tunngavissaqarani.

Oqaatigineqassaaq Cook qeqertai Parisimi isumaqatigiissummut aamma sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissummut namminersorluni suleqataammata. Kingulliullugu taaneqartoq Cook qeqertaannit ulloq 12. juuni 1992 atsiorneqarpoq. Tassunga tunngatillugu oqaatigineqassaaq, Cook qeqertai Naalagaaffiit Peqatigiit immikkut kattuffiini arlalinni namminersorlutik ilaasortammata, tamannalu sinaakktissanut nunani tamalaani isumaqatigiissut naapertorlugu sinaakktissanut isumaqatigiissutip atsiornissaanut tunngavissaasinnaavoq. Tamatuma saniatigut Cook qeqertaasa aamma New Zealand akornanni ataatsimoorluni nalunaarummi allassimavoq, Cook qeqertaasa nunani tamalaani inuiaqatigiit naalagaaffittut nammineq aalajangiisinaasutut arlaannaannullu attuumassuteqanngitsutut sunniuteqaqataaffigisinnaagai, tamannalu aamma ataatsimoorluni nalunaarummi aalajangersakkanit allanit tunngavissinneqarpoq.

Ataatsimut isigalugu oqaatigineqartariaqarpoq Kalaallit Nunaata (nammineq ateq atorlugu) isumaqatigiissutip ilaaffigilernissaanut Parisimi isumaqatigiissummi piumasaqaatit naammassisimangikkai.

Matuma siuliani allaaserineqartuni inatsisini tunngaviusuni killissaliussat taakkunanilu killissalersuisimasinnaanerup isummerfiginissat pisariaqarsimanngilaq – Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutinut Parisimi isumaqatigiissutitut ittunut ilaaffiginnilernissaanut namminersorluni periarfissaqarneranut tunngatillugu.